

Informacijske politike i integracija BiH i Crne Gore u EU



Institut za istraživanje hibridnih sukoba
Zagreb, Hrvatska

Institut za društveno-politička istraživanja
Mostar, Bosna i Hercegovina



Informacijske politike i integracija BiH i CG u EU

Institut za istraživanje hibridnih sukoba, Zagreb,
Hrvatska
i
Institut za društveno-politička istraživanja,
Mostar,
Bosna i Hercegovina

Gordan Akrap, Vedran Matošić, Dražen Barbarić, Ana-
Mari Bošnjak, Ivan Kraljević, Branimir Galić, Martin
Mikulić, Atlantski savez Crne Gore

Zagreb 2026.

Mostar 2026.

Projekt sufinancira Ministarstvo vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske.
Stajališta izražena u ovoj publikaciji isključiva su odgovornost Izvršitelja i ne odražavaju nužno
stajalište Ministarstva vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske

ISBN: 978-953-47211-0-0

Projekt sufinancira Ministarstvo vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske.
Stajališta izražena u ovoj publikaciji isključiva su odgovornost Izvršitelja i ne odražavaju nužno
stajalište Ministarstva vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske

Impresum

Naslov:

- Informacijske politike i integracija BiH i CG u EU

Nakladnici:

- Institut za istraživanje hibridnih sukoba, Teslina 10, Zagreb, Hrvatska
- Institut za društveno-politička istraživanja, Kralja Petra Krešimira IV. b.b, Mostar, Bosna i Hercegovina

Za nakladnike:

- Izv. prof. dr. sc. Gordan Akrap
- Stipan Zovko

Urednici:

- Izv. prof. dr. sc. Gordan Akrap,
- Izv. prof. dr. sc. Dražen Barbarić
- Vedran Matošić
- Stipan Zovko

Autori/Suradnici:

- Gordan Akrap
- Vedran Matošić
- Dražen Barbarić
- Ana-Mari Bošnjak
- Ivan Kraljević
- Branimir Galić
- Martin Mikulić
- Domagoj Galić
- Milan Sitarski
- Atlantski savez Crne Gore

Kontakt:

- Institut za istraživanje hibridnih sukoba, Teslina 10, Zagreb, Hrvatska, info@zagrebsecurityforum.com, www.zagrebsecurityforum.com
- Institut za društveno-politička istraživanja, Kralja Petra Krešimira IV. b.b, Mostar, Bosna i Hercegovina, info@idpi.ba, www.idpi.ba

Prijelom:

Davor Maričić, Institut za elektroničko poslovanje d.o.o.
www.INSTITUT.hr

Tisak:

PRESSUM – Sveučilište u Mostaru,
Mostar, Bosna i Hercegovina

Zagreb 2026.
Mostar 2026.

Sufinancirano sredstvima Ministarstva vanjskih i
europskih poslova Republike Hrvatske:
VIII-JP-OCD-01-2022/5

Copyright:

- Institut za istraživanje hibridnih sukoba, Teslina 10, Zagreb, Hrvatska
- Institut za društveno-politička istraživanja, Kralja Petra Krešimira IV. b.b, Mostar, Bosna i Hercegovina

ISBN: 978-953-47211-0-0

CIP zapis je dostupan u nacionalnom skupnom katalogu knjižničnog sustava Bukinet (katalog.bukinet.hr) pod brojem 991006042336609366

Naslovna fotografija: Gordan Akrap i umjetna inteligencija

Sadržaj

Izvršni sažetak	1
1. Informacijska okolina Federacije Bosne i Hercegovine	13
1.1. Uvod	13
1.1.1. Konstrukcija "srpsko-hrvatske osovine" i mita o podjeli BiH	18
1.1.2. Miješanje RH u unutarnje procese u BiH i diskreditacija OHR-a	19
1.1.3. Slučaj Kovačević	19
1.1.4. Povijesni revizionizam i potenciranje navodnog UZP-a	19
1.1.5. „Institucionalni i intelektualni“ generatori narativa: Krug 99 i IFIMES	20
1.2. Konstrukcija "srpsko-hrvatske osovine" i mita o podjeli BiH	21
1.3. Miješanje RH u unutarnje procese BiH te diskreditacija OHR.....	43
1.4. Neutemeljeni i tendenciozni povijesni revizionizam u službi pokušaja diskreditiranja Republike Hrvatske	56
1.5. Diskreditiranje Hrvatske i hrvatskih dužnosnika	67
1.6. Međunarodna korupcija i islamofobija u EU	86
1.7. Sotonizacija američkog analitičara Maxa Primorca..	93
1.8. Udruga IFIMES iz Ljubljane, Slovenija.....	119
1.9. Avdo Avdić – zabrana ulaska u Hrvatsku.....	122
2. Informacijska okolina Republike Srpske.....	124

2.1.	Uvod.....	124
2.2.	Metodologija istraživanja.....	125
2.3.	Teorijski okvir	126
2.4.	Zakon o grobljima kao studijski primjer.....	127
2.5.	Medijski narativi, povijesni kontekst i percepcija ugroženosti.....	130
2.6.	Političko-pravni narativ o ugroženosti Srba.....	131
2.7.	Povijesni narativ	135
2.8.	Narativ prava prognanih Srba	138
2.9.	Ekološki i teritorijalni narativ	140
2.10.	Kulturni i identitetski narativ.....	142
2.11.	Internacionalizacija i vojno-strateški narativ	144
2.12.	Retoričke i medijske strategije.....	145
2.13.	Internacionalizacija i delegitimizacija međunarodnih aktera.....	147
2.14.	Medijsko izvještavanje o hrvatskim političkim akterima	148
2.14.1.	Andrej Plenković – predsjednik Vlade Republike Hrvatske	148
2.14.2.	Zoran Milanović – predsjednik Republike Hrvatske	150
2.15.	Zaključak.....	151
3.	Informacijske operacije utjecaja povezane s napisanom Studijom o energetske (ne)ovisnosti BiH.....	153
4.	Informacijska okolina Crne Gore	167
4.1.	Uvod.....	167
4.2.	Dekonstrukcija povijesti u službi afirmacije prosrpske politike.....	169

4.3. Institucije RH kao promicatelj i ustaštva i destabiliziranja političkih i sigurnosnih prilika u susjednim zemljama	183
4.4. Osobne diskreditacije hrvatskih i crnogorskih političara koji nastupaju s različitim pozicija.....	192
4.5. Zaključak	199
5. Istraživanje javnog mišljenja u Bosni i Hercegovini .	202
5.1. Uvod	202
5.2. Opis karakteristika uzorka	205
5.3. Stavovi prema pristupanju Bosne i Hercegovine Europskoj uniji.....	210
5.4. Percepcija uloge Republike Hrvatske u procesu europskih integracija Bosne i Hercegovine.....	213
5.5. Razlike u percepciji Republike Hrvatske s obzirom na sociodemografske karakteristike.....	215
5.5.1. Spolne razlike	217
5.5.2. Generacijske razlike	217
5.5.3. Obrazovanje.....	218
5.5.4. Etnička pripadnost.....	219
5.5.5. Entitetski kontekst.....	220
5.5.6. Politička orijentacija	221
5.6. Kompozitna mjera percepcije Republike Hrvatske ..	222
5.7. Prediktori percepcije Republike Hrvatske	224
5.8. Percepcija hrvatskog iskustva i medijskog okruženja u procesu EU integracija BiH: analiza nominalnih varijabli	227

5.8.1.	Percepcija koristi od hrvatskog iskustva u pristupanju EU.....	228
5.8.2.	Percepcija uloge Republike Hrvatske u EU integracijama BiH.....	229
5.9.	Medijsko i informacijsko okruženje	229
5.9.1.	Generacijske razlike u percepciji informiranosti	229
5.9.2.	Ideološka segmentacija informacijske recepcije	230
5.9.3.	Obrazovanje i izbor izvora informiranja.....	231
5.9.4.	Ideološka percepcija negativnih medijskih narativa	232
5.9.5.	Identitetska dimenzija medijskog povjerenja.....	232
5.9.6.	Povjerenje u hrvatske medije	233
5.10.	Kvalitativni uvidi iz otvorenog pitanja	233
5.11.	Zaključak.....	236
6.	Istraživanje javnog mišljenja u Crnoj Gori - stavovi mladih o integraciji Crne Gore u EU	241



Izvršni sažetak

U suvremenom informacijskom okruženju mediji više nisu samo posrednici u prijenosu informacija između različitih političkih aktera i ciljanih javnosti. Oni predstavljaju jedan od ključnih čimbenika oblikovanja percepcija, društvenih identiteta, tumačenja povijesti, kolektivnog razumijevanja stvarnosti te projekcije poželjnih budućnosti. U društvima obilježenima složenim političkim odnosima, povijesnim prijeporima i neriješenim društvenim, političkim, gospodarskim, sigurnosnim kao i institucionalnim pitanjima, medijski sadržaji često nadilaze funkciju informiranja. Postaju važan instrument političkog tumačenja, uokvirivanja stvarnosti uporabom različitih poruka i simbola te konstrukcije društvenih narativa. Bosna i Hercegovina, kao država obilježena složenim ustavnim ustrojem, višestrukim identitetskim slojevima i dugotrajnim političkim i društvenim prijeporima, predstavlja posebno relevantan prostor za proučavanje odnosa između medija, politike i javnog diskursa. U vrlo sličnom, zahtjevnom i izazovnom trenutku nalazi se i Crna Gora koja je opterećena brojnim otvorenim pitanjima od kojih neka posežu čak i za ukidanjem njene državnosti.

Sukobi i ratovi odavno se više ne vode isključivo u fizičkoj domeni, na klasičnoj bojišnici. Uz vojne, političke, sigurnosne, društvene, izvještajno-sigurnosne, religijske, digitalne i gospodarske instrumente moći, informacijski prostor je jedno od ključnih područja u kojem postoji strateško nadmetanja različitih čimbenika (država, političkih pokreta, interesnih skupina i pojedinaca). Borba za kontrolu narativa, oblikovanje percepcija i usmjeravanje kognitivnih procesa javnosti predstavlja sastavni dio gotovo svakog političkog i društvenog procesa. Sposobnost utjecaja na pojedinačnu, grupnu kao i na kolektivnu percepciju društvene stvarnosti, a time i na proces donošenja odluka, postala je jedan od najvrjednijih resursa suvremenog doba.

U takvom kontekstu mediji imaju iznimno važnu ulogu jer svojim izborom tema, načinom tumačenja događaja, izborom sugovornika i uporabom određenih jezičnih obrazaca i narativa, aktivno sudjeluju u oblikovanju percepcije i tumačenja političkih procesa. Mediji više nisu samo prijenosnici informacija. Oni su važan čimbenik koji oblikuje informacijski prostor, sudjelujući u stvaranju interpretativnih okvira uz pomoć kojih različite publike tumače političke događaje, međunarodne odnose i društvene procese. Granica između informiranja, političkog aktivizma, strateške komunikacije i informacijskog djelovanja pritom postaje sve nejasnija. Upravo zato analiza medijskih sadržaja danas nije samo pitanje postojanja novinarske etike ili informacijsko-komunikoloških istraživanja. To je i pitanje s kojim se povezuje društvena i politička stabilnost te nacionalna sigurnost. Posebno je važno razumjeti na koji način mediji

predstavljaju susjedne države i njihove političke aktere budući da informacijski sadržaji izravno utječu na javno mnijenje, međudržavne odnose i političku komunikaciju.

Tri desetljeća nakon potpisivanja Washingtonskog sporazuma te Daytonskih mirovnih sporazuma, Bosna i Hercegovina se i dalje suočava s brojnim izazovima vezanima uz funkcioniranje političkog sustava, odnose između konstitutivnih naroda, proces europskih integracija te definiranje vlastitog položaja unutar regionalnog i međunarodnog okruženja. Bosna i Hercegovina predstavlja jedno od najosjetljivijih informacijskih okruženja u Europi. Njezina složena ustavna arhitektura, brojna neriješena politička pitanja, duboke identitetske podjele te trajna izloženost unutarnjim i vanjskim političkim utjecajima stvaraju prostor u kojem medijski narativi imaju iznimnu moć oblikovanja stvarnosti. Informacijski prostor Bosne i Hercegovine stoga nije samo arena javne rasprave, nego i prostor u kojem se oblikuju društvene percepcije legitimnosti, političke pripadnosti, kolektivnih identiteta te različiti modeli mogućeg budućeg razvoja države.

Republika Hrvatska zauzima posebno mjesto u političkom, informacijskom i medijskom prostoru Bosne i Hercegovine. Kao članica Europske unije i NATO-a, potpisnica Daytonskih sporazuma te država koja s Bosnom i Hercegovinom dijeli najdužu kopnenu granicu, Hrvatska je neizostavan čimbenik očuvanja stabilnosti i sigurnosti BiH. Istodobno je, radi zaštite ustavnih prava hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini, koji je jedan od tri ravnopravna i

konstitutivna naroda, hrvatska politika prema BiH redovito predmet intenzivnih političkih rasprava, različitih tumačenja i često suprotstavljenih medijskih prikaza. Kako u BiH, tako i u određenim krugovima u RH. Upravo zbog toga način na koji pojedini mediji tumače otvorena pitanja moguće integracije BiH u EU i NATO savez, i s tim procesima povezanu Hrvatsku, hrvatske institucije i hrvatske političke predstavnike, predstavlja važan pokazatelj političkog i društvenog stanja (ali i procesa) u BiH.

Bosna i Hercegovina pritom nije jedino promatrano informacijsko okruženje u ovoj studiji. Istraživanje obuhvaća i informacijski i medijski prostor Crne Gore, države koja posljednjih godina prolazi intenzivne političke, identitetske i geopolitičke transformacije. Kao i u Bosni i Hercegovini, medijski diskurs u Crnoj Gori često nadilazi okvire klasičnog izvještavanja te postaje prostor sukobljavanja različitih političkih, vjerskih, nacionalnih i geopolitičkih narativa. Studija pokazuje da se određeni obrasci tumačenja i prikazivanja Republike Hrvatske, hrvatske politike i regionalnih odnosa pojavljuju u oba promatrana (informacijski i medijski) sustava, premda u različitim intenzitetima i u skladu s posebnim lokalnim osobitostima i kontekstima. Upravo zbog toga ova studija ne promatra pojedine objave kao izolirane jedinice, nego nastoji identificirati šire (i regionalne) trendove koji utječu na oblikovanje percepcija, političkih stavova i međudržavnih odnosa u jugoistočnoj Europi.

Institut za istraživanje hibridnih sukoba sa svojim partnerima, kontinuirano prati pojave koje mogu negativno utjecati na stabilnost

BiH te CG, pouzdanost i vjerodostojnost informacijskih prostora u BiH i CG, razvoj i složenost međunacionalnih odnosa te dostignutu razinu otpornosti demokratskih procesa. Ova studija nastala je kao rezultat potrebe za sustavnom analizom medijskih sadržaja koji se odnose na pristupanje BiH i Crne Gore u EU, odnosa s Republikom Hrvatskom te stvaranja narativa o hrvatskim i stranim čimbenicima, s posebnim naglaskom na položaj hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori u promatranom periodu.

Predmet istraživanja obuhvaća medijsko izvještavanje odabranih televizijskih kuća, internetskih portala, političkih emisija, komentatorskih sadržaja i autorskih analiza objavljenih tijekom 2025. i 2026. godine. Analizirane su stotine medijskih objava, emisija, tekstova, komentara, intervjua i političkih analiza objavljenih na najutjecajnijim televizijskim postajama i internetskim portalima. Cilj istraživanja nije bio vrednovati političke stavove pojedinih medija niti ograničavati pravo na kritiku političkih aktera. Naime, demokratska društva počivaju na slobodi izražavanja, pluralizmu mišljenja i otvorenoj javnoj raspravi. Međutim, bitno je analizirati pojave u kojima informacije prelaze granicu profesionalnog izvještavanja te postaju instrument oblikovanja političkih percepcija selektivnim prikazivanjem biranih informacija te tendenciozno tumačeći činjenica, emocionalnim uokvirujući događaje ili pak sustavno ponavljajući unaprijed definirane narative. O tome smo već napisali brojne analize neistinitih informacijskih sadržaja tijekom provedbe projekta Atena (www.iihs.hr/atena) Posebna pozornost posvećena je identifikaciji dominantnih komunikacijskih obrazaca, ponavljajućih narativa,

retoričkih strategija i diskurzivnih tehnika koje utječu na oblikovanje javnih mišljenja i stavova.

Ovdje objavljeno istraživanje temelji se na kvalitativnoj analizi sadržaja. Time se omogućuje detaljno proučavanje načina na koji se pojedine teme predstavljaju javnosti. Analitički okvir obuhvaća proučavanje izbora tema, naslova, simboličkih elemenata, korištenih izvora, vrijednosnih kvalifikacija, emocionalnih poruka i obrazaca tumačenja. Poseban naglasak stavljen je na prepoznavanje elemenata selektivnog izvještavanja i distribucije neistina, senzacionalizma, političke pristranosti, propagandnih obrazaca te komunikacijskih tehnika kojima se pokušava utjecati na oblikovanje javnog mnijenja. Rezultati istraživanja ukazuju na postojanje više dominantnih narativnih obrazaca koji se pojavljuju u različitim medijima i distribuiraju putem različitih komunikacijskih kanala. Ti obrasci nadilaze pojedinačne novinarske priloge ili izolirane uredničke odluke. Određene teme, politički akteri i događaji često se tumače putem unaprijed definiranih ideoloških i političkih okvira. Pritom se mogu uočiti obrasci koji uključuju personalizaciju političkih sukoba, simboličko povezivanje suvremenih događaja s povijesnim sukobima, stvaranje pojednostavljenih modela tumačenja te uporaba emocionalno snažnih narativa u svrhu mobilizacije vlastite publike, produbljivanja postojećih te unošenja dodatnih podjela. Takve pojave zaslužuju posebnu pozornost jer posjeduju obilježja zlonamjernih informacijskih operacija utjecaja kojih je cilj dugoročno oblikovanje korpusa javnog znanja ciljanih publika. A time i utjecaja na procese odlučivanja u duljem vremenskom periodu.

Poseban istraživački interes usmjeren je na fenomen negativnih utjecaja iz spektra hibridnih prijetnji, s naglaskom na njihovu informacijsku sastavnicu. Mediji, društvene mreže, digitalne platforme i različiti oblici javne komunikacije sve češće se koriste za pokušaje oblikovanja korpusa javnog znanja. U tom kontekstu analiza informacija omogućava bolje razumijevanje načina na koji se političke poruke stvaraju, dijele i prihvaćaju unutar određenih društvenih skupina.

Posebno zabrinjava činjenica da se dio analiziranih sadržaja ne temelji na klasičnoj novinarskoj funkciji informiranja, nego na stvaranju simboličkih konstrukcija koje pojedine političke aktere, institucije ili države prikazuju putem unaprijed definiranih obrazaca moralne i političke delegitimizacije. U takvom informacijskom okruženju činjenice postaju manje važne, podređuju se željenom narativu. Politički protivnici prestaju biti legitimni sugovornici te se pretvaraju u protivnike kojima se pripisuju negativne namjere, skrivene agende te pripisuje povijesna odgovornost za različite društvene probleme.

Analiza medijskog prostora Crne Gore pokazuje pak postojanje relativno konzistentnog skupa narativa kojima se Republika Hrvatska prikazuje kao politički, sigurnosni i identitetski protivnik srpskog naroda i dijela crnogorske javnosti. Za razliku od bošnjačkog medijskog prostora u Bosni i Hercegovini, gdje dominiraju optužbe o navodnom hrvatsko-srpskom dogovoru na štetu Bosne i Hercegovine, u prosrpskim medijima Crne Gore, Hrvatska se primarno prikazuje kao nasljednica neprijateljske politike prema Srbima te kao regionalni

eksponent euroatlantskih interesa usmjerenih protiv Srbije i srpskog političkog faktora na Zapadnom Balkanu.

U promatranom razdoblju posebno su se istaknuli online portali putem komentara, autorskih tekstova, političkih izjava i tumačenja, koji sustavno stvaraju i ponavljaju negativne narative o Hrvatskoj kao državi koja koristi članstvo u Europskoj uniji i NATO savezu za ostvarivanje političkog pritiska na države Zapadnog Balkana. Hrvatska se pritom ne prikazuje kao ravnopravan partner ili susjedna država koja legitimno zastupa vlastite nacionalne interese, nego kao čimbenik koji nastupa s pozicije političke nadmoći, mentorstva i ucjene. Takvim pristupom Hrvatska se opisuje kao hegemonist koji pokušava politički disciplinirati Bosnu i Hercegovinu kao i Crnu Goru, dok se svaki oblik kompromisa ili dijaloga od strane dijela političkih elita iz tih država prikazuje kao izraz njihove slabosti, na osobnoj i institucijskoj razini.

Drugi informacijski obrazac temelji se na stalnom povezivanju suvremene Republike Hrvatske s Nezavisnom Državom Hrvatskom i ustaškim pokretom. U analiziranim medijskim sadržajima događaji iz suvremenog političkog i društvenog života često se tumače kroz prizmu Drugoga svjetskog rata, pri čemu se stvara dojam povijesnog kontinuiteta između NDH i današnje hrvatske države. Takav pristup posebno dolazi do izražaja u izvještavanju o sportskim događajima, glazbenim manifestacijama, navijačkim incidentima i raspravama o obrazovnom sustavu. Pojedinačni incidenti ili izjave generaliziraju se na čitavo hrvatsko društvo, dok se sporadične pojave predstavljaju

dokazom navodnog institucionalnog toleriranja ekstremizma. Posljedica takvog diskursa jest stvaranje slike o Hrvatskoj kao državi koja nije raščistila s vlastitom prošlošću te koja nastavlja provoditi neprijateljske politike prema Srbima i srpskom identitetu.

Treći dominantni narativ prikazuje Hrvatsku kao dio šireg zapadnog političkog i sigurnosnog projekta usmjerenog prema ograničavanju utjecaja Srbije na Zapadnom Balkanu. U tom okviru hrvatska vanjska politika prikazuje se kao produžena ruka zlonamjernih interesa Europske unije, NATO saveza, Njemačke ili pojedinih zapadnih država. Analizirani sadržaji često sugeriraju postojanje koordiniranih političkih, medijskih i diplomatskih aktivnosti usmjerenih protiv interesa Srbije.

Studija pokazuje da se ovakvi informacijski i komunikacijski procesi ne odvijaju spontano. Stvaraju se dugotrajnim ponavljanjem istih informacijskih sadržaja i komunikacijskih obrazaca, korištenjem istih izvora, ponavljanjem istih tumačenja te uključivanjem pojedinih političkih, medijskih i kvazi-akademske autoriteta koji određenim narativima daju privid stručne, međunarodne ili znanstvene legitimnosti. Upravo u tom neprestanom ponavljanju leži njihova stvarna snaga. Cilj suvremenih informacijskih operacija nije nužno uvjeriti publiku u određenu tvrdnju, nego stvoriti emocionalni i kognitivni okvir unutar kojeg će određene tvrdnje djelovati logično, očekivano i samorazumljivo.

Ova studija nema za cilj donositi konačne prosudbe političke i društvene stvarnosti niti ponuditi rješenja za složena pitanja odnosa u Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori. Studija nastoji doprinijeti razvoju znanstvenih istraživanja medija, političke komunikacije i informacijskih operacija u tim državama, ali i otvoriti prostor za stručnu raspravu o ulozi medija u BiH i CG te zlonamjernog oblikovanja javnog znanja. U vremenu kada je informacijski prostor prepoznat i shvaćen kao još jedna domena u kojoj se odigravaju sukobi i ratovi (uz kopno, more, zrak, svemir i kiberprostor), sposobnost prepoznavanja zlonamjernih obrazaca oblikovanja javnog znanja, postaje pitanje na kojem se temelji strateška otpornost svakog društva. Demokratski sustavi ne mogu se braniti isključivo vojnim ili sigurnosnim mehanizmima. Njihova dugoročna stabilnost ovisi o kvaliteti prostora javnog znanja, povjerenju građana u institucije te sposobnosti društva da razlikuje činjenice od neistina i propagande, argumente od političkih konstrukcija i legitimnu kritiku od sustavne diskreditacije.

Stoga ova studija ne predstavlja samo pregled medijskih objava tijekom jednog vremenskog razdoblja. Ona predstavlja pokušaj razumijevanja dubljih procesa koji oblikuju suvremeni informacijski prostor Bosne i Hercegovine i Crne Gore. Njezina svrha nije proizvesti nove podjele, nego doprinijeti razumijevanju mehanizama kojima se zlonamjerno pokušava oblikovati javno znanje, a time i društveni odnosi u promatranim državama. Samo argumentiranom, dokumentiranom i metodološki utemeljenom analizom, moguće je graditi otpornost na dezinformacije, propagandu i druge oblike

zlonamjernog informacijskog djelovanja koji dugoročno narušavaju kvalitetu javne rasprave i društveno zajedništvo.

Za akademsku zajednicu rezultati istraživanja predstavljaju vrijedan doprinos proučavanju odnosa između medija, identiteta i politike u društvima i državama s brojnim otvorenim pitanjima. Za svijet medija, ova studija može poslužiti kao poticaj za dodatno promišljanje profesionalnih standarda, njihove suodgovornosti za stanje javnog znanja te važnosti uravnoteženog, objektivnog, istinitog i potpunog izvještavanja. U širem društvenom smislu, ova studija doprinosi razumijevanju načina na koji informacije oblikuju percepcije političkih aktera, međunacionalne odnose, regionalnu suradnju te ukazuje na potrebu razvoja otpornog, slobodnog, transparentnog i pluralnog javnog informacijskog prostora i medijskog okruženja.

Institut za istraživanje hibridnih sukoba sa svojim partnerima ovom publikacijom želi pridonijeti razvoju kulture kritičkog promišljanja informacijskog prostora te otvoriti akademsku i stručnu raspravu o ulozi medija u oblikovanju političkih procesa u Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori. Vjerujemo da je upravo takva rasprava nužan preduvjet jačanja demokratske otpornosti, međusobnog povjerenja i stabilnosti kako u tim državama tako i na području Zapadnog Balkana.

U vremenu kada se bitke za teritorij sve češće zamjenjuju bitkama za percepciju, razumijevanje načina (kao i instrumenata) oblikovanja informacijskog prostora postaje jednako važno kao razumijevanje političkih, gospodarskih, religijskih, povijesnih i sigurnosnih procesa. Upravo zato ova studija nije samo analiza informacijskog okoliša i

medijske slike tih država. Ova je studija analiza informacijskih okolina dviju država, jednog od ključnih prostora u kojem se danas oblikuje (i zlonamjerno) politička i društvena stvarnost kako bi se utjecalo na njihovu budućnost.



1. Informacijska okolina Federacije Bosne i Hercegovine

1.1. Uvod

Način na koji mediji u Bosni i Hercegovini opisuju i tumače političke aktere, društveno-političke procese i bilateralne odnose, nadilazi okvire klasičnog informiranja te poprima obilježja političkog pozicioniranja, ideološkog i pristranog tumačenja te diskurzivne konstrukcije društvene stvarnosti. Posebno je to izraženo u odnosu dijela medijske scene u Federaciji Bosne i Hercegovine prema Republici Hrvatskoj, njezinim institucijama, najvišim državnim dužnosnicima te hrvatskim političkim predstavnicima u Bosni i Hercegovini.

Predmet ovoga istraživanja jest analiza medijskog sadržaja odabranih medija u Federaciji Bosne i Hercegovine – Federalne televizije (FTV) koja je javna televizijska kuća unutar RTV FBiH, kao i komercijalnih televizijskih kuće Hayat TV i Face TV, te N1 televizije koja je regionalna afilijacija CNN-a. Što se tiče portala, analizirani su najčitaniji portali fokusirani na informativni i politički sadržaj: Klix.ba, Faktor.ba, Slobodna-Bosna.ba, Istraga.ba, Politički.ba, Oslobođenje.ba, STAV.ba, RadioSarajevo.ba, Vijesti.ba, Mostar.live te Novinska agencija Patria (NAP) – s ciljem utvrđivanja dominantnih obrazaca izvještavanja o procesu pristupanja BiH europskim integracijama, te Republici Hrvatskoj i hrvatskim političkim akterima tijekom 2025. godine. Istraživanje je primarno obuhvatilo razdoblja od travnja do lipnja te od rujna do studenoga 2025. godine, uz metodološki opravdana odstupanja od približno petnaest do dvadeset dana u slučajevima politički i medijski izrazito relevantnih događaja koji su zbog svoje važnosti zahtijevali uključivanje u analitički okvir. Takav pristup omogućio je obuhvat ključnih političkih procesa, javnih polemika i medijskih kampanja koje su značajno utjecale na oblikovanje javnog diskursa o Republici Hrvatskoj, kao i o Hrvatima u Bosni i Hercegovini.

Istraživanje je provedeno kvalitativnom metodom analize sadržaja, pri čemu su analizirane vijesti na internetskim portalima, političke emisije i informativni sadržaji Federalne televizije i Hayat TV-a, javni istupi i izjave relevantnih političkih i društvenih aktera, kao i autorske analize, komentari i kolumne urednika i novinara navedenih medija. Poseban fokus bio je usmjeren na identifikaciju obrazaca selektivnog

izvještavanja, diskurzivne pristranosti, senzacionalističkih tumačenja te uporabe manipulativnih i propagandnih komunikacijskih tehnika. Analitički okvir uključivao je promatranje načina izbora tema, jezičnih konstrukcija, simboličkih obrazaca, retoričkih strategija i vrijednosnih kvalifikacija kojima su pojedini politički akteri i procesi predstavljani javnosti.

Rezultati analize ukazuju na postojanje različitih načina pristupa promatranoj temi. Portal Slobodna Bosna izrazito se isticao političkim aktivizmom i senzacionalističkim naslovima koji su često služili kao sredstvo emocionalne mobilizacije publike, premda je sadržaj samih tekstova nerijetko bio umjereniji i informativno korektniji od inicijalnog naslovnog okvira. Kod portala Faktor.ba uočen je trend uporabe sugestivnih i manipulativno koncipiranih naslova i nadnaslova kojima se usmjerava interpretativni okvir čitatelja prije samoga konzumiranja sadržaja. Klix.ba je, s druge strane, karakteriziralo objavljivanje opsežnijih analiza i interpretativnih tekstova u kojima su se, uz elemente profesionalnog novinarstva, povremeno pojavljivale netočne ili parcijalno točne tvrdnje, kao i sofisticirani oblici političko-medijske propagande i ideološkog uokvirivanja.

U istom kontekstu, analiza druge skupine promatranih medija – Hayat TV-a te portala Istraga.ba, NAP i Politički.ba ukazuje na postojanje duboko isprepletenog medijskog sustava koji funkcionira po načelu spojenih posuda, stvarajući privid masovnosti i općeprihvaćenosti antihrvatskih stavova. Hayat TV pritom djeluje kao vodeća pro-

bošnjačka komercijalna televizija s najširim dosegom, uspostavljajući glavni medijski diskurs. Portal Istraga.ba ima snažan javni i politički utjecaj te funkcionira kao "elitistički" medij koji, zahvaljujući pristupu specifičnim podacima i dokumentima, primarno otvara i nameće teme koje potom drugi mediji preuzimaju i recikliraju. S druge strane, portal Politički.ba usmjeren je na užu, politički i institucionalno profiliranu publiku, djelujući više kao analitička platforma za tumačenje i oblikovanje diskursa unutar viših razina odlučivanja u BiH. U ovaj se zatvoreni i sinkronizirani krug uklapa i Novinska agencija Patria (NAP) koja služi kao snažan distributivni kanal te gotovo svakodnevno prenosi tekstove s Istrage.ba i Politički.ba te drugih medija. S druge strane, kolumnisti ovog medija ističu se kao generatori ozračja koje se protivi integracijama BiH u prozapadne saveze, a Republika Hrvatska i njeni dužnosnici često su u tom kontekstu predmetom izrazitih kritika koje često ne korespondiraju sa standardima novinarske profesije i izdavaštva.

Osobitu važnost u okviru istraživanja zauzima analiza političke emisije Mreža Federalne televizije kao medija koji bi, sukladno standardima javnog medijskog servisa, trebao djelovati u skladu s načelima profesionalne nepristranosti, pluralizma i uravnoteženosti. Analizirani sadržaji ukazali su, međutim, na prisutnost izrazito negativnih i ideološki intoniranih interpretacija hrvatskih političkih aktera, osobito predsjednika Vlade Republike Hrvatske Andreja Plenkovića i predsjednika HDZ-a BiH Dragana Čovića. U pojedinim emisijama korištene su retoričke i simboličke konstrukcije koje su njihove političke stavove i djelovanje povezivali s pojmovima

rasizma, fašizma, nacizma, antisemitizma, kolonijalizma, pa čak i inkvizicije, dok je politika hrvatske Vlade u pojedinim segmentima predstavljena kao „demonška“.

Zajedničkim djelovanjem navedenih medija iskristaliziralo se nekoliko dominantnih, gotovo opsesivnih narativa, kojima se Republika Hrvatska demonizira, a politički zahtjevi Hrvata u BiH delegitimiraju. To prvenstveno uključuje konstrukciju „srpsko-hrvatske osovine“ kojom se službeni Zagreb zlonamjerno izjednačava s Beogradom, etiketiranje svakog diplomatskog napora Hrvatske kao mijesanja u unutarnje stvari, te agresivnu medijsku kampanju kojom se opravdavaju napadi na presudu u predmetu „Kovačević protiv BiH“. Središnji alat ove medijske arhitekture ostaje povijesni revizionizam i zloupotreba haaških presuda, gdje se inzistiranje na ustavnoj poziciji Hrvata i legitimnom predavljanju automatski proglašava nastavkom udruženog zločinačkog pothvata. Kako bi ovi stavovi dobili privid intelektualne, međunarodne i akademske težine, medijski sustav obilato se koristi priopćenjima i gostovanjima generatora negativnih i neistinitih narativa, poput asocijacije „Krug 99“ i udruge IFIMES.

Prema službenim podacima iz 2025.¹, u BiH postoji 3,96 mil mobilnih telefonskih priključaka što je 26% više od broja stanovnika (oko 3,15 mil). Oko 2,73 mil stanovnika BiH povezano je na Internet što predavlja 86,7% ukupne populacije. Nešto više od 2 mil profila na društvenim mrežama otvorili su stanovnici BiH, od čega je 49,3% ženskih korisnika. Od ukupnog broja korisnika interneta u BiH njih

čak 75,3% imaju bar jedan profil i posjet društvenim mrežama u 2025. Početkom 2025. na facebook društvenoj mreži bilo je povezano oko 1,45 mil stanovnika BiH, na tik-tok mreži oko 983 tisuće, na LinkedInu oko 470 tisuća, na X-u oko 159 tisuća. Tijekom 2024. je 81,8% muškaraca te 79,7% žena se više puta dnevno spajalo na Internet². Tijekom 2025. utvrđeno je postojanje 488 medijskih web portala u BiH od kojih je tek 40% bilo transparentno³. Najveći doseg i utjecaj na informacijsko okruženje u BiH imaju portali klix.ba, avaz.ba, oslobodnje.ba nezavisne.com, slobodna-bosna.ba te faktor.ba⁴. Analizom sadržaja stotina tekstova i emisija produciranih u navedenim medijima, iskristaliziralo se nekoliko dominantnih narativa čiji je primarni cilj prikazati Republiku Hrvatsku kao agresora na BiH, a hrvatsku politiku prema BiH hegemonističkom. Ključne tendencije koje ova analiza pokazuje su sljedeće.

1.1.1. Konstrukcija "srpsko-hrvatske osovine" i mita o podjeli BiH

Jedan od najpostojanijih narativa jest potpuno izjednačavanje službenog Zagreba i Beograda. Kroz sintagme o "kombiniranom srpsko-hrvatskom utjecaju" ili "agresorskim politikama susjeda", Republika Hrvatska se izjednačava s Republikom Srbijom, Franjo Tuđman sa Slobodanom Miloševićem, a Andrej Plenković s Aleksandrom Vučićem. Cilj je njihovog djelovanja, kako je pokazano u više tekstova, obraniti poziciju političkog Sarajeva (primarno SDA i DF) tezom da su politički predstavnici Hrvata i Srba u BiH u najvećoj mjeri alat "velikodržavnih" projekata iz susjedstva koji žele uništiti

državu. Štoviše, Hrvatska se optužuje kao prikriveni ruski igrač koji daje potporu Ruskoj agresivnoj politici.

1.1.2. Miješanje RH u unutarnje procese u BiH i diskreditacija OHR-a

Gotovo svaki diplomatski napor Republike Hrvatske za zaštitu ustavne pozicije Hrvata u BiH (poput izmjena Izbornog zakona) etiketira se kao agresivni kolonijalizam, tutorstvo ili miješanje RH u unutarnje stvari BiH. U ovom narativu, Visoki predstavnik Christian Schmidt ne promatra se kao međunarodni medijator, već kao "agent Zagreba" i poslušnik Andreja Plenkovića, koji ne donosi odluke samostalno, već "po diktatu iz Hrvatske".

1.1.3. Slučaj Kovačević

[Pad tužbe "Kovačević"](#) pred Europskim sudom za ljudska prava u Strasbourgu izazvao je veliki interes. Umjesto pravne analize, ovi su mediji, u najvećoj mjeri, plasirali teze da je Republika Hrvatska agresivnim lobiranjem, uplitanjem pa čak i "kupovinom Suda kroz donaciju od 100.000 eura" srušila presudu. Hrvatska se u tom kontekstu prikazuje kao država koja štiti "aparthejd" i sprječava uvođenje građanske države (kojom dominira najbrojnija etnička zajednica).

1.1.4. Povijesni revizionizam i potenciranje navodnog UZP-a

Središnji alat za delegitimizaciju zahtjeva za jednakopravnost Hrvata s druga dva naroda u BiH povijesni je revizionizam oslonjen na

zloupotrebu haških presuda. Spominjanje konstitutivnosti naroda, Herceg-Bosne ili prava na legitimnog predstavnika često se proglašava nastavkom udruženog zločinačkog poduhvata (UZP) i fašizma.

1.1.5. „Institucionalni i intelektualni“ generatori narativa: Krug 99 i IFIMES

Kako bi gore prikazani stavovi dobili privid intelektualne, akademske i međunarodne težine, navedeni medijski sustav obilato se koristi priopćenjima i gostovanjima članova **Asocijacije nezavisnih intelektualaca "Krug 99"** te međunarodnog instituta **IFIMES** sa sjedištem u Ljubljani Njihovi predstavnici (poput **Zijada Bećirovića, Envera Halilovića i Adila Kulenovića**) funkcioniraju kao „stručnjaci“ koji u javni prostor puštaju teze poput toga da je cilj Zagreba obnova Banovine Hrvatske koje onda Hayat, Istraga, NAP i Politički.ba danima recikliraju te iz njih izvode zaključke.

Kroz prizmu ovih narativa, u nastavku dokumenta donosimo detaljan pregled i kategorizaciju članaka koji svjedoče o postojanju zlonamjernih politika u promatranome medijskom prostoru. Napominjemo da se narativi često preklapaju i nadopunjuju kako bi se stvorio dojam postojanja velikog broja argumenata kojima se pokušavaju nametnuti narativi čitateljima.

1.2. Konstrukcija "srpsko-hrvatske osovine" i mita o podjeli BiH

Važan segment medijskoga narativa tijekom promatranog razdoblja, odnosi se na nametanje narativa o postojanju hrvatsko-srpske osovine/urote kao temeljnoga pokretača svih negativnih procesa u BiH. Reminiscencija se jasno izvlači iz ratnih diskursa koji su „identificirali“ Republiku Hrvatsku i Republiku Srbiju kao agresore, dva velikodržavna subjekta koji su međusobnim dogovorom željeli podijeliti BiH. Ta se pretpostavka uzima kao aksiom bez ikakvih utemeljenih činjenica, povijesnih izvora ili konkretnih dokaza. Bez obzira na to, cijela vizura sadašnjih ustavnopravnih i političkih problema koji opterećuju BiH tumači se kao nastavak velikodržavnih projekata Hrvatske i Srbije. S kolikom dozom opuštenosti i uvjerljivosti te društvene i profesionalne neodgovornosti se taj moment koristi u svakodnevnom političkom govoru, vjerno svjedoči izjava (31.10.2025.) člana Predsjedništva BiH Željka Komšića koji u obraćanju pred [Općom skupštinom UN-a izjavljuje](#):

„Podsjećam vas da trenutna struktura BiH nije proizvod niti društvenog niti političkog procesa ili dogovora, ona je proizvod mirovnog sporazuma kojim nije zadovoljna niti jedna strana u BiH. Njime nisu zadovoljne **čak niti susjedne zemlje koje su sudjelovale u ratu i agresiji na BiH.**“

O dubini toga savezništva u bošnjačkim krugovima uopće ne dvoje. Štoviše, počela je licitacija o temporalnoj dubini toga „zlotvornoga savezništva“. Tako je u Mostaru, prema izvoru **Mostar.live**, u

listopadu 2025. održana tribina „[Legitimno predstavljanje Bošnjaka u Hercegovini](#)“, čime bi se valjda obesmislila sintagma koju koriste Hrvati artikulirajući svoje političke zahtjeve za legitimnim predstavništvom i ujedno pokušalo pokazati da i Bošnjaci u Hercegovini pate od istoga sistematskoga nedostatka: da u Hercegovini ne mogu birati svoje legitimne predstavnike. Iako ne nude niti jedan jedini dokaz ili primjer gdje Bošnjaci nisu legitimno predstavljeni u Hercegovini to ne sprječava da se umjetno stvoreni proces smjesti u također umjetno stvoreni mitopoetski kontekst:

„Ako uzmemo širi regionalni kontekst ovo što radi HDZ to je dio srpsko-hrvatskog djelovanja prema BiH. Taj **strateški savez je vrlo star**. To je kontinuitet jedne politike koja **traje preko 100 godina.**”

Koliko god ovakva konstatacija bila nevjerojatna, povijesno i sociološki neutemeljena, te politički neodrživa, nitko joj unutar bošnjačkih intelektualnih krugova nije oponirao. Bilo bi zanimljivo vidjeti kako objašnjavaju ovaj „stari savez“ tijekom Drugoga svjetskog rata ili tijekom postojanja Socijalističke Republike BiH. Nedvojbeno najfrekventniji i najžustriji propagator ovakvoga narativa je **Krug 99** koji slovi za samoproglašenu udrugu intelektualaca koja promiče „građansku državu“. Kao jedan od povoda za iznošenje varijacija navedenoga narativa poslužila je deklaracija HNS-a iz veljače 2025. Načela iznesena u toj Deklaraciji na sesiji Kruga 99 eksplicitno su difamirana kao „hegemonijske namjere spram BiH“, dok se Hrvati čak niti ne nazivaju nacionalnom odrednicom već ih se svodi na konfesionalnu „bosanskih Hrvati katolici“. U tom se rakursu,

[prema objavi na Federalna.ba](#), poziva na srpsko-hrvatsku osovину dok je Deklaracija HNS-a tek jedan od programskih dokumenata iste:

„... ova „**srbijansko-kroacijska koordinacija** deklaracijskog djelovanja upućuje na kontinuitet **antibosanskih saveza Beograda i Zagreba**, što je jasan znak da oni, nažalost, nemaju druge politike spram Bosne i Hercegovine osim **politike podjele i pljačkanja njezine teritorije**“.

U svibnju iste godine [Krug 99 na jednoj od svojih narednih sesija iznosi tezu](#) da su u krizama u BiH direktno involvirane Srbija i Hrvatska kao potpisnice Daytonskog sporazuma, čime ih se neizravno optužuje za neprijateljski odnos prema službenim Sarajevu. U rujnu navedena udruga organizira sesiju na temu 'Internacionalni pritisci i otpor moderne bosanske države' u kojoj uvodničar **Ademir Lisica** ponovno [optužuje](#) Srbiju i Hrvatsku za agresiju na BiH, te posebno dodaje da

„Hrvatska, s druge strane, nastoji da propagiranjem modela političke kontrole nad jedinim dijelom BiH, kontinuirano vrši pritisak na državu, nastojeći da proklamira vlastite ideje na teritoriji druge međunarodno priznate države.“

Važan događaj koji je unutar bošnjačke političke i medijske scene aktivirao opisani narativ je obilježavanje godišnjice [Dejtonskoga sporazuma međunarodnom konferencijom u samome Daytonu](#). Tako je primjerice objavljen nepotpisani novinarski uradak na [vijesti.ba](#) „[Trideset godina kasnije: Agresori opet u Daytonu](#)“ ispod kojeg je tendenciozno objavljena fotografija hrvatskog i srpskog ministra

vanjskih poslova Gorana Grlića Radmana i Marka Đurića kako se rukuju. U samome tekstu tendenciozno je predstavljeno sudjelovanje hrvatskih dužnosnika kao čin neprijateljstva prema BiH, a njihovi stavovi kao eksplicitno neprijateljski.

„Trideset godina kasnije u Daytonu su se ponovo, uz zvaničnike iz Bosne i Hercegovine, pojavili i predstavnici država koje su se potpisom Mirovnog sporazuma obavezale da će prestati sa oružanom agresijom na BiH - Srbija i Hrvatska... **Sve je popraćeno lažima premijera Hrvatske Andreja Plenkovića, o Hrvatskoj kao velikom prijatelju i spasitelju BiH.**“

U vrlo defetističkom tonu analitičar **Jasmin Mujanović** [izvještava s lica mjesta](#) te zaključuje da su dužnosnici BiH zakazali. Implicitno zamjera dužnosnicima Republike Hrvatske na diplomatskom naporu i njihovim stavovima kojima su upozoravali svjetske čelnike na neravnopravan položaj Hrvata u BiH kao i neodrživost postojećeg izbornoga okvira. Mujanović izvlači zaključak da su Andrej Plenković i Dragan Čović nezadovoljni onime što je uradio svojim intervencijama Visoki predstavnik Christian Schmidt, te da sinergijskim djelovanjem nastoje „**i spremni su totalno preuzeti gotovo sve institucije i procese unutar BiH.**“

„On ističe da se u Dejtonu nije čulo ništa novo ni od Beograda ni od Zagreba. **Oni sa svojom malicioznom agendom prema BiH nastavljaju.**“

Kao jedan od najvećih problema etiketira Milorada Dodika, za kojeg bez ikakvih dokaza tvrdi da je jedan od najvećih saveznika Republike Hrvatske:

„Hrvatska jedna od glavnih njegovih saveznika i ona je jedan od ključnih aktera i razloga zašto je ova kriza toliko duboka i ozbiljna. To se našim partnerima i prijateljima na Zapadu moralo i mora objasniti. Bojim se da ni to nismo uspjeli.“
(Politički.ba, 24.5.2025.,
<https://politicki.ba/politika/mujanovic-skupom-u-dejtonu-potpuno-je-dominirao-hdz/76939>)

Na sličnome tragu **Ismail Ćidić** objavljuje uradak [„Kako je Dayton razotkrio ekstremističku i maksimalističku agendu Hrvatske u BiH?“](#) u kojem na agresivan način apostrofira isključivo „hrvatski nacionalizam kao temeljni problem u BiH.

„Konferencija (o Daytonu, svibanj 2025. op.a.) je potvrdila moj stav da je srpski nacionalizam najveća prijetnja teritorijalnom integritetu Bosne i Hercegovine, ali **hrvatski nacionalizam, koje kroz djela sprovode i mostarski i zagrebački HDZ, najveća je prijetnja za sve druge interese Bosne i Hercegovine** - od energetskih i finansijskih, sve do društvenih, međunarodnih i političkih.“

Uopće ne krijući vlastitu političku agendu autor pokušava načiniti narativnu liniju od ratnih vremena do danas gdje su Srbi i Hrvati agresori, te da slavljenjem Daytonu ponovno na neki način dovode u pitanje samu državnu opstojnost, jer je valjda svojim nacionalizmom

podrivaju. Kako je podrivaju i postoji li na istoj ravni bošnjački nacionalizam, autor ne nudi odgovor, osim što možemo iščitati iz njegova podmetanja pogrešnog tumačenja povijesnih činjenica kao i etiketa koje legitimiraju njegovu, „nipošto bošnjačku“ i „nipošto političku“, intelektualnu poziciju.

„Trideset godina nakon pregovora na istom mjestu, **Milošević i Tuđman od međunarodnih učesnika tretirani su kao ratni zločinci**, dok je predsjednik Alija Izetbegović citiran kao lider koji je želio sačuvati mir, dati dignitet svima, posebno žrtvama, i suprotstaviti se destruktivnim silama.“

Spomenuti je autor u koautorstvu s **Ismetom Fatihom Čančarom** pokušao internacionalizirati ovaj propagandni diskurzivni moment. Tako su u [Foreign Affairsu](#) objavili tekst povodom konferencije u Daytonu. Jedina meta u njihovom tekstu bila je Hrvatska koju se snažno vezivalo za osovinu s Beogradom i nastojalo prikazati kao trajan izvor nestabilnosti u BiH i permanentnoga agresora na BiH.

„Okupljanje je odzvanjalo ratnom retorikom Hrvatske iz devedesetih. Među zabrinjavajućim porukama bile su i otvorena podrška etničkoj segregaciji u bosanskim školama, revizionistički narativi o ratu i direktno miješanje u unutrašnje stvari BiH, posebno kada je riječ o prijedlozima izmjena izbornog zakona... Danas, hrvatska politika prema BiH i dalje reflektira neostvarene ratne ambicije – prema planu koji su kreirali Slobodan Milošević i Franjo Tuđman – prema kojem je BiH trebala biti podijeljena u etnički čiste teritorije između Hrvatske i Srbije putem sistematskog protjerivanja i masovnih

ubistava ne-Hrvata i ne-Srba.... Danas su hrvatske ambicije evoluirale u novu političku strategiju: nastavak ratnog projekta Tuđman-Milošević političkim sredstvima.“

U cijelom tekstu (**klix.ba**) autori provlače element, kako ga oni tumače, hrvatskoga potkopavanja „bosanskoga suvereniteta“ i trajnoga nastojanja za podjelom BiH. Kao izuzetno maliciozan diskurzivni manevar, autori pokušavaju Hrvatsku prikazati kao „ruskoga igrača“, državu koja pruža lažni otpor Rusiji, a u stvari je instrument u rukama ruske geopolitike. Bez ijednoga dokaza ili suvisle argumentacije, autori ne odustaju od svojih malicioznih teza, a da bi ih dodatno začinili, tekst „obogaćuju“ tendencioznom fotografijom na kojoj su Tuđman, Milošević i Gorbačov, čime bi, valjda, trebali uvjeriti čitatelje u neprekinuti strateški interesi i suradnju ovih triju aktera, doduše u izvedbi nekih novih dužnosnika.

„Rastuća agresivnost Hrvatske, predstavljena kao briga za bosanske Hrvate, u stvarnosti je strateška kampanja koja pod krinkom legitimnosti promovira etničku podjelu. Ova kampanja, sve više **usklađena s ruskim interesima**, ugrožava ne samo suverenitet BiH, već i stabilnost regiona i kredibilitet zapadnih savezništava.“

Koliko groteskna narativna figura o srpsko-hrvatskoj osovini može postati, dovoljno govori opis sljedećeg događaja. Naime, krajem studenoga 2025. zaposlenici javnoga RTV servisa BHRT-a prosvjedovali su zbog neisplate plaća i vrlo neizvjesne budućnosti ove javne medijske kuće. Dakle, povod je status zaposlenika i opstanak

javnoga RTV servisa što je u potpunosti u ingerenciji državne razine vlasti i unutarnje pitanje BiH. Međutim, i u takvom se kontekstu pronade motivacija za difamaciju Hrvatske. Jedan od najstarijih novinara, **Rinko Golubović** tom [prigodom je usporedio situaciju](#) kao „udar na BiH, Bosance i Hercegovce i kao daljnu stepenicu presuđenog zločinačkog poduhvata iz Beograda i Zagreba u Haagu koji je začet još 1939. godine sporazumom Cvetković-Maček.“

Jedan od primjera specifičnog medijskog diskursa u kojem se aktualni pravni i politički procesi tumače kroz prizmu ratnih događanja nalazi se na portalu Istraga.ba. Riječ je o tekstu objavljenom 26. lipnja 2025. pod naslovom: ["Slučaj Slaven Kovačević: Zašto danas, u doba mirne agresije na BiH, crnogorski glas opet stoji na stranu istih zločinačkih politika Miloševića i Tuđmana?"](#).

Ovaj tekst ilustrira kako dio sarajevskog medijskog prostora koristi odluke međunarodnih sudova za širu kritiku politika susjednih država, u ovom slučaju Republike Hrvatske. Povod teksta bio je ishod slučaja "Slaven Kovačević" pred Velikim vijećem Europskog suda za ljudska prava. Autor kritiku prvenstveno usmjerava prema crnogorskoj sutkinji Ivani Jelić koja je glasovala za poništenje prvostupanjske presude. Međutim, njezino pravno stajalište u tekstu se koristi kao argument za kritiku hrvatske državne politike i aktualizaciju teze o "srpsko-hrvatskoj osovini", čime stvarni povod teksta (uloga Crne Gore) pada u drugi plan.

U takvom tumačenju, politički ciljevi službenog Zagreba i Beograda se izjednačavaju, a suvremeni politički procesi u BiH karakteriziraju kao "mirna agresija". Prvi hrvatski predsjednik Franjo Tuđman stavlja se u isti kontekst s osuđenim ratnim zločincima (Radovan Karadžić i Ratko Mladić, ali i Slobodan Milošević), čime se u tekstu sugerira simetrija u povijesnim ulogama politika Hrvatske i Srbije. Dalje se navodi da su aktualne vlasti u Hrvatskoj i Srbiji u kontinuitetu s politikama iz devedesetih godina prošlog stoljeća. Republiku Hrvatsku se pritom optužuje da svojim utjecajem u BiH onemogućava napredak zemlje i sudjeluje u "aparthejdu", dok se kao ključna prijetnja regiji navodi "kombinovani srpsko-hrvatski uticaj":

„U doba agresije na BiH tokom 1990. Crna Gora je kao dio SRJ bila saučesnica dok kasnije, nekim mudrijim politikama, nije uslijedio **otklon od zločinačke politike Miloševića i Tuđmana...** Zašto danas, u doba **mirne agresije na BiH**, crnogorski glas opet stoji na stranu **istih zločinačkih politika Miloševića, Karadžića, Mladića, Tuđmana?**... Danas su na vlasti i u Srbiji i Hrvatskoj iste te politike devedesetih koje **svoje pipke čvrsto drže zalijepljene u Bosni i Hercegovini** čime onemogućavaju napredak te zemlje i guše prava većine svjesno **čineći aparthejd...** ne može se zažmuriti na očito – da se preko Crne Gore prelama **kombinovani srpsko-hrvatski uticaj i to na štetu Bošnjaka.**“

Daljnju razradu teze o združenom pothvatu „susjeda i komšija“ (sintagma „susjedi i komšije“ koja se koristi u dijelu sarajevskih

medija kao sinonim za zajedničko navođenje Hrvatske i Srbije) protiv BiH, nudi Novinska agencija Patria (NAP) u intervjuu s bivšim bošnjačkim diplomatom i istaknutim članom "Krug 99", Enverom Halilovićem. U tekstu objavljenom 8. travnja 2025., pod naslovom ["Jedino u čemu se Hrvatska i Srbija slažu je razvaljivanje BiH"](#), službeni se Zagreb ponovno izravno optužuje za destrukciju i komadanje susjedne države. Halilović hrvatsku vanjsku politiku označava kao "danajsku" aludirajući na mitološkog trojanskog konja te tvrdi da Hrvatska pod krinkom potpore na europskom putu zapravo sustavno "guši i ubija" BiH. U središtu njegovog intervjua nalazi se hrvatski premijer Andrej Plenković, kojeg se difamira zbog navodnog licemjera, demagoga te prikrivenog saveznika Milorada Dodika (jer je rekao da mu Hrvatska neće uvesti sankcije). Kako bi se politika službenog Zagreba diskreditirala, koristi se teza o osovini Zagreb-Beograd. Halilović ove dvije države izjednačava nazivajući ih "spojenim posudama" čiji je jedini zajednički interes "neprijateljski odnos prema BiH". Sukladno navedenome, prijedlog izmjena Izbornog zakona BiH koji je u parlamentarnu proceduru uputio HDZ BiH, a koji je podržao i Plenković, naziva se „antibosanski nasrtaj“.

Posebno je indikativan Halilovićev prijedlog diplomatskog "uzvraćanja udarca". Kao odgovor na navodno hrvatsko uplitanje u unutarnje stvari BiH, on predlaže da službeno Sarajevo počne javno zahtijevati uspostavu teritorijalne autonomije za Srbe u Hrvatskoj te ustavnu konstitutivnost za Bošnjake i, kako ih on zove "Bosance i Hercegovce", čime se potiče narušavanje ustavnog poretka Republike Hrvatske.

„Radi se o jednoj **čistoj danajskoj politici** u okviru koje Hrvatska, pod plaštom pomoći, Bosni i Hercegovini **nudi darove koji je zapravo guše, ubijaju...** Oni jedni druge potpomažu po **sistemu spojenih posuda**. Jedino u čemu se hrvatska i srbijanska politika podudaraju, to je isključivo i primarno njihov **neprijateljski odnos prema Bosni i Hercegovini...** A to znači da bismo trebali govoriti o **potrebi uspostavljanja autonomije Srba u Hrvatskoj**, koji su u toj zemlji bili konstitutivni narod sve do 'Oluje'. I također govoriti o **konstitutivnim pravima** Bosanaca i Hercegovaca, odnosno **Bošnjaka u Hrvatskoj.**“

Desetak dana nakon što je dao izjavu za NAP, [*Enver Halilović je na sesiji Kruga 99*](#) (18. svibnja 2025.) elaborirao istu tezu o destruktivnoj ulozi Hrvatske i Srbije. Govor prenesen na NAP-u optužuje obje države za izravnu odgovornost za sigurnosno-političku krizu u BiH, jer navodno zloupotrebljavaju status potpisnica Daytonskog mirovnog sporazuma za internacionalizaciju nacionalnih interesa.

„**U obje krize u BiH direktno su involvirane susjedne države Srbija i Hrvatska**, kao potpisnice Daytonskog sporazuma... One su svoje nacionalne interese u BiH, tzv. zaštitu dejtonskih nadležnosti RS, odnosno obezbjeđenje tzv. legitimnih interesa Hrvata, **internacionalizirale na sve adrese širom svijeta.**“

U isti narativni okvir uklapa se i *gostovanje bivšeg predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića u emisiji "Sedam plus" na Hayat*

TV-u (24. svibnja 2025.). Gostujući na Hayatu, [Mesić ponovno koristi tezu o osovini Srbija-Hrvatska](#), tvrdeći da su ambicije za podjelu BiH "ostale žive" i nakon odlaska Tuđmana i Miloševića. Hrvatska se stavlja u istu ravan sa Srbijom. Mesić kaže da je postojao dogovor Tuđmana i Miloševića o podjeli BiH⁵:

Odlaskom Miloševića i Tuđmana nisu prestale ambicije za podjelu BiH. I to je jedna od činjenica. Neki misle da je to ostvarivo. Njih će vrijeme uvjeriti da će BiH opstati. Bez obzira na ratove Bosna je opstala. **Nadam se da će razuvjeriti one koji misle da se ideje Tuđmana i Miloševića mogu ostvariti. Njihove ideje su bile da Srbija i Hrvatska naprave dogovor,** govori Mesić.“

Spominjanje hrvatsko-srpske osovine nije rezervirano samo za osvrte kada se autori pozivaju na ratne teme, već se primjenjuje na istupe dužnosnika Republike Hrvatske za govornicama najvažnijih međunarodnih organizacija. Autorski tekst Amine Čorbo-Zećo, objavljen 1. studenoga 2025. na portalu NAP pod naslovom ["Pred očima UN-a: Suverenitet BiH pod pritiskom susjeda"](#), primjer je kako se diplomatska aktivnost u Ujedinjenim narodima unaprijed diskreditira. Povod za tekst bila je sjednica Vijeća sigurnosti UN-a o Bosni i Hercegovini. Istup hrvatskog diplomata Hrvoja Ćurića Hrvatinića, koji je argumentirano ukazao na potrebu osiguravanja ustavne ravnopravnosti Hrvata izmjenom Izbornog zakona, autorica prevodi u kontekst o "zavjeri susjeda". Nastupi službenog Zagreba i Beograda izjednačavaju se, a diplomatska borba za prava konstitutivnog naroda proglašava se "negiranjem suvereniteta" te

pokušajem da se unutarnje prilike BiH rješavaju isključivo na "relaciji Zagreb-Beograd". Time se Hrvatsku iz pozicije prvog susjeda, najvećeg zagovornika europskog puta i najvećeg investitora u BiH pokušava degradirati u status agresora koji "oblikuje narative" na štetu suverene „Bosne“.

„Hrvatska kroz brigu o „legitimnim predstavnicima“ (...) Srbija kroz „zaštitu Dayton“ – obje nastupaju kao da BiH nije suverena država, već teritorij čije se unutrašnje prilike rješavaju na relaciji Zagreb–Beograd. (...) Nažalost, dok susjedi oblikuju narative (...) iz BiH nikako da se konačno udari šakom od sto i da ih se podsjeti da je država – država svih njenih građana, a ne **politički eksperiment Zagreba i Beograda.“**

Prof. dr. Hazim Bašić, član Predsjedništva Kruga 99, u svom autorskom članku objavljenom 1. lipnja 2025. na portalu NAP.ba pod naslovom ["Visoki predstavnik kao čuvar prošlosti ili vizionar budućnosti"](#), osporava ustavni poredak BiH uspostavljen Daytonskim mirovnim sporazumom. Analizirajući govor Christiana Schmidta povodom obilježavanja 30. obljetnice potpisivanja Daytonskog mirovnog sporazuma u samom Daytonu, Bašić odbacivanje koncepta "građanske države" tumači kao izravno podilaženje susjednim državama, pri čemu Hrvatsku i Srbiju ponovno pozicionira kao hegemonističke centre koji upravljaju krizama u BiH. Također, autor optužuje Hrvatsku za kontinuirani pritisak i diplomatsku ofenzivu prema Bruxellesu i Washingtonu s isključivim ciljem nametanja "legitimnog predstavljanja". Visokog predstavnika označava kao

"posrednika politike Beograda i Zagreba" koji se stavio u funkciju HDZ-a BiH pristajanjem na, kako navodi, "izmišljeni pojam hrvatskog pitanja". Time se pokušaj osiguranja ravnopravnosti Hrvata i poštivanja Daytonskog okvira predstavlja kao nastavak paternalizma.

„Njegov stav je **eho narativa koji odgovara Zagrebu i Beogradu, režimima koji žele zadržati Bosnu i Hercegovinu kao permanentno otvoreno pitanje**, državu čiji suverenitet se lako podriva upravo zbog njenog unutrašnjeg ustavnog dizajna. **Gradanska država bi značila kraj mentorskog, paternalističkog i hegemonijskog odnosa koji Srbija i Hrvatska praktikuju nad entitetima i narodima u BiH**, te konačno zatvaranje poglavlja ratne logike iz devedesetih.“

U sličan okvir potenciranja osovine Zagreb–Beograd smješta se i **gostovanje dugogodišnjeg dužnosnika SDA u Republici Srpskoj, Ramiza Salkića, u emisiji "7plus" na Hayat TV-u** (6. svibnja 2025.). Iako formalno komentira sjednicu Vijeća sigurnosti UN-a, ključni dio razgovora posvećen je tezi da Beograd i Zagreb, preko osovine Dodik–Čović, rade na slabljenju institucija i pripremi teritorijalne podjele Bosne i Hercegovine. Salkić tvrdi da međunarodna zajednica "ne prepoznaje" ovu osovinu, ali ju opisuje kao glavni kanal preko kojeg se provode ratni ciljevi iz devedesetih godina. Čović i HNS se optužuju da su nastali na "platformi ratnih ciljeva", dok se Zagreb stavlja u istu ravan s Beogradom; kao centar moći čiji je interes da BiH ne bude funkcionalna država.

„**Svijet ne prepoznaje ovu osovinu** da se kroz tu vezu pokušava implementirati ono što je **cilj Beograda i Zagreba**.

A to je **slabljenje institucija BiH i stvaranje pretpostavki za teritorijalnu podjelu.**“

Još jedan primjer ovakvog medijskog narativa može se vidjeti u autorskom tekstu Amine Čorbo-Zećo pod naslovom "[Kratko o susretu Đurića i Grlića Radmana Visok stepen saglasnosti: Stara pjesma iz Karadorđeva](#)". Tekst je izvorno objavljen 13. lipnja 2025. na portalu NAP.ba i u njemu se ponavlja teza o srpsko-hrvatskom dogovoru o podjeli Bosne i Hercegovine.

Zanimljivo je napomenuti da je tekst naknadno povučen s portala NAP.ba, ali je ostao dostupan zahvaljujući prenošenju na portalu **Regional.ba**. Vrijedi napomenuti i poslovnu pozadinu izdavača novinske agencije Patria (NAP.ba). Prema javno dostupnim poslovnim registrima, izdavač portala je slovenska tvrtka PUBLIC NET d.o.o. Podaci internetskog servisa CompanyWall.si (<https://www.companywall.si/podjetje/public-net-doo/MMA6KX7C>) pokazuju da spomenuta tvrtka u posljednje tri godine ne bilježi značajnije prihode. Također, prema podacima istog servisa, tvrtka nema registriranih zaposlenika, što predstavlja zanimljiv poslovni model za izdavača portala koji ima značajan utjecaj i čitanost u sarajevskom medijskom prostoru.

Autorica koristi službeni diplomatski susret hrvatskog ministra vanjskih i europskih poslova Gordana Grlića Radmana i ministra vanjskih poslova Srbije Marka Đurića kao povod za povlačenje paralele s navodnim sastankom Tuđmana i Miloševića u

Karadžorđevu⁶. Formulaciju iz priopćenja za javnost o "visokom stupnju suglasnosti" dvaju ministara oko važnosti ravnopravnosti naroda u BiH, autorica tumači kao nastavak politike dogovaranja o podjeli BiH "iza zatvorenih vrata". Zahtjevi za ravnopravnošću naroda u tekstu se opisuju kao "prašina u oči", dok se Hrvatska i Srbija smještaju u okvire zajedničke politike u odnosu na koju je Bosna i Hercegovina pozicionirana kao trajno "zarobljena".

“Visok stepen saglasnosti“ između Srbije i Hrvatske o Bosni i Hercegovini, priznajte, zvuči kao najnoviji hit sa bine stare dobre regionalne politike, koji smo već čuli i prije, nebrojeno puta, ali sa malom modifikacijom. Dobro znamo šta to zapravo znači. **Sjećate se Karadžorđeva?** Tamo gdje su se dogovarali „**veliki planovi**“ **iza zatvorenih vrata**, i iza leđa svih drugih? Tamo gdje se krojila sudbina BiH, gdje su Srbi i Hrvati, uz tihu saglasnost ili nemoć međunarodne zajednice, htjeli podijeliti Bosnu na njihove interese, **naravno i tada kao i sada**, „**za dobrobit svih**“ **i u duhu mira...** (...) Samo umjesto Miloševića i Tuđmana ministri vanjskih poslova Srbije Marko Đurić i Hrvatske Gordan Grlić Radman postigli su visok stepen saglasnosti. (...) Ukratko, „visok stepen saglasnosti“ je samo još jedan diplomatski eufemizam za ono što svi već znamo da se moć i uticaj i dalje dijele **bez stvarnog rješenja za Bosnu i Hercegovinu, koja ostaje zarobljena u političkim igrama Srbije i Hrvatske.**“ (Izvorno objavljeno na NAP.ba 13.06.2025., izbrisano, sačuvano na Regional.ba)

U okovima "velikodržavnih aspiracija"; još je jedan Hayatov doprinos ovoj temi. Gostovanje glavnog tajnika **Vijeća Kongresa Bošnjačkih intelektualaca (VKBI) Emira Zlatara** u emisiji "[Sedam plus](#)" (15. svibnja 2025.) analizira 30 godina Daytona kroz prizmu navodnih "velikodržavnih aspiracija" Srbije i Hrvatske koje, kako tvrdi, "nikad nisu prestale". Zagreb se stavlja uz boks Beogradom kao nositelj "suludih ideja o podjeli Bosne" koje i danas održavaju entitetsku podjelu i paralelne strukture, a ne poštuju Dayton. Hrvatskoj se neizravno zamjera da "ne instruiraju" političke predstavnike Hrvata u BiH da poštuju Daytonski mirovni sporazum.

„Ključni problem su velikodržavne aspiracije koje nikad nisu prestale... Historija Bosne je historija otimanja za Bosnu. Te sulude ideje o podjeli Bosne između Srbije i Hrvatske i dalje žive i te politike nisu prihvatile temeljne odredbe Dejtonskog mirovnog ugovora jer da jesu, instruirale bi političke strukture Hrvata i Srba u BiH da poštuju taj ugovor.“

Sličan argumentaciju o zajedničkom djelovanju susjednih država prema Bosni i Hercegovini iznosi i **Zijad Bećirović, direktor instituta IFIMES**⁷, tijekom gostovanja u emisiji "[Sedam plus](#)" na [Hayat TV-u](#) (24. rujna 2025.). Iako je tema razgovora primarno bila usmjerena na ekonomiju i raspodjelu prihoda od PDV-a, Bećirović ubrzo prelazi na širi politički kontekst u kojemu se Hrvatska (uz Srbiju) spominje kroz sintagmu "secesionista s obje strane granice". Bećirović Hrvatsku označava kao vanjskog aktera koji gaji nade u prekrajanje granica i disoluciju BiH.

„Te politike se vode idejom da još uvijek može doći do disolucije BiH i promjene granica... Dakle, **ti secesionisti s obje strane granice gaje neke nade da može doći do promjena granica.** Ipak, arhitektura granica ja završena proglašenjem nezavisnosti Kosova i to svi trebaju konačno da shvate“.

Prof. dr. Hazim Bašić, istaknuti član asocijacije Krug 99, u svom autorskom članku objavljenom 9. rujna 2025. na portalu NAP.ba pod naslovom ["Mit o 'konsenzusu tri naroda' i mehanizmi veta države Bosnu i Hercegovinu taocem projekata osmišljenih izvan njenih granica"](#), predstavlja još jedan primjer dovodjenja Hrvatske i Srbije u istu ravan kada je u pitanju odnos prema BiH. Koncepte ustavne ravnopravnosti i mehanizme veta autor opisuje kao alate namijenjene blokadi i destabilizaciji BiH, uz tvrdnju da Hrvatska i Srbija na taj način nastavljaju provoditi svoje političke projekte iz devedesetih.

Bašić tvrdi da su sve krize "davno osmišljeni plan" kreiran u Srbiji i Hrvatskoj putem memoranduma i zakona. Kako smatra autor, dvije susjedne države nikada nisu odustale od svoje ratne politike, već su otvorenu agresiju zamijenile vetom i aparthejdom. Zagreb se stavlja uz bok s Beogradom kao "pravi razarači države" koji održavaju BiH kao svoj "politički eksperiment", etiketirajući Bošnjake kao "islamske radikale" s ciljem slabljenja države iznutra.

„Ovaj proces nije spontan, u pitanju je davno osmišljeni plan koji je razrađen kroz razne dokumente, zakone, memorandume i rezolucije napisane u Srbiji i Hrvatskoj.

Mehanizmi veta su zapravo ključne poluge za realizaciju velikodržavnih projekata i potencijalni nestanak Bosne i Hercegovine kao suverene države. Oni su anatomija političke sabotaže Bosne i Hercegovine. (...) **Pravi razarači države su hegemonijski projekti dvije susjedne zemlje, koji nikada nisu odustali od politike iz devedesetih godina**, samo su promijenili metodologiju i taktiku. (...) **Umjesto otvorene agresije, danas se u političkom domenu koristi veto, uz nebrojene druge strategije kao što su: širenje međuetničkog straha i mržnje, aparthejd, svekoliko etiketiranje Bošnjaka** (islamski radikali, povezanost s ISIL-om, Hamasom, antisemiti,...), sve to uz lažni diskurs o 'suverenitetu naroda', s ciljem slabljenja države iznutra.“

Na istoj osnovi, portal Politicki.ba prenosi izlaganja sa skupa Kruga 99 (14. rujna 2025.) pod naslovom ["BiH pod pritiskom suprotstavljenih geopolitika: između hegemonijskih aspiracija i evropskih standarda"](#). **Ademir Lisica, direktor sarajevskog Centra za geopolitička istraživanja (GEOPOL)**, Hrvatsku stavlja u kontekst stoljetnih teritorijalnih pretenzija, izjednačavajući je sa Srbijom kao glavnim izvorom nestabilnosti BiH.

„Lisica ističe da su teritorijalne aspiracije Srbije i Hrvatske prisutne već stoljećima; glavni izvor nestabilnosti (...) Hrvatska, s druge strane, kroz političku propagandu i insistiranje na kontroli dijela teritorija BiH, pokušava nametnuti svoje interese unutar međunarodno priznate države.

Politicki.ba nastavlja izvješće u sličnome tonu, objavivši 24. rujna 2025. kratki izvještaj pod naslovom ["Suverena BiH smeta susjedima: Vučić i Milanović u UN prešli 'granicu'"](#). Uredništvo izjednačava predsjednike Srbije i Hrvatske, Aleksandra Vučića i Zorana Milanovića kao susjede kojima "smeta suverena BiH", sugerirajući da svako spominjanje ustavnih prava Hrvata predstavlja diplomatsko miješanje i povredu suvereniteta. Milanovićev govor u UN-u, u kojem poziva na "ostvarivanje ustavnih prava svih konstitutivnih naroda" kao fundamentalno pravo, portal ocjenjuje kao "govor o onome za što nije nadležan". Time se istup koji se kreće u okvirima diplomatskog izražavanja primjerenog govornici UN-a tumači kao izraz hegemonije i oslanja na tezu o zajedničkom djelovanju Zagreba i Beograda prema BiH. Razlika između uredničke interpretacije i stvarnog citata koji je portal prenio očita je:

Urednički naslov i komentar: „Suverena BiH smeta susjedima: Vučić i Milanović u UN prešli 'granicu“... „Predsjednik Hrvatske Zoran Milanović također je govorio o onome za što nije nadležan - stanju u Bosni i Hercegovini.“

Stvarna izjava Z. Milanovića glasi „Hrvatska u regiji nastavlja promovirati političke procese koji vode ka progresu... **U Bosni i Hercegovini pozivamo na ostvarivanje ustavnih prava svih konstitutivnih naroda.** Mora se osigurati poštivanje ustavnih prava i to je ono što je fundamentalno', poručio je Milanović.“

Slično podmetanje preuzimanja „Dodikove retorike“ i povezivanja hrvatskih i srpskih političkih aktera dogodilo se i s hrvatskom europarlamentarkom Željnom Zovko kada Klix u samom naslovu kategorički tvrdi – [Zovko unijela Dodikov narativ u EU parlament: Konaković vrši napad na ustavni poredak, Schmidt neizabran](#). U članku se navodi sljedeće

- "U BiH imamo napade na Ustav od strane ministra vanjskih poslova koji insistira od neizabranog Visokog predstavnika da nametne ministra u njenoj vladi. Pitam se koga mi to finansiramo u BiH – samo Ured visokog predstavnika, ili treba da jačamo i lokalnu administraciju koja bi trebala raditi svoj posao?, kazala je Zovko, koristeći termin 'neizabrani' koji inače koristi i predsjednik Republike Srpske Milorad Dodik kada delegitimizira poziciju visokog predstavnika Christiana Schmidta. Time je Zovko, barem u retoričkom smislu stala rame uz rame sa Dodikom, koji već mjesecima vodi otvoreni politički i institucionalni napad na visokog predstavnika, ustavni poredak BiH i državne institucije.“

Važno je primijetiti neke zanimljive trendove u bošnjačkom medijskom prostoru, osobito kada se radi o najčitanijem bh. portalu Klixu. Naime, poznata je činjenica kako hrvatski politički akteri (političari, akademski djelatnici, analitičari) gotovo da ne postoje u bošnjačkom medijskom prostoru u smislu da se smatraju relevantnima komentirati krucijalne društveno-političke teme. Jednostavno ih se ignorira budući da ne govore „poželjnim glasom“ i kvarili bi desetljećima pažljivo kreirani sarajevski *echo komore* koji nije

navikao na uvjerljivu protuargumentaciju. Stoga kada najčitaniji bh. portal objavi priopćenje minorne hrvatske, lokalne stranke za koju većina Hrvata u BiH praktički i ne zna da postoji, prirodno se upitati zašto je tomu tako. Radi se o priopćenju predsjednika Čapljinske stranke Pere Previšića – [Član Predsjedništva HNS-a: Je li Dodik vitalni nacionalni interes hrvatskog naroda u BiH i partner Hrvatske?](#)

Prvo što se može primijetiti iz naslova je to kako odjednom Hrvatski narodni sabor (HNS) nije tek neka nasumična nevladina organizacija kako se često o njoj govori u Sarajevu, nego odjednom, najčitaniji portal u BiH, u samom naslovu naglašava kako se radi o članu Predsjedništva HNS-a. Budući da se radi o oponirajućem glasu i da se priopćenje izdalo u vrijeme kada je bošnjački medijski prostor stvarao pritisak da Republika Hrvatska podrži sankcije Miloradu Dodiku i tako ga izolira s političke scene, jasno je kako i hrvatski politički akteri itekako imaju prostora u bošnjačkim medijima, ali samo ako govore „poželjnim glasom“ i uklapaju se u ustaljene matrice bošnjačkog nacionalizma. Ovog se puta radilo o činjenici da se Previšićevo pitanje uklapa u aksiom bošnjačkog nacionalizma prema kojemu tzv. hrvatsko-srpski savez radi na rušenju i podjeli Bosne i Hercegovine, zbog čega se navedenom priopćenju uopće dalo na važnosti.

U vremenskom okviru istraživanja mogao se primijetiti i trend ridikulizacije određenih hrvatskih političkih aktera, a ponajviše je meta takvih tendencija bio ministar vanjskih i europskih poslova

Republike Hrvatske Gordan Grlić Radman. Slobodna Bosna je objavila članak u kojemu Radmana opisuje kao „inače dobar prijatelj lidera HDZ-a BiH Dragana Čovića“, pri čemu je jasno da se ne nastoji negativno konotirati samo Grlić-Radman nego i Dragan Čović kao predsjednik HNS-a.

Naslov spomenutog članka glasi – [BLAMAŽA GODINE ČOVIĆEVOG PRIJATELJA: Pogledajte kako Gordan Grlić Radman muku muči s hrvatskim jezikom...](#)

1.3. Miješanje RH u unutarnje procese BiH te diskreditacija OHR

Jedna od metoda pokušaja discipliniranja hrvatskih političkih aktera od strane bošnjačkih predstavnika u najširem smislu (politički subjekti, mediji, akademska zajednica, nevladine organizacije) imputiranje je „miješanja u unutarnje stvari BiH“. Time se nastoji suzbiti i zaustaviti sav angažman koji Republika Hrvatska poduzima po pitanju Bosne i Hercegovine. Međutim, bošnjački predstavnici zaboravljaju dvije bitne odrednice stvari.

Prva se odnosi na čl. 5 Daytonskog mirovnog sporazuma koji glasi:

- „Strane pozdravljaju i potvrđuju aranžmane postignute u vezi s Ustavom Bosne i Hercegovine, kako je utvrđeno u Aneksu 4. Strane će u potpunosti poštovati i promicati izvršenje obveza preuzetih u njemu.“

Jedna od strana je dakako Republika Hrvatska koja ima obvezu poštovati i promicati izvršenje Aneksa IV, odnosno Ustava Bosne i Hercegovine. S obzirom na to kako je pozicija hrvatskog naroda kao

jednoga od tri jednakopravna naroda ugrožena i da su raznoraznim vanjskim intervencijama značajno politički desubjektivirani, a što je u pravnom smislu potvrđeno tzv. Odlukom Ljubić Ustavnoga suda BiH, onda je nedvojbeno kako Republika Hrvatska prema čl. 5 ima obvezu promovirati puno izvršenje Aneksa IV.

Druga odrednica koja se bezrazložno zanemaruje je ta kako je BiH aspirantica za članstvo u Europskoj uniji. Kao punopravna i već dugogodišnja članica Europske unije, sasvim je prirodno da članica Europske unije itekako ima pravo iznositi stavove o aspirantici za članstvo u EU.

U nastavku su navedeni primjeri sustavnog osporavanja ustavnih prava Hrvata u BiH optužbama za miješanje Hrvatske u unutarnje stvari BiH. Portal NAP.ba 24. travnja 2025. objavljuje autorsku analizu Rasima Belke pod naslovom ["ISTINE I LAŽI O PRESUDI LJUBIĆ Kako HDZ i Trojka manipulišu faktima, izmišljaju pojmove i zamajavaju javnost!"](#). U ovom tekstu, aktivnosti i inicijative institucija i dužnosnika Republike Hrvatske usmjerene na zaštitu ustavne pozicije Hrvata u BiH i implementaciju presude Ljubić prikazuju se kao oblik kolonijalizma.

Belko raspravu o Izbornom zakonu BiH koristi za pripisivanje teritorijalnog imperijalizma hrvatskoj politici. Djelovanje zagrebačke diplomacije unutar institucija Europske unije opisuje kao "pipke u Briselu". U tekstu se prijedlozi kojima bi se osiguralo legitimno predstavljanje Hrvata tumače kao dio projekta za aneksiju dijela

Bosne i Hercegovine i oživljavanje "banovine Hrvatske". Koristi se i izraz "*latinliluk*" koji se u određenim bošnjačkim krugovima koristi za opisivanje djelovanja političkih predstavnika Hrvata u BiH (izraz je reperkusija na osmansku prošlost ovih prostora, a bilo je i ranije slučajeva u nekim sarajevskim medijima da se Hrvate u BiH naziva "Latinima" s ciljem diskreditacije).

„Predugo se Bosna i Hercegovina **bori s kreacijom političkog latinluka** spakovanom u HDZ-ov **manifest za prava bh. Hrvata**. Ta borba otežana je i zbog **aktivnog učešća zvaničnog Zagreba i njihovih pipaka u Briselu**. Jer, Zagreb zna da ukoliko bi u nekom trenutku Sarajevo pristalo na HDZ-ov manifest, **Hrvatska ima otvoren put za razvijanje plana aneksije dijelova Bosne i Hercegovine i stvaranje banovine Hrvatske**.“

Portal Politički.ba 8. travnja 2025. prenosi priopćenje **Instituta za istraživanje genocida Kanada (IGK)** pod naslovom "[*IGK pozvao na bojkot hrvatskih proizvoda zbog podrške Dodiku*](#)". Kad je riječ o spomenutoj nevladinoj organizaciji (priopćenja IGK često prenose mediji sa sjedištem u Sarajevu) čiji naziv može sugerirati službenu povezanost s kanadskim državnim institucijama (neupućenog čitatelja vjerojatno može dovesti i do zaključka da se radi o ustanovi kojoj je Kanada osnivač), zanimljiv je uvid u njenu službenu web stranicu. Primjerice, na poveznici koja bi trebala voditi na popis članova Upravnog odbora IGK nalazi se vijest iz svibnja 2014. godine pod naslovom "ENGLSKA FUDBALSKA ASOCIJACIJA ZBOG

ULTRANACIONALISTIČKOG SLOGANA POKRENULA ISTRAGU PROTIV KOLAROVA I NASTASIĆA".

Povod za reakciju IGK-a bila je izjava hrvatskog premijera Andreja Plenkovića da Hrvatska neće uvoditi sankcije Miloradu Dodiku. U interpretaciji ovog priopćenja, taj se politički potez tumači kao dokaz Plenkovićevog sudjelovanja u "državnom udaru", pri čemu ga se osobno proziva kao provoditelja velikodržavne ideologije. Hrvatsku se pritom opisuje kao državu koja se nikada nije odrekla teritorijalnih pretenzija na BiH, čime se održava diskurs o trajnim neprijateljskim namjerama prema susjednoj državi..

„Plenković učestvuje u razbijanju Bosne i Hercegovine. On stoji iza politike koja je uspostavila tzv. HR-HB. On je lider hrvatske velikodržavne ideologije, koja ima cilj stvaranje velike Hrvatske na račun podjele i uništenja države Bosne i Hercegovine. (...) Hrvatska se nikada nije odrekla teritorijalnih pretenzija na Bosnu i Hercegovinu. Podsjećamo Plenkovića na pravosnažne presude internacionalnih i nacionalnih sudova kojima je dokazana agresija Hrvatske na Bosnu i Hercegovinu. IGK poziva sve istinske građane Bosne i Hercegovine ma gdje bili na potpuni bojkot hrvatskih proizvoda.“

Još jedan primjer kako se punopravno članstvo Hrvatske u Europskoj uniji nastoji prikazati kao mehanizam pritiska na BiH nudi portal NAP.ba putem intervjua sa sarajevskim **novinarom Jahjom Muhasilovićem (urednik portala Stav)**. U tekstu objavljenom 19.

svibnja 2025. pod naslovom ["Muhasilović za NAP: Čovićev aparthejdski Izborni zakon i licemjerje Evropske unije"](#), nastojanje službenog Zagreba da u Bruxellesu afirmira pitanje zaštite ustavne pozicije Hrvata u BiH tumači se kao agresivno nametanje "etnokonfederalizma" i aparthejda. Muhasilović razvija tezu prema kojoj Republika Hrvatska koristi svoju poziciju punopravne članice EU kako bi Europskoj uniji nametnula određena stajališta u politici prema BiH po svojoj mjeri, dok se zahtjevi za izmjenom Izbornog zakona karakteriziraju kao udar na građane (odnosno većinski narod).

„Ali jasno je ko je tu krivac. **Naime, Hrvatska je članica EU i ona aktivno lobira i gura te zakone, gura takav stav Evropske unije unutar Evropske unije.** Naša država nije članica EU i mi smo automatski tu hendikepirani jer ne možemo aktivnije lobirati. EU i tim takvim stavom i dozvoljavanjem Čoviću i Hrvatskoj da vode takvu politiku prema BiH jasno šalje signal da ona i nije za to da BiH što prije postane njena punopravna članica... (...) Sve to u zbiru zajedno je protiv evropskih standarda i evropskih zakona, tako da Čović laže kad kaže da gura evropske zakone, on gura jedan etnokonfederalizam koji je u suprotnosti s evropskim zakonima i standardima, **a na tome mu šuti EU jer Hrvatska aktivno lobira u Briselu.**“

Primjer analize u kojem se utjecaj Republike Hrvatske na BiH tumači kao koordinacija raspada zemlje izvana može se pronaći u autorskom tekstu **Amine Čorbo-Zećo**, objavljenom 24. svibnja 2025. na portalu NAP.ba. Nadnaslov "**KOMANDA U ZAGREBU**" sugerira vanjsko

upravljanje sudbinom BiH. Tekst pod naslovom "*Kiparizacija (ciprizacija, hrv) BiH: Plan u tri čina – šutnja domaćih, lobiji izvana i tiho rastakanje države*" iznosi tezu koja bi se mogla nazvati i fikcijom ili teorijom zavjere o dogovoru o podjeli zemlje na dvije sfere utjecaja. Prema autorici, Republika Hrvatska se služi "svakojakim mahinacijama" kako bi Federaciju BiH, bošnjačko-hrvatski entitet u BiH, povezala sa Zagrebom, dok se „srpski dio“ ostavlja Beogradu. Kao ključna figura u tom kontekstu naveden je ugledni američki analitičar Max Primorac kojeg se etiketira kao osobu "blisku hrvatskoj politici", zaduženu za oblikovanje američke vanjske politike u korist "kršćanske koalicije".

Nadnaslov: „KOMANDA U ZAGREBU“ (...) „Plan je, tvrde izvori Patrije, da **Federacija BiH, uz snažnu podršku Hrvatske, uđe u neku vrstu saveza sa Zagrebom, dok će Rs ostati u sferi ruskog i srpskog utjecaja.** (...) A, Republika srpska je nastavila baš tako – utabanim stazama ratne politike na putu osamostaljenja. **I shodno tome, pridružila im se Republika Hrvatska, lobiranjima i svakojakim mahinacijama.** (...) Finansijska podrška za ove aktivnosti mogla bi stići upravo preko IRI-ja iz Beograda, i, sve moguće, u saradnji sa američkom konzervativnom fondacijom Heritage Foundation, **gdje je uloga Maxa Primorca, bliskog hrvatskoj politici, ključna. Njihov utjecaj u Washingtonu je već dobro utaban i odavno oblikuje vanjsku politiku prema BiH.**“

Da se matrica o "miješanju u unutarnje stvari" redovito koristi svjedoči i gostovanje direktora [IFIMES-a Zijada Bećirovića](#) na televiziji Hayat (30. svibnja 2025.). U emisiji "Sedam plus", on potporu Zagreba Hrvatima u BiH svodi na nazadovanje (i za Zagreb i za Hrvate u BiH), dok zahtjeve za reformom Izbornog zakona difamira kao pokušaj da se politički predstavnici Hrvata u BiH "određuju iz Zagreba". Nadalje, kako bi obezvrijedio borbu Hrvata u BiH za jednakopravnost, svodi ih samo na HDZ BiH.

„Svaka podrška Hrvatske HDZ-u BiH je korak unatrag za Zagreb ali i za Hrvate u BiH ... Njihov prijedlog izbornog zakona znači da se određuju predstavnici hrvatskog naroda iz Zagreba. Politike Hrvatske i Srbije nisu prijateljske s obzirom na historiju odnosa prema BiH“.

Okvir u kojem se Zapad optužuje da Bošnjacima "veže oči i noge" vidljiv je u tekstu objavljenom 4. lipnja 2025. na NAP.ba pod naslovom ["SVE JE LAŽ Koji nam to 'prijatelj' ne dozvoljava da budemo normalni? Bosna i Hercegovina između lažnih saveznika i domaćih poltrona!"](#). Autor **Rasim Belko** u tekstu izravno implicira da Hrvatska blokira "normalizaciju" BiH, pri čemu taj pojam u kontekstu ovog teksta označava tranziciju BiH u unitarnu zemlju s dominacijom većinskog naroda. Andrej Plenković se izdvaja kao naredbodavac Christianu Schmidtu, koji, prema autoru, "napamet uči" što Zagreb zahtijeva.

„Kao da svakom iole upućenom u bosanskohercegovačke prilike nije poznato da je Schmidt napamet naučio ono što Čović i premijer RH Andrej Plenković traže od njega... (...)

Još su nam vremenom uz to vezivanje očiju i nogu natovarili desno krilo Evropske unije, pa se tako hendikepirani moramo naguravati s Orbanom i sličnima. **A nadasve, ti naši Zapadni saveznici kontinuirano i na sve načine guraju Srbiju i Hrvatsku u prvi plan kao svojevrsnog malog tutora koji izvršava ono što kaže veliki.** (...) Schmidt, Murphy, Reilly i slični nisu ovdje da naprave funkcionalnu, suverenu i pravno uređenu državu, **nego da joj kroje sudbinu po mjeri regionalnih hegemonijskih interesa** i vlastitih geopolitičkih igara.“

Primjer kako se protokolarni diplomatski susreti predstavnika hrvatskog državnog vrha pretvaraju u dokaz "ucjena" vidljiva je u izvještaju portala Politički.ba od 5. lipnja 2025. pod naslovom **"Britanci s Plenkovićem: I Zagreb ucjenjuje formiranje nove koalicije u BiH"**. Susret hrvatskog premijera Andreja Plenkovića s britanskom izaslanicom za Zapadni Balkan Karen Pierce u kojem je spomenuta potreba reforme Izbornog zakona radi postizanja jednakopravnosti Hrvata u BiH okarakteriziran je kao blokada formiranja nove vlasti u BiH. Naime, susret se dogodio u vrijeme kada je PIC tražio formiranje nove vlasti na razini BiH (pokušaj izbacivanja SNSD-a).

Naslov pa urednički komentar na sastanak: **„Britanci s Plenkovićem: I Zagreb ucjenjuje formiranje nove koalicije u BiH“** . (...) „Ipak, očigledno je da je na tom putu prepreka u vidu **ucjene HDZ-a BiH, ali i zvaničnog Zagreba**

izmjenama Izbornog zakona u korist politike koju zastupaju.“ (Politički.ba, 05.06.2025., <https://politicki.ba/vijesti/britanci-s-plenkovicem-i-zagreb-ucjenjuje-formiranje-nove-koalicije-u-bih/77916>)

Portal Klix se upustio u [tumačenje Daytonskog mirovnog sporazuma](#) praveći razliku između garanta Daytona i pukih „potpisnika Daytona“. U analizi u kojoj se govori o manipulacijama Daytonskim sporazumom, Klix eksplicitno tvrdi kako „potpisnici nisu garanti“ te svoju poziciju elaboriraju na sljedeći način:

- „Jedna od najčešće ponavljanih manipulacija, te ona koja većinom dolazi van Bosne i Hercegovine, jeste da su Hrvatska i Srbija (kao pravna nasljednica FR Jugoslavije) 'garanti' provedbe Dejtonskog mirovnog sporazuma... Ipak, istina je daleko od tih tvrdnji. Naime, potpisnici Dejtonskog mirovnog sporazuma su tadašnja Republika Bosna i Hercegovina, FR Jugoslavija i Hrvatska... Cilj Zagreba i Beograda, u ovom kontekstu, je da opravdaju svoje uplitanje u interna pitanja BiH, pod krinkom uloge navodnog 'garanta' Dejtonskog sporazuma, iako to svakako nisu. Vrijedi istaći i da uloga 'garanta', čak i za one zemlje koje to jesu, nije definisana u potpunosti i nije jasno šta bi bila njihova uloga u slučaju da se krenu kršiti odredbe Dejtonskog sporazuma.“

Portal Klix suptilno je optužio premijera Republike Hrvatske Andreja Plenkovića za miješanje u unutarnje stvari BiH, pri čemu su iznijeli ozbiljne optužbe na račun hrvatske politike. Naslov je bio – [Plenković](#)

[konstantno lobira: Na sastanku s Britancima tražio „pravedan Izborni zakon BiH za Hrvate“](#), uz nadnaslov „godinama isti cilj“ čime se imputira dugogodišnje tzv. miješanje u unutarnje stvari BiH. U tekstu se navodi:

- „Hrvatski premijer Andrej Plenković u Zagrebu je tokom protekle sedmice održao sastanak s posebnom izaslanicom Ujedinjenog Kraljevstva za Zapadni Balkan Karen Pierce, prilikom čega je deeskalaciju krize u Bosni i Hercegovini uslovio izmjenama Izbornog zakona, a što je cilj do kojeg godinama pokušavaju doći.“
- „HDZ, inače, već mjesecima čvrsto stoji uz politiku SNSD-a uprkos rušilačkom karakteru njihovih poteza otkako je Milorad Dodik prvostepeno osuđen u Sudu BiH, a kroz (ne)rad u državnim institucijama su pokazali da će i Izborni zakon BiH koristiti za spašavanje SNSD-a, odnosno, obrnuto - da će SNSD iskoristiti za dobijanje Izbornog zakona BiH po svojoj mjeri. Oni svaku priliku koriste da izlobiraju izmjene Izbornog zakona BiH, a visoki predstavnik Christian Schmidt je nakon sastanka PIC-a ovo pitanje predstavio kao nešto što 'treba rješavati'. Podsjetimo, Schmidt je već jednom promijenio Izborni zakon BiH upravo kako bi uklonio neustavne odredbe za koje su Hrvati smatrali da su na njihovu štetu i tada je jasno naglasio da je presuda Ustavnog suda BiH u predmetu Ljubić time izvršena. No, HDZ-u to nije dovoljno pa sada pokušava ustavne odredbe, potpisane Dejtonom, predstaviti kao diskriminaciju jednog naroda u BiH.“

U promatranom vremenskom intervalu nije moglo proći ni bez bezrazložno dramatičnih i nepotrebno paničnih naslova poput onoga na Slobodnoj Bosni kada je Andrej Plenković na sjednici Europskog vijeća inicirao raspravu o stanju na jugoistoku Europe. Dakle, radilo se o posve benignoj i dobronamjernoj inicijativi, a Slobodna Bosna je to opisala ovako – [PLENKOVIĆ U BRUXELLESU UZBURKAO DUHOVE: „U pogledu Bosne i Hercegovine, ključno pitanje je donošenje...“](#). Naslov teksta koji čitatelje navodi na paniku, nemir i impliciranu konspirativnost i nedobronamjernost Andreja Plenkovića apsolutno nema nikakve veze sa samim člankom, odnosno sadržajem teksta. Međutim, budući da sam naslov ponajviše generira emocionalne podražaje kod čitateljstva i već sustavno pripremljenu negativnu konotaciju koja je rezervirana za hrvatske političke aktere, kristalno je jasna namjera takvog naslova – antagoniziranje najviših nositelja vlasti u Republici Hrvatskoj.

Isti portal praktički ismijava i ironizira napore Andreja Plenkovića da se BiH što prije približi Europskoj uniji kada je na Plenkovićevu izjavu kako je BiH blizu početka pregovora s EU-om, Slobodna Bosna sarkastično naslovila vijest – [SAMO ŠTO NISMO: Plenković poručio da je BiH 'vrlo blizu' početku pregovora s EU-om](#).

U kontekstu „miješanja“ našao se i Gordan Grlić Radman, i to čak na temi djelovanja rudnika Gračanica. Tada je Slobodna Bosna objavila – [PONOVO SE U SVE MIJEŠA: Grlić Radman zabrinut zbog širenja rudnika u centralnoj Bosni, kaže da bi to ugrozilo 1.000 Hrvata](#).

O miješanju u unutarnje stvari BiH implicitno je aludirao i portal **Faktor** kada je vijest o sastanku Plenković-Čović u Zagrebu oblikovao na sljedeći način – [Čović opet kod Plenkovića o uvjetima za napredak BiH, s ironičnim nadnaslovom „tko o čemu?“](#). Ovaj primjer najbolje pokazuje da čak i kada je sadržaj članka krajnje korektan i u kojemu nema ništa sporno, uredništvo medija potrudi se naslovom i nadnaslovom baciti potpuno drugo svjetlo na inače benignu vijest.

Ne samo da se Republika Hrvatska i njezini nositelji vlasti uporno vezuju za mit o Karađorđevu, hrvatsko-srpskim savezom na štetu Bosne i Hercegovine i sl., Faktor je nakon sjednice Vijeća sigurnosti UN-a dao sugerirati kako se Hrvatska veže uz Rusiju, Srbiju i Kinu – [Hrvatska uz Rusiju, Srbiju i Kinu u kritici Schmidta, predstavnik Srbije presudu Dodiku nazvao „političkom“](#):

„Hrvatski predstavnik pri UN-u Hrvoje Ćurić Hrvatinić je na današnjoj sjednici Vijeća sigurnosti na kojoj se raspravljalo o situaciji u BiH kazao kako u Hrvatskoj dijele zabrinutost zbog "političke" krize u Bosni i Hercegovini. Ćurić Hrvatinić se pridružio Rusiji, Kini i Srbiji u kritici Christiana Schmidta, zaključivši kako visoki predstavnik nije imao 'izbalansiran pogled' po pitanju hrvatske zajednice koja je, kako je kazao, najranjivija u BiH.“

Na portalu Faktor mogle su se naći i druge poprilično ozbiljne optužbe na račun Hrvatske i Plenkovića. Tako Faktor uzima izjavu **Jahje Muhasilovića** koji sa sigurnošću tvrdi – [Muhasilović: HDZ je u](#)

[saradnji s Plenkovićem pokušao Bošnjacima podmetnuti napad na Kordića.](#) U članku se tvrdi:

- „Kako navodi (Muhasilović, op.a.), HDZ BiH je uz podršku zvaničnog Zagreba i u saradnji sa Andrejom Plenkovićem pokušao iskoristiti sukob za političku manipulaciju i stvaranje dojma da su Bošnjaci odgovorni za navodni napad na gradonačelnika Mostara Marija Kordića.“
- „Iako Bošnjaci sa ovim incidentom nemaju apsolutno nikakve veze, pokušala se vještački stvoriti atmosfera napada na Hrvate motivisana nekakvom nepostojećom vjerskom mržnjom. Bitno je da se zna kako hrvatska politika koristi svaku priliku da Bošnjake u očima Zapada i svijeta prikaže kao radikalne i antikršćanski nastrojene.“
- „Ističe da se sve radi u svrhu opravdanja i dobivanja podrške u centrima moći za aparthejske politike koje bi Hrvate učinile gospodarima u BiH, a naročito u FBiH. Sve to je kako bi Zagreb porobio Bošnjake i BiH u političkom smislu. Za ovaj cilj Zagreb pokušava pridobiti podršku Evrope, SAD-a, Rusije, kao i Izraela, smatra Muhasilović. Hrvatski utjecaj u BiH je odavno malignan koliko i srpski! A ponekada i opasniji po BiH jer je Hrvatska u EU i NATO-u, te koristi ove platforme kako bi otežala život Bošnjacima - poručio je.“

Evidentno je kako je Muhasilović optužbama o „aparthejskoj“ politici Zagreba, „porobljavanju Bošnjaka i BiH“, hrvatskom utjecaju koji je malignan kao i srpski, a ponekad i opasniji, zapravo relevantan sugovornik. Prema tome, ovo je nepobitan dokaz kako su dalekosežne

i ozbiljne optužbe na račun Hrvatske i Plenkovića postale *mainstream* bošnjačkog medijskog prostora.

Pored navedenih optužbi koje se odnose na suvremene probleme i ustavno-pravnu problematiku Bosne i Hercegovine, kao i položaj hrvatskog naroda unutar nje, također je prisutna difamacija i distorzija uloge Republike Hrvatske u ratu 90-ih godina. Portal Faktor na obljetnicu presude tzv. hrvatskoj Šestorci, objavljuje članak – [Iako ih puštaju na slobodu istina ostaje – ratni zločinci, Herceg-Bosna je bila UZP, Hrvatska počinila agresiju na BiH.](#)

U članku se navodi:

- „Žalbeno vijeće Haškog tribunala je potvrdilo da je Hrvatska, odnosno njeno tadašnje rukovodstvo, počinilo agresiju na BiH. Franjo Tuđman, Gojko Šušak i ostali bili su dio udruženog zločinačkog poduhvata.“

1.4. Neutemeljeni i tendenciozni povijesni revizionizam u službi pokušaja diskreditiranja Republike Hrvatske

U sklopu tumačenja događaja iz Domovinskog rata koje se koriste za kritiku politike Republike Hrvatske, promatrani mediji redovito aktualiziraju teze o „udruženom zločinačkom pothvatu“ (UZP) i „agresiji Hrvatske na BiH“. Primjer ovakvog medijskog narativa nudi autorski tekst **Amine Čorbo-Zećo** objavljen 1. travnja 2025. na portalu NAP.ba pod naslovom "[Ko zaista prijete stabilnosti BiH: Anušićeva izjava u službi prikrivanja teritorijalnih aspiracija](#)".

Referirajući se na izjavu hrvatskog ministra obrane Ivana Anušića o sigurnosnoj situaciji, autorica optužuje Zagreb za prikrivanje trajnih teritorijalnih pretenzija i latentnu prijetnju vojnom agresijom. Ovakva karakterizacija Hrvatske kao "agresora" kosi se s događajima iz završne faze rata, kada je bošnjačko političko vodstvo 1995. službeno zatražilo vojnu pomoć od predsjednika Franje Tuđmana i oružanih snaga RH u oslobađanju teritorija BiH od srpskih snaga, a što je i formalizirano Splitskim sporazumom⁸. Takva teza posljedično stvara paradoks u kojem strana koja se predstavlja kao žrtva vojne agresije istovremeno upućuje poziv tom istom "agresoru" da intervenira na njenom teritoriju radi obrane od treće strane.

Nasuprot tim činjenicama, autorica u tekstu optužuje službeni Zagreb da pruža utočište osumnjičenima za ratne zločine kako bi ih iskoristio u nekim potencijalnim budućim sukobima.

„Međutim, da se Anušić vodio historijskim činjenicama i aktuelnim političkim kretanjima, tačnija izjava bi glasila: **'Da nije međunarodne zajednice, Srbija i Hrvatska bi ponovo pokušale da ostvare svoje teritorijalne aspiracije prema BiH, ugrožavajući njen suverenitet i mir.'** (...) **agresija na Bosnu i Hercegovinu bila bi izvedena ekspresno.**“ (...) „Tokom devedesetih, međunarodne presude i historijski dokazi jasno pokazuju da su Srbija i Hrvatska izvršile agresiju na BiH. **Prvo direktno, a kasnije kroz podršku svojim političkim ekspoziturama u Republici srpskoj i na teritorijama gdje suvereno vlada HDZ BiH.**“ (...) „A ta nestabilnost leži i u činjenici da su na ovom skupu bili prisutni osumnjičeni za

ratne zločine u BiH, koje traži Bosna i Hercegovina, ali ih Hrvatska ne isporučuje, jer su njihovi državljani. **„Ili jednostavno još uvijek misle, neka ih s nama – zlu ne trebalo!“**

Povijesni revizionizam i označavanje Hrvatske kao agresora nastavljaju se kroz autorski tekst **Sifeta Kukuruz**, objavljen 10. travnja 2025. na NAP.ba. pod naslovom ["Nikšić, Konaković i Forto bi u Dejtonu sigurno pristali potpisati veliku Srbiju i veliku Hrvatsku"](#). Autor unutarbošnjački obračun koristi za recikliranje teze o "Velikoj Hrvatskoj" te iskrivljuje pravne i povijesne činjenice o ulozi Republike Hrvatske u BiH. Potpis Franje Tuđmana na Daytonskom mirovnom sporazumu, Sifet Kukuruz tumači kao izravan pravni dokaz hrvatske agresije na BiH. Ovakvo stajalište u koliziji je s činjenicom da nijedna međunarodna sudska instanica nije donijela presudu kojom se Hrvatska definira kao država agresor na Bosnu i Hercegovinu. Pored toga, kao što ističe američki odvjetnik Luka Mišetić⁹, s obzirom na to da je u razdoblju od 1992. do 1995. godine s teritorija BiH vršeno borbeno djelovanje prema teritoriju Republike Hrvatske, Hrvatska je prema članku 51. Povelje Ujedinjenih naroda o pravu na samoobranu imala legalno pravo na vojna djelovanja u svrhu zaštite vlastitog teritorija.

„Da su kojim slučajem umjesto Alije Izetbegovića u Dejtonu pregovarali **lideri stranaka Trojke, nema nikakve dileme da bi potpisali veliku Srbiju i veliku Hrvatsku.** (...) Uprkos tome, u Dejtonu nije potpisana velika Srbija i velika Hrvatska, nego nastavak postojanja međunarodno priznate države BiH.

(...) **Predsjednik Alija Izetbegović je uspio osigurati da potpiši na Dejtonskom mirovnom sporazumu od predsjednika Srbije i predsjednika Hrvatske budu pravni dokaz da se radilo o međunarodnom oružanom sukobu, a ne o građanskom ratu, što je kasnije i potvrđeno brojnim presudama Međunarodnog krivičnog suda...**“.

Pristup kojim se u promatranim medijima nastoji osnažiti teza o hrvatskoj agresiji na BiH jest prenošenje izjava i stavova bivših dužnosnika Republike Hrvatske. Putem njihovih izjava nastoji se dati dodatni legitimitet ovakvim interpretacijama, pozicionirajući ih kao kritiku koja dolazi iz same Hrvatske. Takav primjer nalazi se u tekstu portala Politički.ba od 17. travnja 2025., pod naslovom "[Vesna Pusić: Thompson širi političku svinjariju, a HDZ je vodio agresiju na BiH](#)". U ovom prijenosu intervjua bivše ministricice vanjskih poslova RH za **Vida TV**, ponovno se aktualizira teza o dogovoru Tuđmana i Miloševića dok se uloga tadašnje hrvatske politike prema BiH opisuju kao "politički zločin". Uz to, u intervjuu se propituje Deklaracija o Domovinskom ratu, a dio hrvatskog društva karakterizira se kao radikalna zbog podrške pjevaču Marku Perkoviću Thompsonu. Ovakvi istupi često se u sarajevskom medijskom prostoru koriste kako bi se optužbe na račun Zagreba predstavile kao objektivna "kritika iznutra", pri čemu se u takvim analizama u pravilu izostavlja širi kontekst vojne i humanitarne pomoći koju je Republika Hrvatska kao i Hrvatska vojska dostavila Bošnjacima u BiH.

„To više nije pitanje mog mišljenja, nego dokumentirana činjenica. Tuđman se dogovarao s Miloševićem i zaratio s

Bošnjacima u trenutku kad je Hrvatska bila žrtva srpske agresije i imala moralnu dominaciju. Nanio je sramotu Hrvatskoj. **To je politički zločin prema Hrvatskoj, ali, naravno, i prema BiH. (...) Deklaracija o Domovinskom ratu je bespredmetna, jer istinu ne možete izglasati natpolovičnom većinom.**“

Primjer medijske diskreditacije hrvatskih političkih predstavnika u BiH zabilježen je 15. lipnja 2025. na televiziji Hayat. U emisiji ["Istraga sedmice"](#), kolumnist portala **Odgovor.ba** i bivši savjetnik bošnjačkog člana Predsjedništva BiH Šefika Džaferovića, **Haris Imamović**, iskoristio je javni prostor kako bi Dragana Čovića i HDZ BiH povezo s ustaškim nasljeđem iz razdoblja NDH. Ovaj istup dogodio se u jeku rasprava o otkazivanju Konferencije europskih rabina u Sarajevu kada je [glavni europski rabin Pinchas Goldschmidt u intervjuu za Deutsche Welle](#) rekao da se ovdje radi o "državnom antisemitizmu". U tom kontekstu, Imamović komentira kritike iznesene na račun političkog Sarajeva tako što hrvatske političke lidere naziva "dušobrižnicima" i ujedno im pripisuje namjere usmjerene protiv Bošnjaka i samog grada Sarajeva. Spominjući ulicu Jure Francetića kao poveznicu, on sugerira da aktualna hrvatska politika u BiH dijeli namjere s ustaškim režimom. Važno je napomenuti da su mostarske ulice nazvane po dužnosnicima NDH preimenovane, a tu činjenicu gost emisije „Istraga sedmice“ zanemaruje.

„Sad vidimo manipulacije tih dušebrižnika iz gradova u kojima uopšte nema Jevreja. **Što kaže jedan čovjek: Dragan**

Čović se javio iz ulice Jure Francetića. Ali, to je značajna poruka. To je poruka: Kad bi mogli oni bi najradije da nema ni nas ni ovog grada. Mi znamo šta oni žele, ali je bitno da oni sada nemaju snage za to. Mi to i te želje najbolje možemo obuzdati našom snagom. Ako smo spremni i sposobni da za 24 sata rješimo takve situacije, onda se možemo nositi i sa većim izazovima za koje ja mislim da nas čekaju, precizan je Imamović“

Ako je medijska, politička, pa i intelektualna scena spremna proizvoditi, promatrati, makar i slijepo gledati, navedeni mitopoetski narativ, onda nipošto ne čudi što se povijest bez ikakve znanstvene ili stručne legitimacije neprestano prilagođava nacionalističkom rakursu političkoga Sarajeva. Potonjem izuzetno smeta činjenica o hrvatskom oslobađanju vlastitoga teritorija i deblokadi Bihaća i okolnih bošnjačkih naselja. Stoga se tijekom obilježavanja Oluje u Republici Hrvatskoj orkestrirano sruči cijeli set inverzivnih narativa prema kojima je Armija BiH odigrala ključnu ulogu u samoj deblokadi, pa čak i oslobađanju dijelova teritorija Hrvatske, a nikako obratno.

Tako **Udruženje generala BiH** bez ikakvih dokaza iznosi jedan od poznatijih fabriciranih narativa o hrvatskom napuštanju Posavine, te pritom iznose nevjerovatnu laž da je „[potom ARBiH organizovala odbranu](#)“. Bez ikakvih skrupula, i bez obzira što je poznato da je HVO utemeljen u Posavini prije Armije BiH, te je cijelo vrijeme rata držao obranu preostalih dijelova, naknadna pamet zapakirana u mitopoetsku kategoriju plasira se u javnost od strane generala ABiH. Međutim oni

na tome ne staju. Tvrde da su: „Završne oslobodilačke akcije na prostoru BiH izvodile su isključivo jedinice Armije RBiH“, te da je Armija zaslužna za oslobođenje prostora RH jer je vezivala 150 tisuća srpskih vojnika za sebe. Naposljetku, ne propuštaju referirati „suspektnu“ ulogu hrvatske vojske u BiH što je rezultiralo haškim presudama.

„Kao trajno svjedočanstvo ovog sramotnog ratnog angažmana Hrvatske u BiH ostala je Haška presuda o UZP-u, koji su vodili general Praljak i ostali.“

Ovakva salva izmišljenih činjenica i revidiranih objektivnih događaja rezultat je reakcije na izjave predsjednika Milanovića i njegove izjave o novim optužnicama protiv hrvatskih časnika te njegovoj tvrdnji o hrvatskoj ulozi u oslobađanju Bihaća koju generali Armije nazivaju „plodom fantazije“. Na istome tragu [sadašnji ministar obrane BiH Zukan Helez](#) komentirajući izjave hrvatskoga predsjednika Zorana Milanovića izjavio:

„Ono što se mora priznati da su Armija R BiH ¹⁰i HV surađivali u oslobađanju Krajine, ali i činjenica da je **Armija BiH odigrala ključnu ulogu u oslobađanju dijelova Hrvatske** tokom vojne operacije Oluja. Gotovo svi vojni analitičari se slažu da **bez uloge Armije RBiH, Oluja ne bi bila moguća.**“

U istom intervjuu hrvatsku vojsku optužuje za brojne zločine diljem BiH (Vakufa-Uskoplja, Ahmića kod Viteza, Mostara, Prozor-Rame, Kiseljaka, Konjica, Kreševa, Zenice, Zavidovića) ironično poručujući kako Bošnjaci ovih mjesta i mnogih drugih gradova „znaju kako je to

kada HV oslobađa.“ Dakle, čak i kada je nemoguće ne spomenuti HV u pozitivnom kontekstu, automatizmom se mora stvoriti protuteža nabranjem stratišta Bošnjaka i time poništiti vojno savezništvo i objektivne zasluge hrvatske vojske. Najčitaniji bosanskohercegovački portal **Klix.ba** nedvojbeno je najfrekventniji propagator ovoga revizionističkoga procesa i imputiranja negativnih odrednica HV-u, uz istodobno veličanje i pripisivanje zasluga Armiji koje nisu činjenično utemeljene. Na samu obljetnicu Oluje navedeni portal objavljuje članak [„Dan kada je zapuhala 'Oluja': Kraj dviju paradržava i presudna, ali često prešućena uloga Armije RBiH“](#) u kojoj donosi nevjerojatnu reinterpretaciju vojnih operacija.

„Operacija 'Oluja', **iako tehnički operacija Hrvatske vojske i HVO-a**, od samog početka imala je i bosanskohercegovačku dimenziju. Neposredno prije njenog početka, u julu 1995. godine, dogovoren je zajednički napad Armije RBiH i Hrvatske vojske na širem području Dinare, Livna i Glamoča – operacija 'Ljeto '95'. Taj prodor prema Drvaru i Bosanskom Grahovu imao je za cilj da se Vojska Republike Srpske odvoji od Republike Srpske Krajine i stvori pritisak na srpske linije odbrane. **U tom kontekstu, učešće Armije RBiH bilo je ključno.** Ofanziva Petog korpusa Armije RBiH, kojim je komandovao general Atif Dudaković, na pravcu prema Velikoj Kladuši i Bužimu sinhronizovana je s napredovanjem Hrvatske vojske prema Kninu. To je dovelo do dvostrukog efekta: sloma otpora krajinskih Srba, ali i definitivnog uništenja Abdićeve paradržave... Zato godišnjicu 'Oluje' ne treba posmatrati isključivo kroz prizmu jedne države. **Ona je i**

bosanskohercegovačka priča, posebno priča o opstanku Bihaća, o slomu Abdićeve paradržave, o novoj geopolitičkoj mapi regiona i o kraju iluzije o 'velikoj Srbiji'."

Isti portal je tri dana prije obljetnice objavio članak „[Kako su Bošnjaci 1991. godine spasili blizu 15.000 Hrvata: Činjenica koju su u Zagrebu zaboravili](#)“. U njemu tvrde da je BiH spasila hrvatske izbjeglice u studenom 1991. te da su vojnim obveznicima davali lažne dokumente s muslimanskim imenima da mogu lakše proći kroz srpske teritorije, ne objašnjavajući zašto je to olakšavalo tranzit. Nadalje, u tekstu tvrde da su snage HVO-a u zajedničkim akcijama "izdale" snage Petog korpusa Armije te takvu „sabotažu“ pripisuju, kome drugom, nego dogovoru Zagreba i Beograda!

„Tokom odsudnih borbi snage HVO-a koje su čuvale bok snagama Petog korpusa, upuštaju snage tzv. Narodne odbrane Zapadna Bosna zajedno sa srpskim snagama preko Starog grada u Velikoj Kladuši. Da je **ova aktivnost bila usaglašena na relaciji Beograd - Zagreb** ukazuje i činjenica da je nakon pada Velike Kladuše iz Hrvatske preko okupirane teritorije SAO Krajine stigao kontingent autobusa koji je iz hrvatskih sela oko Velike Kladuše do Karlovca evakuirao hrvatsko stanovništvo.“

- pod nadzorom Službe državne bezbjednosti Srbije i Vojske Jugoslavije, pokušale poraziti Peti korpus AR BiH i ponovno instalirati Fikreta Abdića u Velikoj Kladuši.
-

Čak i kad moraju priznati neminovnost činjenica, primjerice, po pitanju bošnjačkih izbjeglica koje je primila i zaštitila Republika Hrvatska, i tada se nalaze argumenti da je sve napravljeno iz interesa, a ne prijateljstva dvaju naroda i čiste ljudske empatije.

„Međutim, činjenica je da Hrvatska bošnjačkim izbjeglicama kupila dio arapskog svijeta koji je slanjem naoružanja za Armiju RBiH naoružavao i Hrvatsku vojsku pri čemu se u slučaju pada Petog korpusa ne bi moglo jednako razmatrati oslobađanje okupirane teritorije Republike Hrvatske.“

Dakle, ne samo da je Hrvatska iz interesnih razloga prihvaćala bošnjačke izbjeglice, nego ne bi niti mogla osloboditi svoj teritorij da nije bilo toga novca, a ujedno i Petoga korpusa, koji je *nota bene*, bio u potpunoj izolaciji srpske vojske.

Ipak najmaliciozniji je već navedeni **Jasmin Mujanović** koji svojim stavovima nastoji ne samo izvršiti reviziju, već i one zajedničke točke zajedničkoga kolektivnog sjećanja Hrvata i Bošnjaka učiniti još jednim elementom prijepora. U [tekstu](#) na **Politički.ba** u kojemu je predstavljen kao „politički analitičar iz SAD-a“ kritizira narativ da je Hrvatska spasila Bihać, nazvavši ga „vulgarnim historijskim revizionizmom“. Nadalje, on cijelu krivicu ukupnoga rata i stradavanja, prema unaprijed osmišljenoj matrici, pripisuje mitskom sporazumu Tuđmana i Miloševića o navodnoj podijeli BiH. Međutim, u svojim zlonamjernim podmetanjima ide korak dalje. On zapravo optužuje Tuđmana i Hrvatsku da su svojim djelovanjem produžili rat i da su borbena djelovanja ciljano prenijeli na prostor BiH. Sva ratna

razaranja i zločini počinjeni od strane srpske vojske posljedično tome su rezultat hrvatske kalkulacije i nedovoljne pomoći Armiji.

„...upravo je Tuđmanova dvostruka igra produžila oba rata i doprinijela nepotrebnoj smrti desetina hiljada ljudi. Ističe da je, nakon Sarajevskog sporazuma iz januara 1992. kojim je u Hrvatskoj prestao veći dio borbi sve do operacije „Oluja“ u avgustu 1995, gotovo cjelokupan rat prebačen na teritoriju BiH... upravo **zbog hrvatskog sabotiranja odbrane BiH** Armija RBiH bila onemogućena da razbije opsade Sarajeva, Srebrenice, Žepe i Goražda, te da bi ratni ishod bio znatno drugačiji da nije bilo Tuđmanove politike.“

Koliko podmetanje povijesnih falsifikata može biti zlonamjerno, pokazuje navedeni „analitičar“, kojemu je hrvatska vojska isključivi krivac zašto Armija BiH nije probila opsadu Sarajeva, a da pri tome u isto vrijeme ta ista Armija temeljito „čisti“ hrvatska područja u Srednjoj Bosni. Stotine tisuća izbjeglica iz BiH koje su našle svoje utočište diljem Hrvatske nisu nikakav znak prijateljstva i pomoći, već autor sve promatra kroz zlonamjerne leće „velikohrvatske urote“. [Mujanović nadalje zaključuje](#), u članku naslova: „*Mlitavi, opsesivni kolonijalizam Andreja Plenkovića*“ da bi čak i genocid u Srebrenici bio spriječen da nije bilo djelovanja hrvatske vojske.

„Da nije bilo hrvatskih upada u Bosnu i Hercegovinu između oktobra 1992. i marta 1994, vjerovatno bi Armija Republike Bosne i Hercegovine sama uspjela probiti opsadu Sarajeva. Da se to dogodilo, vjerovatno bi se i situacija na ratištu u istočnoj Bosni bitno promijenila – **do te mjere da se genocid u**

Srebrenici možda nikada ne bi desio. Jer bi Srebrenica, kao i Žepa i Goražde, tada dobile pomoć od snaga blokiranih u glavnom gradu.“

Koliko daleko može otići povijesni revizionizam u kombinaciji s nacionalističkom vizurom prošlosti govori i činjenica da je **Muhamed Mahmutović** objavio članak na portalu Senzor.ba (30.4.2025.) u kome je tvrdio da je prvu hrvatsku zastavu na kninsku tvrđavu postavio **Bošnjak** ¹¹[Jasmin Hodžić](#). U istom tekstu tvrdi da su Hrvati dočekali Armiju na Korani uz dobrodošlicu dugo smo vas čekali, iako postoji videosnimka koja jasno svjedoči suprotno. Također, tvrdi da je **20 000 Bošnjaka branilo RH**, a 2000 poginulo, da su danas **marginalizirana manjina** dok su Hrvati u BiH kojih je 10%, a imaju 60% vlasti i traže treći entitet. Zanimljivo je da je ovaj tekst naknadno povučen s navedenoga portala i nije ga moguće pronaći.

1.5. Diskreditiranje Hrvatske i hrvatskih dužnosnika

Pored prethodno navedenih, uvjetno rečeno, krupnih mitologema koji se kroz konstantnu narativnu upotrebu pretvaraju u stvarne kodove političke realnosti u BiH prema kojoj se ravnaju političari ali i „obični ljudi“, postoje i banalniji elementi uz pomoć kojih se promiče diskreditacija Republike Hrvatske te hrvatskih dužnosnika. Jedna je od važnijih tema gradnja odlagališta nuklearnoga otpada na Trgovskoj gori koja je stvarala svojevrsnu medijsku paniku u BiH. Pored određenih stručnjaka koji su pokušavali objasniti cijeli proces potencijalne opasnosti, u igru su se upleli i političari kreirajući antihrvatski osjećaj kod dijela stanovnika BiH. Tako primjerice,

zastupnik u Parlamentarnoj skupštini BiH **Šemsudin Mehmedović**, nakon što je RH donijela Zakon o izgradnji Centra za zbrinjavanje radioaktivnog otpada na Trgovskoj gori, [dodatno podgrijava tenzije](#):

„Da mogu Hrvati bi gradili odlagalište nuklearnog otpada u centru Sarajeva... Nama spočitavaju sve ono što oni rade i misle da bi uradili. Mi ćemo morati tražiti zaštitu u pravnim mehanizmima EU i međunarodnog prava jer je očigledna jednostrana bahatost vlade RH i njenih dužnosnika. **Neka se ne iznenade ako BiH bude u južnom dijelu deponovala hemijski otpad, a što može ugroziti turističke potencijale RH.** Nije još to završena priča, bez obzira na neljudski i loš komšijski odnos Sabora RH.“

Jedna od „omiljenih tema“ bošnjačkih medija je i „fašizacija Hrvatske“. U promatranom razdoblju svaka se situacija u Hrvatskoj koja bi imala simbolički naboj, osobito prema srpskoj nacionalnoj manjini, itekako naglašavala kao određena reminiscencija prema NDH kao isključivo hrvatskom etničkom projektu, te prema sadašnjim tendencijama ka fašizaciji hrvatskoga društva. Sve je krenulo u kolovozu kada **Patria.ba** objavljuje vrlo uopćen naslov „[Fašizam odjekuje Hrvatskom: Ratni veterani uz povike ZDS prekinuli festival u Benkovcu!](#)“. U burnom mjesecu studenom određeni portali vrlo su tendenciozno izvještavali o fašizaciji Hrvatske bez dubljega konteksta ili interpretacije pojedinih događaja. Niti u jednoj situaciji nisu objašnjeni detalji događaja, niti akteri samih događaja, već se na vrlo generički način potencira proces revitalizacije fašizma.

Tako je Klix.ba svojim naslovima (autor B.H.) [„Hrvatska pokazuje da je daleko od uzora: Divljački napad na Srbe i relativizacija ustaštva razotkrivaju sve“](#) (4.8.2026.) te „Hrvatima u Srbiji na kuće bacaju crvenu farbu, a Srbi u Hrvatskoj ne mogu na miru ni izložbu održati“ prednjačili u navedenom medijskom procesu. Treba istaknuti da je u navedenim tekstovima povlačena paralela sa srpskim režimom utjelovljenom u liku Aleksandra Vučića, te se izvodio zaključak o sličnim procesima radikalizacije. Iz navedenih tekstova moguće je zaključiti da je radikalizacija državno sponzorirana ili makar prešutno omogućena, te da se normalizirala kao opća norma u Hrvatskoj, te da je pozivanje na europske vrijednosti puka smijurija i smokvin list.

„Zemlja u kojoj se fašistički pozdrav skandira na stadionima, u parlamentu i na koncertima, u kojoj se manjine plaše za sigurnost i u kojoj država sistematski relativizira zločinačku prošlost, teško može biti uzor bilo kome... Ako Hrvatska zaista želi biti evropska država, mora početi od osnovnog, od suočavanja s vlastitom prošlošću i raskida sa fašističkim simbolima koji su, pod krinkom domoljublja, već odavno prešli granicu civiliziranog društva. Dok god se to ne dogodi, svaka lekcija o "evropskim vrijednostima" koju Zagreb upućuje drugima ostat će, prazna i licemjerna.“

Primjer medijske prakse etiketiranja i dehumanizacije hrvatskih dužnosnika zabilježen je 2. lipnja 2025. godine objavom teksta na portalu **Slobodna Bosna** (koji je naknadno prenio i portal **Istraga.ba**), iz pera **Senada Avdića**. Pod naslovom ["Neko je providenje htjelo da se Bosnom i Hercegovinom bavi profesionalni lešinar Gordan Grlić](#)

Radman, on je metafora politike koju predstavlja", autor koristi specifičnost obiteljskog posla šefa hrvatske diplomacije kao metaforu kako bi hrvatsku politiku prema BiH opisao kao "lešinarsku" praksu i čekanje na podjelu BiH. Kako bi pojačao retorički dojam teksta, autor koristi međunaslov "Uho, Grlić, nož", čija je aluzija izrazito agresivna. Pored osobnih kvalifikacija na račun ministra Grlića Radmana, Avdić u tekstu napada i druge osobe hrvatskog porijekla. Tako se američkom analitičaru Maxu Primorcu imputira da je ime dobio po ustaškom dužnosniku Maksu Luburiću, čime se njegova kritika djelovanja OHR-a pokušava unaprijed ideološki diskreditirati. Uz to, hrvatsko izaslanstvo na konferenciji u Daytonu opisuje se kao "kolektivni Milorad Dodik" koje prema njegovim instrukcijama osporava mirovni sporazum, dok se zahtjevi za reformom izbornog zakona tumače kroz prizmu "teritorijalnih apetita".

„Grlić Radman i njegova firma ne stupaju operativno na scenu post festum, kada životinje otegnu papke *oni pomažu oboljelom hajvanu (najčešće svinjama) da dostojanstveno krepaju i budu adekvatno zbrinuti u skladu sa propisanim higijensko-ekološkim standardima* (...) I tako će ostati sve dok Grlić-Radman ne isporuči konačni **rezultat svoje lešinarske misije: spaljenu Bosnu i Hercegovinu**, prethodno propisno istražiranu i sprženu po najvećim ekološkim (i europskim) standardima. (...) **To je bit lešinarskog 'pristupa' problemu: sačekati da dželat usmrti žrtvu, pa parazitirati na posmrtnim njenim ostatcima.** (...) Hrvatska delegacija ponašala kako Dodikov bubanj kaže, odnosno kao **kolektivni Milorad Dodik!** (...) U zaključku Primorac (kojem je otac-

politički emigrant, **ime navodno dao u čast i kao uspomenu na Maksa Luburića**, (treba li kazati – legitimnog?) istaknutog dužnosnika 'političkog Sarajeva' iz vremena vladavine fašističke NDH-a) šalje poruku američkoj administraciji.“

Osim najviših državnih dužnosnika, na radaru promatranih medija redovito se nalaze i hrvatski zastupnici u Europskom parlamentu, a posebno Željana Zovko. Njezino kontinuirano zalaganje za ustavnu ravnopravnost Hrvata u BiH pokušava se obezvrijediti kroz prizmu o političkoj irelevantnosti. Takav je primjer tekst objavljen 10. svibnja 2025. na portalu NAP.ba, pod naslovom ["Željana Zovko nije vijest u Hrvatskoj, bez bh. medija ne bi postojala"](#). Povod za tekst bila je konferencija u Splitu o uvođenju "europskog modela federalizma". Uredništvo s namjerom diskreditacije tvrdi da Zovko u Europskom parlamentu ima "nepostojeći" rejting te da politički preživljava samo zahvaljujući medijima iz BiH koji prate njezin rad. Međutim, te tvrdnje su proturječne egzaktnim podacima. Neovisna istraživačka platforma *EU Matrix* 2024. godine proglasila je Željenu Zovko, potpredsjednicu Kluba zastupnika EPP-a i Odbora za vanjske poslove, 19. najutjecajnijom zastupnicom od njih 705 te [najutjecajnijom hrvatskom zastupnicom u Europskom parlamentu](#).

„Do momenta objave ovog teksta nitko od relevantnih medija u Hrvatskoj nije izvijestio o konferenciji, a prošlo je već 24 sata od njenog završetka. O nezainteresovanosti za ono što Zovko ima reći govori i minoran odaziv publike u Splitu. Tek 20-ak prisutnih. (...) **Njen rejting je u Evropskom parlamentu, ne mogu reći nepostojeći, ali nebitan.** Mislim

da Željana Zovko živi na račun medija u BiH koji je prenose. **I kada bi se vi kao branša dogovorili da je ne prenosite, ona politički ne bi postojala**“ (dio ranije izjave zastupnika u Zastupničkom domu PS BiH, Saše Magazinovića, za Vijesti.ba koju reciklira NAP).

U daljnjem medijskom prikazu djelovanja Željane Zovko, portal NAP.ba 20. svibnja 2025. prenosi priopćenje asocijacije "Krug 99" pod naslovom ["Krug 99: Željana Zovko promovirše opasne teze štetne po BiH"](#). U ovom se tekstu njezino djelovanje karakterizira kao prijetnja suverenitetu države te se to označava kao "desni ekstremizam". U priopćenju Kruga 99 zahtjev za primjenom modela federalizacije, koji funkcionira kao demokratski model višerazinskog upravljanja u brojnim složenim državama, naziva se "velikonacionalističkim projektom" i opasnom ideologijom. Taj oblik upravljanja, koji Zovko zagovara, u tekstu se opisuje kao "devijantna forma demokracije", nasuprot kojoj se nudi koncept "stvarne građanske demokracije". Sukladno tome, zagovaranje decentralizacije i ustavne ravnopravnosti u priopćenju se karakterizira sintagmom "podmetanja kukavičjih jaja". U nastavku su najvažniji dijelovi priopćenja.

„Kako navode iz Kruga 99, politički identitet Željane Zovko već je prepoznat kao **dio desnog ekstremizma koji, pod krinkom evropskih vrijednosti, zagovara modele federalizacije** i decentralizacije BiH s ciljem ostvarivanja separatističkih i velikonacionalističkih projekata. (...) Podmetanje 'kukavičjih jaja' federalizacije i trećeg entiteta nije

ništa drugo do **maskirani pokušaj podrivanja suvereniteta Bosne i Hercegovine**. (...) Omogućiti povratak stvarnoj građanskoj demokratiji u Bosni i Hercegovini, a ne, kako kažu, 'devijantnoj formi demokratije po mjeri Željane Zovko i srodnih političkih ideologija'."

Primjer pristupa koji hrvatsku politiku tumači kroz prizmu destabilizacije regije može se pronaći u priopćenju za javnost Međunarodnog instituta **IFIMES**, objavljenom 30. travnja 2025. na portalu **Politicki.ba** pod naslovom "[Plenkovićevo podrivanje krhkog mira na zapadnom Balkanu](#)". U ovom se priopćenju hrvatski premijer Andrej Plenković izravno proziva za nastavak udruženog zločinačkog pothvata (UZP) i namjerno razbijanje Bosne i Hercegovine.

U priopćenju IFIMES-a iznosi se teza da Plenkovićevo odbijanje uvođenja sankcija Miloradu Dodiku predstavlja "najjači udar na BiH od decembra 1991." kada je, prema tvrdnjama autora, u Zagrebu oformljen UZP. Pored toga, vojna suradnja Hrvatske s Albanijom i Kosovom opisuje se kao "salto mortale" kojim Hrvatska, navodno mimo suglasnosti SAD-a i NATO-a, uvlači regiju u sukob.

Ovakva tvrdnja kosi se s uobičajenim praksama unutar NATO saveza, gdje se strateški vojni savezi i odluke ne donose bez usklađivanja s vodećim članicama (u prvom redu sa SAD-om). Nadalje, Plenkovića se u tekstu definira kao političara koji "želi podjelu BiH" i suprotstavlja se američkoj administraciji.

„Izjava hrvatskog premijera Andreja Plenkovića (HDZ), da Republika Hrvatska neće uvoditi sankcije predsjedniku entiteta

Rs Miloradu Dodiku (SNSD) predstavlja **najjači udar na Bosnu i Hercegovinu (BiH) od decembra 1991. godine kada je u Zagrebu bio ustanovljen udruženi zločinački poduhvat (UZP) (...) Plenković podržavajući Dodika i stvaranjem vojnog bloka sa Albanijom i Kosovom želi podjelu Bosne i Hercegovine** i dugoročno podrivanje Srbije i Mađarske. (...) **Podlom i zakulisnom politikom Plenković i Hrvatska uvlače NATO u mogući regionalni sukob.** (...) Plenković se formiranjem vojnog bloka bez saglasnosti SAD i NATO **direktno suprotstavio američkom planu istovremenog ulaska BiH i Srbije pod okrilje NATO-a**“.

Sve dosad opisano zapravo služi vrlo praktičnom cilju, maksimalnoj diskreditaciji Republike Hrvatske kako bi se stvorio privid da je neprijateljski usmjerena prema BiH, da je kontinuirano podriiva, te da podrška zahtjevima Hrvata u BiH postaje dio istoga procesa podjele koji ima dugogodišnju tradiciju. Time se Hrvatska želi diskreditirati kao vjerodostojan partner kada je u pitanju budućnost BiH i isključiti iz svih procesa koji bi se potonje mogli ticati. Cijeli snop ciljeva može se svesti na uobičajenu mantru političkoga Sarajeva „nemiješanje u unutarnja pitanja BiH“.

Često se gore spomenuti proces kanalizirao na personalnu difamaciju pojedinih hrvatskih dužnosnika. Osobita su meta bošnjačkim medijima premijer Andrej Plenković, ministar vanjskih poslova Goran Grlić Radman i predsjednik Zoran Milanović. Sva trojica jer su svojim izjavama i djelovanjem itekako izražavali potporu političkim

predstavnicima Hrvata i zalagali se za njihove zahtjeve u međunarodnim krugovima. Navedeni proces najbolje predstavlja [stav bivšeg reisa Mustafe Cerića koji u tjedniku STAV](#) iznosi:

„Pa gospodo iz Zagreba, a posebno vi, ministre Grliću Radmane – ako već hoćete da vas Bosna i Hercegovina 'sluša', onda joj najprije recite istinu. Recite da ste je **podrivali iznutra, dijelili mapama, granatirali školama. Recite da ste bili dio udruženog zločinačkog poduhvata.** I onda, ako preostane i trunak moralnog kapitala, možda – ali samo možda – neko u Bosni zastane da vas sasluša.“

Cijeli je tekst intoniran zlonamjernim naslovom „Dolazi iz Zagreba i nosi kravatu u bojama EU-a, s podvezom nostalgije za Herceg-Bosnom. Ministre Grlić Radman, Bosna nije vaša provincija“. [Predsjednika Milanovića](#) diskreditiralo se na osobnoj razini, a posebnu nesklonost izazivao je svojim stavovima koji su protumačeni kao svojevrsna izdaja bosanskih stavova, jer je svojevremeno imao jako dobre odnose sa SDP-om BiH i javno podržao Željka Komšića.

„Među njegovim najzloglasnijim izjavama je ona "prvo sapun, pa parfem", kojom je implicirao da Bošnjaci, prije nego što uopće mogu tražiti građanska prava, prvo trebaju da se 'očiste'. Milanovićeva transformacija nije samo lična izdaja bivših uvjerenja – ona odražava širi kolaps hrvatskog političkog diskursa o Bosni, koji prijeti da razori decenijama mukotrpno građen mir i regionalnu saradnju.“

[Ni premijer Plenković](#) nije prošao bez ozbiljnih difamacija. Pored već navedenih optužbi „analitičara“ za kolonijalizam i nastavak hrvatskog velikodržavnoga projekta, sve pozitivne ishode za BiH uglavnom se prešućuj ili ih se tumači u neutralnom tonu. Fuad Đidić veleposlanik BiH u Australiji, održao je predavanje u organizaciji Kruga 99 u kojem pored ostalih aktera spominje i premijera Plenkovića:

„Ovdje je zapravo, riječ o kupovini 'čiste' prošlosti na račun strovaljivanja krivice na leđa Bosne i Hercegovine ili, posve konkretno Bošnjaka. U taj posao strovaljivanja krivice, uključeni su i domaći protagonisti u liku Čovića, Dodika i Zovko, a najaktivniji vanjski akteri su Orban i **Plenković**.“

Na javnom televizijskom servisu entiteta Federacija BiH – **Federalnoj televiziji** – 15.04.2025. godine emitiran je prilog u sklopu političkog magazina Mreža. Unatoč tome što bi javni televizijski servis trebao biti prepoznatljiv po svom neutralnom, nepristranom i korektnom izvještavanju te odraz ravnopravnog tretmana sva tri konstitutivna naroda, Federalna televizija, a osobito politički magazin Mreža s vremenom su se etablirali kao vodeća platforma za širenje antihrvatske histerije i šovinizma.

[Prilog](#) na službenoj stranici Federalne televizije, novinarka **Merila Dizdarević** najavljuje riječima:

- „Da li dvolična i ultimativna politika Plenkovića i Čovića spašava Dodika? Zašto se Sarajevu isporučuju uslovi i prijete, a Banjaluci prijateljska ruka?“

- „Hrvatski premijer Andrej Plenković svojom dvoličnom politikom i zbrkanim stavovima jasno je pokazao kakav odnos ima prema Sarajevu, a kakav prema Banjaluci. Čović i Plenković, braća po dvostrukim igrama i stavovima bez jasnog stava prema Dodiku, secesionisti, bjeguncu i gubitniku sa predumišljajem. Jasan, ultimativan i ucjenivački stav u najvećoj krizi Čović i Plenković imaju prema Trojci. Izborni zakon i Južna interkonekcija. Mjeseci visokog pritiska udruženog hrvatsko-srpskog saveza ispipava crvene linije bošnjačkog kompromisa“, opis je videopriloga objavljenoga u Mreži, a naslovljen je „[Zaštićeno lice hrvatske slagalice](#)“ i ujedno je poslužio novinarki FTV-a kao uvod u prilog.

Iz svega navedenog razvidno je kako se hrvatski politički akteri, A. Plenković i D. Čović, eksplicitno označuju kao „dvolični“ i „ultimativni“. Za njih se izravno vežu negativne konotacije. Nastavak konstrukcije temelji se na ustaljenom bošnjačkom, nacionalističkom mitu o „udruženom hrvatsko-srpskom savezu“ i namjeri podjele Bosne i Hercegovine, a koji korijenje vuče iz Karađorđeva i insinuiru takvu namjeru tadašnjim političkim akterima, Tuđmanu i Miloševiću, a danas Plenkoviću, Čoviću i Dodiku. Naravno, u ovakvoj konstrukciji političkom Sarajevu i predstavnicima bošnjačke politike namijenjena je isključivo uloga žrtve, zbog čega se i govori o „crvenim linijama bošnjačkog kompromisa“.

Merila Dizdarević prilog započinje riječima: „...Dodik može računati na dva HDZ-a. **Ugladena proeuropska lica u službi lica sa**

potjernice (Plenković i Čović, op.a.)... Hrvatska se našla između interesa HDZ-a BiH koji se ne odriče SNSD-a i neslavne uloge susjeda sa ne baš dobrosusjedskim namjerama...“ Kao relevantne sugovornike za prilog FTV je izabrala **Safeta Oručevića, Armina Hodžića, Zijada Bećirevića, Emira Hadžikadunića i Dragana Markovinu**. Iako su (gotovo) svi sugovornici s većim ili manjim intenzitetom izrazito probošnjački orijentirani, najdalje je u svom zapanjujućem šovinizmu i bizarnim konstrukcijama definitivno otišao Zijad Bećirević (koji je bio predmet brojnih analiza projekta Atena s obzirom na brojnost neistina koje kako on osobno tako i njegova udruga poznata pod imenom IFIMES objavljuje), direktor IFIMES-a, koji u prilogu tvrdi:

- „Kada Andrej Plenković kaže dobar dan, Vi ne smijete povjerovati da je zaista dobar dan. Znači, njega u briselskim krugovima su opisali kao čovjeka koji izgleda kao Delon, a iznutra kao demon. I ustvari to je jedna sva demonska politika prema Bosni i Hercegovini (od strane) Republike Hrvatske koju simbolizira Andrej Plenković s obzirom da je on izvršna vlast. Naravno, tu su i drugi. Tu se ne može isključiti ni predsjednik Hrvatske Zoran Milanović. Jednostavno, oni pokušavaju ostvariti u Bosni i Hercegovini ono što nisu ostvarili ratnim putem.“

Da se politika Republike Hrvatske stavi u istu ravan kao i srpska i ruska politika prema Bosni i Hercegovini te označi kao antieuropska politika, pobrinuo se **Emir Hadžikadunić**, profesor međunarodnih odnosa na SSST, koji tvrdi:

- „To (hrvatska politika, op.a.) je politika stvaranja sfera utjecaja. I ta politika se savršeno uklapa u, recimo, jednu politiku ili jedan stav Ruske Federacije koja također želi da afirmiše stvaranje sfere utjecaja u centralnoj i istočnoj Europi. Kao što Srbija želi da afirmiše stvaranje sfere utjecaja na Zapadnom Balkanu. **Dakle, taj hrvatski svet, i taj srpski svet, i taj ruski svet, to je iz iste kuhinje. Jedan je brutalan, druga dva još uvijek nisu, ali je to ista ideologija, ista matrica ponašanja i ona je kontra europskim vrijednostima.**“

Dizdarević potom nastavlja:

- „Navodno Čovićevo distanciranje od Dodika javno je demaskirao Plenković koji, dok istovremeno poziva na poštivanje pravosudnih institucija, pristaje na Dodikov narativ da s njim treba pregovarati, svjesni da su Dodik i njegova većina u Doma naroda alat za siguran prolaz Izbornog zakona BiH po mjeri oba HDZ-a, a za šta Plenković godinama lobira kroz Europski parlament. Dakle, iskoristiti ustavno-sigurnosnu krizu pokrenutu iz RS-a za pokretanje onog drugog kriznog procesa – zagovaranje hrvatske izborne jedinice. Upakovano je to u ugroženost hrvatskog naroda kojemu opstanak, tvrde, ovisi od rješavanja izbora člana Predsjedništva iz reda hrvatskog naroda. Paralelni je to manevar političkih tandemata Dodik-Čović, potpomognut sa zagrebačke adrese.“

Unatoč malicioznosti i konspirativnosti prethodno navedenih konstrukcija, one djeluju benigno ili pak dobronamjerno kad se usporede sa sljedećim šokantnim riječima koje u prilogu iznosi **Zijad Bećirević**, a čime se doseže vrhunac antihrvatske histerije, bezumne mržnje i šovinizma:

- „Kada Andrej Plenković ili Dragan Čović kažu da oni promoviraju europske vrijednosti, morate znati da oni promoviraju one najnegativnije europske vrijednosti, a one su u dodirnoj vezi i sa fašizmom, nacizmom, s antisemitizmom, inkvizicijom, kolonijalizmom i apsolutno drugim svim negativnim pojavama koje su obilježile Europu i kojima je nažalost Europa bogata.“

Koliko se navedeni komentatori pred mikrofonom Federalne televizije osjećaju na „domaćem terenu“ i do koje mjere je FTV postao bošnjački, nacionalistički medij najbolje demonstrira *freudovska omaška Safeta Oručevića*:

- „... **naši ljudi** moraju znati da su to dvostruki aršini (hrvatske politike s obje strane granice, op.a.), **naša politika** mora ići korak naprijed. Ne može se takvom vrstom segregacije, takvim zakonima koji su jako nelogični, na kraju krajeva loši i za svoj narod... napraviti neka vrsta žrtve na međunarodnoj zajednici. **Mi** moramo osvjetliti da se netko igra i sa cijelom međunarodnom zajednicom, izigravajući da su Hrvati žrtve jer nije izabran legitimni član Predsjedništva.“

Nakon ovakvoga izlaganja, prirodno se nameće nekoliko logičnih pitanja: tko su „naši ljudi“? Što je „naša politika“? Tko smo „mi“ o kojima govori Safet Oručević? Jedini je plauzibilan odgovor na sva pitanja, a osobito nakon uzimanja u obzir načina na koji je novinarka uokvirila prilog, izbora sugovornika i iznesenih stavova u prilogu, taj da se evidentno radi o (pro)bošnjačkom mediju s (pro)bošnjačkim sugovornicima koji šire antihrvatsku histeriju i šovinizam, a da je krajnji planirani primatelj svih njihovih poruka bošnjački narod.

To postaje kristalno jasno kad se uzme u obzir činjenica kako su glavna meta gotovo svih verbalnih izljeva mržnje usmjereni prema hrvatskim političkim akterima, napose predsjedniku Vlade Republike Hrvatske Andreju Plenkoviću i predsjedniku Hrvatskog narodnog sabora BiH Draganu Čoviću. Sve ovo je apsolutno nedopustivo za jedan javni televizijski servis koji bi trebao izvještavati objektivno i u službi svih, pa i hrvatskog naroda koji je, u konačnici, u savezu s bošnjačkim narodom formirao entitet Federacija BiH.

Pred sam završetak priloga, novinarka FTV-a nastavlja o politici Republike Hrvatske prema BiH i općenito o stavu ukupnih hrvatskih političkih aktera prema BiH:

- „Mijenjali su se akteri, ali politika prema Bosni i Hercegovini nikada nije. Od parfema i sapuna, *big shita*, legla radikalnih islamista u BiH, do unitarista opasnih kao i separatista. **Dio je ovo dobrosusjedskih i prijateljskih epiteta koji se godinama plasiraju po europskim centrima preko megafona velikohrvatske politike koja od Tuđmanovog**

crtanja podijeljene Bosne i Hercegovine na salveti nije odmakla. Dodikov pohod protiv BiH za njih je historijski trenutak, kako majstoru političkih procesa u Bosni i Hercegovini isposlovati Izborni zakon kao pečat njegove nezamjenjivosti što je i sada HDZ.“

Postavlja se pitanje – ako novinari kao medijski djelatnici, osobito na javnom servisu, ovako otvoreno difamiraju Republiku Hrvatsku i diseminiraju nacionalističke, bošnjačke mitove te govore o „velikohrvatskoj politici“ i perpetuiraju mit o „Tuđmanovu crtanju podijeljene BiH na salveti“, što onda tek očekivati od raznoraznih komentatora, analitičara i „eksperata“? U skandaloznom prilogu kao zadnji sugovornik izabran je **Zijad Bećirević** koji širokom auditoriju nameće zaključak u vezi hrvatskih političkih aktera:

- „Jednostavno, oni pokušavaju ostvariti u Bosni i Hercegovini ono što nisu ostvarili ratnim putem. A mi dobro znamo da je Hrvatska učesnik u ratu u BiH, postoje presude međunarodne, međunarodnog suda u Haagu i da je učestvovala u udruženom zločinačkom poduhvatu. Sada oni žele ponovo da se vrate na tvornička podešavanja Franje Tuđmana kada je u pitanju Bosna i Hercegovina, da je Hrvatska predziđe kršćanstva i da oni tobože brane Europu od najezde muslimana, a prvenstveno znači Bošnjaka u Bosni i Hercegovini.“

Prilog je posebno zanimljiv ukoliko se uzme u obzir da se Republika Hrvatska oslikava praktički kao arhineprijatelj Bosne i Hercegovine, a nositelji vlasti u RH, kao i hrvatski politički akteri u BiH, inherentno

su zlonamjerni i licemjerni. Takva matrica nažalost nije izolirana u bošnjačkom medijskom prostoru nego je već godinama, a možda i desetljećima *mainstream* bošnjačkog medijskog prostora sa središtem u Sarajevu. Toj tvrdnji ne treba veći dokaz od navedenog priloga FTV-a jer ako se takvi prilozima emitiraju u *prime timeu javnog televizijskog servisa*, onda je gotovo iluzorno očekivati drukčiji tretman od privatnih medijskih kuća i portala, a koji su nerijetko financirani turskim, iranskim kapitalom i sl.

Dakle, vrlo provizorno i bez jasno naznačenih kriterija trpa se u isti koš svaki akter koji ne odgovara bošnjačkom mainstream medijsko-političkom korpusu. Njima se često pridruže „poželjni glasovi“ srpske opozicije koji često gostuju u sarajevskom medijskom sektoru. **Nebojša Vukanović** opozicijski zastupnik u Narodnoj skupštini republike Srpske gostujući na **Face TV-u** [imputira](#): „Milorad Dodik je ovan kojim **Čović i Plenković udaraju u bedeme BiH**, ali ne njegovom glavom, njegova glava je šljemom duboko u podrumu i **tamo ga čuva SOA, obavještajna služba Hrvatske**, nego Republikom Srpskom. Mojom glavom tuče u zid, da mi razbijemo glavu i razbijemo BiH, da oni dobiju treći entitet.“

Hrvatsku se u promatranom razdoblju često optuživalo da radi na destabilizaciji BiH, te da ne daje svoj doprinos miru, iako se nigdje ne navodi niti jedan element kojim Hrvatska radi navedene stvari. Obično se država BiH i cijeli bošnjački narod automatizmom svrstava uz SAD i Zapad, dok se pod ruski utjecaj pored dužnosnika Republike Srpske

često guraju i hrvatski dužnosnici. Hrvatska ostaje kao remetilački faktor.

Navodimo nekoliko primjera:

Mustafa Cerić [navodi](#) sljedeće na **Avaz.tv**: „Narode, probudite se. Amerikanci drže otvorena vrata, Turci su spremni pomoći. **Jedino tko ovdje ne radi što bi trebao – za mir u svijetu, posebno ovdje - jeste Hrvatska.**“ Iako se često diče perjanicom bosanskohercegovačkog novinarstva, N1 (ured u Sarajevu) vrlo je zlonamjerno radila na nekorektnom navođenju izjava hrvatskih dužnosnika kako bi ih prikazali u nesuglasju s ostatkom EU. Tako su se tijekom afere oko parade u Moskvi za Dan antifašističke borbe, u prilogu puštale izjave europske povjerenice Kaje Kallas o prijetnjama secesionizma u BiH te o odlasku na paradu u Moskvu kao potencijalnu opasnost. Na to je novinarka navodila kako ima i onih koji imaju drugačije mišljenje i da ne vide Dodikov secesionizam kao prijetnju već neke potpuno druge teme. Tad objavljuju izjavu Gordana Grlića Radmana koji je kao problem u BiH apostrofirao neriješen problem legitimnoga predstavljanja. (N1, Novi dan, 15.4.2025.) Nedugo zatim, na skupu Kruga 99, kao uvodničar se obratio bivši rektor tuzlanskog univerziteta Enver Halilović koji kategorički tvrdi da BiH prijeti **dvostruka opasnost: rusko-kineska i hrvatska** koja izbornim zakonom želi etno-teritorijalnu podjelu BiH (BHRT, Vijesti u 22h, 27.4.2025.).

Naravno da iza ovih stavova ne stoji niti jedan uvjerljiv dokaz. Međutim, ovakve tvrdnje odjekuju medijskom scenom jer njihovim

tumačenjem Hrvatska, uz Rusiju i Kinu, postane jedna od ključnih geopolitičkih opasnosti za BiH.

Na međunarodnoj sceni ista se narativna konstrukcija ponavlja. [Na raspravi u Vijeću sigurnosti UN](#) na temu BiH veleposlanik **Zlatko Lagumdžija** prozivao je Hrvatsku i dovodio u pitanje njezine namjere prema BiH

„Ponovno dovođenje u pitanje legitimnosti i legalnosti predsjedavajućeg Predsjedništva BiH **od strane Hrvatske**, uz dužno poštovanje, brojanje krvnih zrnaca birača, nije samo protiv ljudskih prava – to je protivno osnovnim principima na kojima počiva ova institucija.“ Naglasio je da je „predsjedavajući Predsjedništva BiH izabran od strane građana BiH, u skladu s Ustavom i zakonima države, a ne **voljom naših susjeda koji nemaju dobre namjere prema Bosni i Hercegovini.**“

Ovakvim medijskim narativom stvara se dojam o političkom Sarajevu i bošnjačkom korpusu kao moralno i civilizacijski superiornom dijelu Balkana koji u svakom odsjeku prošlosti, a pogotovo u suvremeno doba, uvijek zauzima ispravnu i moralno nadmoćnu poziciju.

Za izravno diskreditiranje Republike Hrvatske i njenog premijera Andreja Plenkovića pobrinuo se **portal Slobodna Bosna i izaslanik DF-a u Domu naroda Parlamentarne skupštine BiH Dženan Donlagić** koji je poslovično iskoristio priliku za opetovano perpetuiranje mita o Karađorđevu i „neostvarenim ratnim ciljevima

Republike Hrvatske“ – [DONLAGIĆ, NAKON PORUKA IZ BANJA LUKE: Uspostavljene veze iz Karadžićeva i danas na sceni, vrijeme je da se pokidaju...](#)

U izjavi za portal Slobodna Bosna, Donlagić tvrdi:

- „Premijer Andrej Plenković je pokazao veliko nepoštovanje i namjerno omalovažavanje institucija države Bosne i Hercegovine. I kako sam reče, namjerno je to uradio! Ne može se prelaziti granica iz jedne u drugu državu na graničnim prelazima koji nisu službeno otvoreni.“
- „Druga važna poruka koju su predstavnici HDZ-a iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine poslali jeste da im je Milorad Dodik i dalje strateški partner. Preko Dodika, HDZ nastavlja potpuno promašenu politiku prema državi Bosni i Hercegovini. Uspostavljene veze iz Karadžićeva i danas na sceni. Vrijeme je da se pokidaju. Umislili su sebi da će propalom i nadasve sudski presuđenom politikom 'Milošević-Tuđman' realizovati slabljenje suvereniteta institucija Bosne i Hercegovine. Nisu uspjeli ratnim sredstvima 90-ih, neće ni političkim danas.“

1.6. Međunarodna korupcija i islamofobija u EU

Nakon što je Veliko vijeće Europskog suda za ljudska prava (ESLJP) u Strasbourgu donijelo konačnu odluku kojom odbacuje zahtjev Slavena Kovačevića, u medijima koji su predmetom ove analize, otvorena je kampanja propitivanja integriteta te međunarodne pravosudne institucije. U [emisiji "Istraga sedmice" na Hayat TV-u](#) (28. rujna 2025.), sam Kovačević ne komentira pravnom

argumentacijom ishod suđenja, već iznosi ishod postupka teze o izravnom, netransparentnom i koruptivnom uplitanju Republike Hrvatske u rad ESLJP-a.

Kovačević sugerira da je donacija od 100.000 eura, koju je Vlada RH službeno uplatila Sudu, imala utjecaj na konačnu presudu. Premijera Andreja Plenkovića proziva za navodne sastanke s bivšom predsjednicom Suda, dok pravne zastupnike Hrvatske pred Sudom opisuje isključivo kao "HDZ-ovce iz Hercegovine". Njegova je teza da je presuda rezultat sinkroniziranog djelovanja Zagreba i OHR-a s ciljem afirmacije "konsocijacijske demokracije", pri čemu Hrvatsku označava kao zaštitnika etničkog modela države.

Međutim, pravna argumentacija iznesena u cjelovitoj presudi Velikog vijeća ESLJP-a oslanja se na potpuno drukčije osnove. Sud je većinom glasova (16:1) zaključio da Kovačević nema status žrtve te da cilj njegove predstavke nije bio zaštita individualnih prava, već osporavanje cjelokupnog izbornog i ustavnog sustava BiH. Štoviše, Sud navodi da države imaju široko pravo uspostavljati izborne jedinice na temelju postojećih upravnih granica ili drugih kriterija koje sama propiše. Sud je također utvrdio zloupotrebu prava na individualnu predstavku, posebno izdvojivši Kovačevićevo ponašanje i javne istupe prema sucima, OHR-u i predstavnicima Vijeća ministara BiH kao "neprimjerene, neutemeljene i zlonamjerne".

„Ja smatram gospodina Plenkovića pametnim akterom, ali se čovjek nespretno odao da su se sastali najmanje dva puta s prethodnom predsjednicom ESLJP-a Síofrom

O'Leary u prisustvu Marije Pejčinović Burić. (...) Konsocijacijska demokracija je vrlo specifičan termin. Jako se rijetko koristi u javnom prostoru. **Je li vi mislite da je to slučajnost?** (*Kovačević navodi da je hrvatska delegacija predala podnesak od 12 stranica, od kojih je 10 posvećeno tom konceptu*) (...) Kakve to veze ima sa Hrvatskom? Kakve to veze ima sa visokim predstavnikom? *Sastav hrvatske delegacije u Strasbourgu činila su dva HDZ-ovca iz Hercegovine.*“

Tezu o kompromitiranom Sudu i spornoj ulozi financijske donacije u javnom prostoru nastavlja promovirati i probošnjačka aktivistica **Azra Zornić**. Zornić, koja se po nacionalnosti izjašnjava kao "Bosanka i Hercegovka" i ranije je bila apelantica pred Sudom u Strasbourgu (unutar skupine predmeta "Sejdić i Finci"), objavila je 2. listopada 2025. na portalu **Istraga.ba** autorski osvrt pod naslovom "[Osvrt Azre Zornić na presudu Kovačević: Bosnu i Hercegovinu su u Strazburu zastupali HDZ i SNSD. I niko drugi!](#)". U svom tekstu Zornić ulogu Republike Hrvatske u ovom procesu tumači kroz prizmu neprimjerenog utjecaja na ESLJP. Nadovezujući se na argumentaciju Slavena Kovačevića, donaciju Vlade RH od 100.000 eura opisuje kao potez koji izravno narušava nepristranost suda te stvara percepciju institucionalnog utjecaja na ishod presude. Također, djelovanje OHR-a i angažman britanskog odvjetnika Timothyja Ottyja u tekstu se ocjenjuje kao zastupanje interesa službenog Zagreba i HDZ-a BiH, čime se odgovornost za epilog ovog slučaja adresira izvan okvira pravosuđa.

U ovakvim analizama u pravilu se izostavlja osvrt na meritum same presude Velikog vijeća ESLJP-a, kojom je Kovačevićev zahtjev proglašen nedopuštenim, a njegovo djelovanje ocijenjeno kao pokušaj ostvarivanja političkih ciljeva i promjene Daytonskog sustava zloupotrebom prava na individualnu predstavku. Krivnja za propast apelacije umjesto toga projicira se na diplomatske aktivnosti susjedne države.

„Timothy Otty ne samo da je zastupao interese koji očigledno idu u korist Republike Hrvatske i HDZ-a BiH, već je bio u sukobu interesa jer je član Venecijanske komisije. (...) Cijeli proces dodatno je kompromitovan ulogom Republike Hrvatske i HDZ-a BiH. Uplitanje Republike Hrvatske, koja nije stranka u postupku, ali je preko različitih veza i finansijskih doprinosa očigledno utjecala na tok predmeta, predstavlja ozbiljan presedan i ugrožava osnovni princip nepristrasnosti. Vrijedi podsjetiti da je Republika Hrvatska neposredno prije javnog saslušanja donirala Sudu iznos od 100.000 eura, što dodatno jača percepciju političkog utjecaja.“

U kontekstu delegitimizacije europskih institucija i sudskih odluka, dio medija poseže za argumentom islamofobije. O tome svjedoči i autorski tekst urednika portala **Istraga.ba** **Avde Avdića**, objavljen 26. lipnja 2025. godine, s indikativnim nadnaslovom i naslovom: ["Ljudska prava" za muslimane i ostale / Krik iz strazburškog groba: Slaven Kovačević protiv Hrvatske, Srbije, Trojke, Christiana Schmidta i islamofobije!](#). Tekst je opremljen fotografijom sa sastanka

hrvatskog premijera Andreja Plenkovića i visokog predstavnika Christiana Schmidta u Banskim dvorima.

U tekstu se promiče teza da Europa i susjedne države uskraćuju ljudska i politička prava Bošnjacima prvenstveno zbog njihove vjerske pripadnosti, odnosno pripadnosti islamu. Republika Hrvatska pritom je okarakterizirana kao sponzor separatizma koji za svoje ciljeve koristi "NATO i EU kapacitet", dok se za visokog predstavnika Christiana Schmidta tvrdi da djeluje prema uputama "zagrebačkih mentora" na štetu Bosne i Hercegovine. U ovoj analizi pravnog postupka, sudski zaključak prema kojem je Kovačević zloupotrijebio pravo na individualnu predstavku ne uzima se u obzir. Umjesto toga, epilog iz Strasbourga isključivo se tumači kao politički poraz Bosne i Hercegovine i pobjeda politike dviju susjednih država koje se u tekstu vežu uz nasljeđe udruženih zločinačkih poduhvata. Na takav način, pravni i politički procesi tumače se kao rezultat sustavne europske islamofobije i zavjere susjeda:

„Dva puta je pucao u Bosnu i Hercegovinu (*Christian Schmidt, nap.a.*). **Izravno, rekli bi njegovi zagrebački mentori.** Prvi put je upucao Bošnjake kao najbrojniji narod. Drugi put je pucao u građansku državu BiH. (...) Jer njegov proces pred Evropskim sudom za ljudska prava najviše je sličio Bosni i Hercegovini iz sredine 1993. godine. **Iza separatističkih snaga HDZ-a BiH čvrsto je, sve vrijeme, stajao Zagreb, sa svojim NATO i EU kapacitetom.** (...) Kovačević je izgubio. Bosna i Hercegovina nije pobijedila. **Pobijedile su Srbija i**

Hrvatska koje ne žele Bosnu i Hercegovinu. Pobijedile su politike koje štiju dva UZP-a i negiraju genocid.“

Ovakav odnos dijela medija prema međunarodnim institucijama, nastao kao posljedica presude Velikog vijeća ESLJP-a, kulminira istog dana (26. lipnja 2025.) na portalu NAP.ba. U autorskom tekstu Rasima Belke, objavljenom pod nadnaslovom "STOP EU!" i naslovom ["Odbijamo tvoje vrijednosti matora briselska prostitutko: Zaustavimo put u EU, to je oružje za nestanak BiH!"](#), oštro se odbacuju euroatlantske integracije. U navedenom tekstu Europska unija opisuje se terminima "pokvarena prostitutka" i "politički bordel", a njezino djelovanje dovodi se u svezu s "fašističkim fundamentom". U takvom interpretativnom okviru, europski put BiH ne sagledava se kao proces demokratizacije, već kao "sophisticirano sredstvo" i alat u rukama vanjskih aktera sa sjedištem u Zagrebu i Beogradu. Susjedne se države optužuju da proces europskih integracija koriste isključivo kao mehanizam za slabljenje i rastakanje suvereniteta Bosne i Hercegovine.

Pritom se politički dužnosnici poput Dragana Čovića u tekstu etiketiraju kao "sljedbenici fašizma". Umjesto pravne analize sudske odluke u kojoj je Kovačevićeva aplikacija odbačena zbog zloupotrebe prava na individualnu predstavku, poraz aplikanta u ovom se tekstu tumači isključivo kao rezultat fašističke orijentacije samih europskih institucija.

„Jer, to što se danas naziva evropskim putem nije ništa drugo do sofisticirano sredstvo za slabljenje državnosti

Bosne i Hercegovine, alat u rukama antidržavnih elemenata i njihovih hegemonističkih punktova u Beogradu i Zagrebu. Taj put nije put mira, jednakosti i prosperiteta, nego rafinirani mehanizam za rastakanje suvereniteta... (...) Ima ih koji slave strazburšku nepravdu pa je vrijeme da se i njima pojasni da poraz pravde i pobjeda diskriminacije nad ljudskim pravima nije pobjeda HDZ-a, Dragana Čovića, Christiana Schmidta (...) **To je samo bitka u kojoj je ishod direktno ovisio od fašističkog fundamenta evropske prostitutke i sljedbenika fašizma** koji trenutno imaju utjecaj na procese u BiH.“

Na tragu medijskih tumačenja o navodnom utjecaju na sudsku presudu nalazi se i izlaganje sa skupa udruge **Krug 99** održane 28. rujna 2025. Izvještaj s tog skupa prenio je portal Politicki.ba pod naslovom "[Ni visoki predstavnik ni hrvatska vlada nisu željeli da 'slučaj Kovačević' uspije](#)". Tijekom tribine, britanska profesorica **Carole Hodge** iznijela je tezu o ulozi Republike Hrvatske u radu Europskog suda za ljudska prava. Fokus njezina izlaganja bio je na financijskoj donaciji od 100.000 eura koju je hrvatska vlada uplatila ESLJP-u, što je opisano kao "interesantna koincidencija" neposredno prije ročišta u predmetnom slučaju. U ovoj interpretaciji sudske odluke, kojom je Kovačevićev zahtjev proglašen nedopuštenim, tvrdi se da su Hrvatska i OHR u svojstvu "trećih strana" djelovali kako bi očuvali postojeći sustav koji se karakterizira kao "etnonacionalistička diskriminacija". Također, u izlaganju se dovodi u pitanje i legitimitet zastupnik Bosne i

Hercegovine pred Sudom, dovodeći njihov rad u izravnu vezu s interesima HDZ-a i SNSD-a.

„I visoki predstavnik i hrvatska vlada imali su interes da slučaj Kovačević ne uspije jer je trenutni sistem etno-nacionalističke diskriminacije, zajedno s promjenama Izbornog zakona (...) dodatno ojačan. Ove izborne promjene olakšale su kontrolu nad visokim ministarskim pozicijama od hrvatske etno-nacionalističke stranke HDZ u Federaciji BiH. (...) A interesantno je to što je hrvatska vlada donirala sto hiljada eura Evropskom sudu za ljudska prava neposredno prije novembarskog žalbenog saslušanja.“

1.7. Sotonizacija američkog analitičara Maxa Primorca

Izlaganje uglednog američkog analitičara i bivšeg visokog dužnosnika USAID-a Maxa Primorca pred američkim Kongresom u kojem je upozorio na diskriminaciju Hrvata u BiH od strane većinskog bošnjačkog naroda i kao rješenje predložio uspostavu trećeg entiteta izazvalo je snažne reakcije u dijelu sarajevskih političkih i medijskih krugova. Umjesto rasprave o navodima koje je iznio (o narušavanju Daytonске arhitekture i posljedicama ranijih politika State Departmenta), fokus dijela komentara usmjeren je na osobnu diskreditaciju Primorca.

Ogledni je primjer takvog pristupa kolumna akademika **Adamira Jerkovića**, izvorno objavljena u **Oslobodenju** (a prenesena na **Hayat**) pod naslovom ["Perverzna igra nacionalista: Primorac podržava](#)

Trumpa jer smatra da će na taj način ubijediti američkog predsjednika u svoju pravnu kvalifikaciju". U tekstu se zanemaruje Primorčeva znanstvena i profesionalna pozicija višeg suradnika Heritage Foundationa te ga se opisuje prije svega kao "hrvatskog desničara" i političkog aktera usko povezanog s odlukama iz Zagreba.

Kolumna ne ostaje samo na kritici Primorca, nego gradi širu sliku u kojoj se Republika Hrvatska prikazuje kao ključni destabilizacijski faktor u regiji. Premijer Andrej Plenković označava se kao "šef razbijačkog orkestra", dok se za visokog predstavnika Christiana Schmidta navodi da ga Zagreb drži na "političkom povocu". Autor zatim proširuje kritiku i na hrvatsku europarlamentarku Željenu Zovko, navodeći da je kao bivša veleposlanica BiH "namuzla velike pare" iz Bosne i Hercegovine te da sada pomaže Primorcu u, kako tvrdi, "rastakanju" države. U istom tekstu ponovno se otvara pitanje presude u predmetu "Kovačević" sugerirajući da je i taj slučaj posljedica lobiranja i službenog Zagreba.

„Ovdje se dobro zna da se **recentni šef razbijačkog orkestra nalazi u Zagrebu i da se zove Andrej Plenković**. Zagreb je slavio kada je visoki predstavnik, pod direktnim pritiskom iz Banskih dvora, nametnuo antiliberalne izmjene Izbornog zakona... **Plenkovićeva vlada nije ni krila da na političkom povocu drži Schmidta** koji je predano radio na zahtjevima za toliko traženom jednakopravnošću u Federaciji BiH (...) Ono što se dogodilo pred Evropskim sudom za ljudska prava također je tragično... **Je li sve rezultat lobiranja službenog Zagreba**, kako neki tvrde, koji je pojačao diplomatske pritiske

i kampanju koristeći svoje prednosti članstva u zapadnim vojno-političkim savezima? **Primorcu aktivno pomaže bivša ambasadorica BiH Željana Zovko** (koja je od BiH namuzla velike pare)...“.

Kampanja osporavanja i sotonizacije Maxa Primorca u sarajevskim medijima brzo je poprimila oblik u kojem se iznose spekulacije koje mogu izazvati zabrinutost kod onih koji se informiraju putem skupine ovih promatranih medija. Jedan od primjera takvog pristupa zabilježen je prilikom gostovanja **Amela Delića**, profesora sa sarajevskog Fakulteta za upravu, u emisiji "Vijesti u 7" na Hayat TV-u 6. prosinca 2025., u prilogu pod naslovom ["Delić: EU uveliko razmatra uvođenje trećeg entiteta, hrvatski lobista bi mogao zamijeniti Schmidta!"](#).

U nastojanju da se američkog analitičara i njegov prijedlog o trećem entitetu prikaže kao neposrednu političku prijetnju za političko Sarajevo, Delić iznosi tezu prema kojoj se unutar EU krugova navodno priprema teren za imenovanje Primorca na mjesto novog visokog predstavnika u BiH. Ovakva je tvrdnja u izravnoj koliziji s do sada primjenjivanom diplomatskom praksom i standardima prema kojima funkciju visokog predstavnika (OHR) uvijek obnaša europski diplomat, dok je pozicija njegovog zamjenika rezervirana za diplomatskog predstavnika Sjedinjenih Američkih Država.

„Već nekoliko mjeseci se pripremaju planovi gdje bi se stvorila unija sa tri republike. U centrima EU moći se uveliko raspravlja o trećem entitetu i da taj Max bude visoki predstavnik. (...) Nažalost, sve vrijeme se borimo i sa

neprirodnom ustavnom strukturom i dva politička faktora koji rade protiv BiH. (...) Treba uvijek naglašavati da Bošnjaci nisu počinili genocid ili UZP... (...) Hrvatski lobista, Max Primorac, je na posljednjem saslušanju Komiteta za vanjsku politiku Kongresa SAD govorio o političkim prilikama na Zapadnom Balkanu“.

U tumačenju istupa Maxa Primorca uključuju se i inozemni analitičari, čiji se stavovi podudaraju s promicanjem građanskog modela države, poput bivšeg američkog diplomata [Daniela Serwera](#) (koji je čest gost dijela probošnjačkih medija te se redovno pojavljuje i na nekim javnim tribinama organizacija koje promiču ovdje opisani mediji). Portal Odgovor.ba (3. prosinca 2025.) prenosi njegov osvrt na Primorčevo svjedočenje pred američkim Kongresom (pod naslovom [Serwer: Mjere koje predlaže Primorac odvele bi BiH u novi rat](#)) u kojem govori o mogućem ratnom sukobu u Središnjoj Bosni.

U osvrtu se izostavlja rasprava o Primorčevim navodima vezanim za demografska kretanja i institucionalni položaj Hrvata, dok se ideja o institucionalnoj ravnopravnosti i zatvaranju OHR-a karakterizira kao secesionizam. U tekstu je primjetna izrazita kontradikcija: Serwer s jedne strane zagovara "promjene" u vidu "više individualnih prava" (što u suštini predstavlja odmak od Daytonskog modela ravnopravnosti konstitutivnih naroda u korist građanskog ustroja s dominacijom većinskog naroda), dok istodobno Primorčeve prijedloge o formiranju trećeg entiteta tumači kao rušenje mirovnog sporazuma i geopolitički ustupak Rusiji.

"Max Primorac iz Heritage Foundation zagovarao je ukidanje Visokog predstavnika u Bosni. Također je želio 'treći entitet' za Hrvate. Te dvije mjere bi urušile Dejtonski sporazum i dovele do secesije i srpskog i hrvatskog entiteta, što bi pokrenulo rat s nejasno definisanim bošnjačkim entitetom u centralnoj Bosni. To je očigledno loša ideja. (...) Promjena bi trebala značiti više individualnih prava u Bosni, više suvereniteta na Kosovu i manje autokratije u Srbiji".

Nakon Primorčevog svjedočenja pred Pododborom za Europu Zastupničkog doma američkog Kongresa, različiti sarajevski mediji i analitički krugovi objavili su svoje osvrte na tu temu. Neki su tada govorili o njegovom političkom utjecaju u Washingtonu. **Portal Stav** 4. prosinca 2025. objavljuje tekst pod nadnaslovom "*Važan podsjetnik*" i naslovom "[Hrvatski lobista Max Primorac i treći entitet: Naš čovjek za vezu s Donaldom Trumpom](#)" u kojem osvrtce na Primorčeve teze o stanju u Bosni i Hercegovini, ali i na njegov dosadašnji rad prikazujući ga kao važnog sukreatora američke vanjske politike u trenutačnoj administraciji.

Tekst se fokusira na njegovo povezivanje hrvatskih i američkih interesa te ga se označava kao "posrednika" i "Plenkovićevog čovjeka za vezu s Trumpom" citirajući pri tome navode članka iz [Jutarnjeg](#) lista s konca 2024. Njegov rad u Heritage Foundationu koristi se kao dokaz da njegove teze (poput potrebe ukidanja OHR-a i smanjenja ideološki motivirane američke pomoći u drugim zemljama) nisu

izolirane, već predstavljaju dio međunarodnih strategija koje imaju stvarni utjecaj na politiku i stabilnost regije.

„Kao ključne probleme identificirao je "srpski separatizam i bošnjački unitarizam", te predložio formiranje trećeg entiteta i organiziranje zemlje kao federacije triju etničkih republika. (...) Primorac je posebno istaknuo položaj Hrvata u BiH, smatrajući da međunarodna zajednica, uključujući Ured visokog predstavnika (OHR) i State Department, pogrešno posreduje u izboru hrvatskih vođa, što dovodi do neravnopravnog položaja i narušavanja demokratskih standarda. Po njegovom mišljenju, rješenje je u vraćanju suvereniteta BiH (dogovor Bošnjaka, Hrvata i Srba), zatvaranju OHR-a i omogućavanju izabranim liderima da sami provode reforme. (...) Ova povezanost s Heritage Foundation daje njegovim stavovima težinu i legitimitet, jer ukazuje da oni nisu samo lično mišljenje, već dio šire konzervativne američke strategije koja oblikuje vanjsku politiku SAD-a prema Balkanu, međunarodnoj pomoći i globalnim sigurnosnim pitanjima. Primorac se tako pojavljuje kao poveznica između hrvatskih interesa, američke konzervativne politike i međunarodnih strategija koje imaju stvarni utjecaj na politiku i stabilnost regije.“

Nadovezujući se na tezu o Primorcu kao posredniku u implementaciji američkih konzervativnih ideja, sutradan (05. 12. 2025.) je portal Stav objavio priopćenje sarajevskog Centra za geopolitička istraživanja (GEOPOL) pod naslovom ["Primorac i Zovko - islamofobijom do](#)

trećeg entiteta: Evropu prepadaju 'radikalnim' Bošnjacima" u kojem se Primorčevo svjedočenje pred Kongresom svodi na "kršćanski ekstremizam". Osvrćući se na izlaganje o propaloj državi i potrebi za Trećim entitetom, GEOPOL u svojoj analizi poseže za diskreditacijama na osobnoj razini.

Ovaj sarajevski institut je Primorca te hrvatsku zastupnicu u Europskom parlamentu Željenu Zovko nazvao "ekstremistima". Također, navodi se da "Hrvati u BiH nisu ugroženi".

„Izjave hrvatskog lobiste Maxa Primorca na saslušanju Odbora Zastupničkog doma za vanjske poslove **potvrđuju da rast kršćanskog ekstremizma pogoduje širenju islamofobije, te kreiranju narativa u kojem se Bošnjaci predstavljaju kao nepoželjan faktor u Evropi.** (...) Dokaz tome jeste moralan i etičan odnos Bošnjaka muslimana koji su **predmet segregacije i dehumaniziranja od strane ekstremista poput Primorca.** (...) **Max Primorac, Željena Zovko, te drugi ekstremisti koji nastoje imputirati muslimanima u Bosni i Hercegovini radikalizam, uz perpetuiranje neutemeljene teze o ugroženosti Hrvata, ne misle dobro Bosni i Hercegovini,** niti Hrvatima u njoj, jer ih od političkog faktora nastoje pretvoriti u ugroženu manjinu, što ne odgovara činjeničnom stanju.“

Iako Slobodna Bosna ne obiluje autorskim člancima u kojima daju osvrt vlastitog uredništva ili djelatnika na važne društveno-političke teme, nadoknađuju prenošenjem članaka s drugih portala uz

poslovično „kreativan“ naslov. Tako su prenijeli još jedan tekst o Maxu Primorcu, ovog puta s portala Stav.ba i naslovili ga – [MAX PRIMORAC I ŽELJANA ZOVKO NA PREDZIĐU KRŠĆANSTVA: Moderni križari sanjaju veliku Hrvatsku.](#)

Dakle, uredništvo portala Slobodna Bosna smatra primjerenim i relevantnim prenijeti članak s dva protagonista – Amerikanca hrvatskih korijena Maxa Primorca i hrvatske europarlamentarke Željane Zovko – i za njih vezati srednjovjekovne motive nazivajući ih „modernim križarima“ u kombinaciji sa suvremenim motivima koji se često mogu čuti od bošnjačkih nacionalista, a to je sanjanje velike Hrvatske. Ostaje nejasno tko je ikada od relevantnih, a i irelevantnih hrvatskih političkih aktera spomenuo veliku Hrvatsku ili postoji li uopće razrađena, koherentna koncepcija velike Hrvatske. Međutim, kada pojedini mediji funkcioniraju po načelu da istinu treba prilagoditi nacionalističkom narativu, a ne narativ istini, onda nije začuđujuće što se u bošnjačkom medijskom prostoru mogu pročitati i takve nevjerovatne teze.

U nastavku osvrta na predmetno izlaganje Maxa Primorca, portal **Stav** 8. prosinca 2025. objavljuje intervju pod naslovom ["Bećirović o Primorcu, Zovko, trećem entitetu, 'propaloj državi BiH', 'radikalnim Bošnjacima', Helezovim izjavama..."](#) Sugovornik u intervjuu je **Zijad Bećirović**, direktor Međunarodnog instituta za bliskoistočne i balkanske studije (**IFIMES**) iz Ljubljane. Bećirovićev nastup predstavlja sintezu svih dosadašnjih obrazaca. Službena politika Republike Hrvatske, izlaganja Maxa Primorca i djelovanje

eurozastupnice Željane Zovko izravno se optužuju za destabilizaciju BiH i poticanje "*radikalne političke desnice*", dok se ideja trećeg entiteta svodi na "*revizionistički narativ*". Bećirović pritom tumači šutnju šefa hrvatske diplomacije Gordana Grlića Radmana na Primorčeve teze kao "*prešutno odobravanje narativa*" koji ugrožavaju "*najbrojniji narod*". Bećirović imperativno Hrvatskoj poručuje da "*mora jasno distancirati državnu politiku od lobističkih konstrukcija*". Bećirović ideju o ravnopravnosti Hrvata (i Srba) putem sastanaka Dodika i Čovića, izjednačava sa sastancima "*Miloševića i Tuđmana u Karadžorđevu*" i "*Karadžića i Bobana u Grazu*" što se ponovno uklapa u potenciranje diskursa o "*osovini Beograd-Zagreb protiv BiH*".

„Takve izjave, primjerice govor Maxa Primorca (Heritage Foundation) u SAD-u ili kontinuirane kontroverze Željane Zovko (HDZ/EPP) u Evropskom parlamentu, ne doprinose stabilnosti niti evropskoj perspektivi BiH. (...) U tom kontekstu, šutnja hrvatske diplomatije, uključujući izostanak bilo kakvog reagiranja ministra vanjskih i evropskih poslova Republike Hrvatske Gordana Grlića Radmana, može se tumačiti kao prešutno odobravanje takvih narativa. Ako Hrvatska želi biti shvaćena kao iskreni prijatelj BiH, mora jasno distancirati državnu politiku od lobističkih konstrukcija koje su u suprotnosti s Dejtonskim sporazumom i evropskim vrijednostima, umjesto da provodi aktivnosti koje ugrožavaju stabilnost BiH i prava njenog najbrojnijeg naroda. (...) Historijski primjeri koje ste spomenuli - od strategija Miloševića i Tuđmana u Karadžorđevu do Karadžića i Bobana u Grazu - pokazuju da

ovakve inicijative imaju i međunarodne dimenzije, i lokalne saveznike. (...) U suštini, **radi se o tome da susjedne države pokušavaju kompenzirati vlastite političke i teritorijalne interese preko Bosne i Hercegovine.**“

Neistiniti i neutemeljeni povijesni revizionizam očituje se u kolumni znakovitog nadnaslova "*Od Tuđmana do Plenkovića*", objavljenoj 10.12.2025. pod naslovom "[Max Primorac i Željana Zovko na predziđu kršćanstva](#)" na portalu **Stav**. U ovom osvrtu autora Seada Omeragića aktualna politika Vlade Republike Hrvatske i istupi Maxa Primorca poistovjećuju se s ratnim naslijeđem iz devedesetih godina te "*udruženim zločinačkim poduhvatom*".

Autor osporava Primorčeve teze o diskriminaciji Hrvata i propaloj državi, dok se euro zastupnica Željana Zovko navodi kao "*posljednji borac protiv Osmanlija*" sa "*srednjovjekovnom retorikom*". Pored spomenutih pojedinaca, fokus kritike proširuje se i na hrvatski državni vrh. Hrvatski premijer Andrej Plenković optužuje se da u Washingtonu "*servira brutalne laži*" kako bi u miru ostvario ono što, prema autoru, Hrvatska nije uspjela u ratu. Nadnaslov "*Od Tuđmana do Plenkovića*" ima jasnu funkciju svođenja cijelog političkog angažmana današnje Hrvatske na nastavak priče o "*predziđu kršćanstva*" čime se dodatno pokušava opravdati nametnuta teza o sustavnoj islamofobiji Zagreba. Argumenti o institucionalnoj (ne)ravnopravnosti, ukidanju OHR-a ili formiranju trećeg entiteta dovode se u korelaciju s ratnim zločinima, logorima i etničkim čišćenjem.

„Max Primorac, američki političar, na prošlosedmičnom saslušanju u Kongresu rekao da je BiH propala država i zatražio ukidanje OHR-a. (...) **Tu je i Željana Zovko, HDZ-ova članica Evropskog parlamenta, u kojem se pokazuje kao posljednji borac protiv Osmanlija, pa joj je i retorika srednjevjekovna.** (...) Plenkovićeva vlada danas Trampovu administraciju smatra, blago rečeno, neinformiranom pa **Washingtonu servira brutalne laži, pokušavajući dobiti ono što pred međunarodnim sudom presuđenom agresijom Hrvatske na Bosnu i Hercegovinu nije uspjela zgrabiti ratom.** (...) Zvučat će nevjerovatno, ali **danas u ovoj Plenkovićevoj Hrvatskoj imamo šutljiviju opoziciju nego li u vrijeme Tuđmana.** (...) Sadašnja retorika Plenkovićevih medija podsjeća na Tuđmanovo doba uoči sukoba sa Bošnjacima. (...) **U ovo Plenkovićevo vrijeme se uporno šuti o brojnim najgorim zločinima nad Bošnjacima, a izgovaraju se sve brutalnije laži protiv Bosne i Hercegovine.**“

Kao izravna reakcija na njegovo obraćanje u Kongresu, niz tekstova u različitim medijima koji negativno opisuju Maxa Primorca, dobiva novu dimenziju napuštanjem domene političke analize i prelaskom na osobnu, obiteljsku diskreditaciju. Portal *Odgovor.ba* 10. prosinca 2025. objavljuje tekst pod naslovom "[Max Primorac, hrvatski lobista, sin ustaškog aktiviste](#)". Fokus teksta je pokušaj da se Primorčevo djelovanje i pripadnost američkim konzervativcima proglase tek nastavkom obiteljske ideološke linije. Autor se pritom služi

biografskim crticama njegova oca, Miška Primorca, koje preuzima iz *Večernjeg lista BiH* (iz 2018.). Međutim, dok je Večernji list Miška Primorca opisao kao "domoljuba" i osobu koja je na Prvom općem saboru HDZ-a "prva pozvala na pomirbu djece ustaša i partizana", portal *Odgovor* te iste činjenice potpuno reinterpreтира. Pojam "pomirbe" ignorira se, a u prvi plan se stavlja njegova pripadnost HOP-u 1956. godine, kako bi se i ocu i sinu prišila etiketa "ekstremno desnog hrvatskog nacionalizma".

Identičan obrazac dogodio se prilikom prenošenja teksta s portala **Odgovor.ba** koji se bavi biografijom oca Maxa Primorca, a čiji je cilj diskreditacija Maxa Primorca i etiketiranjem njega kao ni manje ni više nego ustaše. Time se Primorcu želi oduzeti moralni kredibilitet i minimum osobnog integriteta da uopće progovara o temi Bosne i Hercegovine. Na neki način ga se želi *cancelirati* prišivanjem etikete ustaštva. Naslov spomenutog članka na portalu Slobodna Bosna je sljedeći – [JABUKA NE PADA DALEKO OD STABLA: Max Primorac, hrvatski lobista, sin je ustaškog emigranta i saradnika Franje Tuđmana!](#).

Cilj je ovakvog tendencioznog tumačenja podataka iz njegovog životopisa pokušaj devalvacije svega što je Max Primorac izrekao pred američkim Kongresom. Njegovo zagovaranje ukidanja OHR-a i uspostave triju federalnih jedinica time se ne tumače kao teze višeg istraživača Heritage Foundationa, već se potencijalnom čitateljstvu predstavljaju kao dio naslijeđenog, obiteljskog plana usmjerenog dominantno protiv Bošnjaka.

„Posljednje izjave Maxa Primorca u američkom Kongresu, u kojima je Bosnu i Hercegovinu opisao kao 'propalu državu', Bošnjake optužio za ugrožavanje Hrvata, a kao rješenje naveo treći entitet, nisu iznenađenje za one koji duže prate njegovo djelovanje. One su samo **nastavak narativa koji Primorac zagovara godinama, ali i nastavak porodičnog djelovanja u korist ekstremno desnog hrvatskog nacionalizma. Njegov otac Miško Primorac bio je aktivni član ustaške emigracije u Sjedinjenim Državama...** (...) Nastupajući kao hrvatski lobista u Washingtonu, Max Primorac **zagovara ukidanje OHR-a, uspostavu tri federalne jedinice**, optužuje međunarodnu zajednicu za ograničavanje 'lokalne odgovornosti', a **BiH naziva nefunkcionalnom državom.**“

Tekst **Enesa Hete** koji je na portalu **Odgovor.ba** 17. prosinca 2025. objavljen pod naslovom ["Max Primorac radi i protiv bosanskih i protiv američkih interesa"](#) predstavlja pokušaj da se Primorčeve teze diskreditiraju kroz geopolitičku prizmu, okrećući narativ na način da političko Sarajevo prikaže jedinim zaštitnikom pravih zapadnih interesa, dok se Primorca optužuje za rad protiv SAD-a, podudarnost s ruskim interesima te rad protiv Hrvatske i Hrvata u BiH. Autor prepoznaje opasnost činjenice da Primorac "*narativ o trećem entitetu*" podiže na razinu američkog Kongresa zbog čega primjenjuje već viđeni obrazac dekonstrukcije. Primorčevi argumenti o demografskom padu Hrvata za 62 posto svjesno se relativiziraju svodeći se isključivo na ekonomsku migraciju u EU čime se negira svaka mogućnost

političke diskriminacije od strane brojnijih Bošnjaka. Uz to, Primorčevu ideju o zatvaranju OHR-a i vraćanju suvereniteta konstitutivnim narodima Heto tumači putem u anarhiju i "deteritorijalizaciju" države.

Ključni je dio ovog teksta teza da zalaganje za treći entitet i institucionalnu ravnopravnost Hrvata udaljava Hrvatsku od SAD-a te je gura u "rusku politiku". S druge strane, autor navodi da Organizacija islamske suradnje (OIC) podržava zapadnu politiku prema BiH što, kako on navodi, ruši Primorčev narativ o "unitarističkom islamizmu".

„Primorac jasno naglašava svoju osnovnu namjeru: mobilizirati zapadni kršćanski svijet kako bi stao u zaštitu kršćanskih (i hrišćanskih) interesa u BiH. Naravno, na prvom mjestu su mu etnonacionalistički interesi Dragana Čovića i njegovog HDZ-a. (...) Vrhunac zlonamjerne manipulacije je Primorčeva tvrdnja da se, **'zbog sistematske diskriminacije od strane Bošnjaka, hrvatsko stanovništvo smanjilo za 62% u periodu 1991. do 2024. godine'**... (...) Primorac se predstavlja kao promotor 'hrvatskih interesa'. Međutim, **njegovi stavovi udaljavaju Hrvatsku od SAD-a, približavajući je ruskoj politici prema BiH,** osnažuju Dodikovu secesionističku agendu i **objektivno štete hrvatskom položaju u BiH.** (...) U konačnici, **Primorac zagovara politike koje protiv interesa SAD, protiv interesa NATO-a, protiv interesa Hrvatske, protiv interesa Hrvata u BiH** i apsolutno destruktivne po BiH.“

Sličnom linijom argumenata nastavlja se i u tekstu **Mirnesa Kovača**, objavljenom 25. prosinca 2025. na internetskom portalu **Preporod.info**. Ovaj je detalj posebno važan za analizu medijskog i društvenog narativa jer je riječ o službenom glasilu, odnosno portalu Islamskih informativnih novina "Preporod", čiji je izdavač Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini. Uključivanjem službenog glasila Islamske zajednice u raspravu o američkom lobiranju, pitanju OHR-a i ustavnom preustroju (treći entitet), simptomatično je iz razloga što mnogi analitičari kojima je uža sfera interesa Bosna i Hercegovina govore o isprepletenosti Islamske zajednice i njoj bliskih probošnjačkih politički opcija.

U tekstu pod naslovom ["Hoće li Primorac uspjeti srušiti kontinuitet američke politike prema Bosni i Hercegovini?"](#), autor prepoznaje političku težinu Maxa Primorca, navodeći njegovu ulogu u prvoj Trumpovoj administraciji i ukidanju USAID-a. Autor Primorcu pripisuje mržnju, nazivajući njegove teze "podmuklom i strasnom mržnjom prema Bosni i Hercegovini" te ga optužuje za laganje pred Kongresom u vezi s projektom Južne plinske interkonekcije.

Ono što je specifično za ovaj tekst jest izravno priznanje nesnalaženja političkih krugova kojima autor pripada pred "šokantnim promjenama" koje donosi nova američka administracija. Zbog toga se Primorčevo zalaganje za zatvaranje OHR-a i uspostavu trećeg entiteta nastoji prikazati kao rušenje "najuspješnijeg mirovnog projekta Sjedinjenih Američkih Država". Kovač na kraju koristi ovu temu i za kritiku samog tzv. "probosanskog bloka", zamjerajući im što previše

novca troše na komemoracije, a premalo na adekvatno inozemno lobiranje.

„Očekivano, njegove teze i preporuke su s oduševljenjem pozdravljene iz krugova HDZ-a i SNSD-a, dok su stranke, političari i javne ličnosti tzv. probosanskog bloka snažno osudili Primorčeve teze nazvavši ih **opasnom i destabilizirajućom propagandom**. I doista, **gotovo čitavo Primorčevo svjedočenje je ispunjeno jednom podmuklom i strasnom mržnjom prema Bosni i Hercegovini, te posebno prema Bošnjacima koje u svojim istupima ciljano naziva 'muslimanima'**. (...) Dakako, u američkim zakonodavnim i izvršnim institucijama, u javnosti i među ekspertima, postoji jedan **kontinuitet politike prema Bosni i Hercegovini koji je etabliran u posljednje tri decenije, ali s obzirom na šokantne promjene koje nova Trumpova administracija najavljuje na svim poljima, moguće je da se taj kontinuitet sruši i na tome Primorac i njemu slični neumorno rade. I ovo je najopasniji momenat njegovog djelovanja**. (...) Iako je i samim Amerikancima već više godina jasno da, naprimjer, Južnu plinsku interkonekciju blokira Čovićeva politika za koju Primorac svestrano i strastveno lobira, **bez imalo zaziranja pred Kongresnim komitetom je slagao i izjavio da taj energetska projekat blokiraju 'muslimani u Sarajevu.'** (...) Ova zemlja nije siromašna ni resursima ni prijateljima u svijetu. Ključni su znanje i taktika, odnosno, kako te resurse i prijatelje uključiti **sada kada se vodi jedna prljava lobistička**

i diplomatska ofanziva s ciljem uništenja Bosne i Hercegovine.“

Klix.ba neprestano ponavlja bošnjačke nacionalističke mitove o „hrvatsko-srpskom savezu“ kojemu je cilj podjela Bosne i Hercegovine. Naime, Klix u svibnju objavljuje konspirativni članak naslovljen [„Igra bez maske: HDZ i Hrvatska koriste Dodikovu krizu za povratak ideje tri federalne jedinice“](#), s nadnaslovom „savršena sinkronizacija“. U članku se navodi:

- „Dok se Bosna i Hercegovina nalazi u najvećoj ustavnoj, političkoj i sigurnosnoj krizi zbog ponašanja Milorada Dodika i vlasti Republike Srpske, HDZ i Dragan Čović, ali i Republika Hrvatska su pokrenule političku ofanzivu s ciljem ispunjavanja dugogodišnjih ciljeva potpune etnoteritorijalizacije BiH.“
- „Prema posljednjim izjavama Dragana Čovića, Željane Zovko, ali i hrvatskog lobiste Maxa Primorca, 'hrvatska' politika je odlučila da krizu izazvanu protuustavnim zakonima i odmetanjem rukovodstva Republike Srpske iskoristi za ispunjavanje konačnih ciljeva i ispunjavanje želja HDZ po pitanju Izbornog zakona Bosne i Hercegovine, ali i širih ustavnih promjena.“
- „Rukavice je skinuo i Dragan Čović koji je tvrdio da su tri federalne jedinice i federalizam budućnost Bosne i Hercegovine, ali se okomio i na visokog predstavnika Christiana Schmidta za kojeg je rekao da ga niko nije imenovao čime je u potpunosti uskladio retoriku s retorikom Milorada Dodika.“

Pored navedenoga, u članku se također pozivaju na [tekst Maxa Primorca objavljenog u National Interestu](#) za kojeg tvrde da je pokušao „Čovićevu politiku opisati kao prozapadni blok i time igrati na kartu islamofobije u SAD-u“. Prema tome, ne samo da se perpetuira mit o hrvatsko-srpskom savezništvu po pitanju podjele Bosne i Hercegovine, naglašava konspirativnost i nečiste namjere hrvatskih (i srpskih) političkih aktera, trivijaliziraju relevantne odluke Ustavnog suda BiH opisujući ih tek kao „želje HDZ po pitanju Izbornog zakona BiH, ali i širih ustavnih promjena“, nego se čak ide do te mjere da se nedavni angažman Maxa Primorca označi kao ni manje ni više nego „igranje na kartu islamofobije u SAD-u“. Ako je najčitaniji bh. medij, a koji ima sjedište u Sarajevu, preuzeo čitav arsenal imanentan za bošnjačke nacionaliste i hegemoniste, onda se ne treba čuditi kad se iste ili još teže optužbe pročitaju na manje čitanim portalima u bošnjačkom medijskom prostoru.

Primjetno je kako je upravo Max Primorac postao jedna od najvećih meta u pisanju Klixa. Još u veljači 2025. godine objavljen je [tekst](#) koji u samom naslovu Primorca uspoređuje ni manje ni više nego s – Radovanom Karadžićem. U nadnaslovu članka navodi se „*imamo li šaptača u DC-u*“, što je evidentno još jedna *freudovska omaška* identična onoj Safeta Oručevića iz priloga Mreža. Iako se Klix predstavlja kao neovisan i nepristran medij, između ostalog i iz navedenog nadnaslova je vidljivo kako se pozicioniraju kao medij sa probošnjačkim stajalištima.

Potvrda teze da se Klix „okomio“ na Maxa Primorca i da će njega osobno i njegov angažman pokušati difamirati, diskreditirati i staviti u okvir „hrvatsko-srpskog saveza“ dolazi u svibnju 2025. godine kada Klix objavljuje članak naslova [„Hrvatski lobista u SAD-u blizak Trumpu napisao tekst o 'neodrživosti ovakve BiH': Kao da mu je Dodik diktirao“](#), s nadnaslovom „nevjerovatni stavovi“. U članku se Klix bavi Primorčevim tekstom objavljenim u *National Interest* za kojega Klix kategorički tvrdi kako se radi o „oštroj i nadasve ideološki obojenoj kritici“ te čitateljima sugerira kako Primorac vidi „etnički ključ kao ideal“ te kako je završna poruka da Primorac vidi „Trumpa kao nadu za demontažu državnosti BiH“. Za navedene tvrdnje nije ponuđena nikakva iole plauzibilna elaboracija, nego Klix tek u zadnja dva paragrafa nudi nekoliko općenitih tvrdnji kojima se čitava priča razvodnjava s konkretne ustavno-pravne tematike na uopćene fraze bez ikakvoga konkretnoga sadržaja:

- „Osporavanje građanskog identiteta, relativizacija uloge međunarodnih institucija i selektivno čitanje Dejtonskog sporazuma predstavljaju udžbenički primjer pokušaja da se multietnička država gurne u model etničkog samoizolacionizma. U njegovom tekstu ne postoji ni jedan pasus koji se pita: šta žele građani Bosne i Hercegovine kao pojedinci? Gdje je njihovo pravo da ne budu svedeni na 'svoje' političke lidere? Gdje su povratnici, gdje su mladi, gdje su oni koji ne glasaju po etničkoj liniji?“

Analiza Maxa Primorca [Bosnia and Herzegovina: Ending a Nation-Building Failure](#) bila je povod za novo difamiranje od strane Klix

koji u svojoj interpretaciji naslov oblikuje na sljedeći način – [Hrvatski lobista Primorac poručuje Trumpu: Zaustavite „bošnjačku dominaciju“ i veze s Iranom, podijelite BiH](#), s nadnaslovom „**Zahtjevi kao kod Dodika**“ čime se opetovano nastoji zadržati obrazac koji čitateljima otvoreno i eksplicitno sugerira kako se radi o sinkroniziranim naporima hrvatsko-srpskog saveza o podjeli BiH. Tako se u samom uvodu u članak navodi kako „*Primorac predlaže mjere koje u velikoj mjeri reflektuju zahtjeve političkih elita iz Republike Srpske i HDZ-a – ukidanje Ureda visokog predstavnika (OHR), eliminaciju stranih sudija iz Ustavnog suda BiH, preustroj države u tri etničke jedinice i potpunu marginalizaciju ideje o građanskoj BiH*“. U članku se prema već ustaljenom obrascu zaključuje: „*U suštini, Primorac predlaže politički reset koji odgovara interesima Zagreba i Banje Luke, dok Bošnjake prikazuje kao prepreku stabilnosti i integraciji u zapadne tokove. Umjesto građanske vizije, nudi se formula trajne etničke podjele sa bošnjačkim narodom gurnutim u defanzivu.*“

Potom se objavljuje niz članaka u kojima Klix suptilnim detaljima sugerira svom čitateljstvu kako netko ima ili nema kredibilitet. Primjerice, na vijest da će Max Primorac biti jedan od govornika na saslušanju američkog Kongresa o Zapadnom Balkanu, [Klix u nadnaslov stavlja „kontroverzna osoba“](#), pozicionirajući ga unaprijed kao negativca, čime potkopavaju njegov kredibilitet i integritet. Nakon spomenutog saslušanja, Klix objavljuje članak sa zlonamjernom konstrukcijom u kojoj Maxa Primorca opet poistovjećuju s osuđenim ratnim zločincem Radovanom Karadžićem. Naslov članka glasi – [Max](#)

[Primorac kao „hibrid“ Čovića i Karadžića: Sve su krivi muslimani, sve probleme rješava treći entitet](#), s nadnaslovom „**skandalozna retorika**“. Klix Primorčevo izlaganje u Kongresu opisuje kao „Čovićeve i Dodikove ideje upakovane u narativ ratnih zločinaca“ te sljedećim riječima:

- „**Kada je Primorac dobio riječ, iz njega su progovorila dva čovjeka. Jedan od njih je osuđeni ratni zločinac Radovan Karadžić**, kroz retoriku o 'muslimanima koji ugnjetavaju krišćane' te 'BiH kao propaloj državi', dok je drugi Dragan Čović, predsjednik HDZ-a, kroz priču o trećem entitetu i 'dominacijom nad Hrvatima u BiH'.“
- „Primorac je tako pred drugim govornicima, ali i brojnim kongresmenima koji su dio Pododbora za Evropu unutar Komiteta za vanjske poslove Predstavničkog doma američkog Kongresa, govorio na način koji je itekako podsjetio na retoriku iz doba agresije na BiH. U maniru Karadžića, koji je govorio o 'odbrani kršćanske Evrope od islama', Primorac je za sve loše stvari u BiH okrivio 'muslimane', kako on naziva Bošnjake.“
- „Naravno, ovo nije ništa neočekivano od Primorca, koji je u svojim ranijim tekstovima naglašavao skoro pa identične stavove, gdje su svi problemi u BiH, čak i secesionističke tenzije Milorada Dodika i njegove stranke, krivica političkog Sarajeva.“

Povezavši na taj način Primorca i Dodika, Klix nedugo potom objavljuje članak naslovljen – [Demonstracija sprege Dodik-Čović](#):

[Predsjednik SNSD-a srčano stao u odbranu Maxa Primorca, Sarajevo ponovo na meti](#), s nadnaslovom „destabilizirajuće poruke“. U tom članku Klix poseže za novim tezama optužujući Primorca da osporava ustavni poredak BiH, a njegovu retoriku kao opasnu i suprotnu službenoj politici SAD-a:

- „Primorac nije izazvao reakcije zato što je mislio drugačije, već zato što je otvoreno zagovarao treći entitet, relativizirao Dejtonski sporazum i osporavao ustavni poredak Bosne i Hercegovine. Upravo takav narativ Ambasada BiH u SAD-u i više američkih kongresmena označili su kao opasan i suprotan zvaničnoj politici Sjedinjenih Američkih Država.“
- „Dodikova odbrana Maxa Primorca dobija dodatnu dimenziju. Primorčevi stavovi o trećem entitetu i 'propalom državotvornom eksperimentu' savršeno se uklapaju u **zajedničku političku matricu SNSD-a i HDZ-a BiH, u kojoj je Bosna i Hercegovina problem**, a ne okvir rješenja. Zato Dodik ne napada sadržaj Primorčevih poruka, već diskvalificira one koji su na njih reagovali.“

Vrijedno je spomenuti još jedan članak u promatranome razdoblju u kojemu Klix više i ne krije otvoreni animozitet i prijezir prema Maxu Primorcu budući da ga u samom naslovu karakteriziraju kao **skandaloznoga**. Takvom eksplicitnom deskripcijom postaje bjelodano kako se ne radi o neovisnom i nepristranom mediju, nego o mediju u službi bošnjačkoga nacionalizma ili pak hegemonizma. Naslov spomenutog članka glasi – [Skandalozni Max Primorac: Jedino rješenje](#)

[da Hrvati prežive u BiH je treći entitet, oni su jedini prozapadni](#), s nadnaslovom „kontroverzni stavovi“.

Klixov prethodno spomenuti članak prenio je portal Slobodna Bosna. Inače, *modus operandi* Slobodne Bosne je takav da uistinu korektno prenesu (agencijsku) vijest o pojedinim događajima ili društveno-političkim temama. Međutim, prostor aktivizma i širenja propagande zato koriste u samome naslovu gdje čitatelje manje ili više suptilno navode na određene, poželjne zaključke iz vizure bošnjačkoga nacionalizma. Primjerice, ovaj put su prenijeli Klixov članak uz naslov – [SKANDALOZNI MAX PRIMORAC ŠIRI MRŽNJU: „Jedino rješenje da Hrvati prežive u BiH je treći entitet, oni su jedini prozapadni“](#). Dakle, sadržaj članka se na ovom portalu gotovo uvijek prenese u izvornom obliku, bilo da se radi o agencijskoj vijesti ili autorskom članku s drugog portala, no važno je apostrofirati činjenicu kako se politički aktivizam na ovom portalu vrši putem samoga naslova.

Po pitanju isključujućeg diskursa i biologijske političke diskreditacije uvjerljivo je najdalje otišao ministar obrane BiH Zukan Helez kad je retorikom „*naslijedene krivnje*“ eksplicitno optužio Maxa Primorca i Željana Zovko kako su nositelji ustaških gena. Slobodna Bosna takvu monstruožnu izjavu opisuje tek kao „žestoku reakciju“, čime se još jednom nedvosmisleno kao medij pozicionira na stranu bošnjačkoga nacionalizma ili u ovom slučaju šovinizma – [ŽESTOKA REAKCIJA MINISTRA HELEZA: „Zovko i Primorac su nosioci ustaških gena“](#).

Vjerojatno najveći ispad Slobodne Bosne i njihovih bizarnih naslova dogodio se prilikom prenošenja teksta s portala Politicki.ba. Naime, u tom naslovu Slobodna Bosna Maxa Primorca opisuje praktički kao mitsko biće – zmaja - te ga takvom jakom simbolikom nastoje antagonizirati svojim čitateljima – [MAX PRIMORAC NASTAVLJA DA RIGA VATRU: „Trump me sluša, Bosna i Hercegovina je slomljena država“](#).

Na portalu **Faktor.ba** također su se mogli pronaći diskreditirajući članci o Maxu Primorcu. Preneseno je priopćenje sarajevske grupacije Trojka (SDP, NiP, Naša stranka) koje Primorca opisuje ekstremnim etiketama – [Zastupnici Trojke: Max Primorac je ekstremni šovinista, ugrožava projekat Južne interkonekcije](#). U članku se navodi:

- „To ovaj ekstremni šovinista i i nacionalista pokušava perfidno upakovati u oblandu priče o tzv. 'trećem entitetu', iako zna da je tu ideju nemoguće realizirati, dok je suštinska namjera po direktivi nalogodavaca zaustaviti posljednje političke dogovore oko projekta Južne interkonekcije.“

Što se tiče portala Federalne televizije i zagrebačke konferencije o 30. obljetnici Daytonskoga mirovnoga sporazuma, primjetno je kako spomenuti portal korektno prenosi agencijske vijesti o događaju. Međutim, ni to nije moglo proći bez određenoga komentara i to u danas najvažnijem mjestu svakog članka – naslovu. Tako federalna.ba korektno prenosi članak, ali naslov oblikuje na sljedeći način – [Max Primorac u Zagrebu iznio kontroverzne stavove: Jedino rješenje je treći entitet](#). Evidentno je da se samim naslovom nastoji čitateljima

sugerirati kako se radi o sumnjivoj osobi s upitnim kredibilitetom, stoga ostatak članka nakon takvog naslova gubi na vjerodostojnosti.

Dramatičan opis zagrebačke konferencije „30 godina nakon Dayton: otvaranje puta lokalnim rješenjima“ objavljen je na portalu Slobodna Bosna, a koja je prenijela članak s Preprod.info. Tako Slobodna Bosna prenosi [VELIKI ALARM ZA BiH: Zagrebačka konferencija uvela novi jezik za tiho razaranje države](#). U samom uvodu članka se navodi „Zagrebačka konferencija je poslužila je kao vježbaonica za legitimiziranje postepenog i tihog preuređenja BiH“, dok se potom u članku navodi:

- „Nedavno održana zagrebačka konferencija, posvećena tridesetoj godišnjici Dejtonskog mirovnog sporazuma, poslužila je kao kontrolisana 'vježbaonica' za legitimiranje postepenog i nenajavljenog preuređenja Bosne i Hercegovine. Njen stvarni značaj nije bio u deklarativnim frazama, već u testiranju politički prihvatljivog okvira za konfederalizaciju bez zvaničnog proglašenja, gdje se suverenitet države tiho fragmentira, a međunarodni nadzor kontrolisano povlači.“
- „Konceptualni zaokret artikuliran je kroz argumentaciju Maxa Primorca, analitičara bliskog konzervativnim krugovima američke vanjske politike. Njegova teza da Bosna i Hercegovina nije neuspjela država, nego 'neuspjeli međunarodni eksperiment izgradnje građanske nacije', predstavlja epistemološki pomak s dalekosežnim političkim implikacijama.“

- „Uloga Hrvatske u ovom procesu odvija se na najmanje tri ravni. Prva je deklarativna – Zagreb ostaje snažan zagovornik evropske perspektive BiH. Druga je normativna, gdje Hrvatska sve aktivnije učestvuje u oblikovanju okvira u kojem se bosanskohercegovačka kriza tumači kroz insistiranje na 'legitimnim predstavnicima' i etnički definisanoj političkoj ravnoteži. Treća je operativna šutnja: odsustvo sistematske pažnje prema položaju Hrvata u entitetu Republika srpska i Posavini. Izjava ministra vanjskih poslova Gordana Grlića Radmana da je cilj konferencije bio okupiti 'legitimne predstavnike tri konstitutivna naroda' bila je precizna politička intervencija.“

Portal **federalna.ba** izvještavajući o Maxu Primorcu dodao je jedan [paragraf](#) koji ciljano pokušava potkopati Primorčeve stavove, iako je do tog paragrafa članak bio besprijekorno korektan. Naime, za komentiranje saslušanja u Kongresu pažljivo je izabran sugovornik koji poslovično propagira probošnjačke stavove, a taj paragraf glasi:

- „**Davor Gjenero**, politolog i **nezavisni analitičar**, stava je da se, u situaciji kada Dodik sistemski ugrožava teritorijalni integritet BiH, ne treba obazirati na one (**Maxa Primorca, op.a.**) koji pokušavaju zaoštriti odnose Bošnjaka i Hrvata.“

Portal federalna.ba se [još jednom prilikom](#) bavio diskreditacijom Maxa Primorca preko svog sugovornika, a u tom članku su povezani Max Primorac, Dragan Čović, hrvatska europarlamentarka Željana Zovko i premijer Republike Hrvatske Andrej Plenković.

Simptomatično je kako se u samom naslovu reciklira obrazac hrvatsko-srpskog saveza i Primorcu imputira kompatibilnost sa stavovima Milorada Dodika. Naslov glasi – **Ivica Puljić: Dodikov opasni narativ širi se prema ljudima bliskim Trumpu**. Sugovornik portala objašnjava:

- „Dodaje kako su u toj priči dva analitičara - Max Primorac i James Carafano, koji su napisali dvije analize u kojima se, također, iznose navodi o odbrani kršćanstva, ali i potrebi za stvaranje trećeg entiteta, te su ih uputili na neke adrese u američkoj administraciji. Na temelju toga, pojašnjava, nastaju nove analize i informacije koje se šalju na više instance.“
- „Trebalo reći da je Max Primorac iz Heritage fondacije čovjek blizak s Draganom Čovićem, preko Željane Zovko, članice Evropskog parlamenta, a i hrvatski premijer Andrej Plenković se s Primorcem i ljudima u Heritageu u maju ove godine.“
- „Puljić poručuje da Bosna i Hercegovina mora spriječiti da se šire laži koje mogu biti štetne po nju. Svako može imati stav o entitetima i trećem entitetu, ali se ne mogu koristiti laži da bi se to opravdalo, kao što to čine Max Primorac i James Carafano, zaključuje Puljić.“

1.8. Udruga IFIMES iz Ljubljane, Slovenija

Tijekom provođenja [projekta Atena](#) (borba protiv namjerno plasiranih neistina u hrvatski i međunarodni javni informacijski prostor iz područja obrane, sigurnosti te vanjske politike; www.tocnotako.hr), posebno se isticala udruga građana iz Ljubljane poznata po kratici IFIMES. I u ovoj se studiji taj institut i njegov osnivač Z. Bećirević

navode već nekoliko puta. Jedan od najglasnijih i najzlonamjernijih aktera u propagandi protiv Republike Hrvatske je institut iz Ljubljane, IFIMES, na čijem je čelu Zijad Bećirović s otvorenim veliko bošnjačkim nacionalističkim stavovima. S obzirom na učestalost njihovog pojavljivanja u medijima u BiH te ciljano zasipanje javnog informacijskog prostora brojnim neistinama i nametanjem negativnih predrasuda kako o Republici Hrvatskoj tako i o hrvatskim političkim dužnosnicima, potrebno ih je i posebnim poglavljem obuhvatiti ovom studijom.

Oslobodenje [analizu opskurnog IFIMES instituta](#): „Izjava hrvatskog premijera Andreja Plenkovića (HDZ), da Republika Hrvatska neće uvoditi sankcije predsjedniku entiteta Republika Srpska Miloradu Dodiku (SNSD) predstavlja najjači udar na BiH od prosinca 1991. godine kada je u Zagrebu bio ustanovljen udruženi zločinački poduhvat (UZP) prema Bosni i Hercegovini s ciljem stvaranja entiteta Hrvatska Republika Herceg-Bosna (HR-HB) kao budućeg sastavnog dijela Republike Hrvatske.“

- „Plenković podržavajući Dodika i stvaranjem vojnog bloka sa Albanijom i Kosovom želi podjelu Bosne i Hercegovine i dugoročno podrivanje Srbije i Mađarske.“
- „Plenkovićev razbijački potez, da sa dva udarca (vojni savez i podrška Dodiku) potkopava tri države, BiH, Srbiju i Mađarsku, naišao je na otpor i osudu i u EU, ne samo u NATO i u krugovima američke administracije, koja je Plenkovića detektirala kao saveznika protivnika Donalda Trumpa u Washingtonu.“

- „Sve države koje smatraju da mogu realizirati velikodržavne koncepte neka pogledaju sudbinu Slobodana Miloševića i Franje Tuđmana i njihovih politike kako su prošli u Bosni i Hercegovini.“

Jutarnji list, istoga datuma 2.5.2025. u 13:46 (inicijali L.G.) u potpunosti prenosi članak s Oslobođenja bez provjere njegove istinitosti i vjerodostojnosti.

[Zijad Bećirović navodi](#): „Svaki međunarodni udar na politiku Dodika, Republika Hrvatska vidi kao udar na svoje interese i to je pogubno čak i za šira geopolitička preslagivanja.“

- „Kada bi Republika Hrvatska iskreno željela da BiH bude dio NATO i EU onda bi i riješila probleme za koje su u najveći mjeri oni sami krivi, jer su potpisali raspuštanje 'HR-HB', a ne niko drugi ili treći. Kao izraz prijateljskih namjera prema BiH neka hrvatski premijer Andrej Plenković pošalje u Hrvatski sabor na ratifikaciju sporazum Tuđman-Izetbegović o granici, koji čeka ratifikaciju skoro tri desetljeća. Od toga nema ništa!“

[Zijad Bećirović](#): „Cijeli posao je odradila je **Republika Hrvatska i HDZ-i u obje države** uz pomoć **radikalnih desničarskih krugova u Evropi**. Hrvatska je ozbiljno kontaminirala Evropski sud za ljudska prava, i o tome će se morati povesti računa i unutar ESLJP“.

Jedan, za ovu analizu značajnijih istupa, zabilježen je 26. lipnja 2025. na televiziji Hayat, gdje [direktor IFIMES-a Zijad Bećirović](#) obaranje

presude Kovačević u Strasbourgu opisuje kao rezultat obavještajne "operacije Kula". U ovom konstruktu Zagreb se prikazuje kao neprijatelj BiH i provoditelj islamofobne agende europske radikalne desnice. Navodi se i da Tuđmanovu ideju o "predziđu kršćanstva" i obrani od Bošnjaka danas dovršava Andrej Plenković. Pritom se hrvatski premijer označava kao nalogodavac koji tu zadaću uspješno realizira preko Dragana Čovića i Christiana Schmidta.

„Mi smo već nekoliko puta govorili o tome kako se plete mreža oko Bosne i Hercegovine, te kako su radikalni desni elementi iz Evrope iz Budimpešte vodili posebnu operaciju 'Kula' a sve kako bi se zaštitila 'kršćanska Evropa'. **Naravno poznato je i ko je zaštitnik i ko je u predziđu kršćanstva. To je naravno stara teza Franje Tuđmana i HDZ-a a sada ju je uspješno realizirao Andrej Plenković preko akademika Dragana Čovića i visokog predstavnika Christiana Schmidta...** Ovo je dakle uspjeh evropske radikalne desnice koja Evropu plaši od muslimana, Bošnjaka. Zaista je degutantno slušati šta hrvatski predstavnici govore protiv svojih sugrađana Bošnjaka koji su dominantno islamske vjere...“

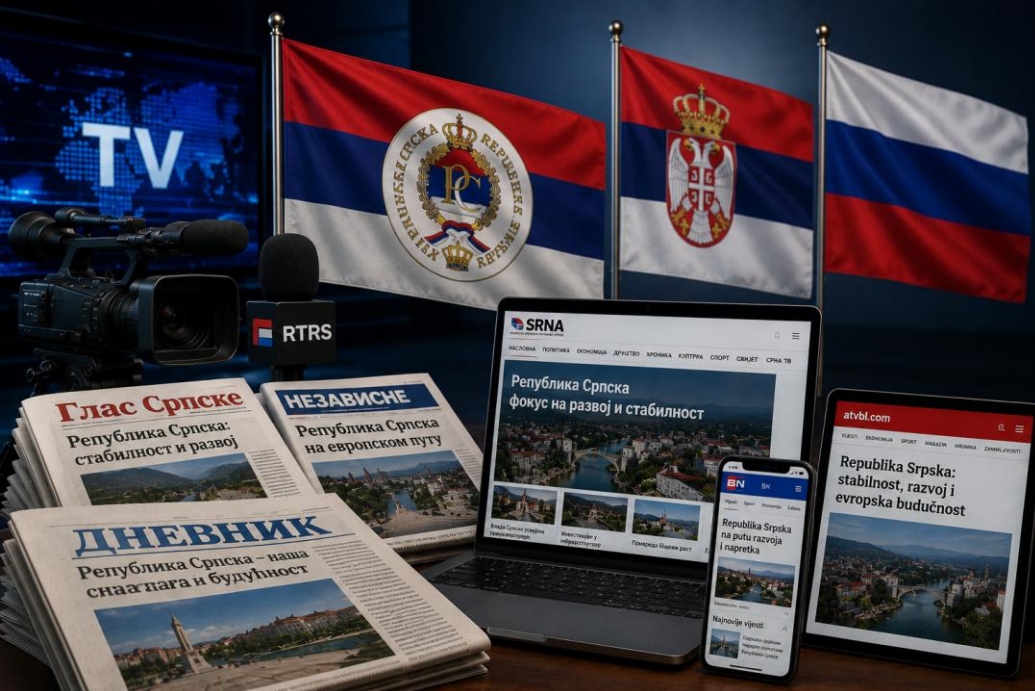
1.9. Avdo Avdić – zabrana ulaska u Hrvatsku

U kontekstu analize odnosa ovih medija prema Republici Hrvatskoj i njezinim institucijama, znakovit je slučaj novinara Avde Avdića. Ovaj primjer ilustrira mehanizme putem kojih se u sarajevskom medijsko-političkom prostoru sigurnosna mjera druge države tumači kao prvorazredni diplomatski incident. Serijalom od [šest tekstova](#) i

[reakcija](#), [objavljenih](#) na [portalu NAP.ba](#) u razdoblju od 12. do 15. studenoga 2025. može se pratiti kako se [odluka hrvatskih institucija o zabrani ulaska](#) koristi za oštru kritiku Zagreba. U javnu obranu Avdića, osobe čije su medijske objave ranije bile predmetom sudskih sporova vezanih za djelovanje obavještajnog aparata u BiH, uključuju se i dva člana Predsjedništva BiH: **Željko Komšić i Denis Bećirović**.

Oni odluku o zabrani ulaska ocjenjuju kao "udar na odnose dviju zemalja" i "napad na građane BiH". U raspravu se, s argumentom ugrožavanja novinarskih sloboda, uključuju pojedine novinarske udruge te europarlamentarka **Tineke Strik** (česta gošća probošnjačkih medija), čime se nastoji osigurati percepcija međunarodne osude ovakvog postupka Republike Hrvatske. Situacija poprima i diplomatsku dimenziju kad članovi Predsjedništva BiH pozivaju hrvatskog veleposlanika Ivana Sabolića na konzultacije, očekujući očitovanje o sigurnosnoj odluci hrvatskih državnih tijela. Veleposlanikov izostanak odaziva na takav poziv u promatranim se medijima automatski tumači iskazom nepoštivanja institucija i države Bosne i Hercegovine.

„Komšić: Zabrana ulaska Avdiću udar na odnose između dvije zemlje, ambasador mora objasniti ovakav postupak hrvatskih vlasti. (...) Bećirović: Neprihvatljivo je uskraćivanje novinarskih prava i sloboda Avdi Avdiću. (...) IGNORISANJE Sabolić se nije odazvao na konsultacije u Predsjedništvo, na Konakovićevo pismo nije odgovorio! (...) diplomate Republike Hrvatske u BiH očito smatraju da nisu dužne poštovati institucije BiH čak ni u Bosni i Hercegovini.“



2. Informacijska okolina Republike Srpske

2.1. Uvod

Ovaj rad analizira medijski sadržaj u Republici Srpskoj koji se odnosi na Republiku Hrvatsku s ciljem identifikacije dominantnih obrazaca predstavljanja države, političkih aktera i društveno-političkih procesa. Polazi se od pretpostavke kako pojedini medijski sadržaji ne djeluju isključivo kao prenositelji informacija, već kao aktivni sudionici u konstrukciji društvene i političke stvarnosti. Poseban naglasak stavljen je na načine na koje se kroz medijski diskurs oblikuju slika Republike Hrvatske kao države, odnosi prema srpskoj zajednici s obje strane državnih granica, djelovanje političkih institucija te tumači širi povijesni i identitetski konteksti. U tom okviru, [Zakon o grobljima u Republici Hrvatskoj](#) koristi se kao studijski primjer koji omogućuje uvid u transformaciju pravno-administrativnih pitanja u političke i identitetske narative. Promatrajući načine na koje se ovaj zakon

tumači u medijima Republike Srpske, moguće je identificirati šire diskurzivne obrasce koji nadilaze konkretan slučaj i upućuju na ustaljene modele interpretacije političkih odluka i međudržavnih odnosa.

Važno je naglasiti kako rad ne polazi od procjene utemeljenosti iznesenih tvrdnji u analiziranim medijskim sadržajima, već od analize načina njihove konstrukcije, interpretacije i distribucije unutar medijskog prostora. Time se fokus istraživanja usmjerava na diskurzivne mehanizme putem kojih se oblikuju percepcije, a ne na normativnu evaluaciju samih događaja ili političkih odluka.

2.2. Metodologija istraživanja

Rad se temelji na kvalitativnoj analizi medijskog sadržaja uz primjenu elemenata diskurzivne analize, s ciljem identifikacije obrazaca o načinu predstavljanja Republike Hrvatske u medijima Republike Srpske. Odabrani metodološki pristup omogućuje dublje razumijevanje značenja, interpretacija i narativnih struktura koje nadilaze razinu površinskog izvještavanja. Uzorak obuhvaća medijska izvješća objavljena u razdoblju od travnja do svibnja te od rujna do studenog 2025. na platformama relevantnih medija u Republici Srpskoj, uključujući **RTRS i ATV, novinsku agenciju SRNA, kao i dnevne listove Glas Srpske i Nezavisne novine**. Odabir ovih medija temelji se na njihovoj relevantnosti i utjecaju u javnom prostoru Republike Srpske, kao i na njihovoj ulozi u oblikovanju dominantnog medijskog diskursa.

Analiza uključuje informativne priloge, novinske tekstove i izjave političkih i društvenih aktera, pri čemu se posebna pažnja posvećuje načinu na koji se ti sadržaji strukturiraju i interpretiraju. Fokus istraživanja usmjeren je na identifikaciju dominantnih narativa, analizu načina predstavljanja političkih aktera i institucija, prepoznavanje retoričkih i argumentacijskih obrazaca te utvrđivanje uloge povijesnih referenci u oblikovanju diskursa. U tom kontekstu, posebna pozornost posvećena je konstrukciji percepcije ugroženosti srpske zajednice kao jednog od ključnih interpretativnih okvira. Metodološki pristup podrazumijeva analizu ne samo eksplicitnog sadržaja, već i implicitnih značenja, simboličkih obrazaca i kontekstualnih referenci koje doprinose oblikovanju diskursa. Na taj način, istraživanje nastoji identificirati obrasce uokviravanja (framinga), te mehanizme konstrukcije „drugoga“ koji zajedno oblikuju način na koji se Republika Hrvatska opisuje u analiziranom medijskom prostoru.

Istraživanje je ograničeno na medijski prostor Republike Srpske i ne uključuje analizu recepcije publike niti komparativni pristup.

2.3. Teorijski okvir

Analiza se oslanja na koncept medijskog uokviravanja (framinga), prema kojem mediji selektivno naglašavaju određene aspekte stvarnosti i time oblikuju način na koji publika tumači događaje i društvene procese. U tom smislu, isti fenomen može biti predstavljen kao tehničko-administrativno pitanje ili kao politički i identitetski problem, ovisno o načinu medijskog uokviravanja. Dodatno, rad

uključuje koncept konstrukcije „drugoga“, koji proizlazi iz šireg teorijskog okvira identitetskih i diskurzivnih studija. Ovaj koncept podrazumijeva proces u kojem se određene društvene skupine, države ili akteri prikazuju kao različiti, suprotstavljeni ili potencijalno prijeteći, čime se istovremeno konstruira i učvršćuje identitet „nas“. U analiziranom kontekstu, Republika Hrvatska i njezini politički akteri u pojedinim medijskim prikazima pozicioniraju se kao „drugi“, odnosno kao akteri čije djelovanje odstupa od interesa i vrijednosti srpske zajednice. Time se diskurzivno uspostavlja binarna opozicija „mi“ - „oni“, koja ima važnu ulogu u oblikovanju kolektivnog identiteta i političke percepcije.

Kombinacijom ovih teorijskih pristupa, rad nastoji identificirati načine na koje se kroz medijski diskurs oblikuju dominantni narativi o Republici Hrvatskoj, pri čemu se posebna pozornost posvećuje međusobnom preklapanju framinga i konstrukcije „drugoga“. Ovakav analitički okvir omogućuje dublje razumijevanje ne samo sadržaja medijskih poruka, već i njihovih društvenih i političkih implikacija.

2.4. Zakon o grobljima kao studijski primjer

Novi Zakon o grobljima u Republici Hrvatskoj, donesen 30. travnja 2025. predstavlja sveobuhvatan pravni okvir za upravljanje grobljima i spomeničkim obilježjima. Iako formalno ne cilja određenu nacionalnu skupinu ili bilo koju drugu manjinsku skupinu, analizirani medijski sadržaji u Republici Srpskoj pokazuju kako se ovaj zakon tumači kroz izrazito politizirani i identitetski okvir. Na taj način, konkretna pravno-administrativna mjera postaje polazište za šire

diskurzivne konstrukcije. Primjer medijskog uokvirivanja vidljiv je u [izvješćima SRNA](#)-e i RTRS-a, gdje se zakon tumači kao prijetnja srpskoj kulturnoj i povijesnoj prisutnosti u Republici Hrvatskoj. SRNA navodi kako zakon predviđa uklanjanje spomenika postavljenih nakon 30. svibnja 1990. godine, a nepoštivanje zakona kažnjava se novčano – do 5.000 eura. Ovaj potez mediji ocjenjuju kao „obračun sa mrtvima“ i pokušaj simboličkog brisanja srpskog identiteta na teritoriju Hrvatske. Ovakvo uokvirivanje predstavlja jasan primjer framinga u kojem se pravni propis tumači kao politički i identitetski čin, čime se mijenja njegova percepcija u javnosti.

Dodatnu dimenziju diskursa čini snažno oslanjanje na povijesne analogije i simbolički jezik. **Mitropolit zvorničko-tuzlanski Fotije** [opisuje](#) zakon kao „najnoviju podzemnu Oluju“, povezujući ga s oslobodilačkom vojno-redarstvenom operacijom Oluja, „čiji je cilj da srpske kosti izbace iz njihovih grobova“, uz ocjenu kako je to „trenutno zbilja u Hrvatskoj“. Ovakvo tumačenje ilustrira proces sekuritizacije, pri čemu se zakon diskurzivno transformira iz administrativnog pitanja u egzistencijalnu prijetnju kolektivnom identitetu, dodatno pojačanu referencama na ratne događaje i traumatska sjećanja.

U reakcijama političkih i društvenih aktera vidljiva je daljnja politizacija zakona, koja doprinosi konsolidaciji narativa ugroženosti. [Nikola Puzigaća](#) ističe kako zakon „diskriminiše i ono malo preostalih Srba“ te sprječava njihov povratak ili ostanak, dok Europska unija „*nijemo posmatra svoju članicu*“. Slično tome, [Savo Štrbac iz](#)

[Dokumentacijsko-informacijskog centra „Veritas“](#) navodi kako zakon predstavlja „*neoustaški zakon protiv mrtvih Srba, najkasnije do tridesete godišnjice ‘Oluje’*“. Ovakve izjave pokazuju kako se pojedinačni pravni akt uklapa u širi diskurzivni obrazac u kojem se suvremene političke odluke interpretiraju kroz prizmu povijesnog kontinuiteta i kolektivne traume.

[Medijski sadržaji](#) dodatno naglašavaju kontinuitet povijesnih narativa, pri čemu se odluke poput Zakona o grobljima prikazuju kao dio šireg niza događaja koji simboliziraju dugotrajnu ugroženost srpskog naroda. U tom kontekstu, referira se na vojne operacije poput Bljeska i Oluje, kao i na događaje iz 1991. godine, uključujući „zadarsku kristalnu noć“. Ovakvo povezivanje prošlih i sadašnjih događaja predstavlja ključni diskurzivni mehanizam kojim se aktualni politički procesi smještaju u širi narativ povijesne nepravde i kontinuiteta konflikta.

Zaključno, analiza Zakona o grobljima kao studijskog primjera pokazuje kako medijsko uokvirivanje, konstrukcija „drugoga“ i procesi sekuritizacije djeluju komplementarno u oblikovanju dominantnog diskursa. Izborom informacija, upotrebom simboličkog jezika i oslanjanjem na povijesne analogije, mediji transformiraju pravno-administrativni akt u politički i identitetski problem, čime se ne samo tumači stvarnost, već se aktivno sudjeluje u njezinoj konstrukciji.

2.5. Medijski narativi, povijesni kontekst i percepcija ugroženosti

Analiza medijskog sadržaja u Republici Srpskoj ukazuje na postojanje nekoliko dominantnih narativa putem kojih se tumači i opisuje Republika Hrvatska, osobito u kontekstu Zakona o grobljima, obilježavanja događaja iz 1990-ih te suvremenih ekoloških i političkih pitanja. Ovi narativi ne djeluju izolirano, već se međusobno nadopunjuju i preklapaju, stvarajući koherentan diskurzivni okvir unutar čega se oblikuje percepcija političke i identitetske stvarnosti. Medijski diskurs u Republici Srpskoj kontinuirano sudjeluje u konstrukciji percepcije ugroženosti srpskog naroda putem više međusobno povezanih interpretativnih obrazaca. Analiza izvješća, izjava političkih aktera i institucionalnih izvora pokazuje kako se prošle traume, aktualni pravni sporovi, ekološke prijetnje i međunarodni faktori integriraju u složen narativ koji oblikuje javno mnijenje i istovremeno legitimira političke i diplomatske zahtjeve. U tom smislu, diskurs ne reflektira samo stvarnost, već aktivno sudjeluje u njezinoj interpretaciji i strukturiranju.

Za potrebe analize, identificirani diskurzivni obrasci mogu se sistematizirati u šest glavnih narativa: političko-pravni, povijesni, narativ prava prognanih, ekološki i teritorijalni, kulturni i identitetski te narativ internacionalizacije i vojno-strateških prijetnji. Ovakva klasifikacija omogućuje analitičko razdvajanje tematskih cjelina, ali i uvid u njihovu međusobnu povezanost i funkcionalnu komplementarnost.

2.6. Političko-pravni narativ o ugroženosti Srba

Tumačenja pojedinih događaja i procesa koja ovdje navodimo dodatno radikaliziraju diskurs, pomičući ga prema predviđanju budućih prijetnji i potencijalnih eskalacija. Zaključno, političko-pravni narativ u analiziranim medijima karakterizira visoka razina koherentnosti i ponavljanja ključnih diskurzivnih obrazaca: sekuritizacija pravnih pitanja, emocionalizacija diskursa, generalizacija pojedinačnih incidenata te personalizacija političke odgovornosti. Ovakva diskurzivna konstrukcija ne samo da oblikuje percepciju Republike Hrvatske kao politički i institucionalno prijetećeg aktera, već istovremeno doprinosi jačanju unutarnje identitetske kohezije i legitimaciji političkih, diplomatskih i pravnih reakcija.

Komentirajući svjedočenje pred Posebnim odjelom za ratne zločine Višeg suda u Beogradu u nastavku suđenja u odsutnosti četvorici hrvatskih ratnih pilota optuženih za raketiranje izbjegličke kolone tijekom Oluje, [Savo Štrbac ističe](#) kako „*samo neko ko je kamenog srca ne bi zaplakao slušajući današnja potresna svjedočenja Spase Rajića i Jovanke Vuković o stradanju njihove djece na Petrovačkoj cesti*“. Političko-pravni narativ dodatno se pojačava [tumačenjem Miodraga Linte](#), koji ocjenjuje kako je cilj Zakona o grobljima „obračun sa preminulim Srbima“, uključujući uklanjanje spomenika i promjenu pisanja imena pokojnika s ćirilice na latinicu. Linta naglašava potrebu za aktivnom reakcijom srpske strane, uključujući uspostavu službe u Narodnoj skupštini Srbije koja bi pratila etnički motivirane incidente, sknavljenje groblja, crkava i spomenika te, kako navodi, reviziju povijesti. Ističe kako bi kontinuirano izvještavanje međunarodnim

organizacijama moglo dovesti do reakcija institucija poput Evropskog parlamenta, čime bi se ukazalo na diskriminaciju i nasilje prema Srbima. Na taj način, diskurs prelazi iz interpretativne u normativnu razinu, generirajući konkretne političke zahtjeve.

Kulturni incidenti u Hrvatskoj dodatno ilustriraju percepciju prijetnje i legitimiziraju političke reakcije. Otkazivanje Večeri folkloru u Ogulinu te prekid manifestacija u Splitu i Zagrebu predstavljaju primjere u kojima medijski i politički diskurs tumači kulturne događaje kao indikator opasnosti po srpsku zajednicu. [Mediji u Republici Srpskoj](#) prenose kako predsjednik SDSS-a i zastupnik u Hrvatskom saboru **Milorad Pupovac** naglašava da su „*svi događaji i institucije srpske zajednice u Hrvatskoj pod policijskom zaštitom*“ te da se „*zloupotrebljavaju djeca od 14, 15 godina i stvara iluzija da su oni novi branioci Hrvatske*“.

Slično tumačenje slijede i izjave drugih političkih aktera. Ministar vanjskih poslova Srbije **Marko Đurić** [ocjenjuje](#) događaje kao „*još jedan u nizu pokušaja zastrašivanja srpske zajednice*“ dok medijski sadržaji dodatno generaliziraju pojedinačne incidente. Primjerice, događaji u Rijeci [tumače](#) se tvrdnjama poput: „*Da Srbi nisu poželjni u Hrvatskoj jasno se vidjelo prethodnih dana u Splitu i Zagrebu... Hrvatska sve više postaje zemlja nesigurnosti.*“ Ovdje je vidljiv proces generalizacije, pri čemu pojedinačni događaji dobivaju status općeg društvenog obrasca, što je osobitost sekuritizacijskog diskursa.

Pravni i politički okvir ugroženosti Srba [dodatno se očituje](#) reakcijom vlasti na kulturne događaje i javni prostor. Navodi se kako je vukovarski gradonačelnik Marijan Pavliček pozvao organizatore izložbe “*Srpkinja, heroina Velikog rata*” da odgode otvaranje, upozoravajući kako „će snositi odgovornost za sve ono što bi se eventualno moglo dogoditi na otvaranju izložbe“. Nadalje, mediji ističu i izjavu vukovarsko-srijemskog župana Ivana Bosančića: „*Ako je, evo, zamoljeno da se nešto malo odloži, mislim da neće svijet propasti*“, uz tvrdnju kako i potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske i ministar obrane Ivan Anušić naglašava da odgađanje izložbe ne bi trebalo predstavljati problem. U [razgovoru za SRNA](#)-u predsjednik Udruženja prognanih Srba **Mile Bosnić** ocjenjuje učestale zabrane i napade na kulturne događaje Srba kao „*pripremu za posljednju fazu brisanja srpskih tragova u Hrvatskoj, uključujući i oduzimanje zemljišta*“.

Ovi primjeri pokazuju kako političko-pravni narativ Srba u Hrvatskoj i Republici Srpskoj obuhvaća zakonske odluke, kulturne incidente, pravosudne procese i civilni aktivizam, povezujući ih u integralni diskurs ugroženosti. Narativ se temelji na percepciji institucionalne, političke i kulturne prijetnje, a medijski i politički akteri kontinuirano koriste emotivne, simboličke i pravne argumente kako bi oblikovali javno mnijenje i opravdali diplomatske, političke i pravne reakcije.

Jedan od središnjih medijskih narativa u Republici Srpskoj konstruiran je oko percepcije političkog i pravnog ugrožavanja srpske zajednice, osobito tumačenjem Zakona o grobljima i drugih zakonodavnih

odluke Republike Hrvatske. U tom kontekstu, medijski diskurs sustavno povezuje formalne pravne odluke s osjećajem političke nesigurnosti i regionalne nestabilnosti, koristeći pritom emotivne i simbolički snažne obrasce prezentacije. Ovakav pristup ukazuje na prisutnost sekuritizacijskih mehanizama, pri čemu se pravna pitanja reinterpreteraju kao egzistencijalne prijetnje kolektivnom identitetu. Primjer takvog diskurzivnog uokvirivanja vidljiv je u [izjavama političkih i institucionalnih aktera](#) koje mediji prenose i amplificiraju. Gostujući u Jutarnjem programu RTRS, vršitelj dužnosti direktora Republičkog centra za istraživanje rata, ratnih zločina i traženje nestalih lica **Viktor Nuždić** ističe kako je „jedini cilj da se izbríše postojanje Srba na ovim prostorima“ te da se „*treba se potruditi da buduće generacije ne znaju da su na tom području živjeli Srbi*“. Ovakva izjava predstavlja tipičan primjer sekuritizacijskog diskursa u kojem se zakonodavne i političke odluke interpretiraju kao prijetnja opstanku zajednice, čime se podiže razina političke i društvene hitnosti.

Sličan narativni obrazac prisutan je i u [izjavama](#) političkih aktera iz Srbije, koje mediji u Republici Srpskoj integriraju u vlastiti diskurzivni okvir. U objavi na društvenoj mreži X, koju su prenijeli brojni mediji, **Miloš Vučević** navodi kako „*njih zanima sve što može da izazove određenu vrstu političke nestabilnosti jer im smeta jaka Srbija koja je lider regiona*“, uz ocjenu da je Republika Hrvatska „*treća liga u regionu*“. Ovakvi iskazi dodatno personaliziraju politički konflikt i premještaju ga iz domene konkretnih politika u širi okvir geopolitičkog nadmetanja i identitetske suprotstavljenosti.

Emocionalna dimenzija diskursa dodatno se intenzivira medijskim posredovanjem svjedočanstava o ratnim stradanjima, čime se aktualni politički procesi povezuju s traumatskim iskustvima iz prošlosti. Ovdje se emocionalno snažnim narativima dodatno legitimizira percepcija trajne ugroženosti, pri čemu individualna svjedočanstva dobivaju šire simboličko značenje.

2.7. Povijesni narativ

Medijski diskurs u Republici Srpskoj u značajnoj mjeri uspostavlja čvrstu vezu između suvremenih političkih i društvenih događaja te ratnih zbivanja iz 1990-ih godina, uključujući vojne operacije Bljesak i Oluja, ali i stradanja iz razdoblja Drugog svjetskog rata. Ovakva temporalna poveznica doprinosi dodatnoj legitimaciji percepcije dugotrajne i kontinuirane ugroženosti srpskog naroda. U tom kontekstu, **Miodrag Linta** operaciji Bljesak [pripisuje](#) atribut zločinačke, naglašavajući kako *„ne smije se zaboraviti činjenica da je većina Srba iz Zapadne Slavonije protjerana do kraja 1991. godine... Nisu podignute ni optužnice, a kamoli da je neko osuđen“* čime se dodatno apostrofira percepcija kontinuirane nekažnjenosti i institucionalne nepravde. Povijesni narativ pritom obuhvaća i razdoblje NDH te logor Jasenovac, koji se u medijskom diskursu koristi kao ključni simbol kolektivne memorije i trajne ugroženosti.

Simbolička dimenzija povijesnog stradanja intenzivno se povezuje sa suvremenim događajima. RTRS prenosi [razgovor](#) **Save Štrpca** za agenciju SRNA, u kojem se ističe kako koncerti Marka Perkovića Thompsona, na kojima se izvodi pjesma „Bojna Čavoglave“, koja

započinje poklicem „Za dom spremni!“, predstavljaju nastavak ideološke indoktrinacije i afirmacije nasljeđa NDH, čime se perpetuira simbolička i kulturna ugroženost Srba u Republici Hrvatskoj. Naglašava se kako „o razmjerama indoktrinacije, posebno protiv Srba“, kako navodi Štrbac, „govori činjenica da se u Hrvatskoj pola miliona ljudi okupi i zajedno sa Tompsonom pjevaju i uzvikuju ustaški poklič Za dom spremni!“, uz dodatak da „hrvatski premijer sa djecom dolazi da mu se pokloni, a ni predsjednik države nije bio strog u ocjenama koncerta i pjesama“.

Suvremeni incidenti dodatno potvrđuju prijenos simboličke ugroženosti iz povijesnog u aktualni kontekst. Događaji u Splitu i Zagrebu 2025. godine, kada su maskirane skupine prekinule programe „Dana srpske kulture“, u medijima Republike Srpske interpretiraju se kao nastavak obrazaca neprijateljstva. U tom smislu, **Milorad Pupovac** [ističe](#) kako „ljudi koji manipulišu mladim ljudima, navijačima, koji su se okupljali u Zagrebu i Splitu, zloupotrebljavaju ratne strahote i održavaju atmosferu u kojoj ljudi ne mogu nikako do kraja živjeti“ čime se dodatno naglašava kontinuitet simboličke nesigurnosti.

Narativ selektivne pravde predstavlja još jednu važnu dimenziju povijesnog diskursa. Prema [navodima](#) centra **Veritas**, u Republici Hrvatskoj procesuirano je oko 4.000 osoba za ratne zločine, pri čemu svega 3% čine Hrvati, dok istrage za zločine nad Srbima, osobito u kontekstu operacija Bljesak i Oluja, nisu provedene u jednakoj mjeri. Istovremeno, pojedinačni događaji, poput akcije Otkos 10 ili obrane

Kozarske Dubice, u medijskom diskursu funkcioniraju kao simboli identitetske kohezije i političke mobilizacije.

Povezivanjem prošlih trauma sa suvremenim političkim i društvenim procesima, povijesni narativ proizvodi dojam kontinuiteta stradanja koji se reproducira putem medijskih sadržaja. U tom kontekstu, **Savo Štrbac** [navodi](#): „*Državni narativ u Hrvatskoj je da su za rat devedesetih krivi Srbi. Oni su tolerantni prema drugima, osim ako si Srbin pravoslavac.*“ dok **Miodrag Linta** dodatno [naglašava](#): „*Zabrana održavanja izložbe fotografija 'Srpkinja, heroina Velikog rata' jedan je od mnoštva dokaza fašizacije Hrvatske koja traje već 35 godina...*“.

Događaji poput okruglog stola u Hrvatskom saboru o Jasenovcu te spomenuti koncerti Marka Perkovića Thompsona ilustriraju način na koji povijesna sjećanja i simboli ratnih trauma aktivno oblikuju suvremenu percepciju ugroženosti. U tom smislu, **Štrbac** dodatno [ističe](#): „*Javno isticanje ustaškog pozdrava je govor mržnje i uvreda za sve koji su preživjeli holokaust, genocid i zločine.*“ Povijesni narativi ostaju snažno simbolički opterećeni, što se očituje primjerom postavljanja izložbe „*Srpkinja, heroina Velikog rata*“ u Vukovaru, čije je otvaranje odgođeno uslijed društvenih i političkih napetosti. Takvi primjeri ilustriraju kako sjećanja na Prvi svjetski rat i rat 1990-ih i dalje imaju značajan utjecaj na suvremene političke odluke i društvene reakcije. U tom kontekstu, [medijski diskurs](#) uključuje i tvrdnje prema kojima Jasenovac „*nije bio logor smrti, već radni logor*“, što upućuje na postojanje revizionističkih interpretacija koje relativiziraju ili

umanjuju razmjere zločina počinjenih nad Srbima. U jednom od središnjih dnevnika RTRS-a postavlja se pitanje „*zatvaraju li Zagreb i Brisel oči pred povampirenim ustaštvom?*“, uz naglasak kako su sjećanje na srpske žrtve i simbolički značaj spomenika kontinuirano izloženi napadima.

Dodatno, predsjednik Saveza Srba **Miodrag Linta** [ističe](#): „*U Hrvatskoj se negiraju masovni zločini nad Srbima u Vukovaru jer bi otvaranjem tog pitanja bio demaskiran lažni mit o 'domovinskom ratu'*“. Zaključno, povijesni narativ u medijima Republike Srpske, kombinacijom selektivne pravne interpretacije, simboličke reprezentacije i reinterpetacije povijesnih događaja, snažno učvršćuje percepciju dugotrajne ugroženosti srpskog naroda. Povezivanjem prošlih trauma sa suvremenim političkim i društvenim procesima konstruira se koherentna kolektivna memorija koja legitimira političke, kulturne i identitetske reakcije unutar medijskog i šireg političkog diskursa.

2.8. Narativ prava prognanih Srba

Medijski diskurs u Republici Srpskoj sustavno ističe dugotrajno kršenje prava prognanih Srba u Republici Hrvatskoj, Federaciji Bosne i Hercegovine te na Kosovu i Metohiji s posebnim naglaskom na stambena, imovinska i pravna pitanja. Miodrag Linta u tom kontekstu [naglašava](#): „*Postoji više od 9.000 prognaničkih porodica koje su i dalje u statusu podstanara ili žive u neljudskim uslovima*“ čime se artikulira kontinuirana institucionalna nepravda i socijalna marginalizacija srpske populacije. Ovaj narativ povezuje suvremene

probleme s povijesnom diskriminacijom, ukazujući na dugotrajni deficit političke i institucionalne zaštite prava srpske zajednice.

Simbolička dimenzija ugroženosti u okviru narativa prava prognanih posebno se manifestira putem kulturnih i komemorativnih aktivnosti. Primjer toga predstavlja incident u Vukovaru, kada su pripadnici *Udruženja ratnih veterana Vedra* iz Splita pokušali položiti vijenac u Dunav u spomen na Srbe ubijene 1991. godine, ali su u tome spriječeni od strane pedesetak članova vukovarske HVIDRA-e. **Ranko Britvić** u vezi s tim događajem [komentira](#): „*Mislio sam da je u Hrvatskoj teško biti živ Srbin, ali očigledno nije lako biti ni mrtav Srbin*“. Medij također prenosi kako je vukovarski gradonačelnik Marijan Pavliček navedeni incident okarakterizirao kao provokaciju, čime se dodatno naglašava politička i simbolička dimenzija prava prognanih.

Problematika nestalih osoba dodatno osnažuje narativ prava prognanih Srba. Linta ističe: „*Za hrvatsku vlast pitanje nestalih lica nije humanitarno i civilizacijsko pitanje, već pre svega političko. Hrvatska godinama, bez ikakvih argumenata, optužuje Srbiju da blokira rješavanje nestalih lica s providnim ciljem da skrene pažnju sa sopstvene odgovornosti i opravda lažni narativ o velikosrpskoj agresiji*“. Linta [navodi](#) kako više od 900 ekshumiranih posmrtnih ostataka Srba još uvijek nije identificirano zbog opstrukcije hrvatskih vlasti, dok se otvaranje arhiva i pristup dokumentaciji o masovnim zločinima kontinuirano odgađa. Istovremeno, on dodaje: „*Hrvatska*

blokira rješavanje pitanja nestalih lica u nastojanju da sakrije istinu da Srbi čine najveći broj nestalih u građanskom ratu u toj zemlji“.

Narativ prava prognanih Srba obuhvaća višestruke dimenzije: pravne i stambene nepravde, simboličku i kulturnu ugroženost, problematiku nestalih osoba te kontinuiranu percepciju institucionalne i društvene diskriminacije. Svi ovi elementi konstruiraju koherentan diskurs u kojem se prošle nepravde povezuju sa suvremenim događajima, čime se jača kolektivna memorija i potiče politička mobilizacija srpske zajednice u regiji.

2.9. Ekološki i teritorijalni narativ

Medijski i politički diskurs u Republici Srpskoj sustavno naglašava ekološke prijetnje povezane s planiranom izgradnjom odlagališta nuklearnog otpada na Trgovskoj gori. Ova lokacija percipira se ne samo kao pitanje zaštite okoliša, već i kao strateška i teritorijalna prijetnja. Mediji naglašavaju kako je Trgovska gora „*gorući problem Republike Srpske*“, zbog planiranja izgradnje odlagališta, koje bi, prema [riječima](#) ravnatelja JU Park prirode Una **Vujadina Pilipovića**, „*ugrozio kompletan biodiverzitet ovog područja*“. Na taj način ekološki narativ nadilazi tehnička i znanstvena pitanja te postaje integralni element političkog diskursa, jer potencijalna opasnost izravno povezuje zaštitu okoliša s nacionalnim interesima i sigurnošću regije.

Politička dimenzija problema posebno je naglašena od strane visokih dužnosnika Republike Srpske. Ministar za prostorno uređenje,

građevinarstvo i ekologiju **Bojan Vipotnik** [ističe](#): „Hrvatska više ne skriva jasne i podmukle namjere kada je riječ o izgradnji nuklearnog objekta na Trgovskoj gori... svi dosadašnji navodi Hrvatske kako je u pitanju objekat za privremeno odlaganje sada zaista nisu nešto u što se može vjerovati“. Sličnu kritiku iznosi i **Miroslav Drljača**, koji [upozorava](#) kako Hrvatska ne uzima u obzir stanovništvo s bosanskohercegovačke strane granice te da se planovi objavljuju uglavnom putem medija, uz kontinuirane promjene modaliteta skladištenja otpada: „Neprihvatljivo je i da Hrvatska jednostavno ne uzima u obzir da s ove strane granice postoji stanovništvo... Ranije se spominjalo skladištenje u kontejnerima, sada u bačvama... Još nemamo zvaničnih podataka šta je predviđeno u centru za zbrinjavanje radioaktivnog otpada“.

Ekološki narativ dodatno se povezuje s teritorijalnim i političkim aspektima. Gradnja skladišta na Trgovskoj gori simbolički predstavlja izazov jer potencijalno ugrožava ne samo okoliš, već i stabilnost i sigurnost šire regije. **Mario Crnković**, predsjednik Udruženja „Grin tim“ Novi Grad, [ističe](#): „Čitav proces je forsiran na način da struka koju angažuju mora opravdavati politički donesenu odluku, koja za cilj ima transfer rizika na BiH, od benefita koje su oni zajedno sa Slovenijom imali od rada nuklearne elektrane“. On također [napominje](#) kako je slučaj Trgovska gora već predmet međunarodnih sporova, uključujući postupak pred tajništvom ESPOO konvencije i angažman akademske zajednice te više ministarstava u Vladi Republike Srpske: „Već je više nego jasno da će slučaj Trgovska gora biti predmet, ne samo jednog, nego više međunarodnih sporova“.

Ekološki narativ u Republici Srpskoj ne percipira se stoga izolirano, već kao produžetak političkih nesuglasica i simbol strateške ugroženosti. Mediji i politički akteri kontinuirano [naglašavaju](#) blizinu odlagališta općini Novi Grad – „*Udaljenost zgrade opštine Novi Grad je oko 2,5 kilometra... Od samog početka za nas je ta lokacija neprihvatljiva*“ što dodatno pojačava percepciju neposredne prijetnje. Ovaj narativ povezuje lokalne i međunarodne dimenzije: od zaštite biodiverziteta i sigurnosti stanovništva do uključenja zakonskih procedura i diplomatskih napora. Vladin prijedlog zakona predviđa prostorno plansko utvrđivanje lokacije centra na Čerkezovcu, uključujući procjenu utjecaja na životnu sredinu, no kritičari u Republici Srpskoj smatraju kako se radi o političkoj odluci koja ugrožava interese BiH i stanovništvo s druge strane granice.

Ekološki i teritorijalni narativ stoga artikulira ekološke prijetnje kao simbolički produžetak političkih nesuglasica, povezujući okolišne, teritorijalne i sigurnosne izazove s nacionalnim interesima. Planirana izgradnja odlagališta na Trgovskoj gori predstavlja višeslojnu prijetnju – ekološku, stratešku i političku – čime dodatno jača percepciju dugotrajne ugroženosti i opravdava potrebu za kolektivnom zaštitom teritorija i okoliša u očima medija i političkih aktera Republike Srpske.

2.10. Kulturni i identitetski narativ

Kulturne i vjerske aktivnosti Srba u Republici Hrvatskoj, poput obnove hramova i organizacije kongresa, igraju ključnu ulogu u

jačanju kolektivnog identiteta i institucionalne prisutnosti. **Patrijarh Porfirije**, u kontekstu obnove hrama Svete Trojice u Pakracu, [ističe](#): „*Obnovljeni hram Svete Trojice svjedoči da je Božija ljubav jača od bilo kakvog rata i razaranja*“. Sličnu simboličku funkciju ima izložba koja je otvorena u Zagrebu u povodu obilježavanja 80. godišnjice prvog kongresa Srba u Hrvatskoj. [Ističe](#) se kako se preko 30000 sudionika okupilo u Zagrebu u rujnu 1945. godine „*da potvrde nacionalnu jednakost Srba i Hrvata, izabrali tijela autonomije Srba u Hrvatskoj i dali podršku pokretu koji je sproveo oslobođenje zemlje*“.

Medijski [diskurs](#) u Republici Srpskoj naglašava i simboličku ugroženost javnim veličanjem NDH i prisutnošću ustaških simbola u Hrvatskoj. Situacije poput otkazivanja izložbe „*Srpkinja, heroina Velikog rata*“ u Vukovaru ili prekida „*Dana srpske kulture*“ u Splitu i Zagrebu mediji interpretiraju kao kontinuirani napad na kulturni identitet Srba, dok reakcije lokalnih vlasti dodatno legitimiziraju osjećaj trajne ugroženosti. Kulturni narativ uključuje i sportski i javni prostor. Gotovo svi mediji u Republici Srpskoj objavili su vijest kako su tijekom utakmice Crna Gora - Hrvatska u Podgorici hrvatski navijači skandirali „Ubij Srbina“ i „Tko ne skače pravoslavac“. Ovi događaji ilustriraju kako kulturni identitet Srba ostaje ugrožen i izvan Hrvatske reflektirajući širi regionalni obrazac. Iz crnogorske političke stranke Nove srpske demokratije [priopćili](#) su kako je „*mržnja prema Srbima već odnijela pobjedu i prije nego što je utakmica završena*“ *te kako su povici hrvatskih navijača „samo nastavak ekspanzije neoustaštva i srbofobije na prostoru Zapadnog Balkana*“.

Medijski [diskurs](#) povezuje suvremene incidente sa sjećanjima na rat 1990-ih i simboličkom percepcijom heroizma. Primjer su pripadnici Interventnog voda posebnih jedinica policije Kozarska Dubica, koji su u medijskim prikazima opisani kao „*trajni simbol odanosti, junaštva i ljubavi prema otadžbini*“ što služi za političku mobilizaciju i jačanje identitetske kohezije. Putem medijskih prikaza, kulturne manifestacije i reakcije javnosti potvrđuje se trajni konflikt između afirmacije srpskog identiteta i prisutnosti, kako ih nazivaju, neoustaških, nacionalističkih simbola u društvu. Kulturni i identitetski narativ, dakle, obuhvaća simboličku borbu za preživljavanje, vidljivost i legitimaciju srpske zajednice u Hrvatskoj.

2.11. Internacionalizacija i vojno-strateški narativ

Medijski diskurs u Republici Srpskoj često tumači regionalne vojne, diplomatske i ekonomske odluke susjednih država kao potencijalnu prijetnju Srbiji i Srbima u regiji. Ovi narativi uključuju nekoliko ključnih komponenti:

- [Vojne saveze i vježbe](#) – Savezi Hrvatske i Slovenije, kao i multinacionalne NATO vježbe, uključujući aktivnosti u sferi cyber sigurnosti i spašavanja, interpretiraju se kao provjera vojnih kapaciteta usmjerenih protiv Srbije i Srba u Republici Srpskoj. Sporazumi Kosova s NATO-om i međunarodne odluke tumače se kao kršenje subregionalnih sporazuma iz 1996. godine i Rezolucije 1244 VS UN.
- [Ekonomske odluke](#) i [strateški interesi](#) – Kupovina strateških kompanija i kontrola nad energetske sustavima promatra se kroz prizmu političkog i ekonomskog nadmetanja. Primjer je

dodjela posla hrvatskoj tvrtki „Končar“ za rekonstrukciju javne rasvjete u Banja Luci, što dobiva simboličku i stratešku dimenziju. Odluka se [tumači](#) u kontekstu devedesetih: „Firma 'Končar' je tokom devedesetih godina radila za potrebe Ministarstva odbrane Republike Hrvatske, proizvodeći vojnu opremu i elektronske komponente koje su korišćene u ratnim dejstvima protiv srpskog naroda u Republici Srpskoj Krajini i Republici Srpskoj“.

Predsjednik Srbije Aleksandar Vučić u više navrata [naglašava](#) potrebu strpljenja, ekonomske opreznosti i vojne pripravnosti: „Moramo da budemo pametniji nego što smo bili devedesetih, da ne hrlimo u ratove i da čuvamo našu djecu, zemlju, stabilnost...“. Analitičari dodatno [pojašnjavaju](#) strateške implikacije: „Oni pokušavaju na taj način da vrše pritisak na Srbiju i samim time izazivaju dodatne bezbjednosne prijetnje... Iako Srbija proglasila vojnu neutralnost, očito da ovi drugi misle da to treba drugačije da se radi.“. Kombinacija vojnih, diplomatskih, ekonomskih i simboličkih narativa jača percepciju strateške ranjivosti i ugroženosti Srba, integrirajući povijesne traume, suvremene geopolitičke događaje i medijsko tumačenje u koherentan narativ ugroženosti.

2.12. Retoričke i medijske strategije

Analizirani medijski sadržaji u Republici Srpskoj koriste niz strategija za konstruiranje i jačanje narativa o dugotrajnoj ugroženosti Srba. Ključne strategije uključuju:

- *Selektivno uokvirivanje* – mediji ističu kontroverzne aspekte zakonskih i političkih odluka, dok se istovremeno zanemaruju legitimne pravne i administrativne funkcije. Na taj način stvara se percepcija da su zakoni ili odluke Hrvatske i međunarodnih institucija uvijek štetni ili nepravedni prema Srbima.
- *Emocionalne povijesne analogije* – suvremeni zakonski propisi i incidenti uspoređuju se s traumama iz ratnih 1990-ih, uključujući operacije Bljesak i Oluja. Ovakvo povezivanje prošlih i sadašnjih događaja dramatizira prijetnju i jača osjećaj kontinuiteta nepravde.
- *Dramatizacija i personalizacija* – izjave političkih i vjerskih aktera koriste se za emocionalno angažiranje publike i naglašavanje percepcije prijetnje, diskriminacije i simbola ugroženosti. Primjeri uključuju izjave Miodraga Linte i Save Štrpca o neprocesuiranim ratnim zločinima i simboličkim napadima na srpski identitet.
- *Internacionalizacija problema* – EU, NATO i međunarodne institucije, uključujući Ured visokog predstavnika (OHR), predstavljaju se kao nijemi promatrači ili aktivni destabilizatori. Time se percepcija lokalne ugroženosti proširuje na međunarodnu dimenziju, što dodatno legitimira narativ o pravdi i zaštiti kolektivnih prava.

2.13. Internacionalizacija i delegitimizacija međunarodnih aktera

Analizirani medijski sadržaji šire narativ o međunarodnim akterima kritičkim uokvirivanjem uloge OHR-a i zapadnih političkih struktura. Na primjer, [intervju](#) Maxa Primorca (*The Heritage Foundation*) za Večernji list prenesen u medijima Republike Srpske ističe: „*Kako bi bilo da okončamo tu besmislenu izgradnju nacije, povratimo suverenitet BiH i dopustimo narodu u BiH da sam riješi svoje probleme? To diskredituje, između ostalog, i javnu evropsku predanost demokratiji, ali i krši sve evropske i američke norme i standarde.*“. Ova izjava koristi se za dodatnu legitimaciju narativa o narušenom suverenitetu Bosne i Hercegovine, naglašavajući percepciju međunarodnog pritiska i pravnu dimenziju konflikta. Sličnim se tonom prenosi i izjava Primorca: „*Vrijeme je da se OHR zatvori... suverenitet BiH uzurpirale su strane birokrate.*“ Medijski diskurs stoga predstavlja međunarodne institucije kao: nedemokratske aktere („*neizabrani birokrati*“), faktore političke destabilizacije te instrumente koji narušavaju ravnotežu između konstitutivnih naroda. Pored toga, uvođenje narativa o ugroženosti Hrvata u BiH dodatno komplicira interpretaciju regionalnih odnosa, gdje se Hrvatska implicitno pozicionira kao zaštitnik prava Hrvata, dok se kritika preusmjerava prema unutarnjim i vanjskim akterima. Ovakvo medijsko uokvirivanje ima višestruku funkciju: relativizira odgovornost lokalnih političkih aktera, preusmjerava fokus s unutarnjih problema na vanjske faktore te učvršćuje narativ o potrebi političke autonomije i zaštite kolektivnih prava. Na taj način,

međunarodni akteri postaju integralni dio šireg diskursa o ugroženosti, dodatno usložnjavajući sliku političkih i identitetskih odnosa u regiji.

2.14. Medijsko izvještavanje o hrvatskim političkim akterima

Medijsko izvještavanje u Republici Srpskoj o hrvatskim političkim akterima oblikuje se dvama dominantnim narativima: (1) personalizacijom odgovornosti za odluke koje se percipiraju kao prijetnja Srbima u regiji te (2) diferencijacijom načina vođenja države. Ovi narativi ne samo da oblikuju političku sliku Hrvatske, nego također odražavaju i širi politički diskurs u odnosima između Hrvatske i Srbije te opću dinamiku na Balkanu.

2.14.1. Andrej Plenković – predsjednik Vlade Republike Hrvatske

Andrej Plenković često se prikazuje u medijima Republike Srpske kao ključni izvršitelj hrvatskih politika, čije odluke izravno ugrožavaju srpsku zajednicu u regiji. U ovom kontekstu, Plenković je osobito personaliziran, a njegova politička uloga prikazana je kroz prizmu antagonizma i prijetnji stabilnosti Balkana, osobito kada se radi o srpskim interesima. Mediji u RS-u često koriste narativ prema kojem Plenkovićeve politike predstavljaju prijetnje njihovoj sigurnosti. [Prikazuju](#) ga kao političara čije odluke i izjave mogu destabilizirati regiju, što dodatno doprinosi njegovoj negativnoj percepciji. Ova slika ilustrirana je izjavom **Miloša Vučevića**: „*U Hrvatskoj se sistematski gradi odnos mržnje prema Srbiji i srpskom narodu, a hrvatski premijer Andrej Plenković je 'jedna od perjanica takve politike'*.“

Dodatno, **Vučević** [ističe](#) kako Plenković postavlja regionalnu destabilizaciju kao prioritet, uz tvrdnje da mu smeta jaka Srbija, koja je lider regije: „*Andreja Plenkovića ili žuljaju uspesi Srbije, ili nam priželjkuje građanski rat... Njih zanima sve što može da izazove određenu vrstu političke nestabilnosti jer im smeta jaka Srbija koja je lider regiona.*“ Unatoč ovom negativnom prikazu, mediji također prenose Plenkovićeve [izjave](#) koje ukazuju na njegovu diplomaciju i nastojanje da smiri napetosti, naročito u vezi s Bosnom i Hercegovinom. Plenković je izjavio kako Hrvatska neće uvoditi sankcije dužnosnicima Republike Srpske, jer bi to dodatno povećalo napetosti i usporilo europski put BiH: „*Mi smo prve komšije, Banjaluka je doslovno sat i po od Zagreba i mi sa te strane želimo slati umirujuće poruke koje će ohrabrivati dijalog...*“. Također, u kontekstu odnosa Hrvatske s BiH, Plenković je naglasio kako EU neće uvesti sankcije prema zvaničnicima RS, čime se nastoji ublažiti percepcija da Hrvatska podržava destabilizaciju regije: „*Čini mi se da inicijativa za usvajanje sankcija na nivou EU neće proći. Prateći pozicije zemalja članica to nije realno...*“.

Savjetnik srpskog člana Predsjedništva BiH **Saša Aulić** [naglašava](#) da Plenković ne favorizira bošnjačke interese protiv Republike Srpske, što dodatno jača percepciju njegove neutralnosti u regionalnom sukobu: „*Bošnjaci su tobože kolektivno razočarani jer premijer Hrvatske Andrej Plenković neće da se svrsta na njihovu stranu protiv Republike Srpske...*“. Medijski prikaz Andreja Plenkovića u Republici Srpskoj oblikuje se kroz dualni narativ: s jedne strane, njegova politika se personalizira i prikazuje kao prijatna Srbima i regionalnoj

stabilnosti, dok se s druge strane prepoznaje njegova funkcija smirivanja napetosti i neutralnog balansiranja interesa u BiH. Ovaj dvostruki narativ omogućava medijima RS da artikuliraju zabrinutost za srpski položaj, ali i legitimno prate diplomatske inicijative Hrvatske koje nastoje stabilizirati regiju.

2.14.2. Zoran Milanović – predsjednik

Republike Hrvatske

Za razliku od Plenkovića, Zoran Milanović u medijima Republike Srpske nije prikazan kao prijetnja regionalnoj stabilnosti. On je često prikazivan kao pragmatični i analitični lider, koji balansira između nacionalnog interesa Hrvatske i realne politike, osobito u kontekstu BiH. Milanovićeva retorika nije emocionalno nabijena, a često je prikazivan kao političar koji prakticira realpolitiku, bez prekomjernog antagonizma prema Srbiji. Jedan od ključnih Milanovićevih stavova u medijima u RS-u je zaštita prava Hrvata u Bosni i Hercegovini, što se smatra njegovom primarnom političkom agendom. Mediji često prikazuju Milanovića kao političara koji podržava legalna i ustavna prava Hrvata u BiH, a posebno se [ističe](#) njegova tvrdnja: „*Taj narod mora dobiti svoja prava da bira svoje predstavnike. Problem je u tome što su definisane jasno, ali se krade, potkrada i otima.*“

Njegovo stajalište o poštovanju Daytonskog sporazuma i prava svih konstitutivnih naroda u BiH također je važan element njegove politike prema regiji, što dodatno [naglašava](#) njegovu poziciju političara u medijima Republike Srpske koji nije orijentiran na destabilizaciju, već na očuvanje političkog okvira u BiH: „*Ustajemo protiv potkopavanja*

mira u BiH. Tražimo puno priznanje konstitutivnog sastava tri naroda. Svi u UN moraju da poštuju Dejtonski sporazum i pravo da svi narodi imaju svog predstavnika na svim nivoima.“ Milanovićev politički diskurs u RS-u često se promatra kao poziv na mirnu koegzistenciju i ravnotežu, posebno u BiH, što ga razlikuje od Plenkovića, čije odluke izazivaju snažnije emocije i kontroverze. Milanović nije percipiran kao izvor destabilizacije, već kao političar koji traži očuvanje međunarodnih standarda i prava manjina.

2.15. Zaključak

Analiza pokazuje kako se Republika Hrvatska u medijima Republike Srpske sustavno prikazuje kroz politički, identitetski i povijesni okvir. Primjer *Zakona o grobljima* jasno ilustrira način na koji se pojedinačna politička odluka transformira u širi narativ o kolektivnoj ugroženosti srpske zajednice. Mediji izborom tema, izvora i pridruženim tumačenjima aktivno oblikuju percepciju Hrvatske kao politički suprotstavljene i potencijalno prijeteće države, jačajući osjećaj nesigurnosti i učvršćujući identitetske granice. Diskurs ne odražava samo stvarnost, već je aktivno konstruirao, oblikujući interpretativne okvire kroz koje publika razumije političke odnose, povijest i suvremene društvene procese.

Medijsko prikazivanje političkih aktera Hrvatske pokazuje diferenciranu strategiju. Andrej Plenković često se prikazuje kao praktični izvršitelj hrvatskih politika, čije odluke, prema interpretaciji medija, izravno ugrožavaju srpsku zajednicu i regionalnu stabilnost, dok se istovremeno njegovo pragmatično djelovanje, poput stava o

neuvođenju sankcija dužnosnicima Republike Srpske, prezentira kao pokušaj balansiranja interesa i umirivanja napetosti. Zoran Milanović se, nasuprot tome, prikazuje kao kompromisni i analitični vođa koji balansira između nacionalnog interesa Hrvatske i realpolitike, osobito u kontekstu Bosne i Hercegovine, naglašavajući poštovanje međunarodnih okvira i prava konstitutivnih naroda.

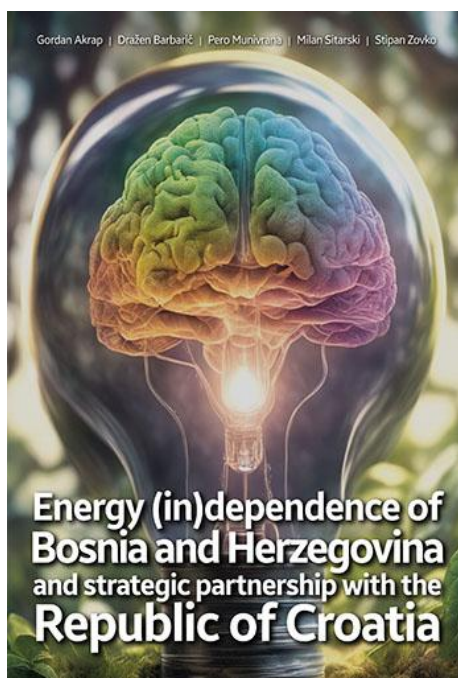
Ovakvo uokvirivanje pojačava dramaturgiju, personalizaciju odgovornosti te zlouporabu suvremenih političkih pitanja, povezujući ih s povijesnim traumama, identitetskim simbolima i pravnim pitanjima prognanih Srba. Na taj način mediji u Republici Srpskoj oblikuju složen narativ dugotrajne ugroženosti, koji kombinira historijske, kulturne, ekološke, teritorijalne i međunarodne dimenzije, te dodatno jača političku i identitetsku mobilizaciju srpske zajednice u regiji.

3. Informacijske operacije utjecaja povezane s napisanom Studijom o energetske (ne)ovisnosti BiH

Institut za istraživanje hibridnih sukoba zajedno je s IDPI (Mostar, BiH) tijekom 2022., 2023. i 2024. radio na projektu izrade studije naziva *Energetska (ne)ovisnost Bosne i Hercegovine i strateško partnerstvo s Republikom Hrvatskom*. Rezultati projekta predstavljaju kvalitetan i pouzdan izvor podataka i relevantnih zaključaka nužnih za definiranje energetske politike u BiH i RH, kako na pojedinačnoj tako i na

zajedničkoj, međunarodnoj, razini. Također su trebali poslužiti kao osnova za dugoročno planiranje razvojnih i industrijskih politika u BiH koje se uvijek temelje na pouzdanim pristupima povoljnih izvora energije. Studija, nastala kao završni uradaka ovog projekta, objektivno je (bez lobističko-interesnog utjecaja) utvrdila najrealnije rješenje i način realizacije s ciljem postizanja energetske neovisnosti i energetske suvereniteta BiH u odnosu na ruske energetske izvore. Također je i ukazala na nužnost povezivanja s Hrvatskom i EU energetske infrastrukturuom.

S obzirom na to da postoje brojna otvorena pitanja o mogućnostima rješavanja štetnih utjecaja, Studija je ukazala na postojeći primjer



dobre prakse EU/NATO zemlje članice u procesu poništavanja Moldovske energetske (pune) energetske neovisnosti o Rusiji te rješavanja pitanja od strane ruskih i proruskih grupacija odmetnutog (okupiranog) dijela teritorija Moldove. Studijom je mogućim ulagačima olakšano sagledavanje dugoročnog opravdanja investicije u „Južnu interkonekciju“ (administrativni preduvjeti, troškovi, očekivana dinamika, tržište, trendovi i konkurencija na tržištu, profitabilnost tržišta itd.) te sveobuhvatniji pristup s obzirom na potrebu postizanja dugoročne isplativosti projekta.

Studija, nastala kao rezultat ovog projekta, javno je predstavljena u Mostaru i Zagrebu, distribuirana različitim stručnim i političkim krugovima kako u BiH, RH tako i u inozemstvu. Uspješno je, a što je vidljivo iz medijskih objava, doprinijela istinitom i potpunom sagledavanju procesa koje opisuje te omogućila promjenu postojećeg, povlačenja iz procedure predloženih te izradu novog zakonodavnog okvira energetske politike BiH. Studija je ukazala na pojedina otvorena pitanja u upravljanju postojećim energetske kapacitetima s naglaskom na plinski sektor koja su se naknadno pokazala točnima.

Za potrebe ove studije napravili smo analizu medijskih objava prvenstveno u BiH a potom i u RH. Zanimalo nas je kako su pojedini mediji protumačili ovu studiju, koje su pozicije zauzeli, jesu li se držali činjenica ili su bili dijelom različitih političkih-gospodarskih interesnih grupacija oko energetske politike u BiH te je li možda došlo do promjene stavova. Stoga smo od umjetne inteligencije koju koristi tvrtka specijalizirana za praćenje medijskih objava (Content Intelligence Report od 29. travnja 2026.) zatražili analizu narativa. U

vremenu od 1. veljače 2024. - 24. travnja 2026. analizirano je 938 različitih objava o medijskom praćenju i tumačenju gore navedene studije te narativi o Južnoj plinskoj interkonekciji. Ovom je analizom obuhvaćeno 82% objava s web portala, 10% s TV, 5% iz tiskanih medija te 3% objava na društvenim mrežama.

Narativi su izdvojeni prema ponavljajućim obrascima uokvirivanja teme: sigurnosno-energetskom, suverenističko-pravnom, geopolitičkom i teritorijalno-distributivnom. Stavovi su pripisivani samo ondje gdje se iz sinteze ili dostavljenih citata može jasno i nedvojbeno izvesti pojedini stav i jasan odnos prema studiji ili prema njenim autorima, južnoj plinskoj interkonekciji ili pak prema ključnim tezama studije. Sinteza prikazuje odnos prema navedenim temama u pet razina: potpora, uvjetna potpora, neutralan stav, protivljenje te taktičko ograđivanje.

Na web portalima objavljen je najveći dio podupirućih i protivničkih narativa. U njima dominiraju te djeluju kao glavni prostor pojačane polarizacije i personalizacije teme o osobama koje su sudjelovale u njenoj izradi čime se pokušavala odmaknuti pažnja šire javnosti od samog sadržaja Studije. To je u praksi poznata metoda pokušaja dekontekstualizacije sadržaja i nametanje pogrešnog narativa s ciljem netočnog informiranja čitateljske publike. Objave na web portalima bile su prvenstveno polarizirajuće naravi kao glavni promicatelji aktivnosti sukobljavanja s tezama Studije. Televizija češće održava stručni ili institucionalni ton, osobito kada temu prenosi putem gostovanja i službenih izjava. U tisku dominira dulji politički i

geopolitički okvir, dok je radio program u dostupnom korpusu imao sporednu ulogu. Društvene mreže nisu zasebno dokumentirane kao medijski kanal u ovoj analizi.

U prvoj medijskoj fazi napadnih djelovanja povezanoj s objavljenom Studijom, pokazalo se točnim očekivanje njenih autora kako će se njen sadržaj staviti u drugi plan. Naime, autori su očekivali, po ustaljenom obrascu znatnog dijela medija u BiH napad na glavnog autora studije Gordana Akrapa. Rezultati ove analize to i potvrđuju. Naime, G. Akrap po objavi studije bio je najizloženiji personaliziranim napadima u BH medijima. U analizi je potvrđeno 10 zasebnih diskreditacijskih obrazaca. Obrazac napada je jasno prepoznatljiv i vidljiv: sadržaj studije potiskuje se u drugi plan, a G. Akrapa naglašeno se opisuje njegovim profesionalnim životopisom kao djelatnika hrvatske obavještajne zajednice za vrijeme Domovinskog rata, politički se etiketira te se insinuiraju obrazac ponavljajućeg stranog (hrvatskog) zlonamjernoga djelovanja prema BiH i na području BiH. U prvom medijskom valu 2024. godina, G. Akrap spominje se i pojavljuje kao suautor i glavni javni glas Studije s jasno afirmativnim stavom prema Južnoj interkonekciji kao alatu za postizanje energetske neovisnosti BiH i partnerstva s Hrvatskom. Istodobno on postaje glavni objekt personalizirane diskreditacije, što ga čini i najrelevantnijom pojedinačnom metom medijskog sukoba. S vremenom je tema polako prelazila iz osobne prema zakonodavnoj i provedbenoj fazi. Tako je došlo i do promjene obrasca djelovanja tih medija. Pažnju su s autora studije prenijeli prema drugim metama, odnosno prema različitim političkim akterima, državno-pravnom

okviru djelovanja te prema tvrtki BH-Gas. To upućuje da su osobni napadi bili prije svega alat i sredstvo u pokušaju rane delegitimacije autora/izvora Studije, a ne trajni obrazac koji dominira u svim fazama medijske pojavnosti. U sljedećim fazama politički i medijski akteri preuzimaju sadržajne teze navedene u Studiji bez stalnog navođenja izvora. Najveći otpor koji pružaju protivnici Južne plinske interkonekcije usmjeren je pak prema modelu koji uključuje privatnog američkog investitora u izgradnju plinovoda, moguću marginalizaciju BH Gasa i snažnije oslanjanje na hrvatski pravac upravljanja.

U promatranom razdoblju (veljača 2024. – travanj 2026.) dominantni okvir teme oblikovao je sljedeći narativ: **Od stručne Studije prema političko-pravnom sporu o upravljanju projektom.** Tema se nije razvijala samo kao jedinstvena priča, nego kao prostor pozicioniranja u kojem su pojedini akteri preuzimali jasne uloge: (1) dio njih otvoreno je podržavao sadržaj studije i njene naglaske, (2) dio joj se aktivno protivio, (3) dok je treća skupina zauzimala oprezan, uvjetan ili taktički neutralan stav. Upravo ta raspodjela stavova objašnjava zašto isti događaj proizvodi različite narative, zašto se stvaraju blokovi savezništava i zašto se informacijski napadi često ne šire linearno nego sukobljenim tumačenjima. Analizirani tekstovi pokazuju izuzetno visoku (84%) razinu polariziranosti stavova.

Sama Studija u ranom informacijskom i medijskom prostoru funkcionira kao osnovni nositelj tvrdnje da BiH treba alternativni plinski pravac i strateško partnerstvo s Republikom Hrvatskom. U kasnijim fazama njezin naziv nestaje iz fokusa, ali se sadržajna jezgra

seli u vodeći politički i medijski prostor. Time studija zadržava visok sadržajni utjecaj uz pad atribucijske vidljivosti. Rezultatima navedene studije potporu su dali njeni autori, te dio ministara iz Vlade Federacije BiH. Ovaj narativ prikazuje Južnu interkonekciju kao nužan alternativni pravac opskrbe koji BiH izvodi iz jednostrane ovisnosti o ruskom plinu preko Srbije. U ranoj fazi noi ga navedena studija. Preuzimaju ga vlade, ministri i dio vodećih medija. Često ga podržava i Mirza Ustamujić. Ovaj narativ nazočan je u oko 34% analiziranih članaka.

Studiji i njenim zaključcima naglašeno su se protivili iz portala Istraga.ba (Almir Bećarević te članci potpisani kao Redakcijski tekst), Stranke za BiH, Aarhus centra u BiH (Denis Žiško), CEE Bankwatch Network (Pippa Gallop), InfoMedia Balkan (Borislav Radovanović), slobodnabosna.ba (Hazim Bašić). Narativ ove skupine nije uvijek osporavao potrebu za postojanjem alternativnog pravca dobave plina. Međutim, oni snažno odbacuju zakonodavni model koji, prema njima, donosi investitorsku netransparentnost i moguće slabljenje suvereniteta BiH. U tom okviru dominiraju pravni, okolišni i suverenistički prigovori. Oni tvrde da projekt postaje problematičan kad uklanja tvrtku BH Gas iz procesa izravnog upravljanja kao i vlasništva infrastrukturom, izravno u zakonski okvir ugrađuje investitora te otvara pitanja državne imovine, nadležnosti i međudržavne granice. Time se rasprava s energetike prebacuje na ustavnopravnu i institucionalnu razinu. Aarhus centar otvara okolišno-pravni i transparentnosni front kritike prema ovom projektu, traži povlačenje zakona iz hitne procedure i izradu nove studije

izvodljivosti. U njihovim istupima projekt se povezuje s netransparentnim pogodovanjem investitoru i dugoročnim financijskim rizikom. Stav je izrazito kritičan prema konkretnom modelu provedbe. CEE Bankwatch Network osporava projekt iz perspektive fosilne ovisnosti, investitorske nejasnoće i neusklađenosti s europskim energetske smjerom. U tom okviru, prema njihovom mišljenju, Južna interkonekcija nije razvojni, nego dugoročno rizičan pothvat. Njihov je stav dosljedno protivnički. Stav.ba u uzorku kasne faze izrazito je kritičan prema provedbi projekta, uz naglasak na „klimavim osnovama“, političkoj žurbi i neriješenim pravnim pitanjima. Istodobno u ranijim fazama dio tog komunikacijskog skupa sudjeluje i u diskreditiranju Studije i autora. Riječ je o dosljedno protivničkom medijskom nositelju kritičkog okvira. Ovaj je narativ dominantan u oko 29% analiziranih članaka. Dodatno, kritičari tvrde da se izlazak iz ruske ovisnosti zamjenjuje američkom političkom i privatnom investitorskom ovisnošću. U tom okviru interkonekcija nije emancipacijski, nego kolonizacijski projekt koji BiH ostavlja bez pune kontrole nad infrastrukturom. Ističu se i autori kao Zijad Bećirović (IFIMES, Ljubljana). Ovaj narativ prisutan je u 21% članaka.

Skupina tzv „kolebljivaca“ prihvaća potrebu diverzifikacije dobavnih pravaca, ali se protivi načinu na koji se ona planira, postavljaju pitanje budućeg vlasništva nad infrastrukturom, te se trude zadržati monopol tvrtke BH Gas. Ističu da su za projekt ali ne pod bilo kojim pravilima. Tu se ističu mediji kao što su Euronews.ba, Raport.ba te tvrtka BH Gas. Uvjetna potpora projektu Južne interkonekcije koristi se i za poticanje unutarnjih podjela. Naime, isticanjem da se izgradnjom

Južne interkonekcije zanemaruju tzv. Zapadna i Sjeverna interkonekcija (koju su pokušavali nametnuti iz ruskog Gasproma) na prikriveni se način ponovo pokušavaju uvesti interesi ruskih tvrtki i same Rusije pokušajem novog energetskeg podčinjavanja BiH. Klix.ba se u pojavljuje kao medij koji je usmjeren ka procedurama, koji bilježi sukob, navodi izjave i prenosi argumente različitih strana. Ne gradi snažan jedinstveni vrijednosni okvir, nego funkcionira kao središnje mjesto javne cirkulacije suprotstavljenih tvrdnji. Zato se može označiti kao neutralni informacijski entitet.

S vremenom je ideja koja je glavna okosnica Studije postala legitimna. Naglasak sukobljenih strana prebacio se, kad se shvatilo da je proces planiranja izgradnje Južne plinske interkonekcije ipak pred završetkom, na pitanja povezana s kontrolom, zakonitosti i političkog vlasništva nad projektom izgradnje plinovoda. Posljedica jest da se manje napadao sadržaj Studije. Teze iznesene u Studiji preoblikovane su u nove političke okvire kojima se pokušavao dati politički smisao. Dana 2. veljače 2024. američka je administracija (James O'Brien) ponovo uvela ovu temu u javni život BiH. Dana 20. veljače 2024. javno su predstavljeni rezultati Studije. Rasprava se počela voditi o legitimnosti, namjerama i stručnosti autora te se Studija u većem dijelu BH medija proglašava političkim pamfletom. Dana 22. studenog 2024. javna rasprava prelazi iz tematskog prostora rasprave o Studiji na raspravu o nužnosti ostvarivanja projekta. Dana 15. prosinca 2025. u temu ulaze američki investitori te se predlaže novi model upravljanja. Dana 6. travnja dolazi do nove polarizacije nakon usvojenih zakonskih izmjena u BiH.

U komunikacijskom i informacijskom smislu, središnji sukob prestaje biti potreba za dokazivanjem nužnosti diverzifikacije energetske izvora. Nametnute su teme dokazivanja vjerodostojnosti različitih upravljačkih modela. Komunikacijski sukob se zato sve manje odvija raspravom o načelima i stručnim činjenicama, a sve više pitanjima zakonodavne procedure, pitanjima povezanim s budućim vlasništvom i načinom upravljanja te mogućim pravnim posljedicama (kako stvarnim tako i izmišljenim).

Tema energetske strateškog partnerstva BiH s Republikom Hrvatskom jedna je od ključnih točaka prijepora cijelog medijskog djelovanja u BiH. U afirmativnim medijima i političkim nastupima ovaj projekt prikazuje se kao prirodan i nužan okvir za energetske sigurnost BiH. U isto ga vrijeme protivnici tumače kao okvir jačanja hrvatskog političkog utjecaja te infrastrukturne (energetske) dominacije. Time je taj pojam postao sadržajno stabilan, ali normativno izaziva duboko podjele.

Matrica stavova prema temi

Središnji blok za prikaz kako su se pojedini entiteti pozicionirali prema temi: podrška, protivljenje, neutralnost, uvjetna podrška ili taktičko ograđivanje.

ENTITET	TIP	STAV PREMA TEMI	INTENZITET	DOMINANTNI ARGUMENT	POVEZANI NARATIV	DOKAZ / CITAT
Gordan Akrap	osoba	Podrška	Visok	U sinteziranom ranom korpusu nastupa kao suautor i glavni javni glas teže da je južna interkonekcija dio energetske neovisnosti BiH i strateškog partnerstva s Republikom Hrvatskom.	Sigurnosna i energetska diverzifikacija	Sinteza nalaz korpusa: Akrap je detektiran kao suautor i javni glas studije te kao najizloženiji ciljani entitet u ranom valu 2024.
studija o južnoj interkonekciji	dokument	Podrška	Visok	Studija artiklira argument da je za BiH nužna energetska neovisnost kroz partnerstvo s Republikom Hrvatskom i alternativni dobavni pravac.	Sigurnosna i energetska diverzifikacija	Sinteza navodi da je puni naslov studije jasno prisutan u ranijoj fazi 2024., a njezine temeljne teze ostaju sadržajno prisutne i kad se naslov više ne navodi.
BH Gas	institucija	Uvjetna podrška	Srednji	BH Gas podržava projekt kao takav, ali inzistira na postojećem institucionalnom okviru i vlastitoj ulozi u provedbi.	Pravni presedan i suverenitet BiH	noviknjic.ba, 29.12.2025.: „BH Gas je kompanija koja je do sada osmislila sve vezano za ovaj projekt...”
Stranka za BiH	politička stranka	Protivljenje	Visok	Stranka projekt u zakonskom obliku vidi kao institucionalno štetan zbog eliminacije BH Gasa, derogacije Daytonu, privatne kompanije i pravnog presedana.	Pravni presedan i suverenitet BiH	nap.ba, 08.04.2026. u sintezi: „eliminacija BH-Gasa, derogacija Dejtona, privatna kompanija i pravni presedan”
Klix.ba	medij	Neutralan	Nizak	Portal uglavnom prenosi proceduralne i parlamentarne aspekte sukoba te daje prostor različitim stranama bez snažne uredničke normativne atribucije.	Od stručne studije prema političko-pravnom sporu o upravljanju projektom	Sinteza navodi Klix.ba kao proceduralno neutralan medij koji dokumentira kritike i dvojbe oko državne imovine i sjeverne interkonekcije.

Zanimljiva je analiza promjene stavova pojedinih ključnih aktera u medijskom prostoru:

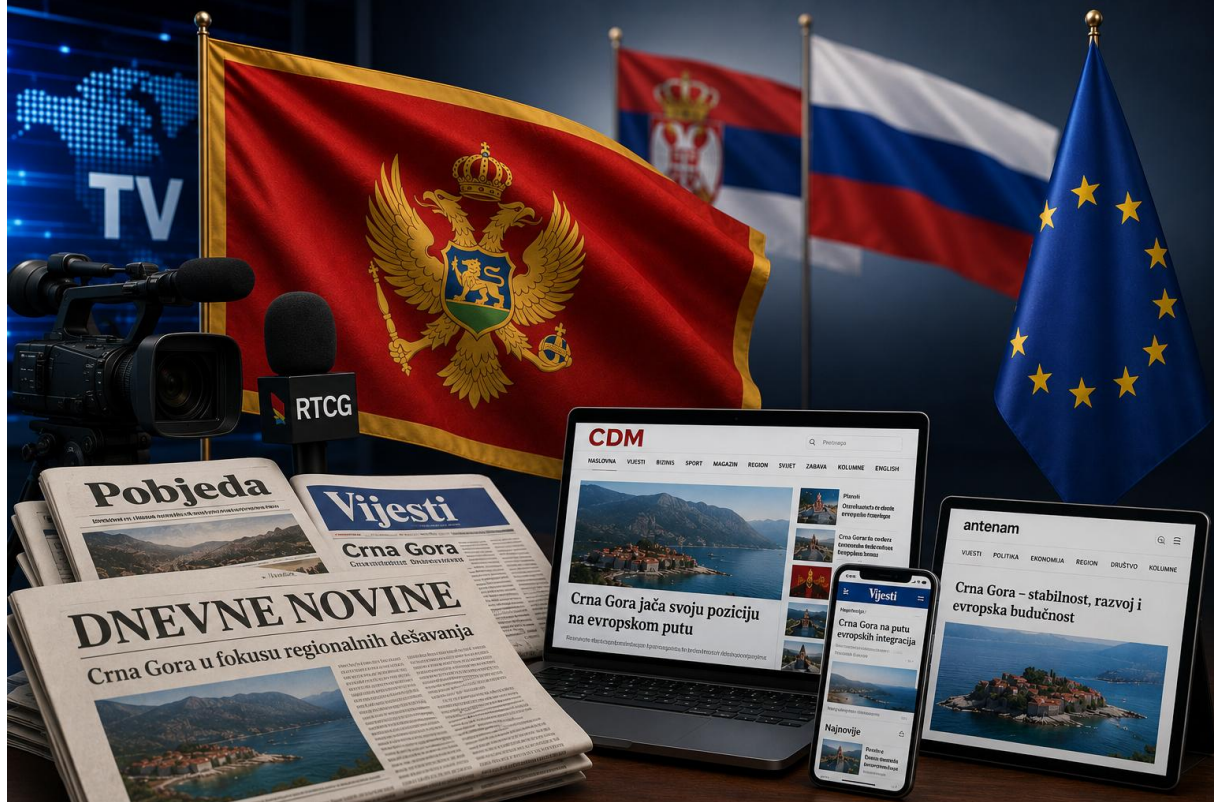
AKTER	POČETNI STAV	NOVI STAV	DATUM POMAKA	POVOD PROMJENE	CITAT ILI DOKAZ
Medijski fokus teme	Usmjerenost na studiju i autora	Usmjerenost na zakon, investitora i međudržavni sporazum	2026-04-15	Usvajanje zakonskih izmjena i ulazak američkog investitora u fokus	naslovi dominantno govore o izmjenama zakona, američkom investitoru i sporazumu s Hrvatskom
Fokus kritike	Osporavanje Akrapa i same studije	Osporavanje modela upravljanja, BH Gas, državne imovine i pravnog presedana	2026-04-21	Objava zakona i konkretizacija provedbenog modela	danas su središnje teme BH Gas, državna imovina i pravni presedan
Nermin Nikšić	Tvrđi politički otpor HDZ-ovu modelu	Pragmatičniji odnos prema dogovoru i provedbi projekta	2025.	Potreba za deblokadom provedbe i političkim dogovorom	djelomičan pomak prema pragmatičnijem odnosu prema HDZ-u i provedbi projekta
Elmedin Konaković	Tvrđe pozicioniranje prema hrvatskom okviru	Priznanje da bez HDZ-a i Hrvatske nema potpune realizacije	2025.	Politička realnost međudržavnog i entitetskog dogovora	od tvrdog pozicioniranja prema priznanju da bez HDZ-a i Hrvatske nema potpune realizacije
Dragan Čović	Blokadni odnos prema modelu s BH Gasom	Afirmacija modela koji osnažuje njegov politički okvir	2025.	Pojava novog upravljačkog modela i američkog posredovanja	od blokadnog odnosa prema modelu s BH Gasom prema afirmaciji modela koji osnažuje njegov politički okvir
Osiobodenje	Rani prostor za institucionalni spor	Funkcionalno pozitivan ton o investitorskom signalu	2026-04-16	Usvajanje zakonskih izmjena i investicijsko uokvirivanje	projekt opisuje kao „signal investitorima“

Euronews.ba	Šire polemičko izvještavanje	Uravnoteženije praćenje zakona uz zadržavanje dilema	2026-04-15	Parlamentarna faza i potreba za informativnim balansiranjem	prema uravnoteženijem praćenju zakona uz uvažavanje dilema o državnoj imovini
Kritičko probosansko medijsko polje	Personalizirani napadi na Akrapa	Depersonalizirana kritika zakonskih i institucionalnih rješenja	2026-04	Nestanak autora iz fokusa i prelazak teme u zakonodavnu fazu	od personaliziranih napada na Akrapa u ranijem valu prema depersonaliziranoj kritici zakonskih i institucionalnih rješenja u 2026.
Američki faktor	Implicitni vanjski poticaj i pritisak	Eksplisitni investitorski i upravljački čimbenik	2026-04-15	Uključivanje američkog investitora u zakonski okvir	od implicitnog vanjskog pritiska prema eksplicitnom statusu investitora u samom zakonskom okviru 2026.
Strateško partnerstvo s Republikom Hrvatskom	Osporavana normativna teza studije	Operativni korak prema međudržavnom sporazumu	2026-04-16	Najava potpisivanja sporazuma na samitu Inicijative triju mora	od normativne i osporavane teze studije prema faktičnom idućem koraku: potpisivanju međudržavnog sporazuma
Regionalna agenda Krajine	Periferno pitanje	Zaseban medijski val o zapadnoj interkonekciji i zaobilazaženju Krajine	2026-04-15	Rast vidljivosti neravnomjerne plinske budućnosti BiH	od perifernog pitanja prema zasebnom medijskom mini-valu o zapadnoj interkonekciji u travnju 2026.
Federalni mainstream mediji	Politički konfliktno izvještavanje	Tehničko-proceduralno praćenje usvajanja zakona	2026-04-15	Ulazak projekta u završnu parlamentarnu i provedbenu fazu	od politički konfliktnog izvještavanja prema tehničko-proceduralnom praćenju usvajanja zakona

Pregled medijskih izvješća u prvom medijskom valu:

1. <https://vijesti.hrt.hr/svijet/juzna-plinska-interkonekcija-minimizira-ruski-utjecaj-u-bih--11387828>
2. <https://www.vecernji.ba/vijesti/plinovodom-iz-hrvatske-treba-upravljati-kompanija-koja-je-pod-kisobranom-eu-a-i-nato-saveza-1749720>
3. https://youtu.be/QBiwpfwDkUM?si=uEvn5CC_TnPNHHUe
4. <https://rtv-hb.com/vijesti-bosna-i-hercegovina/strateski-vazno-plinsko-povezivanje-bih-s-rh>
5. <https://hms.ba/akrap-juznom-plinskom-interkonekcijom-treba-upravljati-kompanija-koja-je-pod-utjecajem-nato-i-eu-kruga/>
6. <https://bljesak.info/industrija/industrija/u-mostaru-o-energetskoj-neovisnosti-bih-osigurati-alternativu-plinu-iz-srbije/447450>
7. <https://www.hkv.hr/razgovori/43281-kako-postici-energetsku-neovisnost-bih.html>
8. <https://twitter.com/istragab/status/1764599519079956919?s=48&t=tT4hc02wTUWK2rOKVJBYzg>
9. <https://istraga.ba/studija-placena-novcem-vlade-rh-grlic-radman-izdvojio-65-hiljada-eura-za-izradu-studije-u-kojoj-je-navedeno-da-bh-gas-ne-smije-upravljati-juznom-interkonekcijom-jer-je-to-prijetnja-da-bih-ostane-pod/>
10. <https://istraga.ba/igre-oko-juzne-interkonekcije-tudmanov-obavjestajac-u-operaciji-protiv-sad-a-bh-gasa-i-sarajeva/>
11. <https://radiosarajevo.ba/vijesti/bosna-i-hercegovina/strucnjak-za-sigurnost-o-juznoj-interkonekciji-bih-je-na-udaru-hibridnih-operacija/535181>

12. <https://www.nacional.hr/uprkos-amerikancima-grlic-radman-nasim-novcem-platio-promasenu-studiju/>
13. <https://www.nacional.hr/sad-preko-plinovoda-izmedu-hrvatske-i-bih-pokusava-stvoriti-sigurnosni-dzep-u-bih/>
14. <https://www.nacional.hr/drazen-barbaric-eu-ne-smije-dopustiti-da-bih-postane-ekspozitura-necuropskih-autoritarnih-rezima/>
15. <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/u-bih-svi-zele-juznu-interkonekciju-ali-jos-nema-politickog-dogovora-20240307>
16. <https://www.novolist.hr/novosti/svijet/akrap-iznimno-je-vazno-bih-povezati-preko-plinovoda-s-lng-terminalom-na-krku/>
17. <https://energetika.ba/gas/plenkovic-hrvatska-je-spremna-investirati-u-juznu-interkonekciju/17199>



4. Informacijska okolina Crne Gore

4.1. Uvod

Polazeći od zapažanja kako je crnogorska medijska scena, kao refleksija političkih podjela, polarizirana oko pitanja nacionalnog identiteta, odnosa prema Srbiji i ocjenama političkih elita o trenutnim odnosima s Republikom Hrvatskom, u ovom osvrtu nastoji se ukazati na ona razmišljanja i javne istupe koji vode u još dublje podjele i narušavanja međudržavnih odnosa. Ti istupi promatraju se suštinski kao alat propagandnog stroja političkih grupacija i značajno su udaljeni od etike objektivnog informiranja. Međutim, ne može se dezinformacije, subjektivnost, neprofesionalnost, isključivo promatrati kao sadržaj na koji treba reagirati kako bi se ispravile distrakcije koje se tako unose u javni

prostor. Treba razumjeti i da dio crnogorskog stanovništva na takav način doživljava Hrvatsku kao svog neposrednog susjeda, dakle, kao destruktivnog aktera kad je riječ o sveukupnim odnosima.

Osvrt se koncentrira na ono što je usmjereno prema udaljavanju od uspješnog pregovaranja s Europskom unijom, kao i na protuhrvatski diskurs u jednom dijelu medija. Oba fenomena su povezana budući da je diskreditacija RH često u kontekstu relativiziranja i antagoniziranja prema svemu što je povezano s priključenjem Crne Gore EU. Analizirajući pristup tako orijentiranih medija, uočavaju se određeni obrasci koje možemo uvjetno klasificirati na sljedeći način; ako je riječ o temama iz suvremene hrvatske povijesti i razdoblja Domovinskog rata, primjenjuje se dekonstrukcijski pristup. Sve povijesne činjenice pobijaju se neistinitim tvrdnjama, raznim reinterpretacijama bez uporišta u provjerljivim izvorima ili se temelje na nevjerodostojnim. Zamjetno je oslanjanje na jedno mišljenje ili vrlo ograničen broj kako bi se predstavila „prava istina“. Kada je riječ o institucijama RH dominira difamacijski pristup identične metodologije, nedostatan broj novinarskih izvora ili mišljenja druge strane, izmišljanje i nekonzistentno komentiranje. Nema značajnijih razlika u pristupu niti kada se govori o hrvatskim političarima ponaosob ili onim crnogorskim političarima koji stoje na pozicijama savezništva i dobrih odnosa s RH.

EU se prikazuje kao integracija koja se oslanja na puki politički pragmatizam bez zajedničkog sustava vrijednosti uz konstantno kršenje vladavine prava. U takvom prikazu Hrvatska je u ulozi

destabilizatora političkih i sigurnosnih prilika u Crnoj Gori. Pribjegava se dobro poznatim medijskim strategijama – emotivno nabijenim zvučnim naslovima, briše se žanrovska granica i miješaju se vijesti s komentarima, poziva se samo na jedan izvor bez adekvatne alternativne perspektive, izvori su nerijetko anonimni ili nevjerodostojnosti, nedostaju konkretno provjerljivi podaci, sugestivne (manipulativne) fotografije, forsira se pojednostavljena podjela na „mi“ i „oni“ kao odnos unutar kojega nema prostora za približavanje stavova. Važno je, međutim, naglasiti da ova klasifikacija ima preklapajući karakter. Vrijednosni sustavi ne pojavljuju se u čistom obliku, već se u pravilu sva tri pristupa miješaju unutar samo jednog.

4.2. Dekonstrukcija povijesti u službi afirmacije prosrpske politike

Logika funkcioniranja crnogorskih medija čija uređivačka politika zastupa prosrpske stavove u pravilu se temelji na dominantno dva načina dekonstrukcije¹² suvremene povijesti na prostoru bivše Jugoslavije. Prvi se odnosi na razdoblje raspada, agresije JNA i srpskih i crnogorskih paravojski na republike iz zajedničke države, drugi na povijesne događaje iz Drugog svjetskog rata čija faktografska vjerodostojnost nije nužno problematična i tematizira ustaške zločine nad srpskim stanovništvom. Međutim, ako želimo sveobuhvatni uvid u medijske strategije potrebno je naizgled šturu informacije staviti u kontekst građe za konstrukciju teza optužujućeg karaktera prema RH (čak kad se to ne tvrdi eksplicitno) kao ideološke slijednice nekadašnje Nezavisne države Hrvatske od koje se hrvatske

vlasti nisu jasno distancirale, već je držę povijesnim dijelom same biti hrvatskog osamostaljenja 1990. godine.

Primjer jedne prigodne informacije: „Na današnji dan 1942. godine, ustaše iz Podravske Slatine i drugih dijelova Slavonije ubili su 200 srpskih muškaraca iz sela Kometnik i susjednog zaseoka Dobrić, nedaleko od Voćina, 13. i 14. siječnja.“ Nakon osnovne informacije tvrdi se kako je riječ o masakru iz spektra prvih masovnih etnički motiviranih zločina ustaških postrojbi nad cijelim stanovništvom jednog sela u Slavoniji.¹³ U daljnjem dijelu informacije nižu se podaci o broju civilnih ųrtava i detaljni opisi mućnih i brutalnih egzekucija (utvrđivanje preciznosti dućnost je povjesničara, op.a.), što nedvojbeno smjera prvenstveno na stvaranje emocionalnog naboja dok je u drugom planu informacija o samom događaju. Vijest je ilustrirana fotografijom koja uopće ne odgovara događaju o kojem se govori već se vraća još dalje u povijest, vrijeme Prvog svjetskog rata. Riječ je o fotografiji pod nazivom – Zarobljeni srpski dječaci 1915. godine u Tršteniku, koja je nastala u jesen iste godine kada je počela velika ofenziva Centralnih sila na Srbiju nakon čęga se vojska počela povlačiti preko Albanije prema Jadranu. Događaj se još slikovito naziva i Albanska golgota. Ukratko, brojni srpski vojnici bili su zarobljeni ili ubijeni, a među njima je bio i veliki broj djece, ratne siročadi ili naprosto maloljetnih pratitelja vojske u povlaćenju. U duhu uređivaćke politike samo se naizgled daje podsjetnik na povijesne događaj. Pozornost čitatelja „tiho“ se usmjerava na mitske narative o Srbiji kao herojskoj naciji koja neprestano trpi nepravdu, dok se

susjedna Hrvatska opisuje kao tek nešto suvremenija inačica Pavelićeve NDH.

Ovakav način povijesnih reminiscencija s prikrivenom simbolikom mitskog karaktera upotpunjava se prigodnim „snažnim“ stavovima pojedinih političara. Tako Nebojša Medojević, predsjednik Pokreta za promjene, komentirajući incident u Splitu kad je grupa nasilnika prekinula obilježavanje manifestacije Dani srpske kulture, navodi proizvoljan broj od „50-ak osoba odjevenih u crno“ te tvrdi „Savremena Hrvatska je sagrađena na temeljima genocidne države NDH. Svaka država izgrađena na mržnji i genocidu je osuđena na propast. Samo je pitanje vremena“, kaže Medojević. Zaključuje, „ko sije Tompsona, žanje NDH. Država zasnovana na mržnji ne može opstati“.¹⁴ Hrvatski predstavnici vlasti kao i oporbe netom nakon ovog nemilog događaja distancirali su se i osudili ovaj huliganski ispad, što Medojević propušta dodati, a što su ipak prenijeli neki tamošnji portali.¹⁵

Koliko pojedine opservacije miješaju događaje i diskurzivno se preklapaju, pokazuje primjer izvještavanja s protestnog skupa u Morinju gdje je nakon okupacije hrvatskih teritorija tijekom Domovinskog rata bio agresorski logor za zarobljene Hrvate s dubrovačkog područja. Događaju je nazočio čelnik Demokratske narodne partije Crne Gore Milan Knežević, koji kaže: „*Posebno sam protiv ovog sramnog i sramotnog natpisa i ove table koju su postavili Ranko Krivokapić i Raško Konjević, kojima su obrukali Crnu Goru. Smatram da ovaj protest treba da bude upozorenje Vladi i izvršnim*

vlastima da se ova sramna ploča ukloni i tako spere ljaga sa crnogorskog i srpskog naroda“. Natpis s ploče predstavlja poruku nastojanja proeuropskih političkih snaga u Crnoj Gori da se prošlost premosti na kulturni i empatičan način jer podsjeća na logor iz vremena rata 1990-ih. Izražava se žaljenje zbog patnji zatočenika naglašavajući da se takvi zločini više ne smiju ponoviti.¹⁶ Međutim, Knežević ima suprotno mišljenje te još dodaje kako ploča nije uklonjena jer Crna Gora trpi „*agresivnu i pretenzionističku kampanju iz Hrvatske*“. Iznosi stav o strahu crnogorskih vlasti od skidanja ploče zbog toga što bi „*odmah uslijedila reakcija Grlića Radmana, Plenkovića ili nekih od desničarskih udruženja iz te države*“.

Potom nastavlja: „*To najbolje govori o podređenom položaju u kojem se Crna Gora danas nalazi*“. Premda to ne tvrdi izrijekom, Knežević implicira da se u RH, pod protektoratom Vlade, javno afirmiraju profašistički sentiment, kao što je i cjelokupna hrvatska politika suštinski protucrnogorska, odnosno protusrpska,¹⁷ i usmjerena na potkopavanje puta Crne Gore prema EU. Osim toga on tvrdi da očekuje ucjene i blokade do završetka pregovora ne dovodeći u pitanje sposobnost i spremnost trenutačne vladajuće garniture da CG uvede u punopravno članstvo EU.¹⁸

Kada prosrpski mediji u Crnoj Gori nisu isključivo i doslovno usmjereni na državne institucije, dužnosnike RH i demokratski poredak, na negativan način intoniraju određene društvene događaje. Tekstovi koji se bave tim temama metodološki su nekonzistentni, površni i subjektivni. Tako primjerice, govoreći o sustavu obrazovanja

koji bi trebao mlađoj populaciji usaditi, između ostalog, određeni vrijednosni sustav, a ne „samo šturu informaciju o postojanju NDH“, prosrpski crnogorski mediji biraju sugovornike čiji istupi podupiru tezu o generalno benevolentnom stavu mlađe populacije o povijesnoj fašističkoj tvorevini, što je naravno „zasluga“ vlasti koje odobravaju takve kurikulume¹⁹. Teza je problematična budući da je riječ o vrlo kompleksnoj temi odnosa mlađe populacije prema cijelom sklopu vrijednosti koje danas zastupaju. Kada se predstavljaju tvrdnje o nezainteresiranosti ili određenoj neutralnosti mladih za pitanja o Drugom svjetskom ratu pa i ulozi NDH u tom razdoblju, interpretiraju se kao afirmativan stav²⁰, što je tendenciozno i znanstveno problematično. Neutralnost, naime ne mora nužno značiti afirmaciju i osim toga, promatrani crnogorski mediji ne pozivaju se na ijedno relevantno istraživanje, već se vrlo površno predstavljaju određena mišljenja, ili neki kraći odlomci istraživanja iz kojih se izvlače dijelovi koji podupiru tezu o „pasivnosti sustava koji nudi samo oskudne podatke o toj temi, bez jasnog vrijednosnog stava“.

Tako ustvrditi da su studenti koji „uzornog građanina definiraju kao onoga koji poštuje Ustav i zakone svoje zemlje u manjini i odvojeni su jasno od onih kojima je nacionalni identitet temeljen na krvi i podrijetlu, tradiciji, vjeri i simbolima hrvatske državnosti“, predstavlja jedno loše nijansirano mišljenje koje prema ustaljenim medijskim strategijama identificira suvremenu hrvatsku državu, punopravnu članicu međunarodnih organizacija i integracija s povijesno propalim i totalitarnim državnim tvorevinama.

U dijelu crnogorskih medija na pojednostavljen i tendenciozan način tumači se i religijsko-kulturno ozračje u RH. Dani Svetog Save koji se u Hrvatskoj održavaju 27. siječnja posvećeni su važnoj osobi srpske pravoslavne tradicije, utemeljitelju SPC-a i zaštitniku obrazovanja i kulture Srba, izazivaju određene prijepore. Tako se govori o „skandaloznoj poruci iz Hrvatske koja pokazuje da je za dio političke scene u toj zemlji ni vjerski, kulturni ni povijesni identitet Srba nije prihvatljiv“.²¹ Proširena informacija referira se na jednu izjavu Domovinskog pokreta Šibensko-kninske županije u kojoj se izražava protivljenje održavanju Akademije Sv. Save u Kninu u organizaciji Eparhije dalmatinske Srpske pravoslavne crkve. Dodatak samoj informaciji tvrdi kako je „posebno zabrinjavajuće što izjava ne napada određeni politički stav ili događaj, već izravno diskvalificira cijeli vjerski i kulturni identitet, koji se proglašava prijeljnom državi bez ikakvih rasprava“. Osim toga, naglašava se kako napad na Sv. Savu u Kninu „nije izolirani incident, već dio šireg konteksta prikazivanja srpske duhovne i kulturne tradicije kao problema, a ne kao pravo zajednice očuvanja identiteta.“

Crnogorski portal u tome vidi hrvatsku političku devijaciju, odnosno „godinama nije bilo jasnog i dosljednog suočavanja s ustaškim naslijeđenim i zločinima počinjenim u logorima Jasenovac i Stara Gradiška, što dodatno pojačava dojam dubokih dvostrukih standarda“. U ovoj vijesti-komentarju potpuno izostaje razumijevanje ili osvrt na to što dio hrvatske javnosti (sasvim razumljivo) na obilježavanje Dana gleda kao na politički osjetljivo pitanje, a ne isključivo vjersko-kulturnu manifestaciju. Realnost koja, međutim, u

tekstu ne pronalazi adekvatnog sugovornika, svjedoči o tome kako u RH nema spora oko prava na kulturno i vjersko izražavanje, uključujući i spomenutu manifestaciju. No, opet posve razumljivo, zagovara se potreba jasnog razdvajanja religije i države te se skreće pozornost na osjetljivost povijesnog konteksta. Ukoliko se ostavi po strani kako javnost u RH doživljava ovu manifestaciju (Hrvatska je pluralno društvo i heterogenost stavova je razumljiva i neizbježna) Vlada RH prvenstveno se oslanja na Ustav i zakone o pravima nacionalnih manjina, kao i na međunarodne obaveze koje proističu iz europskih standarda o zaštiti manjina. Nikada nije bila sporna podrška pravu srpske zajednice da obilježava blagdane uključujući i aktivnosti povezane sa SPC-om i kulturnim institucijama kao što je Srpsko narodno vijeće. Drugim riječima – HR manifestaciju Dani Sv. Save tretira kao legitimno kulturno-manjinsko pravo.

I ovdje vidimo kako se jedna tema iz društveno-kulturnog okružja olako smješta u povijesno-politički kontekst s dekonstrukcijskim ambicijama i bez potrebe o mogućim dodatnim objašnjenjima, bez pokušaja da se pronađe relevantan sugovornik (ili više njih) koji bi komentirali temu iz nekoliko kutova uzimajući u obzir kontroverze koje prate ili mogu pratiti manifestaciju. Izostaje oslanjanje na temeljna pravila novinarskog zanata.

Pojedine opservacije problematičnih povijesnih teza iz spektra takozvanih vjersko-kulturnih tema imaju uznemirujuću, a samim time i štetnu konotaciju²². Tako je zabrana ulaska u RH svećeniku SPC-a Mijajilu Backoviću okarakterizirana kao posljedica „*ustaštva kao*

razrađenog institucionalnog scenarija“. Tvrdi se da hrvatske vlasti oživljavaju „*monstruoznu ideju*“ osnivanja Hrvatske pravoslavne crkve, ostavštinu Ante Pavelića iz vremena NDH i to sve kako bi nastavila s „*otimanjem imovine SPC-a i protjerivanje srpskog stanovništva iz RH*“. U ovom slučaju Backovićeve izjava (uz relativiziranje žrtava logora Morinj tijekom Domovinskog rata) kojom negira nacionalnost bokeljskih Hrvata tvrdeći da su se do kraja Drugog sv. rata izjašnjavali kao Srbi ili samo naprosto kao Bokelji, opravdano je izazvala reakciju hrvatskih institucija. Nakon toga Backović ublažava ton izjave, ustvrdivši kako svatko ima pravo na nacionalno određenje, ali u ovom slučaju ipak je riječ o „projektu“, nastavivši osporavati identitetski kontinuitet bokeljskih Hrvata. Javnost u RH bila je jedinstvena oko Backovićeve nastupa koji nije samo vatreni govor jednog svećenika, već je riječ o mišljenju SPC-a koje se često plasira u javnost kao politički stav o hrvatskom povijesnom revizionizmu. Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava u Podgorici ipak je naposljetku osudilo spomenute izjave karakterizirajući ih kao „*štetne za međunacionalne odnose*“ dok je tamošnji Ombudsman pokrenuo postupak, o čemu u informaciji nema ni spomena. O želji za mogućim dodatnim objašnjenjima, o razlozima zabrane ulaska na teritorij RH u informaciji nema niti naznaka.

Boka Kotorska postaje problem identitetskog propitivanja i hrvatske politike u jednom drugom kontekstu koje izaziva prijepore u dijelu crnogorskih medija. Uobičajeno s referencom na hrvatska povijesna posezanja za crnogorskim teritorijem. Pitanje povratka otete imovine 1990. godine hrvatskoj zajednici u Tivtu i na području Dobrote (51

obitelj sudski je zatražila povrat oduzete imovine) postaje tako gotovo pa ugaoni kamen politike RH prema europskom putu Crne Gore. Spekulira se o izglednim opstrukcijama Zagreba. Naime, diplomatska nota koja je poslana Podgorici kao apel da se pitanje oduzete imovine konačno riješi predstavlja se kao hrvatska ekspanzionistička politika koja je ni manje ni više usmjerena aneksiji Boke Kotorske²³. Autor se pita „*da li je diplomatska nota Zagreba tek formalno pitanje imovine ili prvi korak ka kaparisanju Boke Kotorske*“, uz dodatak kako je riječ o „*Testu crnogorskog suvereniteta i koliko će daleko otići u ovom geopolitičkom manevru na Jadranu*“. Kao potpora ovim konstrukcijama o „*Zaljevu svetaca kako zovu Boku*“ navodi se posjeta ministra hrvatskih branitelja Tome Medveda katedrali Svetog Tripuna u Kotoru kada je citirao „*Alojza Stepinca kontroverznog sveštenika iz vremena NDH koji je tvrdio da svaki kamen u Boki govori Hrvatski*“. RH se označava kao jedna od država EU koja će ovo pitanje povezivati s poglavljem 23. o temeljnim ljudskim pravima koje Crna Gora neće zatvoriti ukoliko Zagreb ne ishodi koncesije u kojem autor(i), naravno, vide ostavštinu NDH.

Slično je i kad se piše i govori o sportu i estradi. Referirajući se na rukometne uspjehe hrvatske reprezentacije na nedavnom europskom prvenstvu ponovno se u formi vijesti-komentara tvrdi „*Hrvatska i svjetska javnost je još jednom dobila potvrdu da se iza sportskih uspjeha i naizgled bezazlenih slavlja sve manje prikriva stvarna ideološka matrica koja već decenijama prožima dio političke i društvene scene u Hrvatskoj. Proslava plasmana hrvatske rukometne reprezentacije u polufinale Evropskog prvenstva pretvorila se u*

*otvorenu političku i ideološku demonstraciju – i to pjesmom koja nedvosmisleno slavi ustaški narativ.*²⁴ Zatim se nastavlja: “*U svlačionici su, nakon utakmice, rukometaši zapjevali pjesmu Bijeli golubovi Marka Perkovića Tompsona, kompoziciju koja je u javnosti odavno prepoznata kao simbolički omaž ustašama likvidiranim nakon Drugog svjetskog rata kod Blajburga. Riječ je o pjesmi u kojoj se, kroz religijsku i patetičnu simboliku bijelih golubova, bijelog krsta i žrtve za dom, direktno rehabilituju pripadnici poražene ustaške vojske.*“

Prema uhodanom obrascu zaobilazi se pravilo drugog mišljenja kako bi tumačenje bilo uokvireno objektivnijom informacijom o kontroverzi koje se vežu uz popularnog hrvatskog izvođača. U niti jednom dijelu tog hibrida vijesti-komentara ne pokušava se ponuditi ili pronaći sugovornika koji bi pjesmu interpretirao u kategorijama kao što su domoljubni zanos u kojoj bijeli golubovi simboliziraju nevine žrtve u Domovinskom ratu te da motiv goluba u kršćanskoj tradiciji naglašava mir, nevinost, duhovnost. Zašto se glavne poruke ne bi mogle odnositi na počast, tugu, gubitak, nadu, vjeru i naprosto domoljublje. Međutim, za autore nema dileme kako je ponovno na djelu rehabilitiranje ustaštva i NDH kroz jednu borbenu koračnicu. Nema naznaka kako bi se pjesma označila kao emotivna i memorijalna te da u njoj nema refleksija na mobilizaciju. Poruke su jasne – kontinuitet stavova o NDH, odnosno aktualna vlast odobrava i potiče taj narativ. Ako se odmaknemo od tumačenja estradnih nastupa i smisla Thompsonovih napjeva, svakako valja napraviti osvrt na tretman nekih supkulturnih fenomena kao što je ponašanje navijačkih

skupina. Utakmica između nogometnih reprezentacija Crne Gore i Hrvatske u sklopu kvalifikacija za nadolazeće svjetsko prvenstvo, odnosno ponašanje hrvatskih navijača, bilo je predmetom brojnih medijskih reakcija i analiza.

Zastupnica Socijalističke narodne partije, (SNP), Slađana Kaluđerović oštro je osudila „fašističke poruke i ustaške pokliče dijela hrvatskih navijača, koji su se pojavili tokom utakmice u Crnoj Gori“.²⁵ Smatra kako je riječ o „unaprijed pripremljenim aktima mržnje koji prevazilaze sportski ambijent i predstavljaju ozbiljno upozorenje društvu“. Prema njezinim riječima, poruka nije bila upućena samo nogometašima ili navijačima, već svim građanima Crne Gore: „Ovo je poruka upućena narodu Crne Gore i zato moramo zaštititi svoje nacionalno dostojanstvo i vrijednosti na kojima počiva naše društvo“, kategorična je Kaluđerović.

U komentarima nije bolje prošla ni EU. Ističe se kako su navijači Hrvatske priredili skandalozne i sramotne scene na stadionu pod Goricom Crna Gora – Hrvatska. Oko 550 gostujućih navijača, koji su doputovali u Podgoricu, otvoreno je skandiralo „Ubij Srbina“, a zatim nastavilo s uvredama pjevajući „Ko ne skače pravoslavac“.²⁶ U nepotpisanom komentaru kaže se „ovakav govor mržnje, raspirivanje nacionalne i vjerske netrpeljivosti i brutalna provokacija domaće publike dogodili su se pred očima hiljada ljudi, u prenosu uživo, pred kamerama i službenim predstavnicima UEFA-e. I kao i mnogo puta do sada bez ijedne javne osude iz Brisela“. U potpunjavanje ove tvrdnje osnažuje se sugestijom o dvostrukim standardima Unije: „Jer kada se

u Crnoj Gori dogodi i najmanji incident, kada neko zapjeva pogrešnu pjesmu ili se zavijori „nepoželjna“ zastava– reaguje pola Evrope. Ali kada hiljade navijača iz države članice Evropske unije u centru Podgorice skandiraju Ubij Srbina i vrijeđaju pravoslavce, tada sve institucije koje inače brinu o govoru mržnje i evropskim normama naprasno zanjeme.“

Iako se komentar portala Borba referira na stvarni incident, formuliran je propagandno i selektivno. Tijekom utakmice Crna Gora – Hrvatska u Podgorici 2025. dio hrvatskih navijača doista je skandirao „Ubij Srbina“ i „Ko ne skače pravoslavac“, što su prenijeli brojni mediji. Međutim, crnogorska policija je prema službenim navodima pokrenula istragu u suradnji s hrvatskim vlastima radi identifikacije odgovornih. Stoga, nije točno da su „sve institucije zanjemile“ ili da „nitko nije reagirao“. Reakcije države i dijela javnosti su postojale. Opravdano je ustvrditi kako je riječ o generaliziranju ponašanja dijela ekstremnijih navijača na „hiljade navijača iz EU“, kao što se i sugerira „koordinirana šutnja pola Evrope“, bez konkretnih dokaza. U komentaru se izbjegava naznačiti distinkciju incidenta govora mržnje (ozbiljan i zaslužuje osudu), od tvrdnje da postoji organizirani europski dvostruki standard. To je neobjektivna i pristrana politička interpretacija, bez oslonca na provjerljive činjenice. Tvrdnja o „licemjerju Evrope“ stoga pripada arsenalu političkih spinova.

Koliko duboko i na kakav način jedan navijački incident može otklizati daleko u povijest pokazuje i primjer komentara Spasoja Tomića, crnogorskog političkog aktivista i komentatora, koji se javno

deklarira kao „srpski političar iz Crne Gore“, blizak strankama srpskog nacionalnog bloka u Crnoj Gori, posebno s Novom srpskom demokratijom, a kasnije i pokretom Slobodna Crna Gora. On kaže: „Kad čujem što hrvatski navijači skandiraju na tribinama, od primitivnih psovki do onog jadnog "Ubij Srbina", odmah mi padne na pamet jedna misao: tko se toliko boji srpskog imena i zašto da mora vikati svim silama, kao da će to prekriti sve njegove strahove i komplekse“²⁷. Zatim nastavlja: „Mi Srbi smo kroz povijest preživjeli mnogo toga — logore, pogrome i napade velikih i moćnih. Ali ono što je naš narod doživio u Jasenovcu nije bio nogomet, već tvornica smrti, nije bilo navijanja, već vrištanja. A kad danas čujem neke mlade glave kako se igraju vatrom, šireći šovinizam i mržnju i misleći da je to neka vrsta heroizma, samo pomislim, jao ovoj zemlji koja mlade uči slaviti zločin umjesto da ga osuđuje“. U idućoj rečenici se nadovezuje na „slučaj Lora“ ustvrdivši kako je riječ o „mjestu gdje su ljudi mučeni devedesetih samo zato što su Srbi. I još uvijek netko više da su oni žrtve, a mi agresori. Ali mi smo navikli na to. Navikli smo da nismo voljeni. Navikli smo da nas krive. Ali još nisu navikli da nas ne mogu slomiti. Jer, dobro je poznato, kad Srbi navijaju, navijaju za svoje, a ne za tuđe. Kad pjevamo, pjevamo iz inata, ali i iz ljubavi“.

Najprije valja istaknuti, a što Tomić zaobilazi, hrvatski su sudovi za zločine počinjene u Lori izrekli presude pripadnicima vojne policije koji su bili sudionici tih nemilih događaja. Usto, Tomićeva retorika predstavlja obrazac emocionalno-političkog govora s ciljem jačanja osjećaja grupnog identiteta i otpora, i teško se oteti dojmu kako programirano smjera na potenciranje međunacionalnih napetosti. Nije

nelegitimno podsjećati na zločine nad Srbima, no krajnje je prijetvorno na temelju toga graditi dokazni materijal kako su „*svi protiv Srba*“ ili da su drugi narodi bili manje žrtve. Povijesno gledano, Srbija i JNA jesu imale ključnu ulogu u ratovima 1990-ih i međunarodno su presuđeni brojni zločini koji su povezani sa srpskim snagama.

Crnogorski mediji čija uređivačka politika preferira stavove naklonjene trenutačnoj politici službenog Beograda ne doživljava RH kao proeuropsku, dobrosusjedsku državu orijentiranu na diplomatsko rješavanje otvorenih pitanja. Umjesto toga, gdje god je to moguće, forsira se ideološka veza s Nezavisnom državom Hrvatskom iz vremena Drugog svjetskog rata, opstrukcionizma službenog Zagreba kad je riječ o europskom putu Crne Gore ili aktivnom sudjelovanju u destabiliziranju političkih prilika u susjednim državama. U novinarskom smislu napisi su potpuno žanrovski neodređeni, ne postoje formati - vijest, izvještaj, komentar ili reportaža, već je većina napisa mješavina svega toga čiji je smisao u navedenim postulatima. Ne nazire se potreba za drugim mišljenjem, a nerijetko su tekstovi obilježeni i faktografskom nevjerodostojnošću. Izostaje informativni karakter i posve je razvidna usmjerenost autora i urednika na propagandno promicanje protuhrvatskih stavova.

4.3. Institucije RH kao promicatelj i ustaštva i destabiliziranja političkih i sigurnosnih prilika u susjednim zemljama

U jednom tekstu Save Štrpca, koji žanrovski doista i pripada komentaru²⁸, govori se o političkoj sceni RH, preciznije o vremenu nakon zadnjih parlamentarnih izbora kad je HDZ formirao vladajuću većinu s Domovinskim pokretom, strankom koja svoje politike predstavlja kao domoljubno - desno-konzervativne. Štrbac tekst započinje podsjećanjem na održavanje okruglog stola pod nazivom „*Znanstveni pristup istraživanju žrtava Jasenovca*“ u Hrvatskom saboru, u organizaciji kluba zastupnika stranke Domino. Glavna poruka Štrpčeva komentara filoustaštvo tretira kao stavove imanentne stranci HDZ koja se, prema njegovom mišljenju, mimikrijski distancira od Pavelićeva režima. U stvarnosti ono je zapravo ugrađeno u njezin vrijednosni sustav što se vidi iz načina na koji je formirana saborska većina u trenutačnom sazivu. „*HDZ i DP, kao pravi balkanski brat, žestoko su se svađali, psovali i vrijeđali. Plenković je bio najčešća meta članova Depea, kojemu su, između ostalog, zamjerali što je dijete komunizma i što nije proveo ni dan u Domovinskom ratu, što je istina. Ni Plenković im nije bio dužan*“, piše Štrbac i nastavlja: „*Međutim, čast je čast, a moć je moć, pa se, kada Plenković nije imao ruke za formiranje parlamentarne većine, pomirio sa svojom odmetnutom braćom i formirao parlamentarnu većinu i vladu s njima, zauzvrat im dajući tri ministarstva, desetak državnih tajnika i dva potpredsjednička mjesta, te zbog njihove ljubavi izbacio Srbe iz SDSS-a, koji su u prethodna dva mandata držali njegovu većinu, smanjio je subvencije tjedniku "Novosti" Pupovčevog SNV-a,*

pristajući na donošenje novog zakona o grobljima, koji će omogućiti uklanjanje nepoželjnih nadgrobnih spomenika s hrvatskog tla i osnivanje muzeja za žrtve komunizma.“

Iz njegova komentara iščitava se da to nikako ne bi bilo moguće da premijera ne obvezuje svojevrсни stranački kodeks prema kojemu nema nikakve političke štete ukoliko se vlast formira (štoviše to je i poželjno) s onim strankama i političarima koji smatraju potpuno legitimnim pozivati se na NDH i zazivati revizionistički pristup prema tom razdoblju suvremene hrvatske povijesti, negirajući zločine koji su tada počinjeni. Osim toga, kaže Štrbac, hrvatska država obilno financira sva „znanstvena“ istraživanja koja umanjuju ili negiraju jasenovačke žrtve, unatoč tomu što i preambula hrvatskog ustava govori o tome kako je država utemeljena na antifašizmu.

Stoga je Srbima još jedino preostalo da se protiv ovakvih kvazi znanstvenih istraživanja bore „pravom znanošću“, radovima i doktoratima koji se nalaze u Beogradu. Iznova vidimo metaforu o međunarodnoj zavjeri i sprječavanje borbe protiv neofašista u susjedstvu i koja je sada, kako ističe, „u rukama mladih objektivnih srpskih znanstvenika“. No, kako je riječ o komentaru i iznošenju dobro poznatih stavova koje ne donose ništa nova i originalno, treba ih prepustiti pravu na vlastito mišljenje, ma kakvo god ono bilo, premda se ne smije ispustiti iz vida kako u značajnoj mjeri takvo mišljenje može oblikovati javno mišljenje u pravcu pogoršavanja međunacionalnih odnosa.

Svakako znatno više pozornosti zaokuplja kada jedan tekst s analitičko-informativnim pretenzijama koji počinje rečenicom „Vanjska politika službenog Zagreba ima samo jedan cilj – državno slabljenje Republike Srbije i držanje srpskog naroda u stalnoj podređenoj poziciji“. Slijedi nastavak: „Ostvarenje ovog cilja također uvjetuje cjelokupnu diplomaciju Hrvatske, definiranje međunarodnih partnera i poticanje određenih nacionalnih i političkih zajednica iz regije protiv službenog Beograda i srpskog naroda u cjelini. Tako je bilo od vremena Austro-Ugarske, preko nacističke Njemačke pa sve do NATO-a. Glavni partneri u ovom nepoštenom poslu danas su Sarajevo i Priština, čija mržnja i kompleksi prema Srbiji ne mogu i ne žele sakriti“, kaže anonimni autor skriven iza redakcijskog potpisa.²⁹

U daljnjem dijelu „analize“, bivšeg crnogorskog predsjednika Mila Đukanovića označava se kao ključnu osobu koja je u sprezi sa Zagrebom destabilizirala crnogorsko političko biće te okrenula Podgoricu prema zapadnim integracijama i organizacijama, a sve u cilju poništavanja srpskog nacionalnog sentimenta. Ovdje je riječ o jednoj već uobičajenoj stereotipnoj opservaciji koja ne problematizira odgovornost srpskog političkog vodstva u raspadu bivše SFRJ i dakako, analiza ne nudi nikakvu opipljivu argumentaciju, osim diskreditacije Đukanovića na temelju izvadaka iz jednog njegovog intervjua na HTV-u. Tekst završava osvrtom na otkrivanje već spomenute spomen ploče u Morinju, ali samo kao povod za posve prizemnu difamaciju Gordana Grlića Radmana i Tome Medveda, hrvatskog šefa diplomacije i ministra branitelja.³⁰

Hrvatska se politika predstavlja kao da je geostrateški usmjerena protiv Srbije. Albanija i Kosovo u tom savezništvu imaju značajnu ulogu pa portal Borba citira Milorada Stupara, umirovljenog general-majora Vojske Jugoslavije i Vojske Srbije i Crne Gore, jednog od osnivača i prvog zapovjednika 72. brigade za specijalne operacije.³¹ Naime, Stupar smatra sporazume o vojnoj saradnji između Hrvatske, Albanije i Kosova kao nešto što ima „javnu i prikrivenu dimenziju“. Ističe da su Hrvatska i Albanija punopravne članice NATO-a, te da njihovo povezivanje s Prištinom, makar kroz zajedničke vježbe i sigurnosne sporazume, ima širu političku poruku: „*Problematično je to što dvije članice Alijanse priznaju, takozvanu kosovsku vojsku, premda ne postoji u formalno-pravnom smislu ni prema dokumentima koje usvajaju same institucije u Prištini*“, kaže Stupar. Ističe da se kroz intenziviranje zajedničkih aktivnosti i izvođenje vojnih vježbi po NATO standardima pokušava „*postepeno integrirati bezbjednosne strukture Kosova u evroatlantski okvir, bez formalnog članstva. Sve vježbe se sprovode po NATO procedurama i standardima, što govori o pravcu u kojem se ide*“. Umirovljeni general ocjenjuje: „*ovakve poruke dodatno komplikuju bezbjednosnu situaciju na Zapadnom Balkanu, gdje svaka inicijativa u oblasti odbrane i vojne saradnje ima šire geopolitičke implikacije i neminovno se posmatra kroz prizmu odnosa velikih sila i regionalnih tenzija*“.

Međutim, Stupar unatoč tomu što njegova tvrdnja da u međunarodnim odnosima gotovo svaki vojni sporazum ima više razina: javni (obuka, interoperabilnost, stabilnost), ali i implicitni politički signal, nije posve problematična, propušta dodati da to ne znači istovremeno tajni

vojni savez ili plan protiv treće strane. Komentar zapravo podilazi dijelu javnosti u Srbiji koji u tome vide pritisak ili strateško okruživanje. U suštini, Stuparova izjava je više geopolitičko tumačenje iz srpske sigurnosne perspektive nego nepristrana analiza.

Portal IN4S preko jednog teksta koji je zagrebački Jutarnji list prenio sa stranica radija Deutsche Welle, također „tumači“ sigurnosne i geopolitičke prilike na zapadnom Balkanu.³² Crnogorski portal pod naslovom „*Još jedna njemačko-hrvatska ofenziva protiv Srbije*“ ukazuje kako je Jutarnji list opremio tekst naslovom „*Srbija mogla planuti ove subote*“, što „ponovno pokazuje usklađeno njemačko-hrvatsko partnerstvo u medijskim naporima da oslabe Srbiju i stvore sliku navodne destabilizacije u regiji“, ističe se u nepotpisanom komentaru i bez imenovanog sugovornika. S obzirom na to da se u opremi teksta spominju riječi *posljednja prilika i sad ili nikad*, a podnaslov naglašava da su *svi pogledi uprti u Novi Sad*, autor smatra da „*takav jezik nije slučajan: to je pažljivo konstruiran medijski narativ koji se uklapa u širi obrazac političkog i psihološkog pritiska na Srbiju*“. U nastavku se kaže: „*takvi medijski nastupi podsjećaju na neke mračne povijesne paralele. Stari saveznici iz vremena Hitlera i Pavelića ponovno su na zajedničkoj misiji protiv Srba i Srbije*“. Slijedi zaključak: „*utjecaj njemačkih medija, koji često poprima agresivniji, propagandni oblik kroz hrvatske kanale, jasno pokazuje da se i dalje njeguje strateški savez usmjeren na slabljenje srpske države i njezinih nacionalnih interesa. Cilj je jasan — predstaviti Srbiju kao izvor nestabilnosti, kako bi se opravdao pritisak i nametnule odluke o vanjskoj politici*“.

Ovaj komentar ne uzima u obzir pluralnost medija. Hrvatski medijski prostor kao što je već naglašeno nije jedinstven. Postoje prozapadni, nacionalno-konzervativni, liberalni i regionalno orijentirani mediji, često s međusobno suprotnim narativima o Srbiji. Na temelju opreme jednog teksta, jedne novine tvrdnja da postoji koordinirani “*strateški savez usmjeren na slabljenje srpske države*” zahtijevala bi barem jedan do dva stručna osvrta kompetentnih sugovornika, kako bi se moglo govoriti o medijskoj korektnosti umjesto nevještoj i banalnoj manipulaciji. Opravdane kritike prema vlastima u Srbiji često dolaze zbog konkretnih pitanja: odnosa prema Kosovu, veza s Rusijom, stanja demokracije, medijskih sloboda ili regionalne politike.

Portal **Borba** prenosi i opservacije odvjetnika Vladimira Đukanovića koji na društvenim mrežama uvjerava kako studentskim protestima u Srbiji upravlja hrvatski obavještajni sustav. Iznosi: „*zapažanja u vezi sa razlozima zašto su nalozi lažnih studenata u blokadi registrovani na IKS aplikacijama koje su skinute sa hrvatske Epl prodavnice i na koji način se hrvatska obavještajna struktura angažovala da nam putem društvenih mreža stvori totalni kaos u zemlji*“. „*Hrvati inače godinama rade na ovim projektima i užasno je veliki problem što naša država na tom polju ne čini ništa, kako da se zaštiti, tako i da bude ofanzivnija prema onima koji nama čine zlo po mrežama*“, napisao je Đukanović.³³ Dakle, uobičajena medijska manipulacija gdje se kratku tvrdnju predstavlja u grafički raskošnoj opremi s velikom slikom autora i poveznicom na širi razgovor objavljen na društvenim mrežama. Institucije sustava nacionalne sigurnosti RH optužuju se za destabilizaciju sigurnosnih i političkih prilika u Srbiji.

Inače portal Borba posvetio je i cijeli niz objava u kojima se crnogorska javnost sugerira kako je izvan svake sumnje o tome da se studentski prosvjedi u susjednoj Srbiji uklapaju u službenu hrvatsku politiku destabilizacije susjedstva i narušavanje digitalnog suvereniteta Beograda. U članku nepotpisanog autora pod naslovom, *Provjeravaju se lažni studentski profili u Srbiji – širenje dezinformacija dolazi iz regiona?*³⁴ počinje se dosta rezervirano: „za sada nema zvaničnih potvrda, ali sagovornici upozoravaju da je riječ o još jednoj u nizu operacija koje koriste društvene mreže za kreiranje lažnog dojma o masovnom studentskom pokretu ili koordinisanoj pobuni, iako se kasnije pokaže da su nalozi vođeni iz različitih centara u okruženju. Institucije se, kako nezvanično saznajemo, bave analizom digitalnih tragova i komunikacionih obrazaca, kako bi se utvrdilo ko stoji iza ovih digitalnih platformi i da li se one koriste za organizovano širenje dezinformacija u Srbiji.“ Samo dan kasnije slijedi naslov, *Šok otkriće: Regionalna mreža iz Hrvatske koordinirala nalogima za destabilizaciju Srbije!*³⁵ Tu se već nastoji uspostaviti istraživačko-analitički diskurs: „otkrivanje da se više naloga koji se predstavljaju kao studentske organizacije u Srbiji tehnički povezuju preko Croatia App Store otvorilo je potpuno novu dimenziju priče o blokadama, protestima i pokušajima destabilizacije u Srbiji. Ovo otkriće, koje je vidljivo u rubrici About this account na platformi X, pokazuje da nalozi za koje se tvrdi da su glas srpskih studenata zapravo mogu biti vođeni iz druge države.“

Sve što se u ovom tekstu govori može se svesti na tri zaključka: „Da je Srbija izložena organizovanim digitalnim operacijama iz regiona,

da su društvene mreže postale najveći rizik za unutrašnju stabilnost i da je bezbjednosni sistem Srbije prinuđen da reaguje.“ Gotovo da je nepotrebno napominjati kako ove zaključke ne prati niti jedan komentar ili sugovornik čije bi reference ukazivale na relevantnost takvih tvrdnji.

U iznesenim primjerima hrvatska službena politika diskreditira se preko tzv. treće strane. No portal Borba bavi se i unutarnjim političkim prilikama u Crnoj Gori kao medijem diskreditacije službenog Zagreba. Tako se na dan obilježavanja vojno-redarstvene akcije Oluja na tom portalu oglasio Radan Nikolić, direktor crnogorske udruge Udruženje boraca, koji: *„najoštrije osuđuje hrvatsku zločinačku vojno-političku akciju etničkog čišćenja Oluja, sprovedenu nad krajiškim Srbima 1995. godine“*. Ističe da *„svaki vid učešća zvanične Crne Gore na proslavi tog događaju u Hrvatskoj, što se učešćem crnogorskog predstavnika desilo i ove godine (5. kolovoza 2025.)“*. Ipak smatra pohvalnim kako na spomenutom obilježavanju 30. godina od Oluje nije bilo predstavnika crnogorskih vojnih struktura.³⁶ Prema njegovim riječima, uslijedila je protestna nota Republike Hrvatske Crnoj Gori zbog odluke crnogorskog Ministarstva odbrane o izradi znački s likom školskog broda Jadran uz najavu *‘detaljne analize ukupne vojne sukcesije’*, prema kojoj navodno *Crna Gora Hrvatskoj duguje više od dvije milijarde američkih dolara*“, izjavio je Nikolić. Nadalje, udaljavajući se od sukcesije Nikolić se referira i na *Sporazum o saradnji i procesuiranju počinitelja kaznenih djela ratnih zločina* crnogorskog Vojnog državnog tužiteljstva i DORH-a iz 2006. godine, koji su potpisali državni tužioc Vesna

Medenica i Mladen Bajić, odnosno o izmjenama tog sporazuma: *„Držimo da je taj sporazum ne samo diskriminatorski jer područjem primjene ne obuhvata crnogorske državljane – žrtve ratnih zločina hrvatskih državljana, već je i krivično djelo saučesništva potpisnika sporazuma u zataškavanju ratnog zločina i nadasve nacionalna sramota“*, ističe Nikolić.

Naime, uz opasku kako *„Hrvatska neće lako odustati od podčinjavanja Crne Gore, što je tekovina politike bivše vlasti Mila Đukanovića, ali i nečinjenja aktuelne vlasti svjedoči opstrukcija izmjena sporazuma“* te podsjećajući *„na inicijativu Udruženja boraca za izmjenu navedenog sporazuma Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore (Zaštitnik), isti mišljenjem broj 698/22 od 1. 10. 2024. godine, preporučio VDT da bez odlaganja pristupi izmjeni sporazuma, na način što će „obezbijediti da se odredbe sporazuma odnose i na crnogorske državljane nad kojima su ratni zločin počinili hrvatski državljani, te da o tome u roku od 30 dana od dana prijema mišljenja, VDT dostavi Zaštitniku izvještaj o preduzetim radnjama i mjerama radi izvršenja preporuka“*.

Dakle, uočljivo je da prosrpski mediji u Crnoj Gori hrvatsku politiku prema zemljama Zapadnog Balkana najčešće prikazuju putem nekoliko ustaljenih stereotipa. Najčešće tumačenje govori da RH koristi članstvo u EU i NATO-u kako bi ostvarila politički utjecaj u području Zapadnog Balkana i nametnula vlastito tumačenje ratova 1990-ih. U tim medijima često se tvrdi da Zagreb nastupa “mentorski” prema državama regije, posebno prema BiH, Crnoj Gori i Srbiji.

Drugi čest motiv jest tvrdnja da hrvatska diplomacija (1) pokušava međunarodno izolirati Srbiju, (2) pojačati pritisak oko pitanja ratne odgovornosti, (3) osnažiti prozapadne i antiruske politike u regiji, (4) te ograničiti politički utjecaj Beograda u susjednim državama. Utemeljene kritike prema Beogradu često se tumače kao dio šire “*antisrpske politike*”, a ne kao standardni diplomatski sukobi ili naprosto razlike u interesima. Kad je riječ o novinarskim obradama spomenutih narativa, uobičajeno je zamjetna velika doza neprofesionalnosti i pristranosti, kao i žanrovske nekonzistentnosti. To je razlog zašto veliki dio sadržaja možemo ubrojiti u manipulativne pamflete, a nikako ozbiljnom tretiranju određenih osjetljivih tema.

4.4. Osobne diskreditacije hrvatskih i crnogorskih političara koji nastupaju s različitih pozicija

Smisao osobnog prozivanja i diskreditacija uvijek su naravno dio šireg već opisanog konteksta, po svom smislu ne razlikuju se previše od već opisanih prethodnih primjera. Napadi direktno na osobu iz političkog života više su u funkciji, moglo bi se kazati, svojevrsne dodane vrijednosti u osnaživanju stavova koje zastupa određeni medij. Kratku objavu Ane Brnabić na društvenim mrežama prenosi portal Borba³⁷: *Picula konačno priznao da podržava blokadere jer vode anti-srpsku politiku*, isprva se obračunava s oporbenim čelnikom Borkom Stefanovićem ustvrdivši da predsjednik Vučić i Srpska napredna stranka vode politiku nacionalnih interesa i dodaje „*Vaš Tonino Picula je konačno priznao da su predsjednik Srbije Aleksandar Vučić i SNS krivi jer vodimo prosrpsku politiku. I ranije smo znali, ali sada je i zvanično – sve vas blokadere isti taj Picula podržava jer vodite*

drugačiju, anti-srpsku politiku. Hvala lijepo, doviđenja“, napisala je Brnabić na mreži X, a urednici portala raskošno su opremili tekst. Dakle, oprema ove prenesene misli predsjednice Skupštine Srbije, naslov, fotografija, grafičko isticanje i emocionalno intonirani okviri pokazuje kako urednička obrada nije informativna nego intenzivirajuća, odnosno cilj nije bio samo prenijeti izjavu nego pojačati njezin emocionalni i politički učinak. Vrijednosno gledano, takvo opremanje zapravo znači implicitno slaganje s narativom, senzacionalistički pristup, pojačavanje konflikta i identitetskih podjela. Dakle, može se konstatirati smanjivanje distance između uredništva i političke propagande.

A što se tiče same izjave Ane Brnabić, ogledan je to primjer političko-polarizacijske retorike. Političke neistomišljenike prikazuje se kao *“anti-srpske”* i tako ih uvodi u prostor propitivanja nacionalne lojalnosti. Svrha je delegitimirati ih jer ako se netko označi *“anti-srpskim”*, njegove argumente više ne treba ozbiljno razmatrati. Piculi je dodijeljena uloga *„vanjskog neprijatelja“* ili *„vanjske potvrde“*. Poruka implicira da, čak i hrvatski političar priznaje da je opozicija protiv Srbije. To služi mobilizaciji domaće publike i učvršćivanju narativa da su prosvjedi ili *“blokaderi”* povezani s vanjskim centrima moći. Osim toga *„važ Tonino Picula”* ironizirajući je izraz kojim se sugovornike simbolički povezuje s *“drugom stranom”* kao što može biti u svakodnevnoj komunikaciji *“hvala lijepo, doviđenja”*, završetak koji je jedna vrsta izrugivanja.

Piculino političko djelovanje predmetom je i portala IN4S koji donosi svojevrsnu analizu nekih njegovih javnih opservacija o trenutačnim političkim prilikama u Srbiji.³⁸ Konstatira se, „u trenutku kada je politička scena u Europi ponovno uzburkana, hrvatski zastupnik Tonino Picula ponovno je iskoristio priliku da, u svom prepoznatljivom stilu, pošalje oštre i nimalo dobronamjerne poruke na štetu Srbije. Pod krinkom "analitike" i "europskih vrijednosti", Picula gradi imidž političara koji gotovo nikada ne propušta priliku kritizirati Beograd“. Nadalje, nepotpisani autor kaže: „*Picula je slične stavove iznosio u nekoliko navrata prije: Srbija "simulira" europski put, vlada u Beogradu djeluje kroz kontrolu medija i institucija, postoji potreba za većim pritiskom od strane Europske unije . U svojim govorima često inzistira na tezi da je financijski pritisak jedini jezik koji srpsko vodstvo razumije. Takva retorika, međutim, sve više nalikuje političkom predlošku nego objektivnoj analizi*“.

Na kraju analize, dojam je upitne autorske kreacije, zaključuje se: „*u tom smislu, Piculine izjave čine se dijelom šireg političkog pristupa u kojem se Srbija promatra kroz prizmu problema, a ne kao partner — što svakako ne doprinosi stabilnosti regije, niti dijalogu koji se često deklarativno zagovara. Na kraju, ostaje dojam da hrvatski zastupnik u Europskom parlamentu, umjesto da sudjeluje u konstruktivnoj raspravi, i dalje igra već poznatu ulogu — ulogu glasnog kritičara koji, čini se, jedva čeka novi razlog da Srbiju stavi u negativan kontekst*“.

Donekle nešto umjerenije i sofisticiranije od banalno konfrontacijskih izjava Ane Brnabić, no i dalje je tekst izrazito vrijednosno obojen. Diplomatskim tonom nastoji se politički sud predstaviti vjerodostojnijim, ali kao *“glasnog kritičara koji jedva čeka novi razlog da Srbiju stavi u negativan kontekst”*, Piculino djelovanje izvlači se iz analitičkog diskursa i pripisuje mu se zlonamjerni motiv i politički karakter. Vrijednosno gledano, tekst personalizira politički sukob, sugerira da je kritičko promišljanje trenutačnih prilika u Srbiji ideološki motivirano i tako delegitimira kritičku poziciju. U medijskom smislu, ovo je primjer komentatorskog oblikovanja percepcije kao neutralne analize, ali zapravo čitatelja usmjerava prema određenom političkom zaključku o Toninu Piculi i odnosima Hrvatske i Srbije.

Crnogorskim medijima inspirativan je i hrvatski europarlamentarac Tomislav Sokol. Pod naslovom *Sokol poziva na "sanitarni kordon" oko Srbije: novi napad Hrvatske na cijeli srpski narod*, IN4S-a komentiraju se njegove izjave uz popratne komentare, uobičajeno neimenovanog autora.³⁹ *„Kada europski dužnosnik, Tomislav Sokol, bez oklijevanja kaže da bi se oko Srbije trebao stvoriti "sanitarni kordon" kako bi se ograničila religijska i srpska politika, tada je jasno da je to otvoreni poziv na izolaciju cijele nacije i države. Takav vokabular, koji podsjeća na neka mračna vremena europske povijesti, jedva da ima veze s vrijednostima na koje se ti isti političari često pozivaju“*, naglašava se u ovom tekstu. Slijedi: *„još je problematičnije što se ne zaustavlja samo na političkoj razini, već su i država i cijelo društvo stavljeni na istu razinu. Kad se kaže da je cijelo srpsko*

društvo problem, to više nije kritika vlade – to je stigmatizacija naroda“. Zaključno: „I tu leži poanta: kad se takva retorika ponavlja dovoljno dugo, prestaje biti skandal i postaje prihvaćen obrazac. Zato takve izjave ne treba promatrati kao izolirane ispade, već kao dio šireg političkog i medijskog okruženja u kojem je anti-srpski narativ odavno normaliziran“.

Autorska strategija prilično je jasna - angažiran komentar o normalizaciji diskriminatornog diskursa. Problem se pojavljuje kad se širi fokus s individualnog istupa na društveni kontekst. Ponovno se uspostavlja anti-srpski narativ koji ne pripada pojedinačnom slučaju, nego je element šire kulture komunikacije. Time se implicira da problem nije samo u pojedincima koji iznose određene stavove, već u medijskom i političkom prostoru koji ih tolerira ili reproducira, što opet u sebi sadrži „zavjerenički kod“ bez propitivanja o utemeljenosti kritika. S obzirom na to da je riječ o analitičkom komentaru bilo bi uputno te zanatski utemeljeno, da javnost zna tko stoji iza članka, a ako već to nije slučaj, uputno bi bilo imati imenovanog stručnog sugovornika, što ovdje također izostaje.

Osobne diskreditacije zadiru i u polje kulture: „*Nakon najave da će Vlada Crne Gore izdvojiti 17 miliona odštete za hrvatske zatvorenike koji su bili zarobljeni u crnogorskom logoru Morinj, u javnosti se ponovo otvorilo pitanje šta je sa zatvorenicima zloglasne Lore u Splitu. Crna Gora je na njih zaboravila, ali nisu oni koji se još sjećaju svega onoga što su tamo preživjeli i doživjeli. O tome govori Veselin Bojović, jedini preživjeli zatočenik Lore iz nikšićko-šavničke grupe,*

čijih je ostalih 14 članova preminulo“. Tema je postavljena, ali odmah u nastavku slijedi: „Bojović u svojim svjedočenjima i sjećanjima na zloglasnu Loru, navodi da se nad zatvorenicama posebno izživljavala i jedna žena. Njeno ime pominje se i u još preko 20 svjedočenja zatvorenika Lore iz Srbije i Bosne i Hercegovine. I svi oni u iskazima koje su davali pred hrvatskim tužilaštvom označavaju jednu ženu koju su zvali monstrum, a koja je aktivno učestvovala u njihovom iscrpnom i svakodnevnom mučenju. Riječ je o Tanji Belobrajdić. U vrijeme zatočeništva u Lori, od 1992. godine, Tanja Dujić, novinarka koja je bila pripadnica hrvatske vojne policije, bila je udata za Tomislava Dujića, zapovjednika logora Lora, od kojeg se kasnije razvela i vratila djevojačko prezime Belobrajdić“.⁴⁰ Tekst pedantno iznosi izjave svjedoka pod punim imenom i prezimenom koji su teretili Belobrajdić uz osudu kako dotična ne samo što nije odgovarala za svoja djela nego je još i dobitnica književne nagrade, te se posebno ističe kako „Hrvatsko tužilaštvo vodi istragu protiv nje, ali još nije poznato u kojoj fazi je taj postupak“.

Prema javno dostupnim informacijama, nema naznaka da se protiv Tanje Belobrajdić vodi kaznena istraga ili sudski postupak od strane hrvatskog pravosuđa. Ono što je neosporno jest da su tijekom godina postojale medijske optužbe i polemike povezane s ratnim zločinima u vojnom zatvoru Lora, uključujući tvrdnje pojedinih svjedoka i novinarske tekstove. Međutim, prema dostupnim izvještajima, DORH je ranije odbacio kaznenu prijavu protiv nje, što su mediji spominjali još 2016. godine. S druge strane, više je puta upravo ona tužila medije zbog tekstova koji su je povezivali sa zločinima u Lori, te je u nekim

slučajevima dobila sudske sporove protiv izdavača poput H-Altera i Novosti.

Crnogorski političari iz vrha vlasti također se mogu naći na „crnoj listi“. Govoreći o slučaju zahtjeva za povrat oduzete hrvatske imovine⁴¹ kaže se *„Hrvatska ponovo demonstrira kolonijalni odnos prema Crnoj Gori“*. Prema pisanju „Večernjeg lista“, Zagreb je Podgorici uputio novu diplomatsku notu u kojoj zahtijeva *„rješavanje pitanja povratka imovine hrvatskoj zajednici. Drugim riječima – Crna Gora treba da poslušati i ispuni sve što Hrvatska traži, pa makar i protivno sopstvenim interesima i zakonima“*.

Krivac je jasno detektiran: *„Ono što posebno zabrinjava i što vrijeđa zdrav razum jeste činjenica da u Podgorici vlada muk. Ni premijer, Milojko Spajić ni predsjednik države, Jakov Milatović ni ministar vanjskih poslova, Ervin Ibrahimović, nemaju snage da jasno i odlučno odbace ucjene Zagreba. Ovo dolazi kao samo još jedan od mnogobrojnih zahtjeva Republike Hrvatske a sve nakon pitanja koja je ta zemlja pokrenula, krajnje interesantno, gotovo odmah nakon izglasavanja Rezolucije o genocidu u Jasenovcu, Dahau i Mathauzenu. Time Crna Gora djeluje kao država bez kičme, spremna da čuti dok joj susjedi diktiraju uslove“*, zaključuje se u informaciji.

Izraz *„kolonijalni odnos“* implicira kako u ovom slučaju nije određen diplomatski spor nego vrijednosni sud kojim se zapravo tvrdi kako Hrvatska nastupa prema Crnoj Gori s pozicije nadmoći ili tutorstva. Jedan običan bilateralni spor oko imovine hrvatske zajednice u Boki

kotorskoj podiže se na simboličku razinu odnosa moći i nacionalnog dostojanstva. Nadalje, iz perspektive hrvatske vanjske politike koja nedvojbeno želi raditi i promovirati dobrosusjedske i prijateljske odnos s Crnom Gorom, takva nota je standardno pitanje zaštite manjinskih prava i restitucije imovine, što bi trebala biti uobičajena tema među državama nastalim raspadom Jugoslavija. Dakle, zahtjev nije u duhu diplomatske prakse, kao što je neosnovana interpretacija motiva, tona i političkog konteksta.

4.5. Zaključak

U osvrtu su predstavljeni neki od najkarakterističnijih crnogorskih medijskih obrada određenih političkih i društvenih tema koje se tiču odnosa s Republikom Hrvatskom. Analizirani su mediji po ideološkom diskursu bliski politici službenog Beograda i koji prema crnogorskoj državnosti i nacionalnom identitetu izražavaju raznorazne dvojbe. U medijima koji tematiziraju domaću političku scenu (kao i odnose s Hrvatskom) pokazuju se brojni profesionalni propusti poput miješanja novinarskih žanrova, nepotpisanih tekstova analitičkih ambicija i iskrivljenih, ili naprosto netočnih i neprovjerenih informacija.

Ovaj osvrt analitički propituje ulogu medija u oblikovanju političkih odnosa i javne percepcije između Crne Gore i Hrvatske. Nastoji se medijske sadržaje ne promatrati izolirano, nego ih smješta u širi ideološki i politički kontekst, ističući povezanost dijela crnogorskih medija s narativima bliskima službenom Beogradu. Ukazuje se na

činjenicu da mediji nisu samo informativni sadržaji, nego i instrumenti političkog utjecaja i identitetskih prijepora.

Upozorava se na problem profesionalnih standarda u pojedinim medijima. Miješanje novinarskih žanrova, anonimni tekstovi s izraženim interpretativnim ili propagandnim tonom te objavljivanje neprovjerenih informacija ozbiljno narušavaju vjerodostojnost medija i kvalitetu javne rasprave. Takvi obrasci posebno su problematični kada se radi o osjetljivim međudržavnim odnosima i temama nacionalnog identiteta, jer mogu dodatno produbljivati političke napetosti i društvene podjele.

Istodobno, važno je istaknuti kritički odmak i izbjegavanje generalizacije cjelokupne crnogorske medijske scene. Uz medije koji djeluju ideološki pristrano, u Crnoj Gori nedvojbeno postoje i profesionalni novinari i redakcije koje nastoje održati standarde objektivnog i odgovornog izvještavanja. Upravo zato analiza medijskih sadržaja treba biti argumentirana, metodološki jasna i usmjerena na konkretne primjere, kako bi se izbjeglo da i sama postane dio politički obojenog diskursa koji kritizira. U konačnici ovaj osvrt podsjeća koliko su medijska odgovornost, provjera informacija i jasno razdvajanje činjenica od komentara ključni za demokratsku kulturu i stabilne regionalne odnose.

Detektirani su određeni obrasci; teme iz suvremene hrvatske povijesti i razdoblja Domovinskog rata, gdje dominira dekonstrukcijski pristup. Sve povijesne činjenice pobijaju se neistinitim tvrdnjama, raznim

reinterpretacijama bez uporišta u provjerljivim izvorima ili se temelje na nevjerodostojnim. Istaknuto je samo jedno mišljenje ili vrlo ograničen broj takozvanih podupiratelja kako bi se predstavila „prava istina“. Kad je riječ o institucijama RH, dominira difamacijski pristup identične metodologije, nedostatan broj novinarskih izvora ili mišljenja druge strane, izmišljanje i nekonzistentno komentiranje. Nema značajnijih razlika u pristupu niti kad se govori o hrvatskom političarima ponaosob ili onim crnogorskim političarima i javnim djelatnicima koji stoje na pozicijama savezništva i dobrih odnosa s RH. Ova klasifikacija ima preklapajući karakter jer se vrijednosne konstrukcije i stavovi ne pojavljuju u čistom obliku već se sva tri pristupa najčešće miješaju unutar samo jednog.



5. Istraživanje javnog mišljenja u Bosni i Hercegovini

5.1. Uvod

U svrhu empirijskog ispitivanja stavova građana Bosne i Hercegovine o procesu evropskih integracija te percepciji uloge Republike Hrvatske u tom procesu provedeno je kvantitativno istraživanje primjenom anketnog upitnika. Istraživanje je bilo usmjereno na identifikaciju društvenih i političkih čimbenika koji strukturiraju potporu pristupanju Bosne i Hercegovine Europskoj uniji, kao i na analizu načina na koji građani percipiraju ulogu Republike Hrvatske kao susjedne države i članice Europske unije u kontekstu evropskog puta Bosne i Hercegovine.

Korištenjem upitnika omogućeno je prikupljanje usporedivih podataka na razini cijelog uzorka, kao i statističko testiranje razlika između različitih društvenih skupina. Ukupno je u istraživanju sudjelovalo 536 ispitanika, čime je osigurana dostatna empirijska osnova za primjenu inferencijalnih statističkih postupaka. Struktura uzorka obuhvatila je ispitanike različitih socio-demografskih obilježja, uključujući spol, dob, etničku pripadnost, razinu obrazovanja, mjesto stanovanja, političku orijentaciju te entitetsku pripadnost. Takva struktura omogućila je analizu potencijalnih razlika u percepciji Europske unije i Republike Hrvatske među različitim društvenim skupinama.

Upitnik je bio strukturiran u nekoliko tematskih cjelina. Prvi dio obuhvaćao je socio-demografske varijable (spol, dob, obrazovanje, etničku pripadnost, mjesto stanovanja, političku orijentaciju i entitet prebivališta). Drugi dio bio je usmjeren na stavove prema pristupanju Bosne i Hercegovine Europskoj uniji. Treći dio sadržavao je niz tvrdnji kojima se mjerila percepcija uloge Republike Hrvatske u procesu europskih integracija Bosne i Hercegovine. Stavovi su u tom dijelu mjereni Likertovom skalom od pet stupnjeva, pri čemu su ispitanici izražavali razinu slaganja s pojedinim tvrdnjama. Završni dio upitnika uključivao je pitanja o informacijskim izvorima, medijskoj percepciji i razini informiranosti o europskim integracijama, kao i jedno otvoreno pitanje koje je omogućilo ispitanicima dodatni kvalitativni komentar.

Analiza prikupljenih podataka provedena je kombinacijom deskriptivnih i inferencijalnih statističkih postupaka. Deskriptivna statistika korištena je za prikaz osnovnih obilježja uzorka te distribucije odgovora na pojedina pitanja, uključujući frekvencije, postotke, aritmetičke sredine i standardne devijacije. Međutim, s obzirom na istraživački cilj identificiranja društvenih obrazaca u percepciji europskih integracija, analiza nije bila ograničena isključivo na deskriptivni prikaz podataka.

U svrhu testiranja značajnosti razlika između društvenih skupina primijenjene su različite inferencijalne statističke metode. U svrhu ispitivanja razlika na varijablama koje su kategorijalne korišteni su hi-kvadrati, dok su za usporedbu srednjih vrijednosti između dviju skupina korišteni t-testovi za nezavisne uzorke. Za analizu razlika između većeg broja skupina primijenjena je jednofaktorska analiza varijance (ANOVA), uz naknadne post-hoc testove radi preciznijeg identificiranja razlika između pojedinih skupina. Uz testiranje statističke značajnosti, izračunate su i mjere veličine efekta (Cramér V, Cohenov d i eta squared), čime je omogućena procjena stvarne snage utvrđenih razlika.

Kako bi se dodatno analizirala struktura stavova prema Republici Hrvatskoj, iz više pojedinačnih tvrdnji konstruirana je kompozitna skala percepcije Republike Hrvatske. Njezina unutarnja konzistencija provjerena je Cronbachovim koeficijentom pouzdanosti. Tako konstruirana skala omogućila je daljnju primjenu multivarijatnih statističkih postupaka, uključujući linearnu regresijsku analizu, kojom

je ispitano koje sociodemografske varijable značajno doprinose objašnjenju ukupne percepcije Republike Hrvatske u kontekstu europskih integracija Bosne i Hercegovine.

Ovakav kombinirani analitički pristup omogućuje ne samo deskriptivni prikaz stavova građana, nego i identifikaciju strukturalnih obrazaca političkih percepcija, čime se istraživanje smješta u širi okvir analize javnog mnijenja o europskim integracijama i regionalnim političkim odnosima.

5.2. Opis karakteristika uzorka

U istraživanju ukupno je sudjelovalo **536 ispitanika**, što predstavlja dovoljno velik uzorak za provođenje deskriptivnih i inferencijalnih statističkih analiza. Uzorak obuhvaća ispitanike različitih sociodemografskih obilježja, čime je omogućeno ispitivanje potencijalnih razlika u stavovima prema europskim integracijama Bosne i Hercegovine s obzirom na to da su obuhvaćene ključne društvene i političke varijable. S obzirom na **spolnu strukturu uzorka**, među ispitanicima prevladavaju žene kojih je u istraživanju sudjelovalo 323 (60,3 %), dok je muškaraca bilo 208 (38,8 %). Jedan ispitanik (0,2 %) naveo je da ne želi odgovoriti na pitanje o spolu, dok su kod četiri ispitanika (0,7 %) podaci izostajali. Ovakva raspodjela ukazuje na blagu disproporciju u korist ženskih ispitanika, što je relativno česta pojava u anketnim istraživanjima društvenih stavova, osobito kada se istraživanja temelje na dobrovoljnom sudjelovanju ispitanika.

Kategorija	n	%
Ženski	323	60.3
Muški	208	38.8
Nedostaje odgovor	4	0.7
Ne želim odgovoriti	1	0.2

Promatrano prema **dobnoj strukturi**, najzastupljeniju skupinu u uzorku čine mlađi ispitanici u dobnom rasponu od 18 do 24 godine, koji čine 36,8 % ukupnog uzorka. Slijedi dobna skupina od 25 do 34 godine s udjelom od 19,6 %, dok su starije dobne skupine zastupljene u manjem udjelu. Najmanje su zastupljeni ispitanici stariji od 65 godina, koji čine 3,5 % uzorka. Takva dobna struktura upućuje na relativno izraženiju zastupljenost mlađih generacija, što je važno uzeti u obzir pri interpretaciji rezultata, osobito u kontekstu stavova prema europskim integracijama, za koje istraživanja često pokazuju generacijske razlike.

Kategorija	n	%
18-24	197	36.8
25-34	105	19.7
35-44	102	19
45-54	71	13.2
55-64	42	7.8
65 i više	19	3.5

U pogledu **etničke pripadnosti**, uzorak odražava pluralnu etničku strukturu Bosne i Hercegovine. Najzastupljeniji su ispitanici koji se izjašnjavaju kao **Hrvati** (43,5 %), zatim **Bošnjaci** (27,1 %) te **Srbi**

(23,3 %), dok se manji udio ispitanika izjasnio kao pripadnici kategorije **ostalih** (2,4 %). Iako raspodjela ne odgovara u potpunosti etničkoj strukturi stanovništva Bosne i Hercegovine, ona ipak omogućuje usporednu analizu stavova između glavnih etničkih skupina, što je osobito relevantno u kontekstu političkih i institucionalnih specifičnosti zemlje.

Kategorija	n	%
Hrvat(ica)	233	43.5
Bošnjak(inja)	145	27.1
Srbin/Srpkinja	125	23.3
Ne želim odgovoriti	19	3.5
Ostalo	13	2.4
Nedostaje odgovor	1	0.2

Promatrano prema **razini obrazovanja**, najveći dio ispitanika ima završeno **visoko obrazovanje** (viša škola ili fakultet), što čini 45,5 % uzorka. Slijedi skupina ispitanika sa završenom **srednjom školom** (39,9 %), dok je udio ispitanika s **osnovnoškolskim obrazovanjem ili nižim** relativno mali i iznosi 1,5 %.

Kategorija	n	%
Viša škola/Fakultet	244	45.5
Srednja škola	214	39.9
Postdiplomski studij ili više	70	13.1
Osnovna škola ili niže	8	1.5

Ovakva obrazovna struktura uzorka ukazuje na relativno visok udio obrazovanih ispitanika, što je također čest obrazac u anketnim

istraživanjima u kojima sudjelovanje ovisi o osobnoj motivaciji ispitanika.

Prema **mjestu stanovanja**, većina ispitanika živi u **urbanim sredinama**. U gradovima živi 64,6 % ispitanika, dok 26,7 % navodi da živi u **manjim urbanim sredinama**, a 8,2 % u **ruralnim područjima**. Ova raspodjela ukazuje na dominantnu zastupljenost urbanog stanovništva u uzorku, što može imati određeni utjecaj na percepciju europskih integracija, budući da se urbane sredine često povezuju s većom izloženošću političkim, ekonomskim i društvenim procesima povezanim s Europskom unijom.

Kategorija	n	%
Grad	346	64.6
Manje urbano mjesto	143	26.6
Ruralno područje	44	8.2
Nedostaje odgovor	3	0.6

Kad je riječ o **političkoj orijentaciji**, najveći dio ispitanika navodi da se **ne može jasno svrstati na ideološkom spektru** ili ne želi odgovoriti na to pitanje (42,4 %). Među onima koji se izjašnjavaju, najviše je ispitanika koji se identificiraju kao **desno orijentirani** (26,9 %), zatim **centristički** (17,2 %), dok se **lijevo orijentiranima** izjašnjava 12,9 % ispitanika. Visok udio ideološki neodređenih ispitanika u skladu je s nalazima drugih istraživanja političkih stavova u Bosni i Hercegovini, gdje se često bilježi relativno slabija identifikacija s klasičnim ideološkim kategorijama.

Kategorija	N	%
Nedefinirano/Ne želim odgovoriti	227	42.4
Desno	144	26.9
Centar	92	17.2
Lijevo	69	12.9
Nedostaje odgovor	4	0.6

Promatrano prema **entitetskoj pripadnosti**, najveći broj ispitanika dolazi iz **Federacije Bosne i Hercegovine** (66,4 %), dok iz **Republike Srpske** dolazi 28,9 % ispitanika. Manji dio ispitanika dolazi iz **Brčko Distrikta**, koji čini 1,5 % uzorka. Ova varijabla posebno je relevantna za analizu stavova o europskim integracijama, budući da entitetski politički kontekst u Bosni i Hercegovini često oblikuje različite političke diskurse i percepcije Europske unije.

Kategorija	n	%
Federacija BiH	356	66.4
Republika Srpska	155	28.9
Ne želim odgovoriti	16	3
Distrikt Brčko	8	1.5
	1	0.2

Zaključno, analiza karakteristika uzorka pokazuje određene disproporcije u zastupljenosti pojedinih skupina što se čini važnim pri interpretaciji rezultata. Uzorak je nešto više zastupljen u mlađim i obrazovanim skupinama, dok urbane sredine čine većinu ispitanika. Značajan dio ispitanika ne definira se jasno na političkom spektru, dok

etnička i entitetska raznolikost omogućuje ispitivanje stavova među glavnim društvenim i političkim grupama.

5.3. Stavovi prema pristupanju Bosne i Hercegovine Europskoj uniji

S obzirom na to da su prethodno prikazane sociodemografske karakteristike uzorka, daljnja analiza usmjerena je na ispitivanje stavova građana prema pristupanju Bosne i Hercegovine Europskoj uniji. Na pitanje „**U kojoj mjeri podržavate pristupanje Bosne i Hercegovine Europskoj uniji?**“ rezultati pokazuju relativno visoku razinu deklarativne potpore ovom procesu. Najveći dio ispitanika navodi da **uglavnom podržava pristupanje** (33,4 %), dok 31,2 % ispitanika izražava **potpunu podršku**. Istovremeno, 20 % ispitanika iskazuje neodlučnost, dok 10,6 % uglavnom i 4,7 % uopće ne podržava pristupanje.

Ova raspodjela sugerira prevladavanje **umjereno pozitivne percepcije europskih integracija**, uz prisutnu razinu neodlučnosti ili rezerviranosti među dijelom ispitanika, što ukazuje na heterogenost stavova i potrebu za detaljnijom analizom čimbenika koji oblikuju percepciju EU-a. Analiza razlika u iskazivanju podrške pristupanju EU integracijama, s obzirom na demografske i socijalno-političke prilike i odnose, ispitana je primjenom hi-kvadrat testova u svrhu ispitivanja značajnosti razlika u podršci europskim integracijama.

Varijabla	r (kategorije)	c (EU kategorije)	df	χ^2	p	Cramér V
Spol	3	5	8	8.66	.372	.090
Dob	6	5	20	25.23	.193	.109
Etnička pripadnost	5	5	16	49.52	<.001	.152
Obrazovanje	4	5	12	26.83	.008	.129
Mjesto stanovanja	3	5	8	9.39	.311	.094
Politička orijentacija	4	5	12	34.67	<.001	.148
Entitet	4	5	12	45.81	<.001	.169

Legenda:

r = broj kategorija prediktorske varijable

c = broj kategorija zavisne varijable

df- stupnjevi slobode

χ^2 - vrijednost hi kvadrata

p- razina značajnosti

Cramer V- veličina efekta, smjernice (Cohen) .10 = mali efekt, .30 = srednji, .50 = veliki

Rezultati pokazuju da **etnička pripadnost** ima statistički značajan utjecaj ($\chi^2 = 49,52$; $p < .001$; Cramér V = .152), pri čemu su podrška i potpuna podrška izraženije među ispitanicima hrvatske i bošnjačke

nacionalnosti, dok ispitanici srpske nacionalnosti češće iskazuju neodlučnost ili nižu razinu potpore. Slične razlike uočene su i prema **razini obrazovanja**, gdje ispitanici s višim obrazovanjem prosječno iskazuju veću potporu, dok ispitanici s nižim obrazovanjem pokazuju veću rezerviranost ($\chi^2 = 26,83$; $p = .008$; Cramér $V = .129$), što se može tumačiti u kontekstu teorijskih pristupa koji obrazovanje vide kao ključni resurs za razumijevanje složenih političkih procesa.

Razlike se bilježe i prema **političkoj orijentaciji** ($\chi^2 = 34,67$; $p < .001$; Cramér $V = .148$). Centristički i lijevo orijentirani ispitanici u prosjeku iskazuju veću potporu, dok desno orijentirani i ideološki neodređeni ispitanici pokazuju nižu razinu potpore ili veću neodlučnost. Ovaj nalaz potvrđuje da ideološki okvir funkcionira kao važan interpretativni filter kroz koji ispitanici vrednuju političke procese poput integracije u Europsku uniju. Naposljetku, statistički značajne razlike utvrđene su i odnosu na **entitet prebivališta**. Ispitanici iz Federacije BiH u prosjeku iskazuju veću potporu europskim integracijama, dok ispitanici iz Republike Srpske pokazuju veću rezerviranost. Iako je veličina efekta umjerena, rezultat naglašava ulogu institucionalnog i političkog okvira u oblikovanju percepcija EU-a.

S druge strane, analiza nije pokazala statistički značajne razlike u stavovima prema europskim integracijama s obzirom na **spol, dob ili mjesto stanovanja**. To sugerira da se u ovom istraživanju potpora pristupanju Bosne i Hercegovine Europskoj uniji **ne može objasniti generacijskim razlikama niti urbanim-ruralnim podjelama**, već je

prvenstveno strukturirana političkim i identitetskim čimbenicima poput etničke pripadnosti, političke orijentacije, entitetskog konteksta i razine obrazovanja.

5.4. Percepcija uloge Republike Hrvatske u procesu europskih integracija Bosne i Hercegovine

Nakon analize opće razine potpore pristupanju Bosne i Hercegovine Europskoj uniji, sljedeći segment istraživanja usmjeren je na percepciju uloge Republike Hrvatske u tom procesu.

Ova dimenzija posebice je relevantna jer Republika Hrvatska, kao susjedna država i članica Europske unije, predstavlja jedan od ključnih referentnih političkih i institucionalnih aktera u regionalnom kontekstu europskih integracija. Ispitanicima su ponuđene tvrdnje kojima se ocjenjuje Hrvatska kao pouzdan partner, iskreni podržavatelj članstva BiH u EU, akter koji koristi svoj položaj u EU za pomoć BiH, te faktor stabilnosti i institucionalne suradnje u regiji.

Pitanja su također obuhvatila percepciju pristranosti Hrvatske prema pojedinim narodima u BiH, kako bi se sagledale različite dimenzije percepcije.

	N	Min	Max	Srednji	SD
1. RH je pouzdan partner BiH u procesu europskih integracija.	534	1	5	3.26	1.17
2. Hrvatska iskreno podržava članstvo BiH u EU.	531	1	5	3.22	1.18
3. Hrvatska koristi svoj položaj članice EU kako bi pomogla BiH.	530	1	5	3.04	1.23
4. Hrvatska više zastupa interese jednog naroda nego cijele BiH.	535	1	5	3.58	1.21
5. Hrvatska doprinosi stabilnosti i pomirenju u regiji.	531	1	5	3.17	1.15
6. Suradnja institucija RH i BiH je učinkovita.	535	1	5	2.99	1.13

Legenda:

N- broj sudionika

Min- minimalni rezultat

Max- maksimalni rezultat

Srednji- aritmetička sredina

SD-standardna devijacija

Deskriptivna analiza odgovora pokazuje da je percepcija uloge Hrvatske **relativno heterogena**. Dok dio ispitanika Hrvatsku promatra kao potencijalnog partnera u procesu europskih integracija, značajan dio ispitanika iskazuje neutralan ili neodređen stav. Ovakva distribucija odgovora upućuje na činjenicu da percepcija uloge Hrvatske nije jednoznačno formirana u javnom mnijenju, već je vjerojatno oblikovana širim političkim, povijesnim i identitetskim kontekstom koji karakterizira odnose između dviju država.

Posebno je indikativan relativno visok udio ispitanika koji zauzimaju **neutralnu ili neodlučnu poziciju**, što može ukazivati na ograničenu informiranost građana o konkretnim političkim inicijativama i diplomatskim aktivnostima Republike Hrvatske u okviru europske politike prema Bosni i Hercegovini. Takav nalaz može se interpretirati i u svjetlu šire literature o političkoj informiranosti, prema kojoj građani često formiraju stavove o kompleksnim međunarodnim pitanjima na temelju fragmentiranih ili posredovanih informacija iz medijskog prostora. Istovremeno, određeni dio ispitanika izražava skepticizam prema ulozi Hrvatske, što se može povezati s političkim narativima koji u BiH povremeno problematiziraju hrvatske postupke i prioritete u unutarnjoj politici zemlje.

5.5. Razlike u percepciji Republike Hrvatske s obzirom na sociodemografske karakteristike

Kako bi se utvrdilo postoje li značajne razlike u percepciji Republike Hrvatske u procesu europskih integracija provedene su analize kojima su se testirale razlike između stavova ispitanika s obzirom na ključne

sociodemografske varijable. Za varijable mjerene na Likertovoj skali primijenjeni su parametrijski testovi. Spolne razlike testirane su **t-testom za nezavisne uzorke**, dok su razlike između više skupina (dob, obrazovanje, etnička pripadnost, entitet, mjesto stanovanja i politička orijentacija) analizirane **jednofaktorskom analizom varijance (ANOVA)**. Uz statističku značajnost izračunata je i **veličina efekta/učinka** (Cohenov d i eta-kvadrat η^2). Nakandno post hoc testiranje primjenom Tukey post-hoc testa pokazalo je između kojih skupina postoje statistički značajne razlike.

Varijabla	N	M	SD	N	M	SD	t(df)	p	Cohen d
	muškarci	muškarci	muškarci	žene	žene	žene			
P8 Pouzdan partner	206	3.12	1.14	323	3.36	1.18	-2.37 (527)	.018	0.21
P9 Iskrena podrška	204	3.03	1.15	322	3.34	1.19	-2.91 (443)	.004	0.26
P10 RH pomaže BiH	203	2.95	1.21	322	3.11	1.24	-1.51 (523)	.133	0.13
P11 Zastupa jedan narod	207	3.71	1.24	323	3.51	1.18	1.91 (528)	.057	0.17
P12 Stabilnost regije	205	3.04	1.15	321	3.25	1.14	-2.01 (524)	.045	0.18
P13 Suradnja institucija	207	2.73	1.06	323	3.17	1.14	-4.44 (528)	<.001	0.40

Rezultati pokazuju da percepcija Republike Hrvatske nije homogena među ispitanicima, već je u određenoj mjeri strukturirana sociodemografskim i političkim obilježjima. Najizraženiji diferencijacijski učinci uočeni su kod **etničke pripadnosti, entitetskog konteksta i političke orijentacije**, dok su razlike prema spolu, dobi i mjestu stanovanja slabije izražene.

5.5.1. Spolne razlike

Analiza t-testom pokazuje da žene u prosjeku izražavaju nešto pozitivnije procjene uloge Republike Hrvatske u odnosu na muškarce. Statistički značajne razlike zabilježene su u percepciji Hrvatske kao pouzdanog partnera ($t(527) = -2.37, p = .018, d = 0.21$), iskrene podrške članstvu Bosne i Hercegovine u Europskoj uniji ($t(443) = -2.91, p = .004, d = 0.26$), stabilizacijskog učinka u regiji ($t(524) = -2.01, p = .045, d = 0.18$) te učinkovitosti institucionalne suradnje ($t(528) = -4.44, p < .001, d = 0.40$). Iako su ove razlike statistički značajne, veličine efekta ukazuju na relativno slab diferencijacijski učinak spola.

5.5.2. Generacijske razlike

Varijabla	F(df)	P	η^2
P8 Pouzdan partner	4.11(5,523)	.001	.04
P9 Iskrena podrška	4.87(5,520)	<.001	.04
P10 RH pomaže BiH	5.96(5,519)	<.001	.05
P11 Zastupa jedan narod	2.02(5,524)	.075	.02
P12 Stabilnost regije	4.07(5,520)	.001	.04
P13 Suradnja institucija	6.34(5,524)	<.001	.06

Jednofaktorska analiza varijance pokazala je da dob statistički značajno diferencira percepciju Hrvatske kao pouzdanog partnera, njezinu iskrenu podršku europskim integracijama Bosne i Hercegovine te procjenu institucionalne suradnje između dviju država ($\eta^2 \approx .04-.06$). Post-hoc analiza pokazuje da stariji ispitanici (45+) izražavaju pozitivnije stavove u odnosu na najmlađu dobnu skupinu (18–25 godina). Ovakav obrazac može se interpretirati u kontekstu različitih generacijskih iskustava političkih transformacija i regionalnih odnosa.

5.5.3. Obrazovanje

Varijabla	F(df)	p	η^2
P8 Pouzdan partner	2.81(3,525)	.039	.02
P9 Iskrena podrška	3.12(3,522)	.025	.02
P10 RH pomaže BiH	3.88(3,521)	.009	.03
P11 Zastupa jedan narod	1.02(3,526)	.384	.01
P12 Stabilnost regije	2.14(3,522)	.095	.02
P13 Suradnja institucija	1.11(3,526)	.344	.01

Razina obrazovanja pokazala je statistički značajan, ali relativno slab učinak na percepciju Republike Hrvatske kao pouzdanog partnera te na procjenu njezine podrške europskim integracijama Bosne i Hercegovine ($\eta^2 \approx .02-.03$). Ispitanici s višim stupnjem obrazovanja u prosjeku izražavaju nešto pozitivnije stavove, osobito u pogledu mogućnosti prijenosa institucionalnog iskustva iz procesa pristupanja Europskoj uniji.

5.5.4. Etnička pripadnost

Varijabla	F(df)	P	η^2
P8 Pouzdan partner	26.92(4,524)	<.001	.17
P9 Iskrena podrška	28.77(4,521)	<.001	.18
P10 RH pomaže BiH	24.91(4,520)	<.001	.16
P11 Zastupa jedan narod	5.64(4,525)	<.001	.04
P12 Stabilnost regije	25.81(4,521)	<.001	.17
P13 Suradnja institucija	18.92(4,525)	<.001	.13

Najizraženije razlike u percepciji Republike Hrvatske zabilježene su u odnosu na **etničku pripadnost ispitanika**. Analiza varijance pokazala je statistički značajne razlike za sve analizirane varijable (P8–P13), uz **srednje veličine efekta**.

Najizraženije razlike zabilježene su za percepciju Republike Hrvatske kao pouzdanog partnera, $F(4,524) = 26.92$, $p < .001$, $\eta^2 = .17$, te za procjenu iskrene podrške članstvu Bosne i Hercegovine u Europskoj uniji, $F(4,521) = 28.77$, $p < .001$, $\eta^2 = .18$. Sličan obrazac uočen je i za percepciju stabilizacijskog učinka Republike Hrvatske u regionalnom kontekstu, $F(4,521) = 25.81$, $p < .001$, $\eta^2 = .17$.

Post-hoc analiza pokazala je da ispitanici hrvatske nacionalnosti izražavaju **značajno pozitivnije stavove u odnosu na ispitanike srpske nacionalnosti**, dok ispitanici srpske nacionalnosti znatno češće percipiraju Republiku Hrvatsku kao pristranu prema određenim političkim akterima u Bosni i Hercegovini. Ovaj nalaz potvrđuje tezu da su politički stavovi u Bosni i Hercegovini snažno strukturirani

identitetskim podjelama. Percepcija međunarodnih aktera u takvom kontekstu često reflektira unutarnje političke odnose i kolektivne identitetske interpretacije.

5.5.5. Entitetski kontekst

Varijabla	F(df)	P	η^2
P8 Pouzdan partner	19.55(3,525)	<.001	.10
P9 Iskrena podrška	19.81(3,522)	<.001	.10
P10 RH pomaže BiH	15.96(3,521)	<.001	.08
P11 Zastupa jedan narod	1.92(3,526)	.125	.01
P12 Stabilnost regije	22.37(3,522)	<.001	.11
P13 Suradnja institucija	31.45(3,526)	<.001	.15

Sličan obrazac uočen je i pri analizi razlika u odnosu na **entitet prebivališta ispitanika**. Ispitanici iz Federacije Bosne i Hercegovine izražavaju statistički značajno pozitivnije stavove prema ulozi Republike Hrvatske od ispitanika iz Republike Srpske. Statistički značajne razlike zabilježene su za većinu analiziranih dimenzija percepcije ($\eta^2 \approx .08-.15$), što potvrđuje važnost institucionalnog i političkog konteksta u oblikovanju percepcije međunarodnih odnosa. Jednofaktorska analiza varijance pokazala je da mjesto stanovanja u većini slučajeva ne diferencira stavove ispitanika o ulozi Republike Hrvatske i EU integracijama. Rezultati sugeriraju da geografski kontekst ima ograničen utjecaj na percepciju Republike Hrvatske i EU integracija, pri čemu se razlike pojavljuju prvenstveno u domeni percepcije političke pristranosti.

Varijabla	F(df)	P	η^2
P8 Pouzdan partner	1.24(2,527)	.290	.01
P9 Iskrena podrška	2.08(2,524)	.126	.02
P10 RH pomaže BiH	1.52(2,523)	.220	.01
P11 Zastupa jedan narod	4.23(2,528)	.015	.02
P12 Stabilnost regije	1.01(2,524)	.364	.01
P13 Suradnja institucija	1.32(2,528)	.268	.01

5.5.6. Politička orijentacija

Varijabla	F(df)	P	η^2
P8 Pouzdan partner	9.87(3,525)	<.001	.05
P9 Iskrena podrška	11.42(3,522)	<.001	.06
P10 RH pomaže BiH	16.59(3,521)	<.001	.09
P11 Zastupa jedan narod	6.72(3,526)	<.001	.04
P12 Stabilnost regije	10.98(3,522)	<.001	.06
P13 Suradnja institucija	11.89(3,526)	<.001	.06

Politička orijentacija također predstavlja značajan diferencijacijski faktor percepcije Republike Hrvatske. Analiza varijance pokazala je statistički značajne razlike za sve analizirane dimenzije percepcije ($\eta^2 \approx .04-.09$). Ispitanici koji se ideološki pozicioniraju na lijevom dijelu političkog spektra ili u političkom centru izražavaju pozitivnije procjene uloge Republike Hrvatske, dok desno orijentirani ispitanici češće izražavaju skepticizam prema njezinoj političkoj ulozi.

5.6. Kompozitna mjera percepcije Republike Hrvatske

Kako bi se dobila objedinjena mjera ukupne percepcije Republike Hrvatske, konstruirana je kompozitna skala koja obuhvaća svih šest tvrdnji (P8–P13). Skala je izračunata kao aritmetička sredina uključenih stavki, pri čemu je tvrdnja o pristranosti Hrvatske prethodno reverzirana kako bi sve stavke bile usmjerene u istom interpretativnom smjeru. Analiza interne konzistencije pokazala je **dobru pouzdanost skale (Cronbach α = .82)**, što potvrđuje da uključene stavke mjere zajednički latentni konstrukt percepcije Republike Hrvatske. Item–total korelacije kretale su se u rasponu od $r = .52$ do $r = .76$, što dodatno potvrđuje konstruktnu homogenost skale. Prosječna vrijednost kompozitne mjere iznosila je **$M = 3.16$ ($SD = 0.86$)**, što upućuje na **umjereno pozitivan, ali heterogen stav** ispitanika prema ulozi Republike Hrvatske u procesu europskih integracija Bosne i Hercegovine. Ova varijabilnost sugerira da, iako opći trend percipira RH pozitivno, postoje značajne razlike u intenzitetu percepcije među ispitanicima, što može reflektirati etničke, entitetske i ideološke razlike identificirane u prethodnoj analizi nominalnih varijabli.

Deskriptivni pokazatelji kompozitne skale Stav prema RH:

N	M	SD	Min	Max	Cronbach α
530	3.16	0.86	1.00	5.00	.82

Item–total korelacije kompozitne skale Stav prema RH

Stavka/čestica	r
P8 Pouzdan partner	.71
P9 Iskrena podrška	.74
P10 Instrumentalna pomoć	.68
P11_rev Pristranost (reverzija)	.52
P12 Stabilnost regije	.70
P13 Institucionalna suradnja	.76

Kako bi se utvrdilo razlikuje li se ukupna percepcija Republike Hrvatske među različitim društvenim skupinama, primijenjeni su t-testovi za nezavisne uzorke i ANOVA-e. Rezultati **t-testa za nezavisne uzorke** pokazali su statistički značajnu razliku između muškaraca i žena u ukupnoj percepciji Republike Hrvatske. Žene su u prosjeku izražavale pozitivnije stavove ($M = 3.12$, $SD = 0.89$) u odnosu na muškarce ($M = 2.85$, $SD = 0.88$), $t(529) = -3.36$, $p = .001$.

Veličina efekta iznosila je $d = .30$, što se prema Cohenovim kriterijima može interpretirati kao **mali do umjeren efekt**. Ovaj nalaz sugerira da spol predstavlja statistički značajan, ali relativno slab diferencijacijski faktor u oblikovanju ukupne percepcije Republike Hrvatske.

Spol	N	M	SD	t	p	d
Muški	208	2.85	0.88	-3.36(529)	.001	0.30
Ženski	323	3.12	0.89			

Razlike u ukupnoj percepciji Republike Hrvatske dodatno su analizirane primjenom **jednofaktorske analize varijance (ANOVA)**. Rezultati pokazuju da su statistički značajne razlike utvrđene u odnosu na **dob, etničku pripadnost, entitet prebivališta i političku orijentaciju**, dok obrazovanje i mjesto stanovanja nisu pokazali značajan učinak.

Faktor	F	p	η^2
Dob	4.00	.001	.04
Obrazovanje	0.97	.407	.01
Etnička pripadnost	66.48	<.001	.33
Entitet	15.01	<.001	.11
Politička orijentacija	8.75	<.001	.07
Mjesto stanovanja	0.50	.607	.01

Ukupno gledano, rezultati pokazuju da je **percepcija Republike Hrvatske primarno strukturirana etničkim identitetom**, uz dodatni utjecaj entitetskog i ideološkog konteksta, dok dob ima slabiji generacijski učinak. Spol pokazuje relativno mali efekt, dok obrazovanje i mjesto stanovanja ne predstavljaju značajne faktore diferencijacije stavova.

5.7. Prediktori percepcije Republike Hrvatske

Kako bi se utvrdilo koje sociodemografske varijable značajno doprinose objašnjenju ukupne percepcije Republike Hrvatske, provedena je multivarijatna linearna regresijska analiza u kojoj je kompozitna skala percepcije Republike Hrvatske tretirana kao zavisna

varijabla, dok su sociodemografske karakteristike uključene kao prediktorske varijable. Prije provedbe analize provjerene su statističke pretpostavke modela. Testovi nisu pokazali značajna odstupanja od normalnosti reziduala (Shapiro–Wilk $p = .117$) niti prisutnost heteroskedastičnosti (Breusch–Pagan $p = .204$), dok su vrijednosti VIF koeficijenta ukazivale na prihvatljivu razinu multikolinearnosti.

Ukupni regresijski model pokazao se statistički značajnim ($F = 19.47$, $p < .001$) te je objašnjavao **38% varijance percepcije Republike Hrvatske ($R^2 = .38$; Adj. $R^2 = .36$)**, što predstavlja relativno visoku razinu objašnjene varijance u istraživanjima političkih stavova i sugerira da sociodemografski faktori u značajnoj mjeri oblikuju percepciju uloge Republike Hrvatske u procesu europskih integracija Bosne i Hercegovine. Analiza pojedinačnih prediktora pokazuje da su **etnička pripadnost, entitet prebivališta, politička orijentacija i dob** statistički značajni prediktori percepcije Republike Hrvatske. Suprotno tome, spol i razina obrazovanja ne ostvaruju značajan jedinstveni doprinos modelu nakon kontrole ostalih varijabli. Rezultati potvrđuju nalaze prethodnih analiza te ukazuju da je percepcija Republike Hrvatske u kontekstu europskih integracija Bosne i Hercegovine prvenstveno oblikovana **identitetskim i političkim faktorima**, dok individualne sociodemografske karakteristike imaju slabiji utjecaj.

Rezultati potvrđuju teoriju da se **percepcija međunarodnih aktera u postkonfliktnim društvima** ne može promatrati izvan konteksta etničke i političke strukture. Građani interpretiraju ulogu Hrvatske

kroz prizmu identitetskih pripadnosti, prethodnih iskustava transformacije i dominantnih narativa o regionalnom utjecaju. Istovremeno, postojanje prepoznatog institucionalnog potencijala Hrvatske u procesu EU integracija BiH ukazuje na mogućnost **instrumentalnog europskog učenja** (europeizacije), pri čemu ispitanici prepoznaju potencijalne koristi od transfera institucionalnog iskustva, iako opća politička procjena ostaje rezervirana (Börzel & Risse, 2003).

Prediktor	F	p
Spol	2.81	.093
Dob	4.00	.001
Obrazovanje	0.97	.407
Etnička pripadnost	66.48	<.001
Entitet	15.01	<.001
Politička orijentacija	8.75	<.001

R	R²	Adj. R²	F (model)	p
.62	.38	.36	19.47	<.001

Ovakva dinamika ilustrira **kompleksnost percepcije europskih integracija u društvima sa snažnim identitetskim podjelama**: podrška EU procesu nije samo funkcija informiranosti ili ekonomskih očekivanja, već je duboko povezana s unutarnjim političkim i identitetskim okvirima, koji oblikuju interpretaciju uloge susjednih

država. Na razini politike, ovo sugerira da EU integracijski procesi zahtijevaju pažljivo balansiranje regionalnih odnosa i komunikacijskih strategija koje uzimaju u obzir identitetske diferencijacije.

5.8. Percepcija hrvatskog iskustva i medijskog okruženja u procesu EU integracija BiH: analiza nominalnih varijabli

Pitanje	Demografska varijabla	χ^2	Df	P	V
P14 BiH može imati koristi od hrvatskog iskustva u pristupanju EU.	Etnicitet	60.22	8	<.001	.24
	Entitet	36.86	6	<.001	.19
P15 Kako ocjenjujete ulogu RH u kontekstu EU puta BiH?	Etnicitet	48.71	8	<.001	.21
P16 Postoji li dovoljno informacija o ulozi Hrvatske u EU integracijama?	Dob	21.31	10	.019	.14
P18 Koliko često konzumirate sadržaje o EU integracijama BiH?	Politika	51.67	9	<.001	.18
P19 Iz kojih izvora najčešće dobivate informacije?	Obrazovan je	327.27	144	<.001	.45
P20 Jeste li primijetili sadržaj koji negativno prikazuje RH?	Politika	61.66	12	<.001	.20
P21 Smatrate li da neki mediji potiču nepovjerenje prema EU integracijama?	Etnicitet	38.68	12	<.001	.16
P22 Koliko vjerujete informacijama iz hrvatskih medija o BiH?	Politika	66.29	12	<.001	.20

*pitanje pod rednim brojem 17 prikazano u prethodnim tablicama

Za varijable čiji su odgovori iskazani na **nominalnim skalama** (pitanja 14–22), značajnost razlika između skupina procijenjena je primjenom **hi-kvadrat testa**. U analizi su uključene samo varijable kod kojih su utvrđene **statistički značajne razlike** ($p < .05$). Rezultati pokazuju da su stavovi o europskim integracijama, ulozi Republike Hrvatske i percepciji informacijskog okruženja **značajno diferencirani prema određenim sociodemografskim obilježjima**, pri čemu se ponovno izdvajaju etnička pripadnost, entitetski kontekst i politička orijentacija.

5.8.1. Percepcija koristi od hrvatskog iskustva u pristupanju EU

Statistički značajne razlike utvrđene su prema **etničkoj pripadnosti** ($\chi^2 = 60.22$, $p < .001$, $V = .24$) i **entitetu prebivališta** ($\chi^2 = 36.86$, $p < .001$, $V = .19$). Veličine efekta ukazuju na **srednje snažan obrazac povezanosti**, što sugerira da percepcija koristi od hrvatskog iskustva u pristupanju Europskoj uniji u značajnoj mjeri ovisi o identitetskom i institucionalnom kontekstu ispitanika. Detaljnija analiza pokazuje da ispitanici **hrvatske nacionalnosti** češće izražavaju pozitivnu procjenu koristi od hrvatskog iskustva pristupanja Europskoj uniji, dok ispitanici **srpske nacionalnosti** češće iskazuju neutralne ili negativne procjene. Sličan obrazac uočen je i prema entitetskoj pripadnosti, pri čemu ispitanici iz **Federacije Bosne i Hercegovine** češće izražavaju pozitivne procjene u odnosu na ispitanike iz **Republike Srpske**.

5.8.2. Percepcija uloge Republike Hrvatske u EU integracijama BiH

Procjena uloge Republike Hrvatske u europskim integracijama BiH također je statistički značajno diferencirana prema etničkoj pripadnosti ($\chi^2 = 48.71$, $p < .001$, $V = .21$). Ispitanici hrvatske nacionalnosti češće percipiraju RH kao **političkog partnera i podršku europskom putu BiH**, dok ispitanici srpske nacionalnosti iskazuju **skeptičnije ili rezerviranije stavove**. Ovaj rezultat potvrđuje da se uloga Hrvatske u procesu EU integracija tumači kroz **prizmu etničkog identiteta**.

5.9. Medijsko i informacijsko okruženje

Rezultati inferencijalnih analiza ukazuju da percepcija informiranosti, izbor izvora informiranja te povjerenje u medije nisu nasumično distribuirani, već su sistematski strukturirani prema sociodemografskim i političkim obilježjima ispitanika. Način pristupa informacijama o EU integracijama i ulozi Hrvatske reflektira generacijske, ideološke i identitetske linije podjele. Drugim riječima, percepcija informacija nije samo funkcija dostupnosti sadržaja, već i društvenog položaja, političke orijentacije i identitetskog okvira.

5.9.1. Generacijske razlike u percepciji informiranosti

Dob ispitanika diferencira percepciju vlastite informiranosti ($\chi^2 = 21.31$, $p = .019$, $V = .14$), s malim do umjerenim efektom. Starije dobne skupine češće procjenjuju da su dobro informirane o ulozi

Hrvatske, dok mlađe skupine iskazuju nesigurnost ili rezerviranost. Ovakav obrazac može se objasniti generacijskim razlikama u medijskim navikama i političkoj socijalizaciji: starije generacije, formirane u stabilnijem medijskom okruženju, imaju veću subjektivnu sigurnost, dok mlađe generacije, iako izložene većem broju informacija, percipiraju informacijski prostor kao fragmentiran i kompleksan.

S aspekta informacijskih politika, nalaz implicira potrebu za diferenciranim komunikacijskim strategijama koje uzimaju u obzir generacijsku dinamiku, nudeći strukturirane i metodološki utemeljene informacije mlađim generacijama i analitički dublje sadržaje starijim skupinama.

5.9.2. Ideološka segmentacija informacijske recepcije

Politička orijentacija pokazala se značajnim diferencijacijskim čimbenikom u procjeni adekvatnosti informiranja o Europskoj uniji ($\chi^2 = 51.67$, $p < .001$, $V = .18$). Veličina učinka ukazuje na **umjeren obrazac ideološke segmentacije informacijske recepcije**.

Ispitanici koji se ideološki pozicioniraju na lijevom dijelu političkog spektra ili u političkom centru češće procjenjuju postojeću razinu informiranja o europskim integracijama kao zadovoljavajuću. Suprotno tome, desno orijentirani ispitanici češće iskazuju kritičniji stav prema dostupnosti i kvaliteti informacija te izražavaju veći stupanj nezadovoljstva postojećim informacijskim okruženjem. Ovaj

nalaz upućuje na postojanje **interpretativnih ideoloških okvira** kroz koje ispitanici procjenjuju vjerodostojnost i kvalitetu dostupnih informacija. Informacijski prostor o europskim integracijama očito se ne percipira kao neutralan, već se filtrira političko-ideološkim predispozicijama. U tom kontekstu, desna politička orijentacija povezana je s izraženijim skepticizmom prema dominantnim narativima o europskim integracijama i regionalnoj suradnji.

5.9.3. Obrazovanje i izbor izvora informiranja

Jedan od najsnažnijih empirijskih nalaza odnosi se na povezanost **razine obrazovanja i izbora izvora informiranja** ($\chi^2 = 327.27$, $p < .001$, $V = .45$), što upućuje na vrlo snažan obrazac povezanosti. Visokoobrazovani ispitanici češće koriste **online portale, specijalizirane informacijske izvore i međunarodne medije**, dok ispitanici niže razine obrazovanja češće ovise o **televiziji i društvenim mrežama** kao primarnim izvorima informiranja. Ovaj obrazac upućuje na postojanje **obrazovno strukturiranog informacijskog prostora**, u kojem različite društvene skupine konzumiraju različite tipove sadržaja te time razvijaju različite interpretativne repertoare u razumijevanju političkih procesa.

Drugim riječima, obrazovanje ne utječe samo na količinu dostupnih informacija, nego i na **tip medijskih izvora i interpretativne okvire** kroz koje se političke informacije procesuiraju.

5.9.4. Ideološka percepcija negativnih medijskih narativa

Percepcija prisutnosti negativnih narativa o Republici Hrvatskoj također je statistički značajno diferencirana prema političkoj orijentaciji ($\chi^2 = 61.66$, $p < .001$, $V = .20$). Ovaj nalaz upućuje na **umjeren ideološki učinak u interpretaciji medijskog sadržaja**. Desno orijentirani ispitanici znatno češće percipiraju prisutnost negativnih narativa o Republici Hrvatskoj u medijskom prostoru, dok lijevo orijentirani ispitanici češće biraju neutralne ili umjerenije procjene potvrđujući **ideološku filtraciju percepcije medijskog sadržaja i selektivnu percepciju regionalnih odnosa**.

5.9.5. Identitetska dimenzija medijskog povjerenja

Etnička pripadnost značajno diferencira razinu povjerenja u medije ($\chi^2 = 38.68$, $p < .001$, $V = .16$). Analiza distribucije odgovora pokazuje da ispitanici srpske etničke pripadnosti češće iskazuju nepovjerenje prema medijima, dok ispitanici hrvatske i bošnjačke pripadnosti češće izražavaju umjereno ili selektivno povjerenje. Povjerenje u medije, u ovom kontekstu, nije isključivo pitanje profesionalnih standarda ili kvalitete novinarskog rada, nego je povezano i s percepcijom reprezentacije kolektivnih identiteta i političkih interesa. Medijsko povjerenje stoga funkcionira kao dio šireg identitetskog okvira kroz koji se interpretiraju političke informacije.

5.9.6. Povjerenje u hrvatske medije

Ideološka segmentacija informacijskog prostora dodatno je potvrđena u analizi povjerenja u hrvatske medije ($\chi^2 = 66.29$, $p < .001$, $V = .20$). Politička orijentacija pokazala se ključnim diferencijacijskim faktorom: ispitanici koji se ideološki pozicioniraju na lijevom dijelu političkog spektra ili u političkom centru češće izražavaju povjerenje u informacije koje dolaze iz hrvatskih medija, dok desno orijentirani ispitanici češće izražavaju nepovjerenje ili rezerviranost.

Zaključno, informacijski prostor u kojem se oblikuju stavovi o europskim integracijama Bosne i Hercegovine i ulozi Republike Hrvatske strukturiran je **preklapanjem ideoloških i identitetskih dimenzija**, što dodatno objašnjava prethodno identificirane razlike u percepciji Republike Hrvatske među različitim društvenim skupinama.

5.10. Kvalitativni uvidi iz otvorenog pitanja

U završnom dijelu upitnika ispitanicima je omogućeno da putem otvorenog pitanja iznesu dodatne komentare vezane uz tematiku istraživanja. Svrha uključivanja ovog pitanja bila je pružiti ispitanicima prostor za slobodnije izražavanje stavova koji eventualno nisu u potpunosti obuhvaćeni strukturiranim pitanjima te time dopuniti kvantitativni dio istraživanja kvalitativnim uvidima. Sadržaj prikupljenih komentara omogućuje identificiranje nekoliko tematskih okvira koji odražavaju način na koji ispitanici interpretiraju odnose između Bosne i Hercegovine, Republike Hrvatske i Europske unije.

Prvi tematski okvir odnosi se na identitetsku dimenziju odnosa između Hrvata u Bosni i Hercegovini i Republike Hrvatske. Jedan od ispitanika navodi: „*Da Hrvati iz RH vole Hrvate iz BiH kao što mi volimo Hrvatsku, vjerojatno bi i mi bili riješili svoj nacionalni identitet i položaj Hrvata u BiH.*“ Ovaj komentar ilustrira percepciju snažne identitetske povezanosti s Republikom Hrvatskom te istodobno reflektira očekivanja dijela ispitanika u pogledu političke i simboličke potpore položaju Hrvata u Bosni i Hercegovini. Takav diskurzivni obrazac upućuje na činjenicu da se odnosi između dviju država u percepciji ispitanika često interpretiraju i kroz prizmu etničkog i političkog identiteta.

Drugi tematski okvir odnosi se na kritičke refleksije o funkcioniranju Europske unije. Jedan od komentara formulira takvo stajalište na sljedeći način: „*Brisel i EU trebaju reformu... Briselska birokratija maltretira članice koje ne slijede lijevu agendu. EU pretjeruje s migracijama.*“

Ovaj komentar odražava stav koji europske integracije promatra kroz prizmu institucionalne učinkovitosti i političkih prioriteta Europske unije. Takav diskurzivni obrazac može se dovesti u vezu s nalazima kvantitativnog dijela istraživanja koji su pokazali da politička orijentacija ispitanika predstavlja važan faktor u percepciji informiranja i općenito u evaluaciji europskih integracijskih procesa.

Treći identificirani tematski okvir odnosi se na percepciju međunacionalnih odnosa i institucionalne strukture Bosne i Hercegovine. Jedan od ispitanika ističe: „*Dok ne budu sva tri naroda*

ravnopravna u FBiH i poštovala se međusobno, neće biti dobro nikome!“

Ovaj komentar upućuje na važnost pitanja institucionalne ravnopravnosti i međunacionalnih odnosa u interpretaciji šireg političkog konteksta. U tom smislu, percepcije regionalnih odnosa i europskih integracija nerijetko su povezane s načinom na koji ispitanici procjenjuju unutarnju političku strukturu Bosne i Hercegovine.

Posljednji izdvojeni komentar ilustrira složenost percepcije odnosa između Republike Hrvatske, Bosne i Hercegovine i položaja Hrvata u BiH: „*Odnos HR prema Hrvatima u BiH je kao odnos maćeha i dijete, a odnos BiH prema Hrvatima u BiH je kao 'kadija te tuži, kadija ti sudi'.*“

Ovakva formulacija metaforički izražava percepciju ambivalentnog odnosa prema političkom položaju Hrvata u Bosni i Hercegovini, pri čemu se istodobno problematizira odnos institucija Bosne i Hercegovine i razina potpore koja dolazi iz Republike Hrvatske.

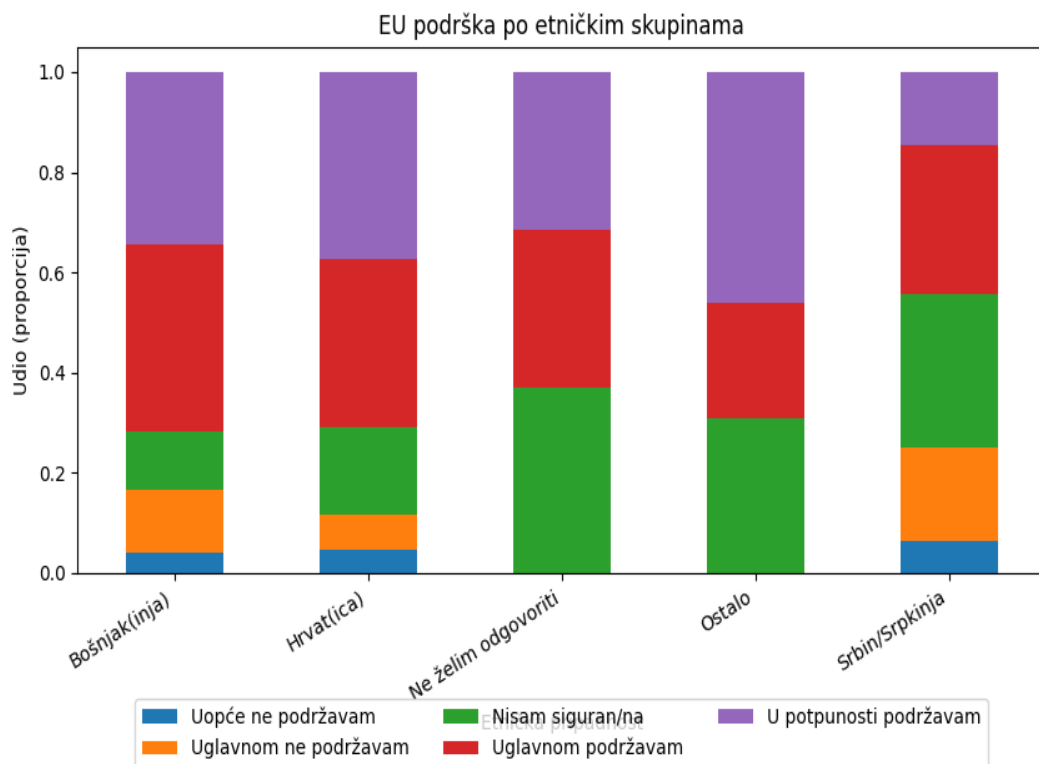
Iako ograničenog opsega, ovi komentari pružaju dodatni uvid u diskurzivne okvire kroz koje dio ispitanika tumači političke odnose u regiji, procese europskih integracija te ulogu različitih političkih aktera. Kao takvi, oni predstavljaju dopunski kvalitativni sloj analize koji pridonosi kontekstualizaciji rezultata dobivenih kvantitativnim dijelom istraživanja.

5.11. Zaključak

Rezultati provedenog istraživanja ukazuju na to da se percepcija Republike Hrvatske, Europske unije i informacijskog prostora u Bosni i Hercegovini ne formira nasumično, nego je jasno strukturirana prema društvenim, političkim i identitetskim linijama diferencijacije. Kombinacija deskriptivne, inferencijalne i kompozitne statističke analize pokazuje da su stavovi ispitanika rezultat složene interakcije sociodemografskih karakteristika, političke orijentacije i šireg konteksta kolektivnih narativa koji oblikuju političku percepciju u postkonfliktnom društvu.

Analiza kompozitne skale percepcije Republike Hrvatske pokazala je da stavovi prema Republici Hrvatskoj nisu homogeni unutar populacije, nego su snažno diferencirani prema etničkoj pripadnosti, entitetskoj pripadnosti i političkoj orijentaciji ispitanika. Post hoc analiza dodatno potvrđuje da se identificirane razlike u stavovima sustavno kreću u smjeru etničke i ideološke polarizacije. Ispitanici hrvatske etničke pripadnosti, kao i ispitanici koji dolaze iz Federacije Bosne i Hercegovine, u prosjeku iskazuju pozitivnije percepcije Republike Hrvatske te izraženiju podršku europskim integracijskim procesima. Suprotno tome, ispitanici srpske etničke pripadnosti i ispitanici iz Republike Srpske pokazuju višu razinu skepticizma, kako prema ulozi Republike Hrvatske u regionalnim odnosima, tako i prema procesima europskih integracija.

Slika 1. Grafički prikaz EU podrška po etničkim skupinama



Ovakav obrazac upućuje na činjenicu da se percepcija Republike Hrvatske u Bosni i Hercegovini ne oblikuje isključivo kroz prizmu aktualnih političkih odluka ili konkretnih politika, nego putem šireg okvira povijesno-političkih odnosa, identitetskih narativa i institucionalnih iskustava različitih društvenih skupina. Drugim riječima, percepcija vanjskopolitičkih aktera u značajnoj mjeri reflektira unutarnju političku i identitetsku strukturu bosanskohercegovačkog društva.

Analiza informacijskog prostora dodatno potvrđuje da su obrasci informiranja i percepcije medijskog sadržaja također društveno

strukturirani. Generacijske razlike u procjeni vlastite informiranosti ukazuju na postojanje različitih medijskih navika i obrazaca političke socijalizacije. Starije generacije češće iskazuju višu razinu subjektivne sigurnosti u vlastitu informiranost, dok mlađe generacije pokazuju veću razinu refleksivne distanciranosti prema dostupnim informacijama, što može biti povezano s fragmentiranošću suvremenog digitalnog informacijskog prostora.

Istodobno, razina obrazovanja pokazuje izrazito snažan učinak na izbor izvora informiranja. Visokoobrazovani ispitanici češće koriste online portale, specijalizirane izvore i međunarodne medije, dok ispitanici nižih razina obrazovanja češće ovise o tradicionalnim medijima i društvenim mrežama. Ovaj nalaz potvrđuje postojanje obrazovno strukturiranog informacijskog prostora u kojem različite društvene skupine konzumiraju različite tipove informacija, što posljedično može utjecati na formiranje različitih interpretativnih okvira za razumijevanje političkih procesa.

Politička orijentacija ispitanika pokazala se jednim od ključnih faktora diferencijacije u percepciji informiranja o Europskoj uniji i u procjeni prisutnosti negativnih narativa o Republici Hrvatskoj. Lijevo i centristički orijentirani ispitanici u prosjeku iskazuju višu razinu povjerenja u medije i češće procjenjuju postojeće informiranje kao adekvatno. Nasuprot tome, desno orijentirani ispitanici češće izražavaju nepovjerenje prema medijskom prostoru te u većoj mjeri percipiraju prisutnost negativnih narativa o Republici Hrvatskoj. Ovaj obrazac ukazuje na postojanje ideološki filtrirane recepcije informacijskog prostora, u kojoj evaluacija medijskih sadržaja nije

samo funkcija informacijske dostupnosti nego i interpretativnih okvira kroz koje pojedinci procesuiraju političke informacije.

Povezanost percepcije Republike Hrvatske i stavova prema Europskoj uniji dodatno potvrđuje tezu o postojanju šireg političko-ideološkog okvira u kojem se oblikuju političke percepcije u regiji. Negativniji stavovi prema Republici Hrvatskoj statistički su koncentrirani u istim skupinama u kojima je izraženiji skepticizam prema Europskoj uniji, što upućuje na međusobnu povezanost tih percepcija. Time se sugerira da se odnosi prema regionalnim akterima i prema europskim integracijama ne promatraju izolirano, nego kao dio šireg političkog i identitetskog narativa.

Kvalitativni uvidi dobiveni iz otvorenog pitanja dodatno ilustriraju ove nalaze, pokazujući da ispitanici političke odnose u regiji često interpretiraju kombinacijom identitetskih, institucionalnih i ideoloških referentnih okvira. Iako broj komentara nije velik, sadržaj odgovora potvrđuje da se percepcije Republike Hrvatske, Europske unije i položaja konstitutivnih naroda u Bosni i Hercegovini međusobno preklapaju u širem diskurzivnom prostoru političkih interpretacija.

U cjelini promatrano, rezultati istraživanja sugeriraju da su političke percepcije u Bosni i Hercegovini snažno uvjetovane društvenom segmentacijom i identitetskim strukturama. Informacijski prostor, medijska recepcija i evaluacija vanjskopolitičkih aktera ne funkcioniraju kao neutralna komunikacijska sfera, nego kao prostor u kojem se reflektiraju postojeće političke i identitetske podjele društva. Upravo zbog toga razumijevanje percepcije Republike Hrvatske i

europskih integracija u Bosni i Hercegovini zahtijeva analitički pristup koji istodobno uzima u obzir institucionalni kontekst, društvenu strukturu i diskurzivne obrasce putem kojih se tumači politička stvarnost.

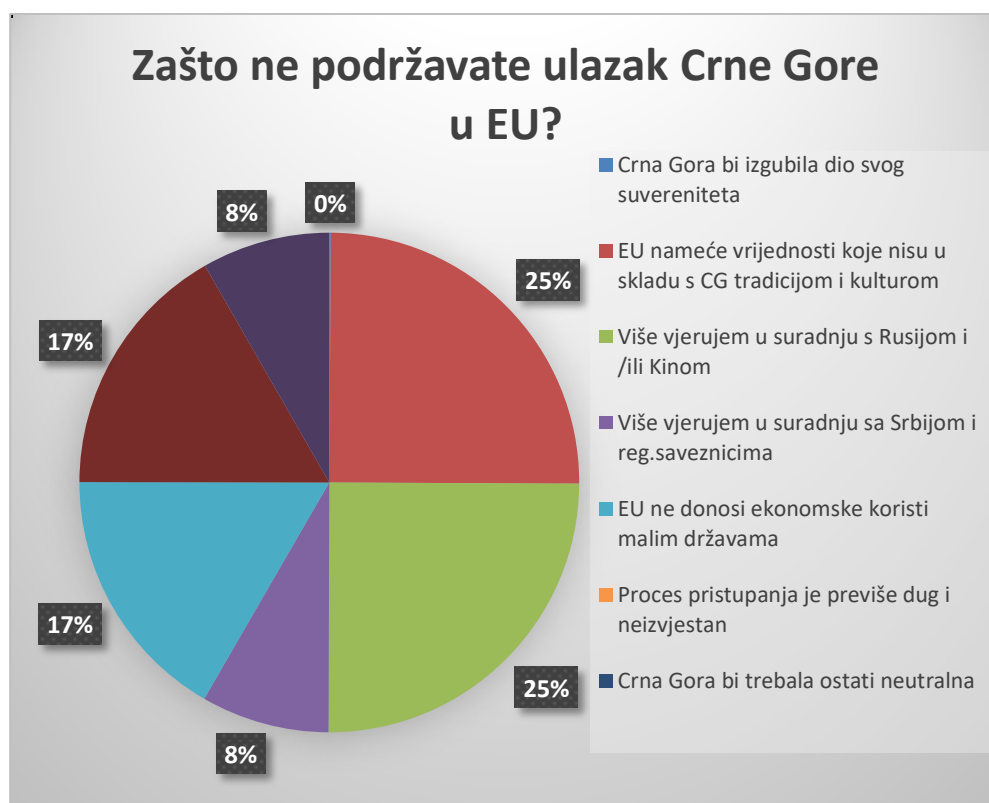
6. Istraživanje javnog mišljenja u Crnoj Gori - stavovi mladih o integraciji Crne Gore u EU

Istraživanje je provedeno u vremenu od 20. veljače do 4. ožujka 2026. na uzorku od 422 ispitanika, s ciljem ispitivanja stavova mladih u Crnoj Gori o procesu europskih integracija. Prikupljanje podataka organizirano je putem anonimnog online upitnika distribuiranog putem lokalne mreže mladih te sveučilišta. Sudjelovanje u istraživanju bilo je dragovoljno. Prosječno vrijeme potrebno za ispunjavanje upitnika iznosilo je približno dvije minute. Ispitanicima je naglašeno da se podaci prikupljaju isključivo u istraživačke svrhe, uz punu anonimnost odgovora.



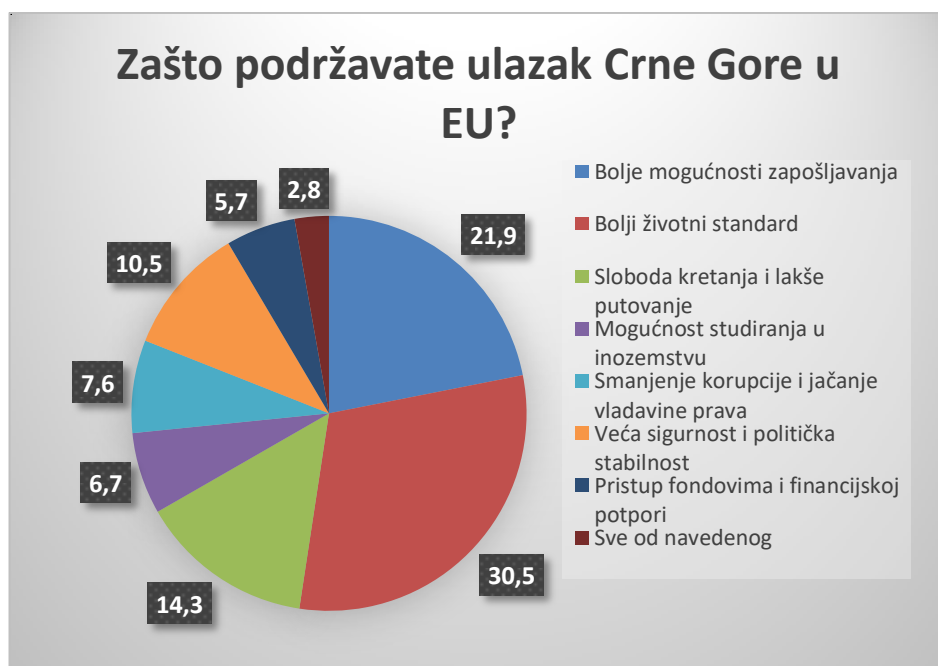
Odgovori na ovo pitanje pokazuju da 65,8% ispitanih u potpunosti podržava članstvo, dok dodatnih 23,9% izražava djelomičnu podršku. Nasuprot tome, 3,4% ispitanika uglavnom ne podržava i 6,8% uopće

ne podržava članstvo Crne Gore u EU. Izuzetno mali postotak ispitanika (0,1%) nema jasno oblikovan stav.



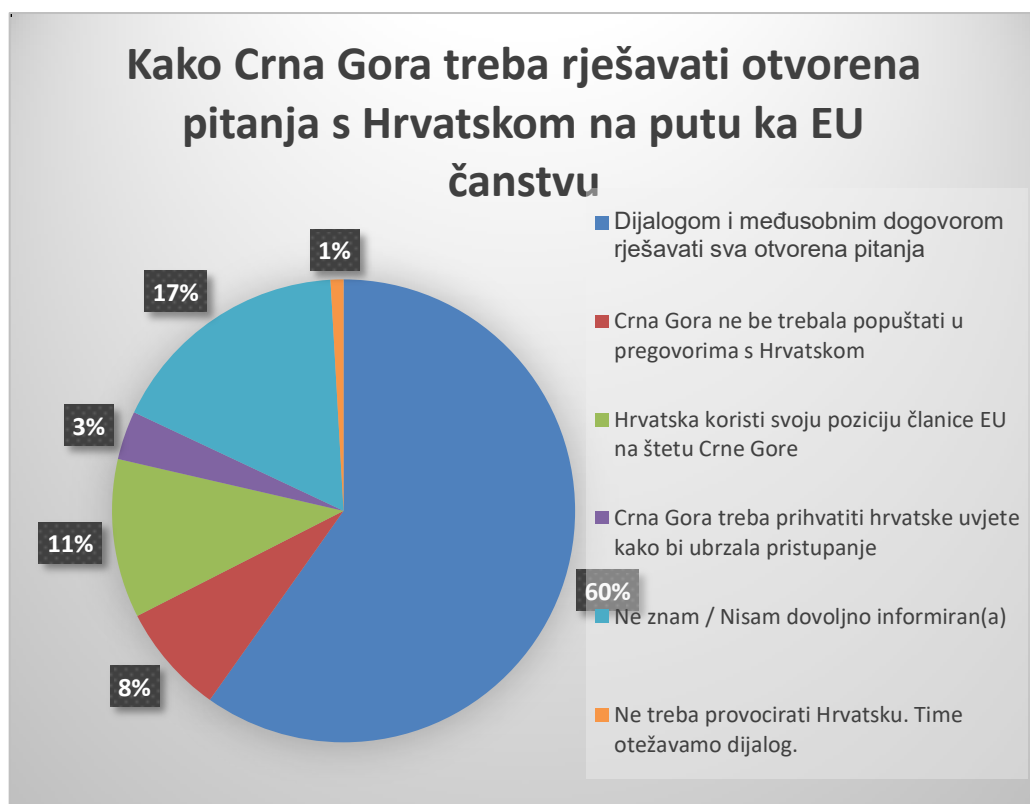
Ispitanici koji su protiv članstva Crne Gore u EU ili su pak skeptični prema Europskoj uniji navode različite razloge. Među najčešćima su percepcija da Europska unija nameće vrijednosti koje nisu u skladu s crnogorskom tradicijom i kulturom (25%), kao i uvjerenje da bi Crna Gora trebala razvijati bliže odnose s alternativnim partnerima poput Rusije i/ili Kine (25%). Pored toga, dio ispitanika ukazuje na prekomjernu birokratizaciju Europske unije (16,7%), dok neki smatraju da EU ne donosi ekonomske koristi malim zemljama (16,7%). 8,3% ispitanika više vjeruje u suradnju sa Srbijom i

regionalnim saveznicima, dok se 8,3% ispitanika uglavnom ne slaže s politikom koju zastupa EU, konkretno nametanje slobodnog tržišta.

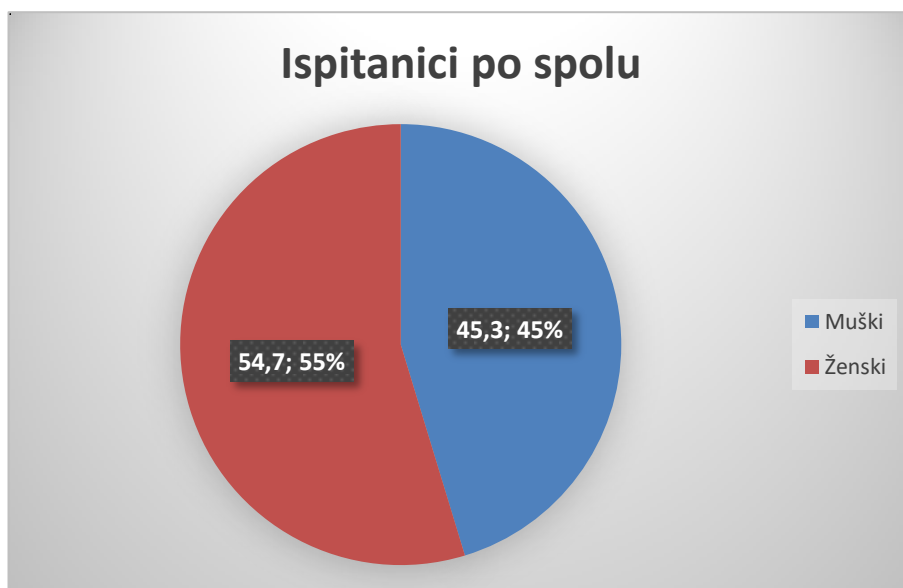


Za podršku članstvu ispitivanje pokazuje da ispitanici najčešće ističu ekonomske koristi i prednosti. Najveći broj njih (30,5%) smatra da bi članstvo doprinijelo boljem životnom standardu, dok 21,9% navodi bolje mogućnosti zapošljavanja kao ključni čimbenik. Također, značajan broj ispitanika (14,3%) prepoznaje prednosti u slobodi kretanja i lakšem putovanju. 10,5% ispitanika smatra da bi Crna Gora trebala postati članica EU zbog veće sigurnosti i političke stabilnosti, dok 7,6% ispitanika podržava članstvo u EU zbog smanjenja korupcije i jačanja vladavine prava, a 6,7% ispitanika zbog mogućnosti studiranja u inozemstvu. Na kraju, 5,7% ispitanika kao razlog podrške

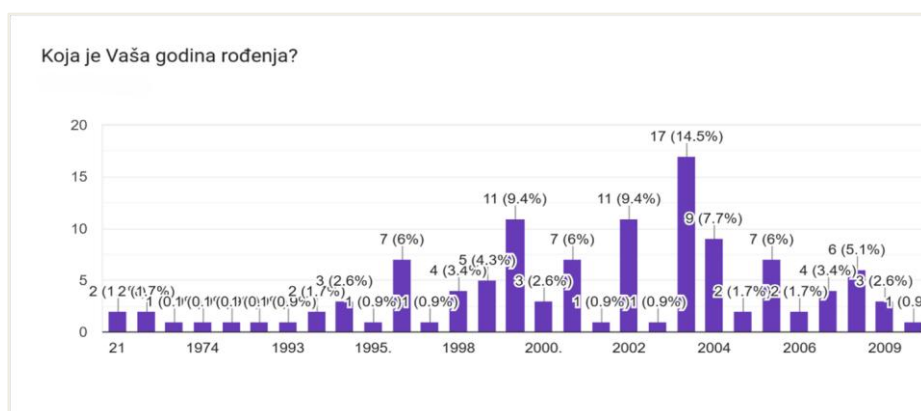
crnogorskog članstva u EU navodi pristup fondovima i finansijskoj podršci.



Većina ispitanika (59,8%) smatra da otvorena pitanja između Crne Gore i Hrvatske treba rješavati putem dijaloga i međusobnog dogovora, dok (17,1%) ispitanika ne može procijeniti ili nije dovoljno informirano. Istovremeno, 11,1% ispitanika smatra da Hrvatska koristi svoju poziciju članice EU na štetu Crne Gore, dok dio ispitanika smatra da Crna Gora ne bi trebala popuštati u pregovorima s Hrvatskom (7,7%), da treba prihvatiti hrvatske uvjete kako bi ubrzala pristupanje (3,4%), kao i da ne treba provocirati Hrvatsku jer će time olakšati dijalog (0,9%).

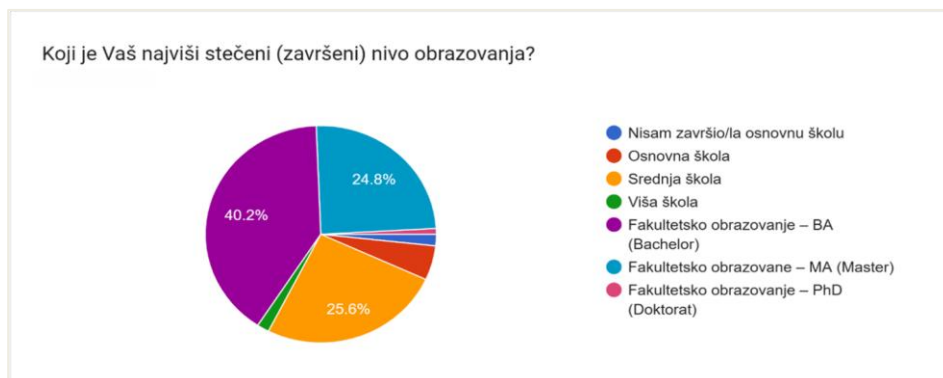


U istraživanju je sudjelovalo 54,7% ženskih i 45,3% muških ispitanika.

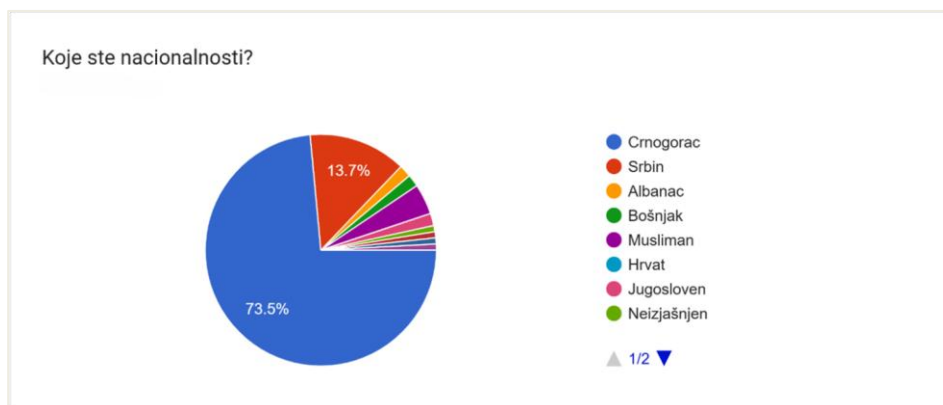


Podjela ispitanika prema godini rođenja pokazuje da je najviše ispitanika rođeno između 1999. i 2004., pri čemu su značajnije zastupljeni ispitanici rođeni 2002., 2001. i 2004. godine. Sudjelovanje starijih i mlađih godišta izvan ovog okvira je minimalno, što potvrđuje

da uzorak dominantno čine ispitanici rođeni početkom 2000-ih godina.

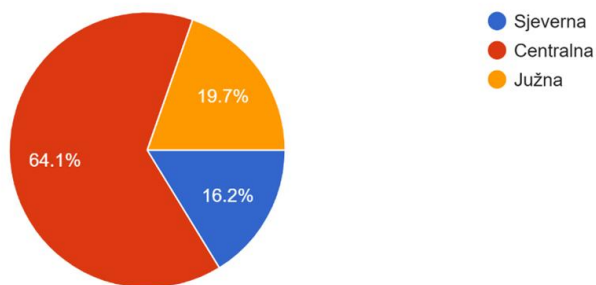


U pogledu obrazovanja, najveći broj ispitanika ima završene osnovne akademske studije (40,2%), dok značajan dio čine i ispitanici sa završenim master studijama (24,8%) i ispitanici sa srednjoškolskim obrazovanjem (25,5%).



Kada je riječ o nacionalnoj strukturi, većina ispitanika se identificira kao Crnogorci (73,5%), zatim Srbi (13,7%), Muslimani (4,3%), Albanci (1,7%), Bošnjaci (1,7%) i Jugosloveni (1,7%).

U kojoj regiji Crne Gore živite?



Regionalna zastupljenost pokazuje da najveći broj ispitanika dolazi iz središnjeg dijela Crne Gore (64,1%), dok su južna (19,7%) i sjeverna regija (16,2%) slabije zastupljene.

¹ <https://datareportal.com/reports/digital-2025-bosnia-and-herzegovina> (pristup 31.3.2026.)

2

https://bhas.gov.ba/data/Publikacije/Bilteni/2025/IKT_00_2024_TB_1_BS.pdf (pristup 31.3.2026.)

³ https://vzs.ba/en/in-bosnia-and-herzegovina-488-web-portals-registered-only-40-percent-transparent/?utm_source=chatgpt.com (pristup 31.3.2026.)

4

https://www.similarweb.com/website/n1info.ba/competitors/?utm_source=chatgpt.com (pristup 31.3.2026.)

⁵ O ovom smo mitu napravili iscrpnu analizu tijekom provedbe projekta Atena koja je dostupna na web stranici: https://www.tocnotako.hr/clanak/Je-li-tvrdnja-da-su-Tudman-i-Milosevic-imali-izravnu-telefonsku-liniju-putem-crnog-telefona-instaliranog-u-uredu-predsjednika-Tudmana-istinita_ATENA/1948 (pristup 31.3.2026.)

⁶ I o ovom smo mitu napisali detaljnu analizu u projektu Atena dostupnu na ovoj web stranici: https://www.tocnotako.hr/clanak/Je-li-predsjednik-Tudman-dogovarao-podjelu-Bosne-i-Hercegovine-na-sastanku-u-Karadordevu_ATENA/2475 (pristup 31.3.2026.)

⁷ O vjerodostojnosti i relevantnosti Zijada Bećirovića kao i IFIMES-a napisali smo nekoliko detaljnih analiza tijekom provođenja projekta Atena dostupnih na ovim web stranicama: https://www.tocnotako.hr/clanak/Je-li-Institut-poznat-pod-nazivom-IFIMES-kao-i-njegovi-strucnjaci-vjerodostojan-i-relevantan-izvor-u-svojim-analizama-koje-javno-objavljuju-na-hrvatskom-i-engleskom-jeziku_ATENA/1668, (pristup 31.3.2026.)

https://www.tocnotako.hr/clanak/-IFIMES---slovenski-think-tank-izmedu-analiza-i-tabloidnih-opservacija_ATENA/1932,

<https://www.tocnotako.hr/clanak/Jesu-li-istiniti-navodi-koje-u-svojoj-analizi-od-11-rujna-2025-na-temu-Srbije-objavljuje-IFIMES-ATENA/2117>,

<https://www.tocnotako.hr/clanak/-IFIMES-o-Crnoj-Gori-i-Sjevernom-prometnom-koridoru-koji-spaja-Bjelorusiju-i-Crnu-Goru---Strategija-stabilnost-i-sigurnost-ATENA/2344> i druge slične koje dokazuju da su nevjerodostojni i nerelevantni autori koji sustavno šire neistine.

⁸ „Splitski sporazum“, kao i brojni drugi dokumenti i informacije nužni za stvanro i istinito i objektivno razumijevanje Domovinskog rata te odnosa Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine nalaze se dostupni na ovoj web adresi:

https://www.academia.edu/66429155/Istina_o_Bosni_i_Hercegovini_Dokumenti_1991_1995_Planovi_sporazumi_izjave_o_ustavnom_ustrojstvu_Bosne_i_Hercegovine_1991_1995_Truth_about_Bosnia_and_Herzegovina_Documents_1991_1995 (pristup 31.3.2026.)

⁹ Članak odvjetnika Luke Mišetića kojim argumentirano pobija ove navode na hrvatskom jeziku dostupan je na ovoj web adresi <https://hrcak.srce.hr/clanak/285166>, a na engleskom jeziku na ovoj web adresi <https://hrcak.srce.hr/clanak/285156> (pristup 31.3.2026.)

¹⁰ U to vrijeme više nije postojala Armija Republike BiH nego Armija BiH jer ni Republika BiH nije postojala jer je na temelju Washingtonskih sporazuma došlo do stvaranja Federacije BiH ujedinjenjem Republike BiH i Hrvatske republike Herceg Bosne. Više o njima u:

https://www.academia.edu/66429155/Istina_o_Bosni_i_Hercegovini_Dokumenti_1991_1995_Planovi_sporazumi_izjave_o_ustavnom_ustrojstvu_Bosne_i_Hercegovine_1991_1995_Truth_about_Bosnia_and_Herzegovina_Documents_1991_1995

¹¹ Iako ime i prezime neupućenima ukazuju da je Jasmin Hodžić možda Bošnjak, on se izjašnjava kao Hrvat. Potrebno je istaknuti kako to uopće nije ni bitna odrednica (bitno je da je bio branitelj pripadnik 7. gb Pume) da nije ovakvih zlouporaba od strane pojedinih osoba koje pokušavaju politizirati i krivotvoriti činjenice.

¹² Pojam **dekonstrukcija** upotrebljavamo s obzirom da preciznije određuje spomenute medijske strategije. Pojam **revizija** obuhvaćao bi pobijanje prihvaćenih povijesnih izvora ili barem nastojanje da se polemički obuhvate neki potencijalno prijeporni detalji. To u slučaju prosrpskih crnogorskih medija izostaje te se proizvoljno i na krajnje redukcionistički način tumače povijesno, pravno i politički utvrđene činjenice.

¹³ <https://www.in4s.net/krvavi-ustaski-pir-u-slavoniji-za-dva-dana-pobili-200-muskaraca/>

¹⁴ <https://borba.me/medojevic-savremena-hrvatska-izgradjena-na-temeljima-genocidne-ndh-a-svaka-drzava-zasnovana-na-mrzjnji-ne-moze-opstati/>

¹⁵ <https://borba.me/hrvatska-ministar-smijenio-savjetnika-za-sport-zbog-podrske-incidentu-u-splitu/>

¹⁶ "Tokom velikosrpske agresije na Hrvatsku ovdje je bio logor, takozvani Centar Morinj za zatočene hrvatske civile i branioce. Sjećamo se zločina počinjenih da bi se osramotili ime i duh Crne Gore. Izražavamo žaljenje za sve patnje koje su preživjeli zatočenici. Da se nikada ne ponovi", uklesano je na spomen ploči u Morinju.

¹⁷ <https://aloonline.me/crna-gora/knezevic-crna-gora-mora-skinuti-ljagu-koju-su-joj-naneli-krivokapic-i-konjevic/>

¹⁸ <https://borba.me/knezevic-rezolucija-o-jasenovcu-nije-usporila-crnogorski-eu-put-bilo-je-jasno-da-ce-hrvatska-ucjenjivati-i-uslovljavati-sa-drugim-pitanjima/>

¹⁹ <https://www.in4s.net/ne-znam-sta-je-ndh-obrazovni-sistem-mlade-hrvate-slabo-uci-o-drugom-svjetskom-ratu/>

²⁰ *Isto.*

²¹ <https://www.in4s.net/antisrpska-histerija-u-kninu-sveti-sava-proglasen-ideologijom-agresije/>

²² <https://borba.me/novi-udar-na-spc-zasto-hrvatska-podgrijava-aveti-ndh-i-kome-smetaju-srpski-svestenici/>

-
- ²³ <https://borba.me/hrvatska-nota-crnoj-gori-prvi-korak-ka-kaparanju-boke-kotorske/>
- ²⁴ <https://aloonline.me/Region/bezbjednost-region/8393/skandal-trese-evropu-hrvatski-rukometasi-slavili-polufinale-uz-ustasku-pjesmu.html>
- ²⁵ [Kaluđerović: Fašistička skandiranja hrvatskih navijača su poruka Crnoj Gori – moramo zaštititi svoje dostojanstvo - Borba.me](#)
- ²⁶ [Skandal na utakmici Crna Gora – Hrvatska: Antisrpski povici bez osude iz EU! - Borba.me](#)
- ²⁷ [Spasoje Tomić: hrvatski kompleksi su neizlječivi - Portal 083](#)
- ²⁸ <https://www.in4s.net/revizionisti-i-negacionisti-ustaskog-logora-jasenovac/>
- ²⁹ [Suverenitet prilagođen Zagrebu – postoji li kraj crnogorskom poltronizmu? - IN4S](#)
- ³⁰ *Isto.*
- ³¹ [Hrvatska vraća dug Albancima? Nova vojna osovina podiže tenzije u regionu - Borba.me](#)
- ³² [Još jedna njemačko-hrvatska ofenziva na Srbiju - IN4S](#)
- ³³ <https://borba.me/video-djukanovic-nalozilaznih-studenata-u-blokadi-masovno-kreirani-u-hrvatskoj-nemam-dilemu-u-ozbiljnu-ukljucenost-hrvatske-obavjestajne-sluzbe-u-citavu-akciju/>
- ³⁴ <https://borba.me/provjeravaju-se-lazni-studentski-profilu-srbiji-sirenje-dezinformacija-dolazi-iz-regiona/>
- ³⁵ <https://borba.me/sok-otkrice-regionalna-mreza-iz-hrvatske-koordinirala-nalozima-za-destabilizaciju-srbije/>
- ³⁶ [Nikolić: Hrvatska neće odustati od potčinjavanja Crne Gore, štiti ratne zločine počinjene nad našim građanima - Borba.me](#)
- ³⁷ [Brnabić: Picula konačno priznao da podržava blokade0re jer vode anti-srpsku politiku - Borba.me](#)

³⁸ [Čim se nešto dogodi u Europi – Picula napada Beograd: Stara retorika u novom pakiranju – IN4S](#)

³⁹ <https://www.in4s.net/sokol-trazi-sanitarni-kordon-ok-srbije-novi-napad-iz-hrvatske-na-cijeli-srpski-narod/>

⁴⁰ [Tanja Belobrajdić ex Duić, mučila zatvorenike u Lori: Zvali su je žena monstrum, a postala je nagrađena književnica u Hrvatskoj - Borba.me](#)

⁴¹ ["Đe se gase ovi ljudi": Hrvatska ispostavila još jednu ucjenu, opet muk od predsjednika i premijera - Borba.me](#)
